

Familiestyrelsen, j.nr. 2010-7301-00033

Notat i henhold til offentlighedslovens § 6

Justitsministeriet oplyste i dag telefonisk, at Justitsministeriet ikke har bemærkninger til Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven.

Den 6. december 2011

Stine Krone Christensen

Notat i henhold til offentlighedslovens § 6

Civilstyrelsen oplyste i dag telefonisk, at Civilstyrelsen ikke har bemærkninger til Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven.

Den 8. december 2011

Henriette Braad Olesen

29. november 2011

Familiestyrelsen har den 10. november 2011 anmodet om statsforvaltningernes høringssvar til Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven.

Statsforvaltningerne har i sit høringssvar taget udgangspunkt i de 9 overordnede temaer, som Familiestyrelsen har opstillet for evalueringen.

Imidlertid skal statsforvaltningerne indledningsvist særligt fremhæve, at det ved den kommende revision af forældreansvarsloven er væsentligt at fastholde og styrke principperne i den familieretlige strukturreform om én fælles indgang, som blev gennemført den 1. januar 2007.

Reformen om én fælles indgang til familieretten betyder, at alle familieretlige sager starter i statsforvaltningerne. Der er med reformen indført et enstrengt system, der er mere gennemskueligt, billigt og enkelt for borgerne. I sager om forældremyndighed og samvær lægger reformen vægt på øget forligsindsats, idet parterne gennem bistand fra sagsbehandlerne og de børnesagkyndige i statsforvaltningerne samt gennem rådgivning og mægling kan få en samlet løsning på de mange problemer, der kan opstå i en familie ved eller i forbindelse med en samlivsophævelse.

Hensigten med den familieretlige reform, hvor enkle procedurer og helhedsløsninger prioriteres, var at muliggøre, at borgerne kunne få en samtidig og samlet løsning på deres forældremyndigheds- og samværsspørgsmål. Forligsindsatsen i disse sager er styrket ganske væsentligt i perioden efter reformen. Statsforvaltningerne forliger således ca. 75 % af forældremyndighedssagerne mv. og langt flere forældre når frem til en aftale om samvær i dag end tidligere.

Statsforvaltningerne skal udtale følgende:

1. Fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske

Indledningsvis kan vi tilslutte os, at der er behov for at få kommunikeret, hvad fælles forældremyndighed betyder, således af misforståelser og fejllopfattelser af det juridiske indhold af begrebet ikke opstår hos forældrene. Ikke sjældent sætter forældrene lighedstegn mellem begrebet fælles forældremyndighed og deleordning, og ofte er anmodninger om ophævelse af fælles forældremyndighed begrundet i spørgsmål, der realiteten vedrører samvær.

- Skal muligheden for at dømme til fælles forældremyndighed bevares og er muligheden for at dømme til fælles forældremyndighed for vidtgående?

Muligheden for at dømme til fælles forældremyndighed opleves at have bibragt mere ligestilling mellem forældrene og skabt følelsen af mere ligeværd i forældreskabet (forældreidentitet).

Vi mener, at kriteriet ”tungtvejende grunde” af hensyn til barnet bør blødes op, således at der gives et større råderum for udøvelse af et nødvendigt, konkret skøn over, om begge forældre fremadrettet kan og vil samarbejde til bedste for barnet, herunder om de kan og vil håndtere uenigheder på en måde, der ikke er til skade for barnet. Kriteriet kunne i overensstemmelse med forældreansvarslovens intentioner og portalbestemmelserne i loven ændres til ”barnets bedste”. I bemærkningerne til bestemmelsen kunne det så uddybes, hvilke hensyn, der skal vægte i den samlede vurdering.

Det vil også falde i bedre samklang med forældreansvarslovens § 14, som omhandler (gen)etablering af fælles forældremyndighed. Bestemmelsen i § 14 indeholder ikke et specifikt formuleret kriterium, der skal anvendes ved afgørelse af sagerne, men det følger af lovens § 4, at den enkelte afgørelse skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. I disse situationer er der herved et rum for at foretage en positiv vurdering af, hvilken løsning der er bedst for barnet i den konkrete sag.

- Fungerer beslutningsbeføjelserne i forældreansvarslovens § 3

Fælles forældremyndighed signalerer i meget høj grad, at forældrene skal tage et fælles ansvar for deres barn. Omvendt er de beslutninger, som begrebet dækker over, og som forældre med fælles forældremyndighed så skal være enige om, af begrænset omfang.

Det bør nøje overvejes, om de beslutningsbeføjelser, der hører under den fælles forældremyndighed, skal opretholdes. Kravet om enighed om **skolevalg** er årsag til mange konflikter, og denne problemstilling er med de gældende regler stort set uløselig. Det kan også anføres, at det ikke er logisk, at der – som det er tilfældet i dag – sondres mellem beslutninger om skolevalg og daginstitution forstået på den måde, at en bopælsforælder kan bestemme barnets daginstitution, men ikke dets skole.

Skolevalg og undertiden også pas, er forhold, der kan være konfliktoptrappende og også forhold, der kan anvendes i chikanøst øjemed. Det kunne derfor overvejes at udvide bopælsforælderens beføjelser, sådan at denne forælder alene kan træffe beslutninger om skolevalg og pas, ligesom det også kunne være relevant at vurdere bopælsforælderens beslutningsbeføjelse i forhold til anden lovgivning såsom eksempelvis serviceloven.

- Kan forældresamarbejdet og kommunikationen mellem forældrene forbedres?

Betydningen af at undervise og informere forældrene om det at være en brudt familie er også berørt i evalueringsrapporten. Statsforvaltningerne er enige i, som det også påpeges i rapporten, at en tidlig indsats over for forældre kan være et forebyggende virkemiddel i forhold til at undgå konflikter mv. og dermed også indebære en samfundsmæssig ressourcebesparelse. En sådan ordning med information, undervisning eller lign., som har til formål at holde fokus på skilsmisse i børnehøjde samt forbedre forældrenes kommunikation vil kunne rummes inden for det gældende regelsæt, men det fordrer naturligvis, at de fornødne ressourcer til et sådant initiativ tilvejebringes.

Derudover kan der være behov for at styrke den åbne børnesagkyndige rådgivning for de forældre, som ikke vil være motiverede for undervisning, eller som ikke profiterer af generel information. Der kan være et særligt behov for at styrke den forebyggende og støttende indsats, hvor barnets behov i forhold til etablering af tilknytning til samværsforælderen tilsiger det (spædbørn og småbørn), herunder i sammenhæng med et overvåget samvær.

Her tænkes bl.a. på samvær med helt små børn fra 3 måneder, hvor flere af følgende forhold er til stede

- forældrene ikke har samlevet
- der er utryghed og modstand hos moderen
- der er usikkerhed om faderens forældreevne
- der ikke er et familienetværk, som kan støtte op
- der derfor fastsættes et overvåget samvær
- meget unge forældre

Her kan forældrene med fordel tilbydes f.eks. børnesagkyndig rådgivning med en samtale under/efter det overvågede samvær og med regelmæssige intervaller som led i en udvikling af en samværsordning. Der er i kraft af barnets alder tale om meget vanskelige sager.

2. Barnets bopæl

Der kan henvises til bemærkningerne under 1.

Det reelle indhold af forældrenes konflikt er ofte bopæl frem for forældremyndighed. Ud over at det handler om nærheden til barnet, kan økonomiske hensyn også være en faktor der indgår. Som nævnt oven for under punkt 1 kunne det af hensyn til barnet overvejes, om skolevalg er en beslutning, som skal kunne træffes af bopælsforælderen alene, selv om skolevalg er med til at give det at have fælles forældremyndighed et reelt indhold. Tilsvarende gælder kravet om enighed om pas til barnet, der på samme måde som skolevalg er konfliktskabende og skaber usikkerhed og uro for barnet.

Det vil naturligvis heroverfor kunne anføres, at begrebet fælles forældremyndighed i så fald vil miste mere og mere reelt juridisk indhold, men i forvejen er beslutningsbeføjelserne som nævnt allerede i dag begrænsede.

3. Barnets perspektiv (inddragelse og initiativret)

- Hvordan forbereder vi bedst muligt forældrene og børnene på samtalen?

Vi er enige i, at det er ønskeligt, at forældrene forberedes på børnesamtalen, således at forældrene har den rette forståelse for samtalen som værktøj, da det vil understøtte forældrene i ikke at ansvarliggøre barnet. Forældrene er naturligt dem, der skal forberede barnet på samtalen. Forberedelsen af forældrene kan efter vores opfattelse bedst imødekommes ved, at der i de situationer, hvor det kan blive aktuelt at holde en børnesamtale, medvirker en børnesagkyndig i et tværfagligt møde forud for børnesamtalen. Men hvis et sådant ønske skal opfyldes, vil det fordrer yderligere sagsbehandlere og børnesagkyndige ressourcer.

- Kan vi i højere grad sikre, at barnet ikke bliver ansvarliggjort?

Samtalerne bør altid holdes af en børnesagkyndig, og det fremgår af interviewundersøgelsen, at børnene er trygge ved den børnesagkyndige. Vi mener, at samtalen indhold af retssikkerhedsmæssige grunde som udgangspunkt skal videreformidles til forældrene. Vi mener, at det i lovgivningen skal præciseres, i hvilke tilfælde videregivelse af barnets oplysninger ikke skal finde sted for at sikre hensynet til barnet. I disse tilfælde skal forældrene ikke underrettes om, at oplysningerne er tilbageholdt. I nogle tilfælde kan det være hensigtsmæssigt, at barnets synspunkter videreformidles til forældrene i et opfølgende tværfagligt møde, som skal finde sted kort tid efter samtalen. Herved løftes ansvaret fra barnets skuldre samtidig med, at det giver mulighed for at støtte forældrene i at se situationen fra barnets perspektiv samt at fastholde, at det er forældrenes fælles ansvar, at deres barn trives. Der har været peget på, at et sådant forslag skulle lovfæstes. Men uanset om det lovfæstes eller ej vil det fordre, at der er de nødvendige børnesagkyndige ressourcer til stede.

- Har bestemmelsen om barnets initiativret sat barnet i centrum i den ønskede udstrækning?

Vi finder, at bestemmelsen om barnets initiativret har kunnet give anledning til tvivl, navnlig i forhold til allerede verserende sager. Vi mener, at der er behov for, at der fastsættes nærmere retningslinjer for behandlingen og håndteringen af børns anvendelse af initiativretten.

- Er der behov for særlig støtte til barnet?

Evalueringsrapporten omtaler mulig brug af bisidder for barnet under en samtale. Vi kan ikke tilslutte os dette som en generel ordning. Vi mener, at de børnesagkyndige i statsforvaltningerne allerede udfylder denne rolle i dag som varetager af børnenes interesser under samtalen. Hertil kommer også, at børnene ikke ønsker en bisidder, og at børnene ønsker at høre om sagens udfald fra forældrene. Brug af tværfaglige møder både før og efter samtalen er også en støtte til barnet, derved at forældrenes fokus i disse møder flyttes til barnet og dets situationer.

Omvendt vil der kunne være særlige situationer, hvor det kunne være en god idé, at et barn bliver bistået af en uafhængig bisidder. Det kunne være en professionel person, som barnet allerede kender.

Derudover vil der som særlig støtte for barnet være behov for at sikre, at der tilvejebringes midler til, at der kan etableres børnegrupper i statsforvaltnings regi. Børnegrupperne er en stor succes, hvor børnene får mulighed for at tale med ligestillede om deres liv i en brudt familie. Børnene foretrækker, at børnegrupper gennemføres i neutralt regi uden for nærmiljøet og eksempelvis ikke på skolen, hvor skolekammeraterne er. Det kan evt. overvejes at lovfæste et sådant støttetilbud.

4. Vold og anden grænseoverskridende adfærd

Denne gruppe af sager er typisk særligt konfliktfyldte og rummer ofte belastende sociale forhold. Børnene er som regel særligt udsatte børn. Her vil tværfaglighed i sagsbehandlingen være nødvendig for at fastholde fokus på barnet. Det vil i disse sager typisk også være relevant og nødvendigt at samarbejde med kommunen.

Statsforvaltningerne har jævnligt sager, hvor vi skal forholde os til anklager om vold og anden grænseoverskridende adfærd. Vi mener, at det ville være hensigtsmæssigt, at der blev skabt mulighed for at gennemføre forældreve-neundersøgelser i disse sagstyper.

5. Samarbejdschikane

Samarbejdschikane kan være vanskelig at dokumentere, idet det ofte vil være forbundet med bevismæssige vanskeligheder, og idet ét sagsforløb ofte ikke vil være tilstrækkelig til at foretage denne konstatering. Hvis der foreligger begrundet mistanke om samarbejdschikane, kunne en af mulighederne for at få et forbedret oplysningsgrundlag være muligheden for at gennemføre egentlige forældreve-neundersøgelser eller at få styrket samarbejde med kommunen f.eks. i forbindelse med underretninger.

Der henvises tillige til bemærkninger under pkt. 7.

6. Samvær (deleordninger, fælles ansvar for transport, samvær med andre)

- **Deleordninger**

Generelt træffes der ikke mange afgørelser, hvor der bliver fastsat en deleordning. Statsforvaltningerne er tilbageholdende med at fastsætte deleordninger, da kriterierne i forarbejderne sjældent er opfyldt. Hvis der træffes afgørelse om deleordning kan det bl.a. være begrundet i, at børn – ofte større børn – har ønsket dette i forbindelse med en børnesamtale. De fleste af de eksisterende deleordninger er blevet etableret på baggrund af forældrenes aftale.

Flere forældre har den opfattelse, når de kommer i statsforvaltningen, at de først er ligeværdige forældre, når de har en deleordning. Problematikken om deleordninger kan derfor ofte være konfliktoptrappende, og forældre kan føles sig mindreværdige, hvis de ikke får en deleordning.

En anden problematik kan være, at det i praksis ikke sjældent opleves - og nok i tiltagende grad - at ansøgninger om fastsættelse af en deleordning reelt er begrundet i økonomiske hensyn og ikke hensynet til barnets bedste, idet der normalt ikke fastsættes bidrag, hvis der er en deleordning.

Vi mener, at der ligger en stor præventiv opgave i at få kommunikeret indholdet og forudsætningerne for fælles forældremyndighed og deleordninger, sådan at der ikke er en antagelse om, at fælles forældremyndighed altid fører til en deleordning.

Forudsætningerne for deleordninger bør uddybes og yderligere tydeliggøres i forarbejderne til loven, sådan at forældre ikke møder med en forventning om, at deleordning er udgangspunktet. Det bør således også fremgå, at selvom en række nødvendige forudsætninger måtte være opfyldte, så er en afgørelse om deleordning ikke automatisk bedst for barnet – heller ikke selvom der er tale om meget kompetente forældre.

- Transport

Vi er enige i, at udgangspunktet om fælles ansvar for transporten, bør fastholdes. Det er et godt signal at sende til forældrene, men omvendt kan transportspørgsmålet også være det tema, der hindrer forældrene i at indgå en aftale om samværet og ligefrem optrappe en konflikt. Transportreglerne stiller i forhold til tidligere større krav til forældrene om samarbejde og koordinering ved afhentning og aflevering af barnet. De mange undtagelsesbestemmelser til hovedreglen stiller også store krav til statsforvaltningen og indebærer en unødigt stor ressourceanvendelse på at forholde sig til disse.

Da det i praksis i langt de fleste tilfælde vil være hovedreglen om delt transport, der følges, bør der saneres i undtagelsesbestemmelserne. Der bør alene være én undtagelsesbestemmelse, der kun kan gøres gældende i de særlige tilfælde, hvor resultatet ved at følge hovedreglen ellers ville blive åbenbart urimeligt.

- Samvær med andre

Vi er enige i, at bestemmelsen bevares. Bestemmelsen kunne dog med fordel forenkles, således at der i forhold også til andre end forældrene foretages en "bedst for barnet-vurdering" efter § 4. Tilknytningskravet og bestemmelsens snævre anvendelsesområde kan føre til, at der ikke kan fastsættes samvær med "en anden", selv om etableringen eller opretholdelsen af en sådan kontakt vil være bedst for barnet. Det kan eksempelvis være samvær med en "social forælder".

7. Adgangen til at rejse nye sager om forældremyndighed og bopæl

Navnlig af hensyn til barnet kan der være behov for at kunne bremse forældremyndigheds- og bopælssager, som rejses igen og igen. Både i forhold til både § 11, § 14 og/eller § 17 kan overvejes at indføre en hjemmel for statsforvaltningen (domstolene) svarende til afvisningsbestemmelsen i forældreansvarslovens § 39 om samvær, således at nye sager mellem de samme parter kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt, herunder hvis forældremyndigheds- eller bopælssagen reelt alene drejer sig om samvær.

8. Retternes fastsættelse af samvær

Som anført i indledningen er det statsforvaltningernes helt overordnede opfattelse, at intentionerne med strukturreformen om én indgang og en samlet og samtidig behandling af sagerne, må fastholdes.

På baggrund af de indhøstede erfaringer med lovens virke finder vi det mest hensigtsmæssigt, at samværssager ikke længere skal kunne indbringes for domstolene, men alene behandles af statsforvaltningerne i det administrative system. Herved undgås også de principielle betænkeligheder, der kan være forbundet med de situationer, hvor statsforvaltningen umiddelbart efter en dom er afsagt skal tage stilling til en ansøgning om ændring af det af retten fastsatte samvær.

Praksis viser, at samværssager efter deres karakter nok ikke egner sig til behandling ved retterne. Samværssager kan typisk ikke afgrænses til en enkel påstand, ligesom sagerne kan have stor

detaljerigdom. Temaer og konfliktpunkter kan ændre sig undervejs, og ofte kan det være praktiske frem for retlige hensyn, der er afgørende. Det administrative system giver mulighed for, at der kan leveres detaljerede, smidige og foranderlige løsninger. Disse forhold gør, at sagerne mere naturligt hører hjemme hos statsforvaltningerne, som har mere fleksible muligheder i tvistløsningen end retterne har.

Problemstillingerne for så vidt angår de særlige udfordringer, som fastsættelsen af overvåget samvær udgør for retterne synes at understrege behovet for en ændret kompetencefordeling.

Fastholdelse af reformens hovedsynspunkt om én samlet behandling bør derfor efter statsforvaltningernes opfattelse have den konsekvens, at også forældremyndigheds- og bopælsager flyttes til statsforvaltningerne, se neden for.

- **Kompetencefordelingen i sager om forældremyndighed og barnets bopæl**

På baggrund af de indvundne erfaringer med lovens virke vil det efter statsforvaltningernes opfattelse også være hensigtsmæssigt, hvis statsforvaltningen fik mulighed for at træffe endelige afgørelser om forældremyndighed og barnets bopæl. Et enstrengt system vil medføre større gennemsigtighed for borgerne, som i dag har svært ved at gennemskue de forskellige aktørers kompetence i sagerne.

En sådan kompetenceændring også vil medføre bedre forhandlings- og forligsmuligheder. Og som konsekvens heraf ville statsforvaltningerne kunne forlige endnu flere sager, ligesom den samlede sagsbehandlingstid, inden borgerne får afklaret deres (endelige) retsstilling, må forventes at kunne forkortes ganske betydeligt.

Under forligsbestræbelserne får statsforvaltningerne kendskab til familiens samlede situation, og en samling af kompetencen vil understøtte mulighederne for helhedsløsninger. Det vil også betyde, at barnet ikke skal høres/inddrages flere gange i samme sagskompleks, først i statsforvaltningen og derefter i retten, sådan som det er tilfældet i dag. I forvejen træffer statsforvaltningerne midlertidige afgørelser om forældremyndighed og bopæl, ligesom statsforvaltningerne er tillagt kompetencen i sager om udpegning af en ny forældremyndighedsindehaver ved forældremyndighedsindehaverens død. Har forældrene ved uenighed ønsket deres samlede sag (forældremyndighed/bopæl og samvær) oversendt til retten, sker det ikke sjældent, at retten alene afsiger dom om forældremyndighed (bopæl), idet påstanden om samvær hæves, eller parterne indgår forlig om, at samværsagen skal afgøres af statsforvaltningen. Det betyder, at forældrene atter vender tilbage til statsforvaltningen - efter forløbet af normalt ganske lang tid – for at få løst deres uenighed om samvær, som stadig henstår uløst.

En sådan ændring af kompetencereglerne vil efter vores opfattelse betyde, at der vil kunne laves endnu bedre løsninger for det enkelte barn, idet statsforvaltningerne kan opleve, at forældrene – når kompetencen på deres samlede familiemæssige situation er delt - alene er fokuseret på at få sagerne oversendt til retten hurtigst muligt, og således ikke er interesserede i en forligsmæssig løsning.

Ved vurderingen af ressourcebehovet ved en samling af kompetencerne må det tages i betragtning, at statsforvaltningerne allerede i dag modtager og behandler alle ansøgninger om forældremyndighed og barnets bopæl i kraft af den gældende struktur om én indgang. Statsforvaltningerne har i forvejen

kompetencen til at træffe midlertidige afgørelse i sager om forældremyndighed og barnets bopæl. Hertil kommer, at statsforvaltningerne i forvejen forliger ca. 75 % af forældremyndighedssagerne mv. Til sammenligning var det ved forældreansvarslovens indførelse skønnet, at statsforvaltningernes forligsprocent ville være i størrelsesordenen 50%.

Ved eventuel gennemførelse af et enstrengt system, skal der tages stilling til, om en afgørelse om forældremyndighed eller bopæl skal kunne påklages til Familiestyrelsen efter reglerne om administrativ rekurs i lighed med, hvad der gælder for samværsagerne og statsforvaltningernes midlertidige afgørelser om forældremyndighed eller bopæl, eller om afgørelserne skal kunne indbringes direkte for retterne i lighed med, hvad der gælder ved afgørelser om forældremyndighed ved død.

9. U hensigtsmæssigheder i loven af mere teknisk karakter

Statsforvaltningerne kan tilslutte sig, at der indføres en afvisningsbestemmelse for ansøgninger om forældremyndighed og bopæl i lighed med, hvad der gælder for samvær (§39) for at sikre ro om barnet.

For så vidt angår afvisningsbestemmelsen i § 39 er den efter Familiestyrelsens vejledning navnlig tiltænkt enkeltstående fravigelser af samværet, det vil sige ”ad hoc ændringer”. Netop enkeltstående ændringer i samspil med ”barnets bedste” kan i praksis skabe usikkerhed, og det betyder sandsynligvis, at § 39 ikke bliver anvendt i den udstrækning, det var tiltænkt, og at formålet med at skabe ro dermed ikke opnås. For at sikre ro omkring barnet og for at undgå en udhuling af bestemmelsen kunne det være hensigtsmæssig enten at præcisere bestemmelsen yderligere eller i lovforarbejderne at uddybe ”barnets bedste” i forhold til muligheden for at afvise realitetsbehandling.

Vi kan tilslutte os, at bestemmelsen i § 23 om orienteringsretten nøjere overvejes, idet reglen er udformet på et tidspunkt, hvor det ikke var muligt at idømme fælles forældremyndighed. Det betyder, at personkredsen, som benytter § 23 i et vist omfang har ændret sig. Konsekvensen af dette bør overvejes, særligt i forhold til muligheden for at deltage i sociale arrangementer.

Med hensyn til uhensigtsmæssighederne om kompetencefordelingen henvises til bemærkninger under pkt. 8.

Hvis den eksisterende kompetencefordeling opretholdes, skal der peges på, at der kan være behov for at ændre § 40 om statsforvaltningernes afslutning af sagen om forældremyndighed og bopæl. Bestemmelsen kan forekomme meget formalistisk, navnlig 4 ugers reglen for indbringelse for retten er vanskelig at forstå for borgerne.

10. Økonomiske konsekvenser

Det er nødvendigt og helt afgørende for en faglig opgavevaretagelse i statsforvaltningerne, at der er en rimelig sammenhæng mellem forældreansvarslovens regler og intentioner og de ressourcer, der stilles til rådighed.

Børn af skilsmisseforældre i egentlig konflikt beskyttes ikke af deres forældre og er derfor afhængige af, hvilket beredskab statsforvaltningerne har til rådighed i deres sagsbehandling i forbindelse med afgørelsen af forældrenes konflikt.

SFI omtaler i deres rapport 'Dom til fælles forældremyndighed' bl.a. børns trivsel og tilfredshed, og SFI-undersøgelser viser, at det allermost afgørende for skilsmissebørns trivsel er forældrenes indbyrdes relationer. Børn i rammer, hvor stemningen er god, og hvor forældresamarbejdet er godt, trives næsten ligeså godt som børn i kernefamilier. I familier, hvor forældrene ikke taler sammen, og især hvor der er åbenlyse konflikter, er der mange børn, som ikke er i normal trivsel.

Fastholdelse af forældreansvarslovens fokus på barnets perspektiv og intentioner om at mindske barnets risiko for mistrivsel bl.a. i forbindelse med vold og anden grænseoverskridende adfærd hos forældrene, forudsætter at der afsættes de tilstrækkelige ressourcer til sagsbehandlingen.

De nævnte undersøgelser fra SFI om, at den største belastning for skilsmissebørn er deres forældres konflikt, understreger vigtigheden af at fastholde fokus på barnets perspektiv og styrke både forebyggende og konfliktdæmpende tiltag i statsforvaltningerne.

- **Økonomi til at fastholde indsats og ressourcer til sagsbehandling i forhold til særligt udsatte skilsmissebørn**

- Den eksisterende aktivitet i forhold til de særligt udsatte skilsmissebørn foreslås permanentgjort fra 2012

Aktiviteten er iværksat og finansieret af Satspuljepartierne bag forældreansvarsloven og har fungeret siden 1. januar 2007 som et landsdækkende projekt over for de særligt udsatte skilsmissebørn. Aktiviteten er satspuljefinansieret med ca. 10 mio. kr. årligt til udgangen af 2011, og aktiviteten indgår i evalueringen af forældreansvarsloven.

Aktiviteten retter sig mod udsatte børn i sager, hvor forældrene har et højt konfliktniveau, der overskygger fokus på barnets perspektiv og behov. Ydermere er der tale om et eller flere af følgende forhold:

- Forældre med psykisk sygdom, misbrugsproblemer eller andre store sociale eller helbredsmæssige problembelastninger
- Børn med store problembelastninger og som eventuelt modtager særlige ydelser fra det sociale system
- Forældre med store børn, hvor en børnesamtale kunne blive en vigtig del af afgørelsesgrundlaget
- Forældre med påstande der til brug for et afgørelsesgrundlag nødvendiggør indhentelse af oplysninger fra andre myndigheder eller institutioner, herunder også fra krisecentre og praktiserende læger om børn eller forældre

Projektet indebærer, at statsforvaltningerne kan afholde tværfaglige møder i de mest komplekse samværsager. Det vil sige samtidig deltagelse af forældre, juridisk sagsbehandler og børnesagkyndig. Gennem den tværfaglige sagsbehandling støttes og hjælpes forældre med højt

konfliktniveau til at tage ansvar for deres børn. Hvor det ikke er muligt for forældrene at nå frem til en aftale, styrkes grundlaget for statsforvaltningens afgørelse, sådan at børneperspektivet får en central plads, og barnets behov synliggøres.

Rapport fra november 2009 om evaluering af tværfaglige samværsmøder i højkonfliktsager viser, at de tværfaglige møder og det tværfaglige samarbejde højner kvaliteten af sagsbehandlingen i de vedvarende (høj)konfliktsager. Forligsindsatsen i sagerne er styrket ganske væsentligt i perioden, og langt flere forældre når således frem til en aftale om samvær i dag end tidligere.

De tværfaglige møder i disse komplekse samværssager skal ses i sammenhæng med forældreansvarslovens generelle intention om forebyggende sagsbehandling. Statsforvaltningerne arbejder i alle sager om forældremyndighed og samvær på at styrke forligsindsatsen i forhold til forældrene. Bl.a. anvendes tværfaglige *vejledningsmøder* i førstegangssager om samvær for så tidligt som muligt at sikre en aftale/ afgørelse med udgangspunkt i barnets perspektiv. Statsforvaltningernes forebyggende arbejde i disse førstegangssager forventes på sigt at få indflydelse på antallet af de meget komplekse samværssager.

Økonomi til at styrke indsatsen til forebyggende og konfliktløsende tiltag i forhold til skilsmissebørnene

I forlængelse af vores besvarelse oven for om de 9 temaer anbefaler vi iværksættelse af følgende tiltag:

- tiltag i form af tidlig indsats over for forældre gennem information om børneperspektivet og undervisning om kommunikation - et tilbud om 'skilsmissskole'

- tiltag i form af informationskampagne om korrekt forståelse af de overordnede begreber i forældreansvarsloven og om statsforvaltningernes konfliktløsningstilbud til forældre og børn

-tiltag, der styrker den børnesagkyndige rådgivning for de forældre, som ikke vil være motiverede for undervisning, eller som ikke profiterer af generel information, eller hvor barnets behov i forhold til etablering af tilknytning til samværsforælderen tilsiger det, herunder i sammenhæng med et overvåget samvær.

- tiltag, der styrker indsatsen i forhold til børnesamtalerne og mindsker barnets klemme i forhold til forældrenes indbyrdes konflikt

- tiltag om obligatoriske tilbud til børn om børnegrupper i statsforvaltningerne

-tiltag, der mindsker barnets risiko i forbindelse med vold og anden grænseoverskridende adfærd hos forældrene i form af regler og retningslinjer om samarbejde mellem statsforvaltningerne og kommunerne

- tiltag, der muliggør iværksættelse af forældrevevneundersøgelser i sager om vold, anden grænseoverskridende adfærd hos forældrene og samarbejdschikane mellem forældrene

De økonomiske konsekvenser af tiltagene skal undersøges nærmere. Det skal afdækkes og beskrives, hvilke aktiviteter der indgår og omfanget af aktiviteterne med henblik på beregning af udgifterne til årsværk og anden drift i forbindelse med opgavevaretagelsen.

- **Økonomi m.v. til at varetage de opgaver, der flyttes fra retterne til behandling i statsforvaltningerne**

- et enstrengt system, hvorefter alle sager om samvær, bopæl og forældremyndighed afgøres af statsforvaltningerne i 1. instans

De økonomiske konsekvenser af den ændrede kompetencefordeling skal afdækkes. Det skal opgøres og beskrives, hvilke og hvor mange sager om bopæl og forældremyndighed (og tilknyttede samværssager), der flyttes til statsforvaltningerne efter den ændrede kompetencefordeling med henblik på en beregning af merforbrug af årsværk og anden drift i statsforvaltningerne og mindre forbrug af årsværk og anden drift ved retterne til opgavevaretagelsen.

Som nævnt er det nødvendigt og helt afgørende for en faglig opgavevaretagelse, at statsforvaltningerne tilføres en ikke ubetydelig finansiering til området.

Statsforvaltningerne stiller sig naturligvis til rådighed i et videre udredningsarbejde, herunder om de økonomiske konsekvenser.

Statsforvaltningerne foreslår i øvrigt, at der bør foretages en undersøgelse af de lovgivningsmæssige ændringer, som en sådan kompetenceomlægning nødvendiggør. Statsforvaltningerne henleder i den forbindelse opmærksomheden på, at en flytning af kompetencen til statsforvaltningerne ikke vil forhindre en ordning med advokatbeskikkelse under sagsbehandlingen.

Med venlig hilsen

Ninna Würtzen

Familiestyrelsen
Social- og Integrationsministeriet

familiestyrelsen@famstyr.dk

Dato: 1. december 2011
Enhed: Koncernøkonomi
Sagsbeh.: Lea
Sags nr.: 1112477
Dok nr.: 737106

Økonomi- og Indenrigsministeriets høringssvar vedrørende evaluering af forældreansvarsloven

Familiestyrelsen har i brev af 10. november 2011 anmodet om høringssvar til Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven.

Ministeriets høringssvar er udarbejdet af statsforvaltningerne, som forestår udmøntningen af forældreansvarsloven.

Det skal tilføjes, at der i evalueringen peges på flere nye forebyggende tiltag samt øget brug af børnesagkyndige i sagsbehandlingen.

Økonomi- og Indenrigsministeriet skal i den forbindelse påpege, at det er afgørende, at den nødvendige finansiering tilvejebringes for at sikre den faglige opgavevaretagelse i statsforvaltningerne.

Økonomi- og Indenrigsministeriet skal derfor anmode om snarest muligt at blive inddraget i drøftelser om økonomiske konsekvenser af nye tiltag herunder også drøftelser om en mulig permanentgørelse af bevillingen til tværfaglige møder i særlig tunge samværssager.

Med venlig hilsen

Lene Anderson

✓ Kopi til MRUE + HEBO

Lone Kaptain (958loka)

Fra: Cammy.Wong@uvm.dk
Sendt: 6. december 2011 14:46
Til: \$Familiestyrelsen (958fam)
Cc: Lise.Bagge.Rasmussen@udst.dk; Kira.Gandrup@uvm.dk
Emne: Vedr. Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven

we 6/12
SKC/

Reference: 169.23J.391

Til Familiestyrelsen

Familiestyrelsen har ved brev af 10. november 2011 sendt en rapport om evaluering af forældreansvarsloven i høring.

Ministeriet for Børn og Undervisning afgav ved brev af 25. maj 2011 et hørings svar til Familiestyrelsen vedrørende spørgsmål, der har betydning i forældreansvarsloven i forhold til folkeskolelovgivningen. Hørings svaret er opsummeret i rapportens afsnit 3.6.2. Forholdet til særlovgivning.

Ministeriet for Børn og Undervisning kan tilslutte sig rapportens anbefalinger vedrørende forældreansvarslovens § 3, i relation til spørgsmålet om fælles forældremyndighed og skole- og dagtilbudsvalg, og § 23, i relation til orienteringer om barnets forhold fra bl.a. daginstitutioner og deltagelse i sociale arrangementer i daginstitutioner.

Ministeriet har noteret sig, at Familiestyrelsen er opmærksom på forholdet til særlovgivningen og det vigtige i en nærmere dialog med de relevante ressortministeriet. Ministeriet imødeser derfor en snarlig dialog herom.

Med venlig hilsen

Fuldmægtig Cammy Wong
Ministeriet for Børn og Undervisning
Departementet
Juridisk specialkontor
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Tlf.: 3392 5000, Direkte Tlf.: 3392 5371
Fax: 3392 5567, E-mail: Cammy.Wong@uvm.dk

7/12
Familiestyrelsen J.nr.

1
2010-7301-00033

Domstolsstyrelsen

Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø

Store Kongensgade 1-3
1264 København K
Tlf. +45 70 10 33 22
Fax +45 7010 4455
post@domstolsstyrelsen.dk
CVR nr. 21-65-95-09
EAN-nr.5798000161184

J. nr. 2011-4102-0049-2
Sagsbeh. Marianne Ploug
Dir.tlf. +45 99 68 42 26
Mail mapl@domstolsstyrelsen.dk

5. december 2011

Høring over Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven, j.nr. 2010-7301-00033

Ved brev af 10. november 2011 har Familiestyrelsen bedt om Domstolsstyrelsens eventuelle bemærkninger til Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven.

Jeg kan oplyse, at Domstolsstyrelsen ikke har bemærkninger til rapporten.

Med venlig hilsen

Marianne Ploug

Notat i henhold til offentlighedslovens § 6

Stine Nielsen fra Dommerfuldmægtigforeningen oplyste i dag telefonisk, at Dommerfuldmægtigforeningen ikke har bemærkninger til Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven.

Den 7. december 2011

Stine Krone Christensen

Dato: 8. december 2011

Familiestyrelsen
Social- og Integrationsministeriet
Kristineberg 6
2100 København Ø

Ved brev af 10. november 2011 har Familiestyrelsen sendt styrelsens rapport Evaluering af Forældreansvarsloven, 2011 i høring hos blandt andre Den Danske Dommerforening (J.nr.: 2010-7301-00033).

Med forældreansvarsloven og følgeændringerne i blandt andet retsplejeloven blev der gennemført væsentlige ændringer i såvel den materielle som den processuelle regulering af de nævnte områder, herunder ændringer som det på forhånd kunne være vanskeligt at forudsige virkningerne af. Det er på den baggrund positivt, at der nu gennemføres en evaluering og overvejes, om der er behov for justeringer/ændringer.

Dommerforeningen skal i den forbindelse bemærke, at evalueringsrapporten omhandler navnlig tre temaer af væsentlig betydning for domstolenes virke i relation til retssager efter forældreansvarsloven og dermed af stor betydning for parterne og deres børn. Det drejer sig om temaet om fælles forældremyndighed mod den ene af forældrenes ønske, temaet om retternes fastsættelse af samvær og temaet om adgangen til at rejse nye sager om forældremyndighed og bopæl.

Foreningen har endvidere noteret sig, at evalueringsrapporten og de mange indsamlede oplysninger af forskellig karakter, som er omtalt i rapporten, vil kunne give anledning til ændringer inden for alle de tre nævnte områder.

Dommerforeningen kan således tilslutte sig den faglige ekspertgruppes anbefaling af, at der ved afgørelser om fælles forældremyndighed mod den ene af forældrenes ønske levnes et større rum for domstolene til at skønne over, om forældrene fremadrettet kan og vil samarbejde til bedste for barnet. Foreningen kan endvidere tilslutte sig, at samværssager efter deres karakter bedst behandles og afgøres i det administrative system og ikke i domstolssystemet. Endelig kan foreningen tilslutte sig, at der navnlig af hensyn til de implicerede børn kan være et behov for – under behørig hensyntagen til parternes retssikkerhed – at begrænse den fri adgang til gentagne gange at indbringe tvister om forældremyndighed og bopæl vedrørende de samme børn for domstolene. Foreningen skal i den forbindelse anbefale, at der skabes hjemmel for domstolene til på skriftligt grundlag at afvise en sag, hvis der ikke foreligger væsentligt forandrede forhold.

Dommerforeningen har ikke yderligere bemærkninger på det foreliggende grundlag, men imødeser at blive hørt, såfremt der udarbejdes (udkast til) lovforslag.

Med venlig hilsen

Mikael Sjöberg

Østre Landsret
Præsidenten

Den **13 DEC. 2011**
J.nr. 40A-ØL-62-11
init.:maa

Familiestyrelsen
Social- og Integrationsministeriet
Kristineberg 6
2100 København Ø.

Familiestyrelsen har ved brev af 10. november 2011 (sagsnr. 2010-7301-00033) sendt rapport om evaluering af forældreansvarsloven i høring.

I den anledning skal jeg meddele, at landsretten er bekendt med høringssvar af 8. december 2011 fra Dommerforeningens bestyrelse, og at landsretten kan henholde sig hertil.

Dette svar sendes alene elektronisk til familiestyrelsen@famstyr.dk

Med venlig hilsen

Bent Carlsen

Ellen Busck Porsbo

Vestre Landsret
Præsidenten

Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø

J.nr. 42A-VL-9-11
Den 09/12-2011

Familiestyrelsen har i brev af 10. november 2011 anmodet om bemærkninger til styrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven.

Jeg er bekendt med Dommerforeningens udtalelse af 8. december 2011 og kan tiltræde denne. Det er min forudsætning, at også landsretten høres på ny, såfremt der udarbejdes et udkast til lovforslag.

Dette svar sendes alene elektronisk og til familiestyrelsen@famstyr.dk.

Der henvises til journalnr. 2010-7301-00033.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Bjarne Christensen', with a long, sweeping flourish extending to the right.

Bjarne Christensen

Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø
Danmark

H.C. Andersens Boulevard 45
1553 København V

Telefon 33 43 70 00
mail@danskeadvokater.dk
www.danskeadvokater.dk

Sagsnr. 2011-00240

7. december 2011

Vedr.: Høring over Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven

1. Indledning

Familiestyrelsen har den 10. november 2011 (j.nr. 2010-7301-00033) sendt Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven med en bilagsdel i høring med anmodning om at modtage høringssvar senest den 5. december 2011. Rapporten er samtidig sendt til Folketingets Retsudvalg.

Høringen er vedlagt en evalueringsundersøgelse, som er udarbejdet af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Evalueringen består herudover bl.a. af Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse af belysningen af barnets perspektiv, indsamling af data, gennemgange af praksis og beskrivelse af metoder og sagsgange.

Danske FAMILIEadvokater har været repræsenteret i den faglige ekspertgruppe om evalueringen af forældreansvarsloven.

Forældreansvarsloven trådte i kraft den 1. oktober 2007. Loven blev vedtaget enstemmigt i Folketinget. I forbindelse med lovens vedtagelse blev det besluttet at foretage en evaluering af forældreansvarsloven med henblik på at følge lovens anvendelse og implementering, herunder særligt effekten af lovens nye muligheder.

Der er opstillet følgende ni overordnede temaer for evalueringen af loven, som selve rapporten er bygget op omkring, og som tilstræber at samle og sammenholde de forskellige bidrag, der kan belyse evalueringens temaer: 1) Fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske, 2) barnets bopæl, 3) barnets perspektiv (inddragelse og initiativret), 4) vold og anden grænseoverskridende adfærd, 5) samarbejdschikane, 6) samvær (deleordninger, fælles ansvar for transport, samvær med andre), 7) adgangen til at rejse nye sager om forældremyndighed og bopæl, 8)

retternes fastsættelse af samvær samt 9) uhensigtsmæssigheder i loven af mere teknisk karakter.

Af høringen fremgår, at evalueringsrapporten vil danne grundlag for de politiske drøftelser om eventuelle ændringer af loven, og at et sådant forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven også vil blive sendt i høring.

Det fremgår af regeringens (endelige) lovprogram for indeværende samling, at der på baggrund af evalueringen forventes fremsat forslag om ændring af forældreansvarsloven i marts i 2012.

Indledningsvis bemærkes det, at det er problematisk i forhold til hensynet til at sikre den fornødne lov kvalitet mv., at en evalueringsrapport af denne vigtige karakter sendes i høring med en høringsfrist på mindre end tre uger. Danske FAMILIEadvokater og Danske Advokater lægger derfor afgørende vægt på, at et lovudkast tillige sendes i høring i god tid før fremsættelsen, jf. ovenfor. Det giver også grund til en vis bekymring for kvaliteten i lovgivningsarbejdet, at et lovudkast forventes fremsat inden for ganske få måneder, idet det alt andet lige vil påvirke muligheden for i tilstrækkelig grad at inddrage de professionelle aktører i arbejdet.

Samtidig anerkender Danske FAMILIEadvokater og Danske Advokater det grundige, vigtige arbejde, der ligger bag evalueringsrapporten, og det øvrige materiale, som indgår i evalueringen.

Nedenfor under pkt. 2 er der redegjort for Danske FAMILIEadvokaters og Danske Advokaters overordnede bemærkninger. I forlængelse heraf indeholder pkt. 3-6 nogle bemærkninger til en række særlige emner og spørgsmål, herunder de spørgsmål af retssikkerhedsmæssig karakter, der kan rejses i forhold til behandlingen af forældreansvarssager.

2. Overordnede bemærkninger

Danske FAMILIEadvokater og Danske Advokater bemærker mere overordnet, at der er en række forhold, som har bevirket, at det ikke har været muligt i tilstrækkeligt omfang at føre lovens intentioner ud i livet.

Det gælder navnlig, at de ændrede regler mv. ikke er fulgt tilstrækkeligt op med nødvendige økonomiske bevillinger, men derimod at der har været meget snævre budgetmæssige rammer for at udvikle statsforvaltningernes rolle i relation til ofte komplekse forhold og problemstillinger i sager efter forældreansvarsloven. Ud fra en praktikervinkel opleves statsforvaltningernes bygningsmæssige-, it- og telefonbetjeningsmæssige forhold samt efterslæb i forhold til uddannelse og efteruddannelse af medarbejdere som en væsentlig barriere for en tilstrækkelig kvalificeret og grundig sagsbehandling. I praksis kan det f.eks. være nødvendigt at indgive en ansøgning om samvær i julen allerede omkring skolernes sommerferie. Dette bevirker ikke sjældent, at børns og forældres sager så godt som hele tiden er under behandling.

Forældreansvarsloven regulerer spørgsmålet om forældremyndighed mv. for alle landets familier. Det er derfor vigtigt, at der er fokus på, at reglerne opleves som

relevante og fornuftige af de berørte borgere, og ikke mindst at de involverede børns retssikkerhed ikke krænkes.

Vedrørende de såkaldte særligt konfliktfyldte sager, hvor der er særlige problemstillinger af den ene eller anden karakter, er det Danske FAMILIEadvokaters og Danske Advokaters opfattelse, at det konkrete skøn i det enkelte tilfælde kan siges at have særlig betydning.

Efter forældreansvarslovens § 11, 2. pkt., kan retten kun ophæve den fælles forældremyndighed, hvis der foreligger tungtvejende grunde. I den forbindelse bemærkes det, at der i praksis forekommer tilfælde, hvor dette krav bevirker, at hensynet til barnet kommer til at træde i baggrunden. Af hensyn til barnets retssikkerhed er det centralt at sikre, at der ikke alene fokuseres på forældrenes uenighed, men også på barnets virkelighed.

Det bemærkes også, at det overordnet set hos de praktikere, som rådgiver forældre, der ikke er enige om forældremyndighed, bopæl og samvær, er oplevelsen, at der er tale om familier, som langt fra alle har andre, sociale problemstillinger.

3. Særligt om kompetenceforholdene

I kapitel 7 i rapporten om evaluering af forældreansvarsloven er spørgsmålet om retternes kompetence i forældreansvarssager behandlet.

Det var forudsat, at evalueringen af forældreansvarsloven skulle omhandle retternes fastsættelse af overvåget samvær. Bidragene til evalueringen har imidlertid haft et bredere sigte, så retternes kompetence til at behandle samværsager generelt set også er drøftet i evalueringsprocessen, ligesom drøftelserne om rollefordelingen også har omfattet overvejelser om en ændring af rollefordelingen generelt.

I sammenfatningen side 18-19 er anført følgende:

"Hovedparten af aktørerne peger således på, at samværsager bør behandles i og af et system, der kan levere detaljerede, smidige og foranderlige løsninger, hvilket er muligt i et administrativt system, og denne argumentation gør sig særligt gældende vedrørende overvåget samvær. Der tegner sig således et forholdsvist klart billede af, at der i systemet er et overordnet ønske om, at rollefordelingen i samværsager overvejes på ny, sådan at sagerne ikke længere kan indbringes for domstolene, men alene behandles i det administrative system. Problemstillingen for så vidt angår de særlige udfordringer, som fastsættelsen af overvåget samvær udgør for retterne, synes at understrege behovet for sådanne overvejelser. Det skal dog anføres, at der også er aktører, som finder det problematisk at foretage en ny ændring af rollerne i samværsager.

Drøftelserne om rollefordelingen har i den faglige ekspertgruppe og i Erfa-gruppen, bestående af statsforvaltningernes kontorchefer på området, også omfattet overvejelser om en ændring af rollefordelingen generelt, sådan at forældreansvarssager færdigbehandles i statsforvaltningerne. Der er i den forbindelse bl.a. peget på, at sager om forældremyndighed og barnets bopæl ofte har en egentlig kerne, som vedrører nærheden til barnet, ligesom der er peget på, at der ifølge den familietretlige strukturreforms forarbejder skal sikres en så enkel proces for parterne som muligt."

Af rapporten side 133 om domstolenes kompetence i samværssager generelt fremgår det, at "Over for ovenstående argumentation er det dog fra advokatside i ekspertgruppen bemærket, at rettens adgang til både at tage stilling til spørgsmålet om forældremyndighed, bopæl og samvær er båret af et væsentligt hensyn til barnet og forældrene samt muligheden for at få en samlet løsning (med det samme). Det er her opfattelsen, at domstolene generelt er gode til at håndtere samværssager, og at det bærende problem alene er det overvågede samvær ..."

Endvidere fremgår det side 138 om kompetencefordelingen i sager omfattet af forældreansvarsloven, at "I ekspertgruppen er det heroverfor fra advokatside anført, at en ændring af kompetencen vil være et stort tilbageslag og vil afstedkomme et behov for, at der tilføres massive ressourcer til statsforvaltningerne. Det er her holdningen, at sådanne overvejelser kræver grundige undersøgelser af konsekvenserne, særligt i forhold til børn og forældre."

Herudover er det side 141 sammenfattende bemærket, at det ud fra de foreliggende evalueringsbidrag ses at være relevant at drøfte, om der bør ske en rolleforskydning i samværssager, så disse alene behandles i det administrative system, som det var tilfældet, inden den familieretlige strukturreform trådte i kraft.

I rapporten side 143 er det konkluderet, at der med et forslag om en overordnet ændring af rollefordelingen ville være tale om en grundlæggende ændring af det familieretlige system, hvilket nødvendigvis ville kræve et selvstændigt analysearbejde.

Særligt med hensyn til samværssagerne, herunder sager om overvåget samvær, bemærker Danske FAMILIEadvokater og Danske Advokater, at der indgår en flerhed af hensyn. Man er dog enig i, at der særligt i sager om overvåget samvær i praksis er en række problemstillinger, som gør, at det kan overvejes, om det fremover er hensigtsmæssigt, at afgørelsen heraf henhører under domstolene. I tilknytning hertil bemærkes det, at et hensyn er, at det i de særligt konfliktfyldte sager er hensigtsmæssigt, at der kan tages stilling til både bopæl og overvåget samvær i én afgørelse. Omvendt kunne man forestille sig en kompetencefordeling, der går ud på, at retten tager stilling til selve retten til overvåget samvær, hvorefter statsforvaltningen tager stilling til selve omfanget heraf.

Vedrørende sager efter forældreansvarsloven generelt bemærker organisationerne, at en eventuel ændring af kompetenceforholdene generelt – det vil sige, så forældreansvarssager ikke længere kan indbringes for domstolene, men i stedet behandles færdigt i statsforvaltningerne – er af helt grundlæggende, principiel karakter og rejser en række spørgsmål, herunder af retssikkerhedsmæssig karakter, og at der derfor i givet fald bør gennemføres et større, selvstændigt analysearbejde af dette og de hensyn, der indgår, med inddragelse af de centrale aktører.

Danske FAMILIEadvokater og Danske Advokater finder på det foreliggende grundlag, at en række hensyn navnlig af retssikkerhedsmæssig karakter taler afgørende imod, at statsforvaltningen fremover skulle afgøre forældreansvarssager generelt. Det findes retssikkerhedsmæssigt betænkeligt af flere grunde.

Som anført i rapporten har domstolene traditionelt set truffet afgørelse i egentlige tvistsager, hvor særlige retssikkerhedsmæssige betragtninger i forhold til parterne og

sagernes karakter har begrundet dette. Som det ligeledes er anført ovenfor kan der være tale om komplekse sager med et højt konfliktniveau, som kræver en grundig sagsbehandling, herunder med den fornødne tid til at afhøre parterne og for at føre bevis. Det handler både om forældrenes og børnenes retssikkerhed, herunder at børnenes fysiske sikkerhed og mentale helse sikres bedst muligt. Hertil kommer muligheden for og vigtigheden af, at der beskikkes en advokat.

I tilknytning hertil bemærkes det, at det i visse sager endda kunne være hensigtsmæssig at overføre sagerne til retterne på et tidligere tidspunkt, end det sker i dag. Det kunne f.eks. være sager med internationale aspekter eller sager med alvorlige beskyldninger om overgreb på barnet.

Der indhentes i dag et langt større antal børnesagkyndige rapporter. Vedrørende børnesagkyndiges medvirken i forældreansvarssagerne bemærker de to organisationer, at der er en række problemstillinger, der knytter sig til de børnesagkyndige, som der er behov for at se nærmere på. Det gælder både med hensyn til udvælgelsen bl.a. i forhold til den børnesagkyndiges kvalifikationer samt muligheden for at stille spørgsmål til den børnesagkyndige.

4. Særligt om sagsbehandlingen i statsforvaltningen

Som anført ovenfor oplever advokaterne som praktikere en række problemstillinger i forhold til statsforvaltningernes sagsbehandling, som der efter Danske FAMILIEadvokaters og Danske Advokaters opfattelse bør være fokus på i den kommende tid. Det gælder både i forhold til en mere hensigtsmæssig indretning af statsforvaltningens bygninger, hvor parterne i dag kan opleve at komme til at sidde fysisk meget tæt, men det gælder også i forhold til kvaliteten i sagsbehandlingen, herunder medarbejdernes uddannelse f.eks. i mødeledelse, håndtering af skiftet fra mægler til beslutningstager under det samme møde, respekt for konflikts anatomi mv.

Om den børnesagkyndiges medvirken henvises til det, der er anført ovenfor under pkt. 3.

5. Særligt om advokatbistand

Danske FAMILIEadvokater og Danske Advokater henleder opmærksomheden på det projekt med tilhørende evalueringsrapport, som er gennemført med støtte fra Egmont Fonden om samværssager og betydningen af advokatbistand i højkonfliktfyldte samværssager. I rapportens side 61 ff er der en sammenfatning af evalueringens resultater.

Som anført ovenfor under pkt. 3 er det centralt, at der i disse sager beskikkes en advokat for hver part til at rådgive og bistå parten.

Efter Danske FAMILIEadvokaters og Danske Advokaters opfattelse bør det overvejes tillige at give parterne mulighed for advokatbistand i forbindelse med statsforvaltningens behandling af forældreansvarssagen. Det kunne f.eks. udformes på den måde, at statsforvaltningen eller en part – eventuelt begrænset til visse tilfælde – kan begære, at retten beskikker en advokat for en part eller parterne med sædvanlig kære adgang. Det er de to organisationers klare opfattelse, at advokatens

bistand, støtte og rådgivning kan være et meget værdifuldt og konstruktivt bidrag til at forbedre hele sagsforløbet og parternes forståelse og accept af processen i en konfliktsituation, som er en stor belastning for de involverede parter, herunder børnene. Der henvises i den forbindelse til den ovenfor nævnte evalueringens resultater.

Spørgsmålet om advokaternes honorering i forældreansvarssagerne (fri proces) drøftes særskilt med landsretspræsidenterne.

6. Særligt om tvangsfuldbyrdelse

Efter de gældende regler om fri proces i fogedsagerne, jf. retsplejelovens § 500, stk. 2, gælder der meget strenge kriterier for at få fri proces. Dette indebærer, at der i praksis kun sjældent beskikkes en advokat.

Efter Danske FAMILIEadvokaters og Danske Advokaters opfattelse er der behov for at se nærmere på, om de gældende regler er tilstrækkeligt afbalancerede, og om der er behov for at lempe kriterierne for fri proces.

I forbindelse med vedtagelsen og ikrafttræden af forældreansvarsloven i 2007 blev der foretaget nogle ændringer af bl.a. retsplejeloven, jf. lov nr. 500 af 6. juni 2007.

Efter bestemmelsen i retsplejelovens § 596, stk. 2, finder bestemmelserne om gennemtvungelse ved en umiddelbar fogedforretning tilsvarende anvendelse, når fogedrettens bistand er påkrævet til håndhævelse af forældremyndighed. Fuldbyrkelse sker efter § 537.

I forbindelse med den kommende ændring af forældreansvarsloven bør det overvejes at tilføje "barnets bopæl" eksplicit i retsplejelovens § 596, stk. 2, idet nogle fogedretter i dag afviser begæringer om umiddelbare fogedforretninger, hvis bopælsforælderen ikke støtter ret på en skriftlig aftale med fuldbyrdeklausele eller afgørelse.

Det sene svar beklages.

Danske FAMILIEadvokater og Danske Advokater og frem til det fortsatte arbejde med og drøftelse om forældreansvarsloven.

Med venlig hilsen

Helle Larsen
Formand
Danske FAMILIEadvokater

Helle Hübertz Krogsøe
Vicedirektør
Danske Advokater

Den 05-12-2011

J.nr. 3.4.27.2

Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø

Høringssvar Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven
Familiestyrelsens j.nr. 2010-7301-0003

Dansk Psykolog Forening takker for fremsendelse af høringsskrivelse vedrørende rapport om evaluering med anmodning om eventuelle bemærkninger senest 5. december 2011. Psykologisk Selskab for Børnesagkyndige i Familieretlige Forhold er også blevet hørt. Selskabet har meddelt Familiestyrelsen, at selskabet har fundet det mest hensigtsmæssigt at lade sine bemærkninger gå via Dansk Psykolog Forenings høringssvar. Dansk Psykolog Forening er indforstået hermed, og nedenstående bemærkninger fremsendes således af Dansk Psykolog Forening og selskabet i fællesskab.

1. Dansk Psykolog Forening og selskabet finder overordnet set, at forældreansvarsloven fra 2007 har vist sig hensigtsmæssig, for så vidt som den vægter barnets perspektiv højere end tidligere lovgivning på området. Loven har medført, at der nu laves mere og bedre psykologisk undersøgelsesarbejde i sagerne, ligesom man nu i langt større omfang end tidligere benytter sig af børnesamtaler med psykologer til belysning af barnets perspektiv. Det ser vi som et meget klart fremskridt for børnenes retssikkerhed.

Evalueringsrapporten viser, at samtaler med børnene er med til at højne kvaliteten i afgørelserne og fremme mulighederne for aftaler imellem forældrene. Vi konstaterer imidlertid, at der er behov for udbygning af anvendelse af børnesamtaler med inddragelse af børnesagkyndige psykologer til øget fremdragelse og inddragelse af barnets holdninger og perspektiv.

Vi skal derfor foreslå, at der ved revideringer af loven strammes op og indføjes eller ændres bestemmelser, så der i endnu højere grad sikres inddragelse af børnene, når der træffes afgørelser i sagerne.

2. Vi er fortsat bekymret i forhold til lovens kriterier og anvendelsen af kriterierne i forhold til idømmelse af fælles forældremyndighed. Der er vores opfattelse, at kriterierne bør ændres således, at svære samarbejdsvanskeligheder vægtes tungere, end tilfældet siden lovens ikrafttræden i 2007, samt at der sikres højere grad af retssikkerhed ved øget fælles standard for, hvor meget eller lidt samarbejde og kommunikation forældrene skal have, før det er meningsfuldt at idømme fælles for-

ældremyndighed. Vi er derfor enig i SFI's beskrivelse og anbefalinger side 230 ff. i "Dom til fælles forældremyndighed – En evaluering af forældreansvarsloven", SFI, 2011.

Der er på dette område behov for en opstramning samt at lade svære samarbejdsvanskeligheder vægte tungere. Desuden bør domstolene have bedre muligheder for at skønne over, om forældrene kan og vil samarbejde, når der idømmes til fælles forældremyndighed.

3. Vi har nogle betænkeligheder i forbindelse med situationer, hvor bopælsforælderen imod Statsforvaltningens og rettens beslutning ikke udleverer barnet/børnene til samværsforælderen. Det er vores vurdering, at bopælsforælderen for let og for ofte udøver selvtægt i disse sammenhænge. Det medvirker til at skærpe konflikter og svækker hensynet til barnet.

Der mangler juridiske sanktionsmuligheder, der kan anvendes i disse situationer, og vi skal derfor anbefale, at der indføres hensigtsmæssige sanktionsmuligheder.

4. Med hensyn til deleordninger udtrykte Dansk Psykolog Forenings sig i 2007 betænkeligheder ved at indføre denne mulighed. Det grundlæggende er, at alle børn uanset deres alder har behov for en fast base, der er deres hjem. Hvis der er konflikt mellem forældrene om deleordning, vil det som udgangspunkt ikke være til barnets bedste, hvis forældrene af myndighederne påtvinges en deleordning med ligeligt ophold hos hver af dem.

Det er vores opfattelse, at deleordninger kræver et tæt og respektfuldt samarbejde imellem forældrene, for at en sådan ordning kan fungere til bedste for barnet.

Af SFI's rapport om børn i deleordninger fremgår da også, at det stiller særlige fordringer til forældresamarbejdet, hvis en deleordning skal fungere godt for barnet. Der peges også på, at deleordninger opleves som tungere og mere besværlig i takt med, at børnene blive ældre, samt at opfatter og former forældrene deres barn som to helt forskellige personer eller er normerne i de to hjem i modstrid med hinanden, er det næppe gunstigt for et barns udviklingsbetingelser. SFI's rapport viser de mange problematiske sider ved deleordninger, men at det ikke er umuligt. Der er dog en række forudsætninger, der skal være opfyldt, men det er samtidig forudsætninger, der er meget vanskelige at opfylde.

Vi skal derfor anbefale, at der med ændringer i loven lægges vægt på, at der skal være gennemført et grundigt undersøgelsesarbejde i de sager, hvor man overvejer at iværksætte deleordninger, herunder især hvis det tænkes iværksat i modstrid med den ene forælders ønske.

5. Det er veldokumenteret, at børn, som befinder sig i retslige opgør mellem deres forældre, hører til blandt de mest udsatte i landet. Det vil derfor være i overensstemmelse med varetagelsen af barnets tarv, hvis man, som det også fremgår af evalueringen, overvejer, hvordan man kan begrænse adgangen til at føre disse sager ved domstolene.

6. Afslutningsvist vil vi pege på behov for betydelige forbedringer i forhold til hjælp til skilsmisseramte forældre. Det kan løse mange problemer, såfremt splittede familier hjælpes til at fungere bedre i relation til samarbejdet omkring børnene.

Vi har noteret os overvejelserne i Familiestyrelsens evalueringsrapport vedrørende behovet for større samarbejde imellem statsforvaltningerne og de kommunale forvaltninger. Vi finder det positivt, hvis der opbygges større samarbejde de to sektorer imellem.

Med venlig hilsen

Roal Ulrichsen
Formand

Lars Michaelsen
Konsulent

Lise-Lotte Lund (958llu)

Fra: Helge [
Sendt: 2. december 2011 12:40
Til: \$Familiestyrelsen (958fam)
Cc: "lmi@dp.dk."
Emne: J.nr.: 2010-7301-00033

Til Familiestyrelsen

Vedr. J.nr.: 2010-7301-00033

Idet jeg takker for jeres brev af 10. november, hvor I henvender jer til Psykologisk Selskab for Børnesagkyndige Psykologer i Familieretlige Forhold med henblik på at afgive et høringssvar, skal jeg meddele, at jeg har drøftet situationen med Dansk Psykolog Forening v. konsulent Lars Michaelsen.

Vi blev enige om, at det vil være mest hensigtsmæssigt, at vi følger den sædvanlige procedure for selskaber under Dansk Psykolog Forening, hvorefter de faglige selskaber ikke afgiver høringssvar mv. I vil således kun modtage et høringssvar fra Dansk Psykolog Forening.

Med venlig hilsen

Helge Kolodziej
Formand for
Psykologisk Selskab for
Børnesagkyndige Psykologer i Familieretlige Forhold.

2/12

Familiestyrelsen J.nr. 2010-7301-00033¹

Børnerådet

Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø

5. december 2011
Vedrørende j.nr.: 2010-7301-00033

Børnerådets syn på evalueringen af forældreansvarsloven

Høringssvar vedrørende Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven

Børnerådet takker for det fremsendte høringsmateriale

Det er Børnerådets opfattelse, at forældreansvarsloven på en række punkter er en ambitiøs lov, der indeholder væsentlige fremskridt for børn i skilsmisser – ikke mindst i kraft af den vægt loven lægger på at tilgodese barnets perspektiv i enhver afgørelse. Rådet tillægger det således stor betydning, at der i lovens § 4 er direkte korrespondance med FN's Børnekonventions artikel 3, stk. 1, der sikrer, at barnets tarv '*i alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer*' kommer i første række.

Børnerådet har set frem til den foreliggende evaluering, ikke mindst i lyset af den udbredte bekymring en række af lovens centrale elementer har givet anledning til.

Helt overordnet mangler den foreliggende evaluering desværre et klarere børneperspektiv, særligt hvad angår børn i de mest konfliktfylde sager. Det er rådets opfattelse, at der i evalueringsarbejdet burde have været afsat flere ressourcer til at inddrage børneperspektivet både tidligere og ved hjælp af et bredere metodevalg, end det har været tilfældet.

Med denne væsentlige mangel in mente mener rådet, at evalueringen er et særdeles anvendeligt udgangspunkt for at iværksætte visse nødvendige ændringer af loven.

Rådet anerkender desuden det endog meget grundige arbejde, der er gjort i forhold til at belyse omstændigheder og procedurer i et udvalg af særligt konfliktfildte sager (medtaget i det såkaldte 'Sagskatalog'). Det havde dog

været gavnligt med et specifikt fokus på, hvilke virkninger loven har haft på børn i voldsramte familier.

Det er Børnerådets opfattelse, at der ikke er brug for en gennemgribende revision af loven, men snarere en række *justeringer* samt for en styrkelse af forvaltningen af loven, for at loven i højere grad kan forvaltes i overensstemmelse med dens ånd og hensigt.

Børnerådet har følgende bemærkninger til evalueringen af forældreansvarsloven:

- Muligheden for at **dømme til fælles forældremyndighed** er for vidtgående. Det fremgår af SFI's evaluering, at halvdelen af de forældre, der dømmes til fælles forældremyndighed, ikke samarbejder om barnet – og at 28 % slet ikke har nogen kommunikation overhovedet. Bestemmelsen bør derfor levne større rum for at skønne over, om forældrene fremadrettet kan og vil samarbejde til bedste for barnet. Af evalueringen fremgår det, at der ved domstolene generelt er en god dømmekraft i forhold til at dømme til fælles forældremyndighed i de tilfælde, hvor der er et samarbejdspotentialt blandt forældrene. Det er rådets indtryk, at loven på dette område har gavnet mange børn, men som SFI's rapport viser, tvinges stridende forældre i for mange tilfælde til samarbejde, hvor det ganske enkelt ikke er muligt. Børnerådet foreslår, at lovens § 11 ("tungtvejende grunde") omformuleres, således at der gives bedre mulighed for at dømme til delt forældremyndighed – og mener med fordel, at betækningsudvalgets forslag til bestemmelsen kan overvejes. Med denne justering i bestemmelsen vil man kunne undgå at udvande den oprindelige intention om som udgangspunkt at søge at fastholde fællesskabet om barnet efter et samlivsbrud, men vægte betydningen af samarbejdspotentialt.

Børnerådet understreger imidlertid, at der påhviler myndighederne et særdeles stort ansvar for at træffe kvalificerede beslutninger i skilsmisssagerne. Der er ofte tale om endog vanskelige afgørelser i stærkt komplicerede og dilemma-prægede sager. Derfor skal der altid sikres tilstrækkelige ressourcer, herunder de nødvendige faglige kompetencer, så sagerne kan udredes fyldestgørende.

- Der bør skabes mulighed for at **dæmme op for gentagne ansøgninger** om forældremyndighed og barnets bopæl, sådan at en ansøgning om genoptagelse kan afvises, hvis der ikke foreligger væsentligt forandrede forhold, eller en ændring i øvrigt ikke vurderes at være bedst for barnet. Ustandselige høringer af barnet er særdeles skadelige for barnet og i konflikt med princippet om barnets bedste, som formuleret i lovens § 4 (og jf. konventionens art. 3). Derfor bør der indføres en karensperiode i sager om både bopæl, samvær og forældremyndighed, så evigt verserende sager undgås.

Samlet set bør inddragelse af børn i skilsmisssager imidlertid ikke indskrænkes unødigt. Derfor skal det sikres, at en karensperiode ikke

begrænser barnets mulighed for at komme til orde i sin sag – herunder eventuelt at formulere et ønske om at få sagen genoptaget.

- Mere end 10 pct. af de adspurgte **børn fra brudte familier har ikke nogen at tale med** om deres problemer som følge af bruddet mellem forældrene. Det er Børnerådets anbefaling, at tilbuddet om **børnegrupper**, som det kendes fra tre af landets statsforvaltninger, gøres lovfæstet.
- Børnerådet hæfter sig særlig ved, at evalueringen finder, at implementering af lovens bestemmelser om **inddragelse af børneperspektivet** i sagsbehandlingen er vellykket, og at inddragelsen opfattes som værdifuldt af alle involverede parter. Evalueringen peger desuden på, at inddragelsen synes at ske på nuanceret vis ud fra en konkret vurdering. De interviewede repræsentanter for systemet og børnene i den kvalitative undersøgelse af belysningen af barnets perspektiv er enige om, at børnesamtalen foregår på en ordentlig og nænsom måde, og at det er en positiv oplevelse at være til samtale. Børnerådet mener, at indsatsen for at inddrage børn i sagsbehandlingen bør fastholdes og forstærkes med udgangspunkt i, hvad der efter en konkret vurdering menes at være i det enkelte barns bedste interesse.

Børnerådet hæfter sig også ved, at der blandt de børn, der har deltaget i undersøgelsen, ikke er noget ønske om at have en bisidder med under samtalen, sådan som det fremgår af evalueringens side 75. Synspunktet - at der ikke er behov for bisiddere - bakkes op af de øvrige interviewede i undersøgelsen, dog med den væsentlige undtagelse, at man anser det for "relevant at inddrage en bisidder ved samtalen i sager med et meget højt konfliktniveau. Som eksempler herpå fremhæves sager, hvor barnet er presset, sager med mistanke om krænkende adfærd over for barnet, sager med anbragte børn eller andre socialt tunge sager."

Børnerådet er enig i de betænkeligheder, fagprofessionelle ved statsforvaltninger og domstolene fremfører i forhold til om 'uafhængige, professionelle' bisiddere i praksis vil kunne styrke barnets mulighed for at komme til orde i sagen. Ikke desto mindre understreger rådet, at der i en hver sag må træffes en konkret og individuel afgørelse om, hvordan det enkelte barns muligheder for inddragelse styrkes bedst muligt, og at barnet altid skal tilbydes en bisidder. Sidstnævnte betyder ikke, at der automatisk sættes bisidderordning i værk, men at barnet får forelagt muligheden og retten til på informeret grundlag at takke ja eller nej.

Bisidderfunktionen indeholder mange dilemmaer (f.eks. valget mellem en bisidder, som barnet kender, og en neutral professionel) og udfordringer (reelt at give stemme til barnet i sager med højt konfliktniveau). Derfor anbefaler Børnerådet, at der i de formodentlig få sager, hvor barnet takker ja, sættes tilstrækkelig ressourcer af (fx tid med barnet og metodeudvikling) samt at dilemmaer og udfordringer

håndteres ud fra en konkret vurdering med inddragelse af barnets ønsker.

- Børnerådet hæfter sig også ved, at **de særligt konfliktfyldte sager**, sådan som de er beskrevet og vurderet i evalueringens såkaldte 'Sagskatalog', er håndteret ensartet og konsistent af myndighederne, og at der ikke ses grundlæggende fejl eller uhensigtsmæssigheder i sagernes behandling. Ikke desto mindre savner Børnerådet en vurdering af, om sagerne er løst tilfredsstillende ud fra et børneperspektiv. En formel korrekt sagsbehandling er i denne sammenhæng ikke en garanti for, at de berørte børns tarv er tilgodeset.

Rådet hæfter sig desuden ved, at der fra flere sider efterlyses bedre værktøjer til identificering og håndtering af de særligt konfliktfyldte sager. Som anført ovenfor er det rådets opfattelse, at der skal sikres en børnefagligt fuldt forsvarlig sagsbehandling i enhver skilsmisssag. Af indlysende grunde skal dette i særlig grad sikres, når det gælder sager med et højt konfliktniveau.

Det er rådets opfattelse, at en del af de mest konfliktbelastede skilsmisssager har et betydeligt element af sociale problemstillinger i sig. Derfor bør de sociale myndigheder i højere grad involveres og bidrage til udredning og oplysning af sagerne i Statsforvaltningerne og ved domstolene, f.eks. således at resultaterne af en § 50-undersøgelse indgår som sagsakt i sagerne. Statsforvaltning og sociale myndigheder skal tvinges til samarbejde. Om fornødent må forældrene være i kontakt med myndighederne hver for sig.

Der bør i lovgivningen defineres en langt klarere koordinering mellem bestemmelserne i forældreansvarsloven hhv. serviceloven samt en klarere ansvarsfordeling og et konkret og målrettet samarbejde mellem myndighederne, således at det sikres, at udsatte børn kan modtage foranstaltninger efter serviceloven, samt at der fra myndighedernes side f.eks. kan skrives ind over for alvorligt omsorgssvigt under samvær. Hvad angår en styrket koordinering mellem socialforvaltninger og statsforvaltninger, bakker Børnerådet op om de forslag, der fremgår af Socialministeriets bemærkninger til evalueringsrapporten.

- Børnerådet deler den opfattelse, at "**samarbejdsproblemer er et grundvilkår**", sådan som det formuleres i evalueringen, og at mange af de problemer, skilsmisseforældre skal løse, kun vanskeligt eller i begrænset omfang kan formindskes gennem lovgivningsmæssige tiltag. Når evalueringen finder, at forældresamarbejdet ikke er blevet bedre efter forældreansvarslovens ikrafttræden, er det derfor ikke et forhold, der kan lægges loven selv til last. Men der bør lægges langt mere vægt på at hjælpe forældrene bedre med at etablere et reelt forældreskab omkring barnet - fx med en tidlig og forebyggende indsats over for forældrene. Der bør sikres mere information og undervisning til skilsmissefamilier i, hvordan en hverdag som brudt familie kan tilrettelægges. Det er desuden rådets holdning, at der i højere grad bør

etableres aktiv rådgivning til skilsmisseforældrene og krav om deltagelse i mægling tidligt i forløbene.

- Rådet mener desuden, at forældre og børn helt generelt bør gives langt mere informative og forståelige oplysninger om skilsmisernes behandling i det offentlige system. At der findes ”**en række myter om lovens indhold**”, sådan som det nævnes i evalueringen, er potentielt skadeligt for systemets mulighed for at skabe holdbare aftaler og kompromiser. Det gælder fx den misforståelse, at delt forældremyndighed automatisk fører til en tvungen 7/7-ordning. Sådanne fejlagtige opfattelser kan bidrage til at øge konfliktniveauet, og derfor skal der informeres bedre til forældrene, så de i højere grad har realistiske forestillinger om og forventninger til myndighedernes sagsbehandling og de resultater, der kan opnås ved deres mellemkomst.
- **Barnets initiativret** i forældreansvarslovens § 35 er implementeret i den ønskede udstrækning. Bidragene peger på en forskellig opfattelse af anvendelsesområdet for bestemmelsen, men der er udbredt enighed om, at børn under 10 år ikke vil blive afvist. Sådanne henvendelser vil ifølge bidragene også blive håndteret konkret. Børnerådet støtter imidlertid Børns Vilkår’s forslag om at styrke oplysningsindsatsen i forhold til barnets initiativret, så både børn og forældre i højere grad er opmærksomme på mulighed. Rådet bakker desuden op om forslaget om at etablere en særlig børneindgang til statsforvaltningerne med børnesagkyndig bemanding.
- Børnerådet anbefaler, at forældreansvarslovens virkninger og konsekvenser for børn i skilsmisser fortsat overvåges tæt. En eventuel revision bør omfatte en bestemmelse om, at der sker en opfølgning på og evaluering af lovens anvendelse og implementering.

Børnerådets bidrag til Familiestyrelsen evaluering

Som et element i Familiestyrelsens samlede evaluering af forældreansvarsloven har Børnerådet bidraget med en undersøgelse i rådets Børne- og Ungepanel, der består af ca. 1.800 børn fra 5.klasser fordelt over hele landet. Der er tale om et statistisk repræsentativt udsnit af aldersgruppen, og undersøgelsens resultater er offentliggjort i rapporten ’Familieformer og skilsmisse – *der er ikke noget bedre end at have den hele og rigtige familie*’.

Undersøgelsen sætter fokus på børns perspektiver på familielivet i alle dets former, herunder også i forbindelse med skilsmisser, og den bidrager med en række væsentlige indsigter:

Det står klart, at børn har et stort ønske om at blive taget med på råd, når der bliver truffet beslutninger i forbindelse med skilsmisser. Børnene vil høres, og de ønsker, at deres synspunkter skal vægtes i sagerne. Men alt for mange – op mod hvert femte skilsmissebarn – oplever, at de ikke bliver hørt, eller at deres meninger ikke tages alvorligt under skilsmissen. Derfor

skal vi gøre os umage for at få børnene mere – ikke mindre – med ind i beslutningerne, men med respekt for den sårbare situation, de ofte befinder sig i.

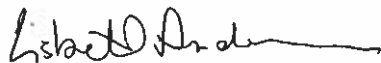
Undersøgelsen fortæller også, at forældrenes indbyrdes forhold er altafgørende for, hvordan man trives som barn. Det er de voksnes skænderier, der står som det værste for skilsmissebørnene. Derfor mener Børnerådet, at skilsmisseforældre skal have tilbud om hjælp og redskaber til at håndtere forældreansvaret i forbindelse med skilsmissen. Der er brug for oplysninger til forældrene, så de i højere grad forstår, hvor skadelig usikkerheden, konflikterne og skænderierne kan være for deres børn. Mere en hvert sjette skilsmissebarn fortæller nemlig, at deres forældre er uvenner. Og mere end hver 10. kunne hverken tale med deres far eller mor om deres egen situation under skilsmissen. Disse børn har brug for hjælp, når forældrene ikke kan støtte dem.

Når det gælder forældre, der åbenlyst ikke kan forliges eller i det mindste etablere et funktionelt samarbejde om barnet, skal der tilsvarende være tilbud om støtte og rådgivning til forældrene og barnet om, hvordan hverdagen i den brudte familie kan tilrettelægges med størst muligt fokus på barnets tarv.

Børnenes svar på spørgsmålene i undersøgelsen fortæller os, at det ud fra et børneperspektiv:

- Er godt med et tilbud om en børnesamtale, da det kan hjælpe barnet
- Er i orden, at den børnesagkyndige fortæller barnets ytringer videre til forældrene
- Er vigtig for børn at kunne blive i deres vante omgivelser og bevare tilknytningen til skole, venner mv.
- Er afgørende, at børn er med i beslutningerne om, hvor de skal bo
- Er bedst, hvis beskeden om den endelige afgørelse i en skilsmissesag kommer fra forældrene
- Er oplagt, hvis barnet kan bruge en lærer som samtalepartner i en skilsmissesituation
- Er en mulighed, at skilsmisse tages op i klassen som et generelt emne, når det er aktuelt for en af eleverne.

Med venlig hilsen

Lisbeth Zornig Andersen
Formand for Børnerådet

Annette Juul Lund
Sekretariatschef

2012

Evaluering af Forældreansvarsloven

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre
Valgårdsvej 4
2500 Valby

Forord

Omkring 1.5 millioner børn, forældre og bedsteforældre lever i dag i moderne familieformer i Danmark og Danmarks Statistik opererer med 37 forskellige familieformer.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre afholder ca. 5.000 rådgivninger årligt via landsdækkende rådgivningscentre og anonym telefonrådgivning med brug af frivillige forældre. Vi taler med mødre og fædre før, under og efter samlivets i dag naturlige ophør samt øvrige familiemedlemmer. Vi ser normalt alle dokumenter i sagerne.

Vores medlemmer og aktive omfatter et bredt udsnit af Danmarks befolkning i form af direktører, akademikere, selvstændige, skolelærere, børnehave pædagoger, håndværkere, arbejdsløse, advokater, unge under uddannelse m.fl.

Vi oplever i vores frivillige arbejde, at politikerne og beslutningstagerne bør have primært fokus på praktiseringen af Forældreansvarsloven i hverdagen, tekniske hindringer i loven og belønningsstrukturer.

Praktiseringen af Forældreansvarsloven i Danmark handler om positivt samarbejde, god ledelse og retssikkerheden for alle danske familier.

Vi oplever, at vi i positivt samarbejde kan sikre:

- BEDRE sagsbehandling
- HURTIGERE sagsbehandling
- BILLIGERE sagsbehandling

Det bedste for barnet er fars og mors kærlighed, omsorg, tryghed og beskyttelse. Den mest enkle og naturlige årsag til ligeværdige forældre i et moderne samfund.

Dansk familie og retspolitik må aldrig baseres på grove enkeltsager, skæve undersøgelser, blinde vinkler eller gammeldags kønskamp.

Giv Forældreansvarsloven en ny Start!

Med venlig hilsen

Jesper Lohse, Formand
Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre
E-mail: formand@foreningenfar.dk

Indholdsfortegnelse

Forord.....	1
Indholdsfortegnelse.....	2
Positive forslag.....	4
Forslag 1 - Fælles Forældremyndighed ved lov.....	4
Forslag 2 - Giv fulde beføjelser til Statsforvaltningerne mod kvalitet i afgørelserne.....	4
Forslag 3 - Ophæv begreberne bopæl og samværsforældre (eksempelvis i 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger).....	4
Forslag 4 - Tag alle afgørelser baseret på bedst forældreevne!.....	5
Forslag 5 - Stop bevidst mistænkeliggørelse foretaget af forældre og advokater straks!.....	5
Forslag 6 - Straks samvær.....	6
Forslag 7 - Bedre rådgivning.....	6
Forslag 8 - Deleordninger skaber tæt tilknytning og kvalitetstid for børn.....	7
Forslag 9 - Faste ferieperioder og samme vilkår.....	8
Forslag 10 - Skift bopæl ved flytning fra barnets nærmiljø (eksempelvis i 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger).....	8
Forslag 11 - Fælles transport og transport ved fraflytning fra barnets nærmiljø.....	9
Forslag 12 - Samværschikane og forældrefremmedgørelse.....	9
Forslag 13 - Anden kontakt.....	10
Forslag 14 - Barnets NEM konto.....	10
Forslag 15 - Lovsikret Barsel.....	10
Forslag 16 - Faderskab.....	11
Forslag 17 - Fri proces baseret på formue og til begge forældre.....	11
Forslag 18 - Advokaternes rolle og belønningsstrukturer.....	11
Forslag 19 - Fuld statistik og rå data af Familiestyrelsen.....	13
Forslag 20 - God forskning for moderne familier.....	13
Forslag 21 - Brugerevaluering.....	13
Forslag 22 - Forskelsbehandling.....	13
Ministeriets temaer.....	15
Fælles forældremyndighed.....	15
Barnets bopæl.....	16
Barnets perspektiv.....	18
Vold og anden grænseoverskridende adfærd.....	19
Samarbejdschikane.....	22

Samvær	23
Adgangen til at rejse nye sager om forældremyndighed og bopæl.....	25
Retternes fastsættelse af samvær	27
Uhensigtsmæssigheder i loven af mere teknisk karakter samvær.....	27
Cases	28
De 10 mest positive oplevelser	28
De 10 mest negative oplevelser	31
Løsningsskema	34
Kildekritik	38
Bilag.....	42
A – Brochure: Giv Forældreansvarsloven en ny Start!.....	42
B – Eksempel: Advokat e-mail til sine klienter.....	43
C – Eksempel: Faktuel rettelse til case 25.....	46
D – Sund fornuft for danske familier og habilitet	52

Positive forslag

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre skal hermed fremkomme med forslag til hurtigere, bedre og billige sagsbehandling for danske børn, forældre og bedsteforældre.

Forslag 1 - Fælles Forældremyndighed ved lov

Over 95 % af alle danske forældre bør formentlig i dag have fælles forældremyndighed, men kun 69 % har det. Det vigtigste for barnet er fars og mors kærlighed. Det er den enkle og naturlige årsag til fælles forældremyndighed.

Fælles forældremyndighed giver begge forældre en positiv identitet og giver begge forældre adgang til offentlige oplysninger om barnets udvikling, trivsel, tryghed og sikkerhed.

Alle forældre bør have fælles forældremyndighed ved lov medmindre, der er meget tungtvejende årsager til andet. Det vil betyde hurtigere sagsbehandling og langt færre sager i gruppen af 31 %, sparer offentlige midler og skaber ligeværdige forældre i vores samfund.

Fælles Forældremyndighed giver trygge børn og glade forældre.

Forslag 2 - Giv fulde beføjelser til Statsforvaltningerne mod kvalitet i afgørelserne

Vi oplever, at vi kan skabe et bedre, hurtigere og billigere system ved, at give Statsforvaltningerne fuld bemyndigelse til, at afgøre forældremyndighed, bopæl og samvær. Dette mod, at Statsforvaltningerne modtager flere ressourcer, giver bedre rådgivning af forældre ligeværdigt i forskellige rådgivningsspor, laver formel kvalitetssikring og sikre efteruddannelse af sagsbehandlere i hele landet, så afgørelser alene baseres på forældreevne.

Vi anbefaler, at Statsforvaltningerne arbejder hen imod en ISO certificering.

Vi oplever at forældre i dag slet ikke forstår det administrative system med de mange indgangsvinkler og man på ingen måde kender eller bliver rådgivet om den jura, som ligger bag anmodninger og afgørelser. Vi oplever at domstolene bliver overbebyrdet med sager.

Forslag 3 - Ophæv begreberne bopæl og samværsforældre (eksempelvis i 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger)

Den største praktiske og tekniske hindring i dag, når man skal sikre det bedste for barnet er formentlig de helt utidssvarende begreber bopælsforælder og samværsforælder. Ændringer kan i hverdagen laves på få uger for bopælsforælderen og tager ofte 6-12 måneder og skal gå via retssystemet for samværsforældre ved ændringer, som er bedst for barnet.

Der er en kæmpemæssig forskel i praksis på ligeværdige forældre pga. de to juridiske begreber selv ved deleordninger, 8/6 og 9/5 samværsordninger, hvor begge forældre reelt er ligeværdige i hverdagen og begge har tæt tilknytning til barnet og der skabes en helt unødvendig forskel.

Anslået 80 % af de danske forældre kan selv lave positive aftaler, men vi oplever ved de ca. 20 % af sagerne, som varetages af de offentlige myndigheder, at det i dag er en af de væsentligste årsager til lang sagsbehandlingstid, mange sager og store omkostninger for børn, forældre og myndighederne.

En bopælsforælder kan som et eksempel flytte væk med 6 ugers frist, men det tager domstolene 6-12 måneder af skifte bopælsforældre, samtidigt med, at børnerådet oplyser, at det vigtigste for barnet er at blive i nærmiljøet hos venner, samme institution og kendte omgivelser ved samlivets ophør. Begreberne gør ligeledes at bopælsforældrene har al "magten" og vi skaber en A og en B forældre, som vi oplever oven i købet, nemt kan chikanere sig til afgørelser f.eks. via simpel mistænkeliggørelse.

Advokaterne og andre interessenter kender hullet og vi oplever, at det misbruges hver eneste dag i Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og ved Domstolene. Det er uden konsekvenser – og en væsentlig årsag til en helt berettiget følelse af afmagt og forskelsbehandling for ligeværdige forældre, som lever i deleordninger, 8/6 eller 9/5 ordninger.

Forslag 4 - Tag alle afgørelser baseret på bedst forældreevne!

Vi oplever, at der hver eneste dag sker forskelsbehandling af offentlige myndigheder. Afgørelserne i Statsforvaltningen, Familiestyrelsen og Domstolene baseres ikke på forældreevne, sundhed, ærlighed, samarbejde og ansvarlighed. Tusindevis af eksempler viser et klart mønster.

Ved efterfødselsreaktioner (ca. 25 % kvinder, 7 % mænd) eller sager med uenighed og selv alvorlig socialhistorik tager de offentlige myndigheder, som et meget klart mønster, fortsat forskellige afgørelser baseret på gammeldags familiemønstre. Det er dybt problematisk for barnet, som ofte mister kontakten til den sunde forælder.

Det er vores oplevelse, at den daglige forskelsbehandling giver en berettiget følelse af afmagt og manglende respekt for afgørelserne blandt ligeværdige forældre og det er i myndighedernes egen sagsbehandling, tekniske hindringer og belønningsstrukturerne, at vi finder et klart mønster for skalerede sager.

Der er ingen retssikkerhed på området for børn og forældre. Det er vores oplevelse, at der sker ulovlig sagsbehandling i henhold til Forældreansvarsloven og Ligestillingsloven.

Forslag 5 - Stop bevidst mistænkeliggørelse foretaget af forældre og advokater straks!

Vi oplever, at det er fuldstændig uden konsekvenser, at sige hvad som helst, herunder at miskreditere den ene forælder, uden grund, af den anden forælder og advokater. Det virker og misbruges hver

eneste dag i Statsforvaltningen, Familiestyrelsen og hos Domstolene – i stort og småt omfang. Det har betydning for sagernes behandling samt tid, ressourcer og omkostninger.

Alle ved det – ingen gør noget ved det.

Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og Domstolene ser det sker dagligt og gør ingenting – selv ved meget klar dokumentation. Man mister herved fornuftige og ordentlige forældres respekt af helt naturlige årsager – af begge køn.

Meldingen fra Advokatnævnet er, at de ingenting gør, da det er normal praksis og ingen forældre som er blevet udsat for mistænkeliggørelse ved samlivets ophør har overskud til, at føre egne sager på området.

Vi oplever i hverdagen, at klager skader forældres samvær med børnene, da myndighederne påkalder sig en falsk tryghed for barnet ved, i visse tilfælde, at give bopælsforældre med lav forældreevne i form af uærlighed en gevinst.

Vi oplever, at der ingen retssikkerhed er på området for børn og forældre. Det helt store problem er som vi oplever det, forskellen mellem bopælsforælder og samværsforælder, med afgørelser om samvær og økonomiske indtægter kombineret med afgørelser baseret på gammeldags opfattelse af familiemønstre, i stedet for forældreevne. Det gør at mistænkeliggørelse bruges som normal praksis på simpel vis af advokater i større eller mindre grad. Det må aldrig ske i et retssamfund.

Forslag 6 - Straks samvær

Vi oplever, at myndighederne for alle børn og forældre bør sikre samvær straks ved samlivets ophør. Vi oplever at faste aftaler om samvær fra første dag sikre ro hos begge forældre og bedre samarbejde for langt de fleste børn og forældre.

Anslået 80 % af de danske forældre laver selv positive aftaler og man kan derfor for de ca. 20 % af sagerne, som Statsforvaltningerne behandler med fordel lave lovgivning, således at der er en meget kort periode for midlertidige afgørelser med meget tungtvejende grunde og ellers ved lov er bestemt samvær baseret på ligeværdige forældre.

Forslag 7 - Bedre rådgivning

Vi mener på baggrund af vores oplevelser, at der bør tages en vurdering af de enkelte forældrepar med henblik på tre forskellige rådgivningsspor – efter det første møde.

En gruppe af forældre vil med begrænset vejledning have potentiale til selv, at finde holdbare løsninger.

En anden gruppe af forældre har brug for et intensivt rådgivningsforløb med mægling, børnesagkyndig rådgivning mv. for at dæmpe evt. uenigheder og styrke det positive samarbejde.

Derudover vil der være en lille gruppe af forældre, hvor der typisk er socialhistorik og har været voldelige konflikter eller grænseoverskridende adfærd i samlivet. Disse få sager er markant anderledes end de to første grupper. Der er sjældent basis for fælles mægling og vejledning, og der kan være brug for separate møder.

Vi oplever derudover, at der skal fokus på bedre børnesagkyndig rådgivning til forældre. Forældre bør have ret til – i nogle sager måske endda pligt til – at modtage børnesagkyndig rådgivning. Forældrene bør tilbydes et fast forløb med et minimum antal timers børnesagkyndig rådgivning, så de får indsigt i børnenes oplevelser, herunder børnerådets undersøgelser. Man kan forestille sig, at forældrene selv skal betale helt eller delvist for ydelsen.

Vi oplever at der bør sikres en markant udvidelse af Familiestyrelsens tilbud om parrådgivning. Et pilotprojekt fra 2006-2009 viste særdeles gode erfaringer med parrådgivning til forældre, der trods deres indbyrdes uenigheder blev langt bedre til at håndtere disse, varetage forælderrollen og til at samarbejde positivt.

Forslag 8 - Deleordninger skaber tæt tilknytning og kvalitetstid for børn

Der er rigtig mange familier, som i dag selv laver positive løsninger for far, mor og børn. Deleordninger er bestemt rigtigt for mange børn og forældre og vi oplever at deleordninger i høj grad er kommet for at blive, i kraftig vækst og en af flere gode samværsmodeller for børn og forældre. Deleordninger er i vækst og et klart ønske i moderne familier. Fordelen er, at det skaber tæt kontakt og kvalitetstid med begge forældre og bedsteforældrene samt ro for barnet, som mærker fars og mors kærlighed er der fortsat gennem hele livet. Det vigtigste for barnet.

Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og Domstolene fastsætter i anslået 20 % af sagerne de varetager deleordninger, hvor det er bedst for barnet og fornuftigt, om end det sker alt for sjældent. Der er sager ved domstolene, hvor deleordninger på fornuftig vis er den hel rigtige løsning og skaber ro for barnet eksempelvis via forligsmøder. Vi skal derfor på alle måder være opmærksomme på, at det er familiernes ønske.

Vi må derudover være opmærksomme på, at der ikke ses præsenteret fyldestgørende statistik for forlig med deleordninger ved domstolene, og at offentlige myndigheder i praksis fastsætter deleordninger, hvor eksempelvis en sund og rask samværsforælder har bedst forældreevne, i stedet for at skifte bopæl og give mest samvær til samværsforælderen. Det er normal praktisering af forældreansvarsloven, som vi oplever, at det sker hver eneste dag og vi risikere derfor for alvor, at skade børn ved, at ændre muligheden for deleordninger ved Domstolene indtil det er fuldt ud integreret i afgørelserne, at ligge mest vægt på bedst forældrene.

Vi skal være meget opmærksomme på, at de kritikere man i dag hører om med hensyn til deleordninger bruger meget lidt empiri, tit er historisk præget af modstand, har kommercielle eller kønspolitiske interesser. De er tit slet ikke opmærksomme på de vigtige forhold om praktiseringen af Forældreansvarsloven i hverdagen vi her taler om eller positive ting som f.eks. kvalitetstid for børnene.

Ifølge Danmarks Statistik oplever ca. 4 % af alle danske børn, at den ene forælder dør før de fylder 17 år. 1/3 af alle voksne får i dag konstateret kræft i Danmark og går gennem længerevarende sygdomsforløb. Det er vigtigt at deleordninger og tæt tilknytning fortsat er en af flere positive muligheder for alle danske børn og forældre i alle dele af myndighedernes afgørelser.

Lad os huske på, at vi gerne vil have kvalitetstid for børn, forældre og bedsteforældre.

Forslag 9 - Faste ferieperioder og samme vilkår

Vi oplever, at der er meget man skal have aftalt på kort tid på et møde i Statsforvaltningen og mange forældre glemmer derfor, at aftale ferie eller mangler, at få god rådgivning herom. Foruden at ferie på grund af de ulige regler for bopæls- og samværsforældre kan aftales vidt forskelligt og det giver i visse tilfælde anledning til chikane på området. Det er naturligt, men kan undgås.

Vi oplever at samme rettigheder i forhold til oplysning og anmodning for forældrene om ferie, som så kan ændres ved egen aftale eller afgørelse i Statsforvaltningerne vil være en klar fordel og spare tid, ressourcer og omkostninger.

Forslag 10 - Skift bopæl ved flytning fra barnets nærmiljø (eksempelvis i 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger)

Det bedste for barnet er, at blive i nærområdet med trygge rammer hos venner, institutioner og trygge omgivelser. Det viser bl.a. børnerådets undersøgelser og det er naturligt ved samlivets ophør, hvor der er mange nye ting i livet for børn og forældre.

Vi oplever derfor, at det er dybt problematisk, at Statsforvaltningerne ikke udnytter muligheden man har i dag til, at ændre bopæl midlertidigt, men i stedet lader en bopælsforælder frit flytte fra det mellem forældrene aftalte nærområdet for barnets opvækst uden begge forældres samtykke.

Det bør være således på fornuftig vis, at man ved ligeværdige forældre med tæt tilknytning til barnet (eksempelvis i 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger) automatisk overflytter bopælen til den anden forælder medmindre andet aftales.

Det er i dag således, at reglerne om bopælsforældre gør, at denne kan flytte med varsel på 6 uger, mens det tager en samværsforældre 6-12 måneder, at få ændret bopælen selv ved deleordninger. Barnet lider ved mistet kontakt og det må derfor være i barnets interesse, at forældrene er enige om væsentlige ændringer i bopælsspørgsmålet.

Ved fraflytning til Færøerne, Grønland og øvrige udland oplever vi, at begge forældre slet ikke tilgodeses og det tit er for sent.

Forslag 11 - Fælles transport og transport ved fraflytning fra barnets nærmiljø

Vi oplever, at fælles ansvar for transport har været en stor succes og meget klart bør fastholdes, da børnene oplever, at forældrene er ligeværdige. Samtidig med, at det har en adfærdsregulerende effekt at fokusere på det fælles ansvar. Det bør samtidigt meget klart fastholdes, at hvis en forælder fraflytter barnets nærområde, så skal denne forælder naturligvis stå for det overvejende ansvar for transporten.

Vi anbefaler, som nævnt i forslag 10, at der sker automatisk overflytning af bopælen eksempelvis ved 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger ved fraflytning væk fra nærområdet, hvor begge forældre har tæt tilknytning til barnet. Forældrene har valgt at bo der hvor barnet er opvokset og barnets er mest trygt i nærområdet med venner, institutioner og kendte omgivelser.

Man skal være opmærksom på at dette vil give et klart budskab til forældrene om samarbejde med fokus på barnet og da det både er bedste for barnet på grund af de trygge ramme. Statsforvaltningerne kan ændre afgørelsen ved væsentlig grund er det lovgivning i trit med virkeligheden på positiv vis. Vi undgår samtidig en masse sager om chikane og transport.

Forslag 12 - Samværschikane og forældrefremmedgørelse

Vi oplever i Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre ofte samværschikane og i større eller mindre grad til tider forældre fremmedgørelse af børn.

Den typiske samværschikane, som vi oplever foretages af bopælsforælderen, som har al "magten" påtrods af lovens intension om ligeværdige forældre:

- Bopælsforælderen tilbageholder barnet fra samvær uden gyldig grund
- Bopælsforælderen tilbageholder barnet med sygdom som forklaring uden lægefaglig begrundelse
- Bopælsforælderen afviser eller laver forsinkelser i forhold til ferie
- Bopælsforælderen truer med mindre samvær, hvis samværsforælderen er uenig
- Bopælsforælderen mistænkeliggør samværsforælderen for mindre samvær af økonomiske grunde eller på grund af egen socialhistorik
- Bopælsforælderen flytter væk fra barnets nærområde og trygge rammer

Vi er for god ordens skyld ganske sikre på, at samværsforældre også kan lave chikane, men vi oplever det sjældent i vores rådgivninger og oplever, at det skyldes at vi fortsat møder flest samværsforældre og at det er bopælsforælderen, som alene sidder med hele "magten" pga. praktiseringen af forældreansvarsloven i hverdagen.

Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen, Domstolene og Advokatnævnet gør ofte ingenting. Det er uforståeligt for Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, hvordan man kan administrere en lovgivning og se fuldstændig igennem fingrene med disse forhold i hverdagen.

Alle ved at det sker. Ingen gør noget ved det!

Vi anbefaler, at man her bl.a. kigger på de nordiske regler for forældre fremmedgørelse og helt ulovliggøre fremmedgørelse af børn, da vi finder det er bedst for barnet. Det vil derudover formentlig have effekt i stigende grad, at gøre brug af bopælsskifte og mere eller mindre samvær til forældre som udviser grov eller gentagen samværschikane imod gældende regler. Vi oplever, at det er udtryk for lav forældreevne til skade for barnet.

Forslag 13 - Anden kontakt

Vi oplever, at det vigtigste for barnet er samvær til nært knyttede personer, såfremt en eller begge forældre har betydelig nedsat forældreevne eller ikke længere lever. Vi oplever til tider, at det kan være vanskeligt for bedsteforældre eller andre mennesker med god, sund og tryk tilknytning til barnet, at bibeholde kontakten til barnet. I sager hvor en forælder mister samværet kan det have positiv betydning for barnet fortsat, at have tilknytning til sine bedsteforældre eller andre voksne med god kontakt.

Vi bør sikre bedre regler og muligheder for anden kontakt – både med mennesker og metoder.

Forslag 14 - Barnets NEM konto

Offentlige tilskud f.eks. børnecheck, friplads, boligstøtte, SU m.v. gives kun til bopælsforælderen selv ved deleordninger, 8/6 og 9/5 ordninger. Det syntes at give naturlig anledning til uenighed mellem forældrene, som kan undgås med sund fornuft og rimelighed mellem ligeværdige forældre.

Vi oplever der er mange der ønsker barnets NEM konto - og at indtægter og udgifter bør følge barnets samværsordning. Det må anerkendes, at der ved deleordninger, 8/6 og 9/5 ordninger er tale om forsørgelse af begge forældre i moderne familier og sikres at reglerne om indtægter og udgifter er tidssvarende i forhold til moderne familiemønstre.

Forslag 15 - Lovsikret Barsel

Vi oplever, at det er meget vigtigt, at sikre barsel til begge forældre, om ønsket af forældrene, da det sikre den helt essentielle kontakt til barnets primære omsorgsgivere, som er så vigtig for barnets naturlige udvikling og sundhed.

Vi ligger i den forbindelse vægt på, at man i de øvrige nordiske lande har en meget mere omfattende barselsordning for begge forældre.

Vores oplevelse er, at barsel for begge forældre vil sprede sig i fremtiden. Det vigtige omkring barsel er, at den ene forælder i dag står helt uden retssikkerhed, hvis forældrene ikke er enige og intentionen med 12 måneders barsel var, at begge forældre skulle havde god mulighed for barsel og tæt tilknytning til barnet.

Forslag 16 - Faderskab

Vi oplever, at reglerne for fastsættelse af faderskab bør revideres så de er tidssvarende. Det skal altid være muligt for et barn og forældrene, at fastsætte et biologisk faderskab ved væsentlig grundlag for dette (eksempelvis nye DNA metoder).

Børnerådets undersøgelser viser bl.a. at det vigtigste for barnet er de biologiske forældre selvom undersøgelsen må anses, at være baseret på børn, der kender deres biologiske forældre, men vi bør sikre tidssvarende lovgivning på området. Flere forældre lever alene i dag fra barnets fødsel end tidligere. Ca. 1/3 af alle voksne i Danmark lever alene.

Hvis den ene forælder fortsat er gift. Hvem bliver eksempelvis så registreret som forælder for barnet. Barnet har ret til sine biologiske forældre gennem hele livet.

Forslag 17 - Fri proces baseret på formue og til begge forældre

Vi oplever, at det ved fri proces er vigtigt, at begge forældre modtager fri proces, så muligheden ikke kan misbruges som pression af forældre og advokater.

Fri proces bør derudover baseres på faktisk formue og erhvervsevne i stedet for lønsedler 2 år tilbage f.eks. under en 12 måneders barselsperiode. Det giver ingen mening og fornuft i dagens samfund.

Forslag 18 - Advokaternes rolle og belønningsstrukturer

Vi oplever i hverdagen, at advokaternes belønningsstrukturer er direkte modsat rettet børn, forældre og offentlige myndigheders ønske om hurtig sagsbehandling, få sager, lave omkostninger og positivt samarbejde.

Vi oplever at hvis advokaternes belønningsstrukturer følger børn, forældre og myndighedernes ønske om hurtig sagsbehandling, så vil vi se langt færre og mindre sager.

Vi oplever hver eneste uge advokater, som misbruger systemet og som opnår bedre forhold for den ene forælder via usand og uetisk mistænkeliggørelse eller på forskellig vis får bragt sagen i retten for at opnå en kommerciel gevinst og skifte fokus væk fra bedst forældreevne.

Her nævnes et par fiktive eksempler fra vores landsdækkende rådgivningscentre. Vi ser sager hvor et, flere eller alle eksempler er gældende for advokater.

- En advokat under fri proces modtager betaling når sagen kommer i retten og mangler sager
- En advokat kan lukke sagen på en time for under 5.000 kr. men modtager 10-50.000 kroner og nærmest fast årlig indtægt ved at sige konflikt
- En advokat forsøger at skabe konflikt uden grund for herved at stille kvinden bedst
- En advokat giver på en forælders vegne Statsforvaltningen oplysninger om, at et barn har det dårligt efter der er takket nej til en urimelig bodeling – velvidende at børnene er glade, harmoniske og alle kan bekræfte forholdet – som ren pression
- En advokat sender en forælder på krisecenter for at få sagen til at se voldsom ud – uden grund
- En advokat dækker over, at en forælder har været voldelig ved at angribe den anden forælder
- En advokat skalere mod bedrevidende og god regnskabsskik en formue 5-10 gange for at skabe et billedet der er usandt.
- En advokat møder op på modpartens bopæl velvidende, at modpartens advokat ikke er til stede – i et forsøg på at skabe konflikt
- En advokat kontakter modparten direkte i skrivelser – i et forsøg på uretmæssig pression og for at skabe konflikt
- En advokat giver misvisende og udokumenterede oplysninger til Statsforvaltningen for at dække over forælderen, som advokaten selv repræsenterer
- En advokat tilbageholder relevante oplysninger for Statsforvaltningen – og skaber konflikt
- En advokat kontakter sagsbehandlere og Statsforvaltningens direktion direkte uden kopi til modparten - og laver usaglig pression
- En advokat overbebyrder Statsforvaltningen for at skjule sagens virkelighed
- En advokat trækker sagen i langdrag og presser en ny sagsbehandler til, at lave en hurtig og uovervejet beslutning
- En advokat skalerer sagen i forsøg på, at presse modparten økonomisk og tidsmæssigt
- En advokat foreslår bopælsforælderen at flytte væk til direkte skade for barnet
- En advokat medvirker til usande anklager og chikane overfor selv ordentlige forældre
- En advokat medvirker aktivt til falsk politianmeldelse mod bedrevidende
- En advokat gør intet for at rette forkerte oplysninger mod bedrevidende
- En advokat har ikke afgivet skriftligt tilbud og konstaterer blot at det er svært – selvom det sker i alle andre brancher!
- Advokaternes chefer gør ingenting – det er normal praksis og skaber forretning
- Advokatnævnet gør næppe nogen ting – da det er normal praksis vurderet af advokaternes selv
- Staten gør ingenting - der mangler ressourcer og ja vi ved det godt!

Det er historierne fra det virkelige liv i Danmark, advokatfirmaerne og Statsforvaltningerne.

Forældreansvarsloven virker i store træk, men forældreansvarsloven skal praktiseres bedre i hverdagen med god moderne ledelse og fokus på belønningsstrukturer for forældre og advokater. Der skal sikres sanktioner overfor forældre og advokater, som åbenlyst gør brug af usande, misvisende, udokumenterede og uetiske påstande mod bedrevidende. Det vil for alvor spare ressourcer.

Forældrene er tit hjertet, og en hård kerne af advokater ofte hjernen bag de skalerede sager.

Forslag 19 - Fuld statistik og rå data af Familiestyrelsen

Vi oplever, at vi skal have langt mere fokus på de mange positive fortællinger hos danske børn og familier, og de reele årsager baseret på repræsentative statistik og ordentlig forskning. Familiestyrelsen bør fremlægge fuld statistik og rå data i anonymiseret form for sine afgørelser, herunder sagsbehandlingstid baseret på køn, alder, socialhistorik og andre væsentlige faktorer.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre har flere gange forsøgt, at få adgang til fyldestgørende statistik uden held, senest den 21. juli 2011 i forbindelse med evalueringen af Forældreansvarsloven.

Forslag 20 - God forskning for moderne familier

Vi oplever, at vi skal have fokus på god forskning, da vi oplever al for mange blinde vinkler og skæve undersøgelser på det familiemæssige område. Vi har endnu ikke set grundig, seriøs og korrekt forskning på området for moderne familier. Vi har imidlertid set rigtig meget pseudo forskning, som forsøges præsenteret, som grundige eller fyldestgørende resultater, mange gange med forudindtagede holdninger.

Vi henviser til afsnittet kildekritik i nærværende høringssvar og skal bede Læseren om at kigge på billedet på forsiden og sammenligne med SFI rapporternes forside billeder f.eks. deleordninger. Det er begge billeder af skilsmissefamilier og delebørn.

Forslag 21 - Brugerevaluering

Vi oplever et meget klart mønster der fortæller om en blind vinkel hos de offentlige myndigheder i praktiseringen af forældreansvarsloven af historiske årsager. Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og Domstolene tjener ikke begge forældre ligeværdigt i praksis baseret på forældreevne og i henhold til lovgivningen.

Vi anbefaler, at der for børn og forældres skyld sikres fyldestgørende og anonyme brugerevalueringer, som kan give et åbent og sandt billede af virkeligheden.

Forslag 22 - Forskelsbehandling

Vi oplever, at det nødvendigt, at inddrage Justitsministeriet og Ligestillingsministeriet i lovens revision. Ligestillingsministeriet er ikke anmodet om at afgive høringssvar.

Det er i alles interesse, at vi sikre, at der i Danmark ikke sker forskelsbehandling baseret på race, religion, køn, seksuel orientering og handicap imod gældende regler og ønsket om ligeværdige forældre.

Lad os kort fortalt gøre det rigtige for de anslået 1.5 millioner danske børn, forældre og bedsteforældre i moderne familier og alle danske familier.

Over 40 % af alle der bliver gift bliver i dag skilt. Anslået 80 % laver selv aftaler og 20 % behandles i Statsforvaltningen.

Forældreansvarsloven og evalueringen af forældreansvarsloven skal dække og gælde alle familier i Danmark.

Vi kan med positivt samarbejde, sund fornuft og god ledelse sikre bedre, hurtigere og billigere sagsbehandling i Danmark til gavn for danske børn, forældre og bedsteforældre.

Giv Forældreansvarsloven en ny Start!

Ministeriets temaer

Vi skal her komme med vores oplevelser af de 9 temaer for evalueringen af loven med henvisning til retsudvalgets møde den 7. juni 2011 omkring intentionerne bag forældreansvarsloven.

Flere temaer er, som bekendt indlagt, som underafsnit under andre punkter i evalueringsrapporten. Vi oplever, at det er centrale temaer, som ved nærmere analyse kan give indblik i blinde vinkler og skæve undersøgelser, og vi finder, at beslutningstagerne er nød til at overveje omstændighederne nærmere.

Vi mener i Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, ud fra vores oplevelser omkring praktiseringen af Forældreansvarsloven i hverdagen, at vi bliver nød til at pointere huller i evalueringsrapporten, set i forhold til virkeligheden og sund fornuft for alle danske familier.

Vi oplever eksempelvis, at følgende temaer mangler:

- Kvalitativ analyse af de positive løsninger, som de anslået 80 % af forældrene selv laver
- Kvalitativ analyse af de væsentligste faktorer for bedre, hurtigere og billigere sagsbehandling
- Kvalitativ analyse af belønningsstrukturer
- Konsekvenserne af bopæl og samværsforælder begreberne i sagsbehandlingen
- Brugen af bevidst mistænkeliggørelse foretaget af forældre og advokater
- Forskelsbehandling, herunder fædres og mødres individuelle erfaringer og oplevelser
- Grundig redegørelse for nordisk lovgivning og erfaringer

Det er vores meget klare budskab til politikkerne og beslutningstagerne, at det i virkeligheden er her vi skal finde de positive løsninger og årsagerne til lang sagsbehandlingstid, mange sager og store omkostninger for børn, forældre og myndighederne i Danmark.

Vi oplever, at de undersøgelser der er foretaget har givet en tung rapport, men også at der er tegn på blinde vinkler og skæve undersøgelser i forhold til virkeligheden og sund fornuft i Danmark.

Fælles forældremyndighed

Vi skal som samfund støtte børn og forældre i positivt samarbejde og vi skal derfor i det offentlige respektere børn, forældre og bedsteforældre i livets største glæde.

Det bedste for barnet er fars og mors kærlighed. Den mest enkle og naturlige årsag til Fælles Forældremyndighed. Det giver trykke børn og glade forældre.

Som nævnt i forslag 1 omkring fælles forældremyndighed bør over 95 % af alle danske forældre i dag formentlig have fælles forældremyndighed, men kun 69 % har det af rent historiske årsager.

År 2007	År 2010
63 % af alle børn i delte familier	69 % af alle børn i delte familier

Kilde: SFI rapporten "Dom til fælles forældremyndighed", side 217

Der er i henhold til SFI stort set ingenting sket i praksis efter den nye forældreansvarslov, og det er derfor bemærkelsesværdigt, at der er mindre grupperinger i debatten, som typisk baseret på enkeltsager eller skæve undersøgelser finder, at fælles forældremyndighed er et stort problem! Det er vores oplevelse, at der er tale om forsøg på manipulation i forhold til virkeligheden eller manglende forståelse for hverdagens praktisering af forældreansvarsloven i Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og ved Domstolene.

Vi anbefaler, at alle forældre ved lov har fælles forældremyndighed, medmindre forælderen selv ikke ønsker det eller der er meget tungtvejende grunde til andet baseret på alvorlig socialhistorik. Det giver et klart budskab til danske forældre og staten bryder ikke med de naturlige forhold, at et barn har to forældre, som barnet elsker højt.

I forhold til evalueringsrapporten er vi i Foreningen Far til Støtte for Børn for Forældre derfor enige i Ministeriets oprindelige betragtning nævnt på side 24 2. afsnit om, at udgangspunktet altid skal være, at den fælles forældremyndighed fortsætter, medmindre der er tungtvejende – eller meget tungtvejende - grunde til at ophæve den og vi mener faktisk at Fælles Forældremyndighed skal vedtages ved lov over en periode for at vi undgår en masse nye sager og i stedet nedsætter antallet af sager.

En opfattelse som er begrundet i, at barnet har brug for nærkontakt, omsorg, tryghed og beskyttelse af begge forældre og begge forældre har fuld adgang til offentlige oplysninger. Det er i barnets interesse, at begge forældre deltager ligeværdigt i de væsentligste beslutninger vedrørende barnets liv og tager ansvar for dette i samfundet.

Barnets bopæl

Barnets bopæl omtales i evalueringsrapporten, som en væsentlig årsag til uenighed blandt forældrene i dag. Vi stiller os derfor uforstående overfor årsagen til, at barnets bopæl er udgået i rapporten som separat tema, herunder muligheden for lovgivningsmæssigt, at ophæve eller udligne de utidssvarende begreber om bopæl og samværsforælder. Vi mangler en grundig analyse af hvorvidt de meget vidt rækkende bopælsbeslutninger i Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og Domstolene er baseret på det bedste for barnets og bedste forældreevne.

Vi oplever, at barnets bopæl, tekniske hindringer og afgørelser imod bedste forældreevne er et af de mest centrale områder i dag for lang sagsbehandlingstid og store omkostninger for børn, forældre, bedsteforældrene og myndighederne. Det er her man blandt andet finder et klart mønster i årsagen til nogle forældres opstart af mange sager.

Vi oplever at begreberne bopæl- og samværsforældre skaber meget store forskelle menneskeligt, juridisk og praktisk, som er utidssvarende og skaber uenighed i hverdagen.

Vi oplever, at det formentlig er den største årsag til mange og lange sager i det offentlige system og den mest betydelige hindring i lovgivningen i dag (eksempelvis i 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger).

Lovgivningen respekterer på ingen måde ligeværdige forældre i praktiseringen af forældreansvarsloven i dag pga. begreberne og dagligdags betydningen af begreberne bopæl og samværsforældre, men lovgivningen skaber derimod A og B forældre, mange og dyre sager for børn og forældre samt lang sagsbehandlingstid og misbrug af offentlige ressourcer.

Vi oplever, at det er bemærkelsesværdigt, at der stort set ingenting er sket på bopælsområdet i forhold til bopælen hos far og mor siden forældreansvarsloven. Kun 12,6 % af børnene under 18 år har bopæl hos deres fædre og **der er faktisk i dag færre børn over 6 år der har bopæl hos deres far end i 1980.**

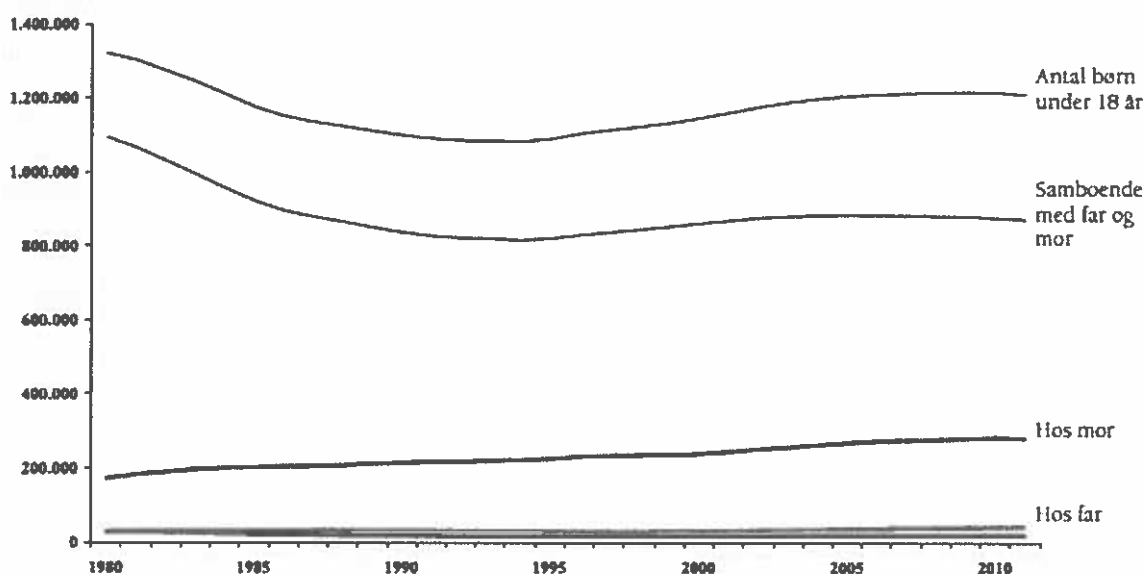
Vi oplever at tallet ikke nødvendigvis er udtryk for ønskerne eller det bedste for barnet, men at det kan skyldes sagsbehandlingen og en gammeldags opfattelse af familiemønstre.

Procentandel hos far efter alder.

Børn i Danmark med bopæl enten hos mor eller far i 1980, 2007 og 2011.

Alder	Procentandel hos far		
	1980	2007	2011
0 år	1,1 %	4,0 %	3,4 %
1 år	2,3 %	5,1 %	4,9 %
2 år	3,4 %	6,2 %	6,4 %
3 år	5,3 %	6,5 %	7,5 %
4 år	6,7 %	6,8 %	8,7 %
5 år	8,3 %	7,7 %	9,7 %
6 år	10,6 %	8,0 %	10,1 %
7 år	11,2 %	9,2 %	10,5 %
8 år	11,9 %	9,4 %	11,0 %
9 år	13,5 %	10,4 %	11,1 %
10 år	14,1 %	10,9 %	11,8 %
11 år	15,0 %	12,0 %	12,6 %
12 år	15,6 %	12,3 %	12,9 %
13 år	16,7 %	13,5 %	13,8 %
14 år	17,8 %	14,5 %	15,1 %
15 år	18,8 %	16,1 %	16,2 %
16 år	19,3 %	17,6 %	16,8 %
17 år	20,2 %	18,4 %	18,2 %
Alle børn	13,3 %	11,8 %	12,6 %

Kilde: Danmarks Statistiks statistikbank.

Kilde: Danmarks Statistiks statistikbank.

Barnets perspektiv

Vi oplever i Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, at det har meget stor betydning, at Statsforvaltningerne anvender børnesagkyndige på de indledende møder. Der skal sættes ind straks med barnets perspektiv i de indledende faser f.eks. baseret på flere forskellige rådgivningsspor, men det ske på et kvalificeret grundlag baseret på forældreene.

De fleste forældre kan selv i dag lave positive løsninger for far, mor og børn, med fokus på det bedste for barnet. Forældreene i form af kærlighed, tilknytning, sundhed, ærlighed og ansvarlighed skal være alt overskyggende i de offentlige afgørelser og positivt samarbejde mellem forældre.

Vi finder det, som nævnt i tidligere høringssvar derfor problematisk, at inddrage børn i for tidlig en alder og for tidligt et tidspunkt, da det kan udsætte barnet på et tidspunkt, hvor forældrenes kommunikation ikke er bedst. Årsagen til, at forældrene bruger Statsforvaltningerne.

Barnets skal inddrages over tid, hvis det er nødvendigt, men vi oplever mange afgørelser kan baseret på forældreene, herunder et simpelt check af sagsbehandlingens af socialhistorikken for begge forældre, forældrenes udsagn, fjernelse af tekniske hindringer i loven og klare sanktioner imod bevidst mistænkeliggørelse. Det er her den virkelige gevinst er for børnene, forældrene og myndighederne i sagsbehandlingen.

Vi oplever, at der skal gøres en indsats for bedre børnesagkyndige undersøgelser på samme vis i forløbet, hvis det er nødvendigt. Børnesagkyndige undersøgelser er tit baseret på de 4 S'er (Sygdom, Slår, Spiritus og Seksuel adfærd) og vi oplever et mønster af, at man vurderer forældrene ved børnesagkyndige undersøgelser forskelligt baseret på køn.

Vores medlemmer oplever ofte, at en bopælsforælder i mange henseende opnår bopæl og eneforældremyndighed for barnet, selvom forælderen udviser adfærd i forhold til de 4 S'er og far er sund og rask. Der ER et klart mønster.

Vores medlemmer oplever ofte, at Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og Domstolene vurderer, at det er synd for bopælsforælderen, at miste indtægterne i form af boligstøtte, friplads, børnecheck m.v. og at det går helt galt, hvis en samværsforælder modtager forældremyndighed, bopæl og mest samvær på trods af bedste forældreevne.

Vi oplever tit, at de lange og dyre sager skyldes en sådan utidssvarende adfærd, selvom alle har fuld forståelse for opretholdelsen af to ligeværdige hjem.

Vi oplever, at der er tale om direkte ulovlig sagsbehandling i mange tilfælde i henhold til forældreansvarsloven og ligestillingsloven – samt alt andet en sund fornuft og det bedste for barnet.

Det giver kun en falsk tryghed for barnet, at leve med en bopælsforælder med lav forældreevne. Det skaber kun mange og lange sager for de offentlige myndigheder med fornuftig og rimelig grund.

Kvaliteten af de børnesagkyndige undersøgelser skal i fokus. Det bør sikres, at de tekniske hindringer fjernes i lovgivningen omkring bopæl og samværsforældre ophæves og der bør være fokus på afgørelser baseret på bedst forældreevne og forældrenes socialhistorik.

Vold og anden grænseoverskridende adfærd

Vi skal gøre opmærksom på, at temaet, som bekendt, er indlagt under andre punkter som underafsnit i Evalueringsrapporten. Vi oplever, at der ved dybdegående analyse kan være tale om blinde vinkler og skæve undersøgelser i evalueringsrapporten.

Vi henviser til bilag B og C, som eksempler på klare mønstre i de tunge sager.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre har i rådgivningen gennemgået en række komplekse og tunge sager. Vi har med bekymring læst Familiestyrelsens gennemgang af bl.a. sag 25, som vi har et godt kendskab til. Vi har derfor lavet en alternativ og supplerende sagsgennemgang med konkrete bilag baseret på faktiske oplysninger fra sagsakterne. Denne sag er udvalgt fordi den rummer eksempler på en række problemstillinger, hvor de tilhørende løsningsforslag for de tunge sager omkring samvær og bopæl kunne finde anvendelse.

Vi mener i Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, at der i enhver samværs sag er behov for ikke alene grundige, men også korrekte sagsoplysninger, som ikke kun stammer fra parterne, men også fra eksterne kilder. Kilderne skal vægtes efter deres betydning i sagen og i hvilken relation de er afgivet. Vi mener dette bør præciseres yderligere i de administrative vejledninger til sagsbehandlerne end det er tilfældet i dag.

Det må i den sammenhæng også anses for problematisk at udtalelser i Statsforvaltningen ikke gives under straffeansvar og at forklaringerne ved domstolene ikke ses at have konsekvenser for parterne, når der åbenlyst ikke tales sandt, trods de er afgivet under straffeansvar.

Det er i praksis fuldstændig gratis for forældre og advokater at sige hvad som helst i Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og ved Domstolene i familieretslige sager – og det misbruges hver eneste dag og skaber lang sagsbehandlingstid og store omkostninger for børn, forældre og bedsteforældre.

Vi oplever, at tunge sager i nogle tilfælde er meget komplekse sager men også i andre tilfælde meget forudsigelige, hvor den indledende afgørelse omkring bopæl ved gældende praksis pga. begreberne bopæl og samværsforældre blive afgørende for om en sag finder sig afslutning ved denne første afgørelse eller fortsætter ”uendeligt”.

Det kan diskuteres om sagerne udvikler sig til tunge sager fordi de rummer et element af fejlskøn og fejlafgørelser fra myndighederne, og derved ender ”enkle” sager med at blive ”tunge”. Vi ser i foreningen jævnligt konkrete eksempler på hvad vi vurderer som oplagte fejlafgørelser, hvor de børnesagkyndige undersøgelser i sagen meget konkret taler for et skift i bopælen, men afgørelserne for bopælen alligevel fastholder den gældende bopæl. Det giver oplagte muligheder for at sagen vil udvikle sig til en tung sag. Tidsperspektivet i forhold til en afslutning af sagsbehandlingen giver også anledning til bekymring, særligt i tunge sager, hvor sagen kan optrappes yderligere mens sagen verserer.

Gennemgangen fra sag 25 viser, at når der foreligger psykologerklæringer, som lægges til grund for afgørelser, så formår bl.a. Statsforvaltningerne ikke altid at se kvaliteten i erklæringerne og forholde sig kritisk til informationerne. Det må være en central del af sagsbehandlingen at styrke sagsbehandlerens baggrundsviden omkring de erklæringer der afgives i sagerne for at mindske fejl i afgørelserne. Der bør i forlængelse heraf konsekvent vejledes partnerne omkring klagemuligheder såsom Psykolognævnet. Dette bør gælde for alle typer af udtalelser i en sag. Det bør indskræmpes i forhold til sagsbehandlingen at enhver erklæring skal vurderes i forhold til indholdet forud for at den indgår i sagsbehandlingen med mulighed for at afvise en erklæring eller anmode om en sekundær udtalelse fra anden kilde omkring samme spørgsmål.

Vi mener muligheden for at iværksætte personundersøgelser af forældrene ved mistanke om psykiske forhold bør gøres til en almindelig del af sagsbehandlingen. Undersøgelserne bør udføres af en psykiater med mulighed for at arbejde diagnostisk.

Et fast element i disse undersøgelser bør være evnen til at forvalte et samarbejde som bopælsforælder set i relation til personstrukturen og forældrenes eventuelle indbyrdes vanskeligheder. Undersøgelsen bør kunne gentages efter behov, da en sådan undersøgelse aldrig vil kunne ses som endegyldig.

I forlængelse af disse personundersøgelser bør der efter behov stilles krav om behandlingsforløb fra Statsforvaltningerne og domstolene i forhold til etablering af samvær ud over overvåget samvær, såfremt det skønnes nødvendigt. Der bør samtidigt kunne sættes krav til bopælsforælderen af samme karakter, såfremt bopælen ikke skal overføres.

Vi mener at kunne dokumentere med udspring i sag 25, at selv om der foreligger tydelig dokumentation på vedvarende samværschikane, så er der en modvilje mod at benytte ordet ved domstolene og tage konsekvensen. Det skaber grobund for omfattende og gentagende sager ved domstolene, hvor samværsforælderen føler sig tilsidesat i forhold til forældreansvarslovens hensigt om at samværschikane tillægges stor betydning og at evnen til at samarbejde vægtes tungt ved beslutninger omkring bopæl.

Vi oplever fra rådgivningen, at når der først er truffet en afgørelse omkring bopæl, så vægtes fastholdelsen af denne beslutning for højt, sat overfor de langvarige sagsforløb det kan have som konsekvens, og som i sidste ende ofte også har som konsekvens at bopælen alligevel overføres efter et meget højt antal sagsbehandlinger ved domstolene eller at kontakten til barnet afskæres pga. højt konfliktniveau. Det er vores erfaring at der ofte i tunge sager vil være en af parterne der vil være mere tilbøjelige til at medvirke til samvær for den anden part og respektere myndighedsafgørelser. De tunge sager kan mindskes i omfang og indhold ved at være mere opmærksomme fra start af på hvilke muligheder der ligger, ikke kun i forældrenes indbyrdes samarbejde, men også i parternes samarbejde med myndighederne.

Vi mener at der med fordel kunne indføres mulighed i retsplejeloven for at overføre bopælen ved dokumenteret samværschikane, med mindre det er til alvorlig fare for barnet. Dette skal dog ses som et supplement og ikke nødvendigvis som førstevalget i forhold til de øvrige muligheder som retsplejeloven har på nuværende tidspunkt. Der bør forudsættes en grundig sags oplysning forud for en sådan beslutning. En overførsel af bopæl bør i retsplejeloven ses som et alternativ til at bopælsforælderen tages i forvaring og barnet derved afskæres fra begge forældre i en periode på op til 6 måneder.

Vi mener også at der med fordel kunne indføres mulighed for at afvise sager ved domstolene, hvis der ikke foreligger væsentligt ændrede forhold siden sidste afgørelse.

Karakteristisk for de tunge sager er at de kan have som konsekvens, at et barn afskæres fra en forælder. Vi mener der foreligger for få undersøgelser, særligt hvis barnet afskæres som følge af samværschikane overfor en velfungerende forælder, i forhold til at belyse de psykiske konsekvenser det har for et barn at bliver placeret hos den person, der ikke formår at se et barns naturlige behov for 2 forældre. Vi mener at der bør laves aktuelle studier af børn der har været igennem et sådan forløb.

Vi mener at der bør kigges nærmere på hvilke rolle advokater har spillet i forhold til udviklingen i tunge sager. Dette begrundes i observationer vi gør os i forhold til advokatskrivelser i mange sager.

Vi mener der med fordel kan lægges op til et formaliseret samarbejde mellem kommuner og Statsforvaltninger til belysning af forældre og børn, særligt i tunge sager, hvor der kan foreligge problematiske forhold ved begge forældre.

Vi oplever at kvinder og mænd begge er voldelige, men at kvinder anmelder sagerne og mænd enten på grund af tabu eller fysisk overlegenhed ikke føler de vil anmelde vold. Vi oplever, at det er vigtigt at foretage anmeldelse, da det på ingen måde er lovlig adfærd og har betydning for sagsvurderingen for børn og almen statistikken. Statsforvaltningerne skal sikre samvær straks ved politiets afvisninger.

Samarbejdschikane

Vores medlemmer oplever, at samarbejdschikane til tider betaler sig på grund af den klare opdeling mellem bopæl og samværsforælder, hvor man påtrods af intensionen omkring ligeværdige forældre i praksis har givet bopælsforælderen alt "magten" og har skabt A og B forældre.

Samværschikane er uden konsekvenser og betaler sig ofte hos de offentlige myndigheder. Vores medlemmer oplever det sker hver eneste dag og giver lang sagsbehandlingstid, mange sager og har store omkostninger for børn, forældre og myndighederne!

Vi kan foreslå, at det skal være muligt for en samværsforælder at have op til 14/14 dages samvær med afgørelse besluttet af Statsforvaltningerne og der som hovedregel er faste ferieperioder afhængig af samværsordningen med mulighed for, at beslutte andet af Statsforvaltningerne på forældrenes ønske.

Den typiske samværschikane, som Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre oplever foretages i virkeligheden af bopælsforælderen, som har al "magten" påtrods af lovens intension om ligeværdige forældre:

- Bopælsforælderen tilbageholder barnet fra samvær uden gyldig grund
- Bopælsforælderen tilbageholder barnet med sygdom som forklaring uden lægefaglig begrundelse
- Bopælsforælderen afviser eller laver forsinkelser i forhold til ferie
- Bopælsforælderen truer med mindre samvær, hvis samværsforælderen er uenig
- Bopælsforælderen mistænkeliggør samværsforælderen for mindre samvær af økonomiske grunde eller på grund af egen socialhistorik
- Bopælsforælderen flytter væk fra barnets nærområde og trygge rammer

Vi er for god ordens skyld ganske sikre på at samværsforældre også kan lave chikane, men vi oplever det sjældent i vores rådgivninger og oplever, at det skyldes at vi fortsat møder flest samværsforældre og at det er bopælsforælderen, som alene sidder med hele "magten" pga. praktiseringen af forældreansvarsloven i hverdagen.

Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen, Domstolene og Advokatnævnet gør ofte ingenting. Det er uforståeligt for Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, hvordan man kan administrere en lovgivning og se fuldstændig igennem fingrene med disse forhold i hverdagen.

Alle ved at det sker. Ingen gør noget ved det!

Det har naturligvis meget stor betydning, at det for lov til at ske for børn og sunde, raske og ordentlige forældre. Det kan ramme alle forældre i Danmark.

De ca. 5.000 rådgivninger om året hos Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre giver os et meget klart indblik i de ca. 20.000 sager i Statsforvaltningerne om året. Der er tit helt andre årsager til myndighedernes udfordringer end dem vi hører om i hverdagen.

Vi anbefaler at man her bl.a. kigger på de nordiske regler for fremmedgørelse og helt ulovliggøre fremmedgørelse af børn, da vi finder det er bedst for barnet. Det vil derudover formentlig have effekt i stigende grad at gøre brug af bopælsskifte og mere eller mindre samvær til forældre som udviser grov eller gentagen samværschikane imod gældende regler. Vi oplever at det er udtryk for lav forældreevne til skade for barnet.

Samvær

De fleste forældre kan i Danmark år 2011 som bekendt selv finde positive løsninger for far, mor og børn. Det er glædeligt for danske børn. Anslået 80 % af alle forældre laver selv aftaler og 20 % går gennem Statsforvaltningerne.

Vi oplever i dag, i den virkelige verden, at barnet med fordel kan have bopæl og mest samvær hos far såvel som mor, og at deleordningerne såvel som andre samværsordninger kan være bedst for barnet uanset hvordan de er fastsat.

Der er rigtig mange familier, som selv laver positive løsninger i dag og deleordninger er bestemt rigtigt for mange børn og forældre. Vi oplever, at deleordninger i høj grad er kommet for at blive, i vækst og en af flere gode samværsmodeller for børn og forældre. Deleordninger er et klart ønske i moderne familier og fordelene er, at det skaber god kontakt og kvalitetstid med begge forældre og bedsteforældrene samt ro for barnet, som mærker fars og mors kærlighed er der fortsat i livet. Tidligere undersøgelser lavet af SFI har vist, at det bedste for skilsmissebørn er, at de har en tæt og kontinuerlig kontakt til begge forældre.

Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og Domstolene fastsætter i de anslået 20 % af sagerne de varetager nogle gange, men alt for sjældent, deleordninger, hvor det er bedst for barnet og fornuftigt. Der er sager ved domstolene, hvor deleordninger på fornuftig vis er den hel rigtige løsning og skaber ro for barnet og kvalitetstid med begge forældre samt tryghed hos begge hold bedsteforældre via forligsmøder. Vi skal derfor på alle måder være opmærksomme på, at det er familiernes ønske.

Vi må derudover være opmærksomme på, at der ikke ses præsenteret fyldestgørende statistik for forlig med deleordninger ved domstolene, og at offentlige myndigheder i praksis fastsætter deleordninger, hvor eksempelvis en sund og rask samværsforælder har bedst forældreevne i stedet for at skifte bopæl og give mest samvær til samværsforælderen. Det er normal praktisering af forældreansvarsloven, som vi oplever, at det sker hver eneste dag og vi risikere derfor for alvor, at skade børn ved, at ændre muligheden for deleordninger indtil det er fuldt ud integreret i afgørelserne, at ligge mest vægt på bedst forældrene.

Vi skal være meget opmærksomme på, at de kritikere man i dag hører om med hensyn til deleordninger bruger meget lidt empiri, tit er historisk præget af modstand, har kommercielle eller kønspolitiske interesser. De er tit slet ikke opmærksomme på de vigtige forhold omkring praktiseringen af Forældreansvarsloven i hverdagen, som vi her taler om.

Deleordninger skal fortsat være en af flere positive muligheder for alle børn og forældre – i alle dele af det familieretslige system.

Det positive omkring deleordninger er:

- Fokus på det individuelle barn
- Familiernes frie valg
- God og sund forældreevne
- Kærlighed og nærvær
- Kvalitetstid for børn
- Forskellighed
- Ro for barnet
- Bedsteforældrenes fælles tryghed
- Fleksibilitet og et globalt samfund

Ifølge Danmarks Statistik oplever ca. 4 % af alle danske børn, at den ene forælder dør før de fylder 17 år. 1/3 af alle voksne oplever at få kræft med dertilhørende langtidssygemelding og uro. Fælles forældremyndighed og udvidede samværsordninger kan derfor ofte være bedst for mange børn.

Vi oplever, at fælles ansvar for transport har været en stor succes og meget klart bør fastholdes, da børnene oplever, at forældrene er ligeværdige. Samtidig med, at det har en adfærdsregulerende effekt, at fokusere på det fælles ansvar.

Det bør meget klart fastholdes, at hvis en forælder fraflytter barnets nærområde så skal denne forælder naturligvis stå for det overvejende ansvar for transporten.

Vi anbefaler derudover, at der sker automatisk overflytning af bopælen eksempelvis ved 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger ved fraflytning væk fra nærområdet. Forældrene har valgt at bo, der hvor barnet er opvokset og barnets er mest trygt i nærområdet med venner, daglige institutioner og kendte omgivelser. Det fremgår bl.a. af børnerådets undersøgelse, at det er vigtigst for barnet ved samlivets ophør.

Man skal være opmærksom på, at dette vil give et klart budskab til forældrene om samarbejde med fokus på barnet og det altså er bedst for barnet på grund af de trygge ramme. Statsforvaltningerne kan ændre afgørelsen ved væsentlig grund, hvorfor det er lovgivning i trit med virkeligheden på positiv vis. Vi undgår sager om chikane og transport.

I forhold til andet samvær oplever vi, at det bedste for barnet er samvær med de personer, som barnet er knyttet til og som viser kærlighed, omsorg og giver tryghed for barnet. Det bør derfor altid være muligt for bedsteforældre eller andre nært stående personer, at opnå samvær på barnets ønske herom. En situation hvor barnets inddragelse er relevant.

Adgangen til at rejse nye sager om forældremyndighed og bopæl

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre er enige i vigtigheden at færrest mulige sager, MEN vi må på det kraftigste pointere, at der for os at se er tale om mangler i evalueringen af lovgivningen og statistisk, som er ufuldstændig.

Vi oplever, at de forældre, som rejser nye sager ofte rejser dem af 3 grunde:

- Fordi de har bedst forældreevne
- Fordi bopælsforælderen ikke handler i forhold til det bedste for barnet
- Fordi der er tale om grov forskelsbehandling

Vi oplever, at de virkelige årsager til skalerede sager skal findes i praktiseringen af lovgivningen og det faktum, at sagerne ikke afgøres baseret på forældreevne og ligeværdige forældre i praksis. Hvad gør en forælder eksempelvis, der tydeligt har bedst forældreevne, hvis myndighederne ignorerer bopælsforældrens mangel på samme og lader barnet opvokse hos en forælder med lav forældreevne.

Vi oplever, at myndighederne via praktiseringen af forældreansvarsloven ofte problematisere sagerne og de fleste forældre faktisk respektere saglige afgørelser på et velfunderet grundlag for deres børn baseret på forældreevne i form af tilknytning, sundhed, socialhistorik, ærlighed, ansvar og samarbejde.

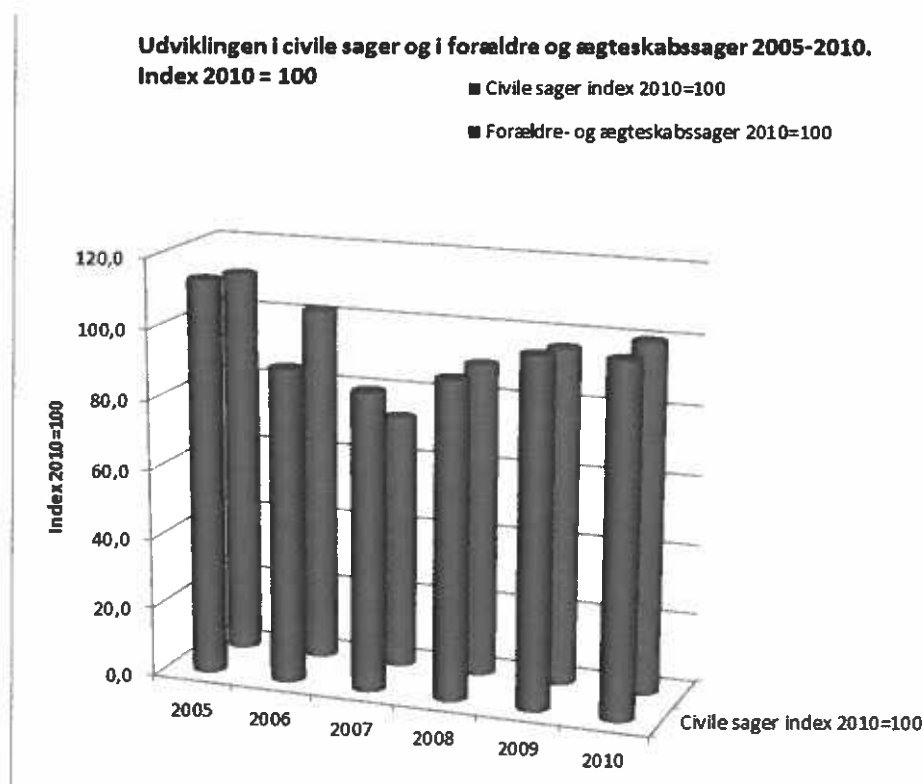
Vi gør samtidig opmærksom på, at der for os at se faktisk har været færre sager efter forældreansvarslovens indførelse ved sammenligning af 2005 og 2010 tallene. Påtrods af en forventning om flere sager, da forældrene ikke ved lov har fået fælles forældremyndighed og man fortsat opererer med bopæls og samværsforældre, påtrods af intentionen om ligeværdige forældre.

Man kan derudover ikke bruge en sammenligning baseret på 2006/2007 tallene, da forældre og myndighederne her var i en venteposition omkring den nye lovgivning og derfor startede færre sager.

Antal afgjorte retssager 2005-2010. Index 2010=100.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Civile sager index 2010=100	113,4	90,1	85,5	90,9	99,5	100
heraf Forældre- og ægteskabsager	110,7	101,7	72,8	90,0	96,3	100

Kilde: Beregnet ud fra Domstolsstyrelsens hjemmeside. Tallene er offentliggjort på foreningens hjemmeside den 21. april 2011. Se eventuelt hjemmesidens nyhedsarkiv.

Vi vil foreslå, at man lovgivningsmæssigt lader Statsforvaltningerne opnå fulde beføjelser til behandling af Forældremyndighed, bopæl og samvær – samt giver forældrene mulighed for ved første afgørelse og ved væsentlige ændrede forhold, at rejse sagen igen.

Der skal samtidigt gives fri proces til begge forældre, hvis den ene har mulighed herfor for, at afskaffe pressionsmuligheden omkring fri proces og undgå sager alene på dette grundlag. Der skal opnås fri proces baseret på faktisk formue og for begge forældre, hvis en modtager fri proces.

Vi har sunde og raske forældre der har omkostninger på 200.000 kr. fordi de bliver udsat for usand mistænkeliggørelse af forældre og advokater, der ved præcis hvad de gør.

Såfremt 95 % af alle forældrene ved lov opnår fælles forældremyndighed i modsætning til 69 %, som i dag kan der være årsag til en restriktion på adgangen til generelle sociale aktiviteter i barnets skole eller daginstitution, men vi vil mene at det bør være baseret på dem med eneforældremyndighed samt meget begrænset samvær.

Der må aldrig for barnet ske ophævelse af fælles forældremyndighed ved alvorlig socialhistorik hos bopælsforælderen.

Retternes fastsættelse af samvær

Vi er enige i, at Statsforvaltningerne har bedst overblik og bør kunne træffe de bedste afgørelser for barnet, men det kan være problematisk på grund af praktiseringen af forældreansvarsloven i hverdagen, tekniske hindringer i loven og kvaliteten i afgørelserne, som ikke er baseret på forældreevne.

Såfremt Statsforvaltningerne gives fulde beføjelser og der sikres afgørelser baseret på faktisk forældreevne, sikres kvalitetssikring af afgørelserne og laves indsats mod bevidst mistænkeliggørelse hilser vi forslaget om, at samvær kun bestemmes i Statsforvaltningerne velkommen.

Vi kan spare sager ved domstolene, men vi skader børnene, hvis vi ikke er opmærksomme på virkeligheden i afgørelserne i dag.

Uhensigtsmæssigheder i loven af mere teknisk karakter samvær

Der er for Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre ingen tvivl om, at de områder, som vil have størst betydning er:

- Giv Statsforvaltningen fulde beføjelser mod kvalitet i afgørelserne
- Ophæv eller udlign begrebet bopæl- og samværsforældre
- Sørg for at det ALDRIG er uden konsekvens at lave bevidst mistænkeliggørelse
- Check socialhistorik ved alle sager med uenighed som fast praksis
- Brug faste regler for enkel sagsbehandling
- Fokuser på afgørelser baseret på forældreevne

Det er her vi finder de virkelige årsager til lang sagsbehandling, mange sager og store omkostninger for børn, forældre og myndighederne.

Det er her vi oplever det helt store potentiale for bedre, hurtigere og billigere sagsbehandling til gavn for danske børn og forældre.

Cases

De 10 mest positive oplevelser

Case 1: Forældrene sikre selv positiv aftale på 1 time

De fleste forældre kan heldigvis samarbejde positivt omkring samlivets i dag naturlige ophør, og vi oplever tit i og uden for foreningen, hvordan de fleste forældre selv laver aftale om fælles forældremyndighed, bopæl hos far eller mor og gode samværsordninger med enten deleordninger, 8/6 eller 9/5 samvær.

Case 2: Forældrene har brug for fleksibilitet på grund af arbejdstider

Forældrene er læger, sygeplejersker, sømænd, bagere, togkontrollører, stewardesser eller brandmænd, hvilket gør det nødvendigt for forældrene at samarbejde. I dette tilfælde bliver der, som regel uden større vanskeligheder lavet aftale om fælles forældremyndighed, bopæl hos enten far eller mor og deleordning eller fleksible samværsaftaler af forældrene eller i Statsforvaltningerne.

Case 3: Forældrene har fokus på kvalitetstid med børnene

Forældrene og sagsbehandleren i Statsforvaltningen har fokus på barnets fortsatte behov for tæt tilknytning til begge forældre i livet. Der laves en deleordning eller anden samværsordning med tæt tilknytning til begge forældre, fordi det er bedst for barnet. Det skaber de bedste rammer for forældrenes og børnene baseret på kvalitetstid og overskud hos begge forældre i en travl hverdag.

Vi taler alle om, at familier er stressede i alle samværsformer i dag, så hvem siger derfor ikke, at det i virkeligheden er de moderne familier, som har størst livskvalitet og overskud i hverdagen. En glæde og et overskud, som kommer børnene til gode i livet.

Case 4: Forældrene har fokus på bedsteforældrenes tryghed

Forældrene og/eller sagsbehandleren i Statsforvaltningen har fokus på barnets familie, som helhed herunder bedsteforældrene, som i dag kan spille en stor rolle i familielivet for moderne familier. Det siger sig selv, at en weekend ordning med den ene forælder ingen tid og plads skaber for ligeværdige bedsteforældre. Hvornår skal der være tid til både samværsforælderen og begge hold af bedste forældre, som giver barnet tryghed ved samlivets ophør.

Forældrene sikre derfor en positiv løsning, som inddrager bedsteforældrene og sikre barnet optimal tryghed ved kendte rammer hos begge hold af bedsteforældre.

Gevinsten ved trygge rammer hos bedsteforældrene er overset i debatten ved samlivets i dag naturlige ophør.

Case 5: Forældrene har rejseaktivitet

Forældrene har erhverv med rejseaktivitet eller udstationering i mode, medicinal, IT industrien eller det offentlige. Forældrene er derfor enige om, at den anden forælder, det være sig far eller mor, tager mest over i forhold til børnene og bopælen etableres hos far eller mor efter hvad der er bedst, med enten deleordning eller 9/5 samvær for den anden forælder. Det kan i dag være mor såvel som far, der har job med mest ansvar og rejseaktivitet.

Case 6: Sagsbehandleren kontrollerer forældrenes socialhistorik

Sagsbehandlerne i Statsforvaltningen er både en børnesagkyndig og en jurist, som er opmærksomme og kontrollerer forældrenes socialhistorik. De finder på simpel vis ud af, at uenigheden og vreden hos den ene forælder med stor sandsynlighed skyldes egne barndomsoplevelser.

Sagsbehandlerne laver en klar markering imod alle angreb og mistænkeliggørelse. De fastholder, at der enten laves deleordning eller forælderen med bedste forældreevne uden socialhistorik bliver bopælsforælder midlertidigt. Der kommer ro på sagen.

Case 7: Tæt tilknytning for helt små børn

Forældrene og sagsbehandleren i Statsforvaltningen har fokus på barnets behov for begge forældre og på trods af alder på 1 år laves der aftale om skift hver 3-5 dag løbende hos hver forælder. Barnet oplever, at begge forældre er der i livet og der er stort set ingen reaktion overhoved fra barnet, da mange forældre i dag tager over for hinanden med et par dages mellemrum praktisk i familierne. Der opleves kun glæde hos barnet.

Case 8: Domstolen sikrer aftale om deleordning via forligsmøde

Dommer og børnesagkyndig har ved retten opmærksomhed på barnets nødvendige behov for tæt tilknytning til begge forældre pga. socialhistorik og eksempelvis en efterfødselsreaktioner. Der laves et forligsmøde før en egentlig retssag, hvor der ved dialog mellem forældrene uden advokaters indblanding findes den bedste løsning for barnet.

Det kan være bopæl og mest samvær hos den forælder, der har bedst forældreevne eller en deleordning, så der sikres tilknytning til begge forældre, overskud hos den forælder der har lav forældreevne og samtidig en klar markering om samarbejde overfor den forælder, der har en vrede på grund af egne oplevelser i livet.

De fleste forældre respekterer domstolens afgørelser, hvorved der i en vanskelig situation kan skabes grundlag for positivt samarbejde over tid. Der kræves en klar markering.

Case 9: Familiestyrelsen ændrede afgørelse om børnepenge ved 9/5 ordning

Familiestyrelsen lavede afgørelse om, så en forældre ved 9/5 ordning, der faktisk overholdt forsørgelsespligten blev fritaget for, at betale børnepenge. Der var herved ikke tale om tasker frem og tilbage og grundlag for yderligere uenighed uden grund for barnet.

Case 10: Statsforvaltningerne undersøgte alle sager med navngiven advokat

Der var i en sag fremkommet dokumentation for falsk anklage og usand mistænkeliggørelse af advokat overfor en forælder. Statsforvaltningen ændrede sin tidligere afgørelse og undersøgte alle sager med den pågældende advokat og indkaldte forældrene til nye møder. Der var tale om en klar markering for, at det aldrig ville ske igen.

De 10 mest negative oplevelser

Case 11: Forælder står uden rettigheder ved barsel

Der er i Danmark en klar forskelsbehandling i forbindelse med barsels og forældreorlov, idet kun den ene forælder har lovbestemt barsel og forældreorlov. Myndighederne bør fastsætte bestemmelser i overensstemmelse med ligestillingsloven, således at 1/3 af barslen er tildelt mor, 1/3 far og 1/3 fælles.

Netop denne opdeling af barslen i tredjedele anvendes med stor succes i Island, hvor der efterfølgende er sket en markant stigning i antallet af fædre, som benytter sig af muligheden for at få en tæt relation til deres spædbarn, hvilket også var den islandske intention. På en tilsvarende måde sikre man en bedre barselsfordeling imellem forældrene i Sverige, hvor der fx er afsat 60 dage til faderen.

Ved enighed mellem forældrene er sagen normalt nem, men ved uenighed oplever vi gang på gang, at det alene er den ene forælder, der har alle rettigheder, til trods for, at vi i det virkelige liv tit oplever, at begge forældre kan have meget tæt tilknytning til barnet fra fødslen. I de tilfælde hvor mor har ar på sjælen er situationen dybt bekymrende for barnet, idet det typisk er far der har taget over, og hvis mor herefter pga. uro i egen opvækst eller en efterfødselsreaktion ønsker separation, står far uden rettigheder i direkte modstrid med barnets tryghed, tilknytning, positive opvækst og sikkerhed.

Case 12: Forælder bortholder barnet

Det sker tit, at myndighederne accepterer den groveste form for samarbejdschikane, og tillader at en forælder hindrer barnet samvær med begge forældre ved samlivets ophør.

Statsforvaltningen tager ikke beslutning om straks, at fastsætte samvær på få dage, og jo længere tid der går jo mere umuligt bliver det for forælderen som bortholdes, at blive bopælsforælder og opnå deleordning eller meget samvær.

Statsforvaltningen tager herved reelt beslutningerne i praksis på grund af sagsbehandlingstid under påskud af, at det er bedst for barnet – selv i sager hvor det tydeligt er den udsatte forælder, der har bedst forældreevne.

Case 13: Forælder må afgive bopæl og får max. deleordning på trods af klar bedst forældreevne

Vi oplever tit at far ved simpel uenighed med mor bliver nødt til, at forhandle sig til en samværsordning for at der kan blive ro omkring børnene. Mange fædre, som har en deleordning via Statsforvaltningen eller retten, har afgivet bopælen på grund af pression for at opnå samvær eller deleordning.

Case 14: Forælder har ar på sjælen og en efterfødselsreaktion

Har en forælder ar på sjælen, vil der typisk opstå episoder med uro ved barnets fødsel og ca. 25 % kvinder oplever en efterfødselsreaktion og ca. 7 % fædre. Forælderen kan have en socialhistorik, som

nemt kan kontrolleres af Statsforvaltningen, og der er som regel tale om medicinering. Forælderen gør ikke eller kun delvis brug af sin erhvervsevne, og vi oplever at der tit bliver fortalt usande eller misvisende historier, hvor den ene historie tager den næste med sig. Hvis der er tale om en mor vurderer myndighederne, at barnet ikke skal skifte bopæl, men at barnet skal vokse op hos mor på trods af mindre eller alvorlig uro. Har far ar på sjælen er billedet et helt andet. Fars samvær bliver straks nedsat. Vi oplever situationer hvor selv helt små børn f.eks. i en daginstitution kan give udtryk for hvem der har bedst forældreevne, og alligevel træffes der beslutninger i strid med barnets tarv.

Case 15: Forældrene har deleordning og bopælsforælderen flytter

Vi oplever, at når en bopælsforælder, som typisk er mor, flytter væk fra nærmiljøet, da tages der aldrig, stik imod sund fornuft for barnet, midlertidig beslutning i Statsforvaltningen om overflytning af bopæl til den forælder, som til gavn for barnet forbliver i nærmiljøet med barnets legekammerater, netværk, fritidsaktiviteter og skole eller dagsinstitution. Børn har flere gange markeret, at det vigtigste for dem er de kan forblive i nærmiljøet.

Case 16: Forælder anmoder om børnebidrag på trods af begge forælderes forsørgelse af barnet

Det virker mærkværdigt, at forældre, som overholder deres forsørgelsespligt i f.eks. 9/5 eller 8/6 ordninger, fortsat kan blive påført store udgifter ved både at forsørge barnet og betale børnebidrag. Vi har sågar oplevet, at forældre som til fulde overholder deres forsørgerpligt og har deleordning er sat til at betale børnebidrag i Statsforvaltningen. Det, der burde være en ren ekspeditionssag, tager 1-2 år at få sagsbehandlet før Familiestyrelsen finder, der er tale om grundlæggende fejlbehandling af sagen.

Case 17: Advokaternes rolle og belønningsstrukturer

Vi oplever at der er advokater, som har kommerciel interesse i at forlænge sagsbehandlingstiden og opfinde konflikter mellem forældre. Det sker med brug af de samme pressionsmetoder, igen og igen, typisk overfor fædre. Vi oplever jævnligt at en forælder er hjertet og en advokat hjernen bag skalerede forældresager og bemærker, at advokatens belønningsstrukturer er modsat rettet ønsket i Statsforvaltningen og hos Forældre og børn – om hurtig sagsbehandling. Ved at ændre belønningsstrukturen for advokater i skilsmisse sager kan man måske opnå gode resultater for danske forældre og børn.

Case 18: Forældre og advokater bruger fri proces som pressionsmiddel

Vi oplever at reglerne for fri proces er direkte besynderlige. En forælder som har formue fra arv eller salg af ejendom og f.eks. har 500.000 kroner på bankbogen, som ikke ønsker at bruge sin erhvervsevne og som måske udstiller sig selv som offer eller som har været på 12 måneders barsel og ønsker separation bliver i dag tildelt fri proces. Dette samtidig med at den anden forælder ikke opnår fri proces selvom forælderen måske oven i købet har trådt ekstra til i perioden. Det kan herved betale sig for den ene forælder, at skalere og forlænge sagen for at udøve pression og skade den anden forælder. Det er helt almindelig kendte og vi oplever sager, hvor den ene forælder ingen udgifter har, mens den anden

forælder, som kan være den forældre med størst forældreevne, er påført over 200.000 kr. alene i advokatomkostningerne. Det er helt urimelig praksis.

Case 19: Forældre og advokater misbruger bevidst mistænkeliggørelse!

Den ene forælder kan opleve at blive beskyldt for ting, der aldrig er sket – i de groveste tilfælde seksuelle overgreb eller vold. Samværet kan blive afbrudt, politiet undersøger sagen og finder i de fleste tilfælde, at der ikke er fugls føde i sagen. Det kan ske gentagne gange og vi har oplevet sager, hvor retten efterfølgende har frataget den forælder, som hele tiden har talt sandt og samarbejdet, forældremyndigheden, under påskud af højt konfliktniveau. Dette til trods for, at det er bopælsforælderen, som udøver chikanen til direkte skade for barnet, som mister sin tilknytning til den stabile forælder. Forældre uden fælles forældremyndighed mister adgang til offentlige oplysninger, og hermed muligheden for at beskytte barnet. Vi har oplevet flere meget uheldige sager.

Case 19: Barnet har kun en forælder på grund af dødsfald

Det vigtigste for barnet er samvær til nært knyttede personer, såfremt en eller begge forældre har betydelig nedsat forældreevne eller ikke længere lever. Vi oplever til tider at det kan være vanskeligt for bedsteforældre eller andre mennesker med god, sund og tryk tilknytning til barnet, at bibeholde kontakten til barnet. I sager hvor en forælder mister samværet kan det have positiv betydning for barnet fortsat at have tilknytning til sine bedsteforældre eller andre voksne med god kontakt.

Case 20: Forældre bliver udsat for grov forskelsbehandling

Vi oplever at mange fædre, uanset sagens udfald, fortæller samme historie. De føler sig i større eller mindre grad krænket og/eller diskrimineret ved den sagsbehandling, der foregår i Statsforvaltningen og retten. Det gælder både fædre med deleordninger og ikke deleordninger. Fædrene oplever ganske enkelt at Statsforvaltningen, familiestyrelsen og retterne ikke er til for at hjælpe begge forældre ligeværdigt, men at man typisk forsøger, at lave en løsning ud fra mors ønsker i stedet for, at basere afgørelserne på kærlighed, forældreevne, samarbejdsevne, ærlighed og ansvarlighed overfor barnet.

...

Vi genfortæller virkeligheden i Danmark.

Vi oplever, at der hver eneste dag sker ulovlig sagsbehandling i Danmark.

Vi oplever at praktiseringen af forældreansvarsloven i hverdagen, tekniske hindringer i loven, afgørelser imod bedst forældreevne og simple belønningsstrukturer er den virkelige årsag til lang sagsbehandlingstid, mange sager og store omkostninger for børn, forældre og myndighederne i hverdagen.

Løsningsskema

Omkring 1.5 millioner børn, forældre og bedsteforældre lever i moderne familieformer i Danmark og Danmarks Statistik opererer i dag med 37 forskellige familieformer.

Anslået 80 % af forældrene finder selv positive løsninger for far, mor og børn ved samlivet i dag naturlige ophør.

Vi oplever at Forældreansvarsloven i store træk virker og at Politikerne og beslutningstagerne i dag skal have fokus på praktiseringen af Forældreansvarsloven i hverdagen, de tekniske hindringer i loven og belønningsstrukturer.

Vi oplever at vi med fokus på sund fornuft og god ledelse kan sikre.

- BEDRE sagsbehandling
- HURTIGERE sagsbehandling
- BILLIGERE sagsbehandling

Vi skal hermed redegøre opsummerende for vores forslag og betydningen for bedre afgørelser for barnet, kortere sagsbehandlingstid og færre sager – dermed lavere omkostninger for børn, forældre og myndighederne i Danmark.

FORSLAG	Bedre sagsbehandling	Hurtigere sagsbehandling	Billigere sagsbehandling
Forslag 1 Fælles Forældremyndighed ved lov	Det bedste for barnet er fars og mors kærlighed. Det skaber trykke børn og glade forældre. Det er enkelt og naturligt.	Ved fastsættelse ved lov og praktisering kan sagerne undgås.	Færre sager
Forslag 2 Giv fulde beføjelser til Statsforvaltningerne mod kvalitet i afgørelserne	Bedre overblik	Enkel sagsbehandling	Færre sager på grund af respekt for afgørelser. Kun første gang, ved social historik, væsentlige ændringer eller fejlbehandling kan sagen prøves ved domstolene

Forslag 3: Ophæv begreberne bopæl og samværsforældre (eks. i 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger)	Ligeværdige forældre	Rigtige afgørelser	Færre sager
Forslag 4: Afgørelser skal ALTID baseres på bedst forældreevne	Det bedste for barnet	Rigtige afgørelser	Færre sager
Forslag 5 Klare sanktioner mod bevidst mistænkeliggørelse af forældre og advokater	Rigtige afgørelser	Det kan ikke betale sig, straffes og sker derfor ikke.	Færre sager
Forslag 6 Straks samvær	Ligeværdige forældre	Mere ro	Færre sager
Forslag 7 Bedre rådgivning i 3 spor	Fokus på barnet	Forligsmæssige løsninger sparer samlet tid	Færre sager over tid
Forslag 8 Deleordninger skaber kvalitetstid for børn	Tæt tilknytning til begge forældre	Kvalitetstid og overskud hos børn, forældre og bedsteforældre giver færre sager	Færre sager pga. væsentlige grunde for at rejse sager
Forslag 9 Barnets ferie med ligeværdige forældre	Samme adgang og bestemmelser for begge forældre sikre fornuft og ligeværdige forældre	Standard procedure giver kort sagsbehandlingstid	Færre sager

Forslag 10 Overflytning af bopæl ved flytning væk fra barnets nærmiljø (eks. i 7/7, 8/6 og 9/5 ordninger)	Det bedste og mest trygge for barnet er nærmiljøet med venner, institution og trygge omgivelser ved samlivets ophør	Det er forældrenes oprindelige aftale, det er rimeligt og flere forældre bliver boende tæt på hinanden foruden at chikane undgås	Færre sager
Forslag 11 Fælles transport og transport ved fraflytning fra barnets nærmiljø	Sikre barnets opfattelse af ligeværdige forældre og sikre velovervejet og fornuftig fraflytning til gavn for barnet	Det er forældrenes oprindelige aftale og flere forældre bliver boende tæt på hinanden, hvorved lange sager undgås	Færre sager
Forslag 12 Samværschikane og forældre fremmedgørelse	Det bedste for barnet	Kun alvorlige sager	Færre sager
Forslag 13 Anden kontakt	Det bedste for barnet	-	-
Forslag 14 Barnets NEM konto	Ligeværdige forældre og respekt for afgørelserne	Standard procedure giver kort sagsbehandlingstid	Færre sager
Forslag 15 Lovpligtig barsel	Tæt tilknytning til begge forældre	Standard procedure giver kort sagsbehandlingstid	Færre sager
Forslag 16 Faderskab	Det bedste for barnet	-	-
Forslag 17 Fri proces baseret på formue og til begge forældre	Rimelighed	Intet pressionsmiddel	Vurdering af formue giver færre sager samlet

Forslag 18 Advokaternes rolle og belønningsstrukturer	Retssikkerhed	Samme belønningsstrukturer som børn, forældre og myndighedernes ønske til kort sagsbehandlingstid	Færre sager
Forslag 19 Fremlæggelse af fuld statistik og rå data	Bedre indblik og feedback	Hurtigere indblik	Bedre og hurtigere ideer er billigere
Forslag 20 God forskning af moderne familieformer	Vi lever i en global verden, som har forandret sig!	Bedre indblik giver rigtige afgørelser og hurtigere sager	Færre sager
Forslag 21 Brugerevaluering	Myndighederne finder de blinde vinkler og får gratis gode råd	Myndighederne gør det rigtige første gang	Forældrene har større respekt for myndighederne ved nærkontakt
Forslag 22 Forskelsbehandling	Det bedste for barnet	Forældrene har større respekt for afgørelsen	Færre sager

Følgende er vigtigt:

- At sikre barnet fælles forældremyndighed
- At sikre barnet bopæl baseret på bedst forældreevne og overskud
- At sikre barnet samvær med begge forældre
- At sikre barnet samvær med begge forældre straks ved samlivets ophør
- At sikre barnet samvær med begge forældre i barsels- og forældreorlovsperioden
- At sikre barnet samvær i ferie og sygdomsperioder
- At sikre barnets samvær med bedsteforældre, pårørende og nært knyttet personer
- At sikre god rådgivning straks ved samlivets ophør, hvor det er relevant
- At sikre sanktioner mod chikane og bevidst mistænkeliggørelse af forældre og advokater
- At sikre barnet en støtteperson hvor det er relevant
- At sikre bedre regler for fri proces
- At sikre god statistik
- At sikre afgørelser uden forskelsbehandling

Kildekritik

Vi anser, at det er nødvendigt ud fra vores oplevelser, almindelig god ledelsesskik og grundig forskning, at gøre opmærksom på følgende kritiske punkter ved evalueringsrapporten.

Den blinde vinkel

Vi oplever, at evalueringsrapporten meget tydeligt er baseret på en offentlig myndighed, som undersøger en offentlig myndighed selv. Der er simpelthen mangler og blinde vinkler i forhold til virkeligheden med praktiseringen af forældreansvarsloven, som slet ikke håndteres i rapporten og som ligger til grund for lange sagsbehandlingstider og store omkostninger for børn, forældre, bedsteforældre – og de offentlige myndigheder selv.

Rapportens temaer og indhold stemmer ikke overens med de oplevelser og klare mønstre vi ser i vores landsdækkende rådgivningscentre og telefonrådgivning for forældre. Vi taler i dag med mødre og fædre før, under og efter samlivets i dag naturlige ophør.

Vi oplever eksempelvis, at børnerådets undersøgelser viser et andet billede og andre tal for uenighed mellem forældrene end de tal, som Statsforvaltningerne måske på grund af mangelfuld statistik eller belønningsstrukturer henviser til omkring højt konfliktniveau. Børnerådets undersøgelser viser, at det kun er en meget lille gruppe af forældre, som har højt konfliktniveau og lad os for god ordens skyld aldrig glemme, at forældre i kernefamilier også skændtes, i visse tilfælde mere.

Vi skal være meget opmærksomme på de tal, der præsenteres og de tal der mangler. De øjne der ser, den mund der taler og den hånd der skriver på dette område med klare mønstre for historisk og kulturelt betingede årsager – imod det bedste for barnet og samlivets i dag naturlige ophør.

Skæve undersøgelser

Vi gjorde opmærksom på forholdet allerede ved evalueringens tilblivelse jfr. bilag D og må her pointere det igen. Det er usagligt og imod enhver god lederskik og forskning, at udpege en person som forskningsleder, som har kritiseret Forældreansvarsloven, som tilfældet er.

Seniorforsker Mai Heide Ottesen fra SFI deltog selv i det lovforberedende udvalg, som afleverede materiale til politikerne, der efterfølgende førte til forældreansvarsloven. I det lovforberedende udvalg valgte Mai Heide Ottesen flere gange at afgive dissens bl.a. om muligheden for fælles forældremyndighed og deleordninger for danske børn og forældre. En af flere positive samværsmuligheder.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre mener bestemt, at det er et glimrende metodevalg at anvende en kvalitativ undersøgelse inden for et område som dette, men Familiestyrelsen anslår, at kun ca. 20 pct. af skilsmisssagerne går via Statsforvaltningerne.

Det interessante i forhold til mætningspunktet i SFI undersøgelserne er derfor, hvorvidt 80 pct. af de interviewede aldrig har haft sager i Statsforvaltningerne. De 80 pct. er ikke godt nok repræsenteret i f.eks. SFI's undersøgelse om deleordninger, som det fremgår af undersøgelsens samlingsmodel på side 43, og derved risikere vi at træffe beslutninger på grundlag af en ikke-fuldstændig undersøgelse.

I rapporten om deleordninger fremgår det på side 43, at for de ganske få børn, der deltager, at **»for børn med en frivillig aftalt deleordning foregik rekrutteringen primært gennem forespørgsler i egne og bekendtes netværk«**. Er det seriøs forskning og et sagligt grundlag for danske politikere, at træffe beslutninger på, eller er det Kejserens nye Klæder?

Vi tillader os derudover, at sætte spørgsmålstegn ved sammensætningen af følgegruppen for SFI's undersøgelse om deleordninger med seks kvinder og en mand og alle tre skribenter, som er kvinder (90 pct.). Det er på ingen måde repræsentativt for Danmarks børn og forældre.

Der er i SFI rapporten eksempelvis ligeledes medtaget et skema, som jo ved første syn virker helt fornuftigt, for hvilke forældre ønsker ikke positiv samarbejde, men sagen er jo, at skemaets resultat direkte kan læses i svarene af den som gennemgår skemaet og at der er væsentlige mangler i skemaet omkring social forhold. Skemaet ligner mest af alt et skema fra et kulør ugeblad og er på ingen måde baseret på saglig forskning for danske familier, selvom det forsøges præsenteret, som funderet i grundig analyse.

Vi risikerer simpelthen, at skade sunde, dejlige og glade børn samt fantastiske forældre i Danmark i moderne familier med små og skæve undersøgelser samt forskelsbehandling hos offentlige myndigheder i Danmark.

Vi oplever i Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, at vi bliver nød til, at gøre indsigelser mod sagligheden på vores medlemmers og danske børn og forældres vegne.

Grove enkeltsager

Vi oplever, at debatten i medierne er præget af sensationer. Det siger sig selv at 1 sag om incest er en sag for meget, men det siger også sig selv, at vi skal bruges de offentlige ressourcer korrekt. 999 sager om falske beskyldninger om incest jfr. bilag B for, at opnå bedre vilkår i børnesager er 999 for mange.

Det er fuldkommen uden konsekvenser, at sige hvad som helst i Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og ved Domstolene – hvorved vi bruger offentlige ressourcer på de helt forkerte sager og slet ikke finde den 1 sag af betydning.

Gammeldags kønskamp

Vi oplever i Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, at der tit er helt naturlige og fornuftige årsager i sagsbehandlingen, tekniske hindringer og praktiseringen af forældreansvarsloven til lange sagsbehandlingstider, mange sager og dyre omkostninger for børn, forældre og myndighederne.

Vi oplever at grove enkeltsager fremlægges i pressen, som gode historier og at dette af visse grupper fremlægges på usaglig vis, som et problem relateret til mange voldsomme sager eller den ene forældre gruppe. Vi oplever til tider decideret rabiate grupper, som misbruger enkeltsager i en kønspolitisk kamp, som vi finder er helt utidssvarende for et moderne samfund med ligeværdige forældre og glade børn.

Vi oplever, at det er skadende for sunde og raske danske børn og forældre i moderne familier, som klare sig fantastisk.

Forældreansvarsloven handler om retssikkerheden for alle familier og for begge forældre. Det bedste for barnet er tilknytning til begge forældre på fornuftig vis og afgørelser truffet på baggrund af faktisk forældreevne.

Kommercielle interesser

Vi oplever, at der kan findes en sammenhæng mellem rapportens struktur og indhold i forhold til kommercielle interesser hos f.eks. advokater og institutter/foreninger, som er afhængige af økonomiske bidrag.

Vi har respekt for gode advokater der lukker sagerne hurtigt og vi har respekt for Børns vilkår i forhold til deres arbejde i hverdagen. Vi har så sent som i november 2011 lavet en kronik i Berlingske i samarbejde med Børns Vilkår, hvori vi sammen påpeger nogle svagheder og muligheder ved Forældreansvarsloven.

Men vi er meget bekymret over, at Børns Vilkår i rapporten er refereret adskillige gange, hvorved de nærmest fremstår som sandhedsvidner. Børns Vilkår er ikke en uafhængig organisation, men en privat landsorganisation. De indsamler deres empiri via deres Børnetelefon, hvor man kan ringe ind anonymt.

De anslår selv, at omkring 20 % af opkaldene muligvis er falske (telefongas), ligesom mange af opkaldene handler om alt andet end skilsmisserelaterede problemer, fx mobning og pubertet. Vores store anke imod, at bruge Børns Vilkår er, at de typisk ikke har adgang til sagsakterne. Dermed ser de typisk ikke samværsresolutioner, notater, retsbogsudskrifter etc.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre har et langt bedre og mere præcist overblik i sagerne og ser tusindvis af dokumenter fra vores medlemmer i den personlige rådgivning, herunder massere af private aftaler og fornuftige løsninger lavet af danske forældre.

Vi oplever med benævnelsen af Børns Vilkår flere steder på saglig vis, at de i for høj grad haft mulighed for at præge Familiestyrelsens evalueringsrapport. Det er usagligt og imod god ledelsesskik og forskning. Det giver en skæv evalueringsrapport, som forsøges præsenteret som tung og grundig analyse overfor danske politikere.

På samme vis har danske familieretsadvokater naturligvis en meget klar kommerciel interesse i Forældreansvarsloven, da færre sager og hurtigere sagsbehandling har og fortsat vil medføre en indtægtsnedgang for private erhvervsdrivende, herunder flere af vores medlemmer.

Skal dansk familie og retspolitik baseres på kommercielle interesser eller det bedste for barnet?

Vi finder, at vi bliver nød til for alle danske familier og de 1.5 millioner børn, forældre og bedsteforældre, som lever i moderne familier på saglig vis - så godt og venligt som det er os muligt - at gøre klar opmærksom på ovenstående kildekritik.

Vi oplever det har indflydelse på evalueringsrapportens struktur og indhold.

Bilag

A – Brochure: Giv Forældreansvarsloven en ny Start!

Brochuren Giv Forældreansvarsloven en ny Start er tidligere fremsendt til alle danske politikere og beslutningstagere hos de danske myndigheder.

Brochuren kan downloades i elektronisk form her.

<http://www.foreningenfar.dk/sites/default/files/431655%20Giv%20forældreansvarsloven%20en%20ny%20start%204FV%20Lav%20opløsning.pdf>

B – Eksempel: Advokat e-mail til sine klienter

Det kan i dag ske for alle forældre i Danmark og afhænger af social historik, etik og moral hos den anden forælder og advokaterne. Man tror simpelthen det er løgn at det sker i Danmark indtil man oplever det, og oplever det igen og igen.

Vi oplever i Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre eksempler som nedenstående hver eneste uge og det fuldkommen uden konsekvenser i Statsforvaltningerne, Familiestyrelsen og ved Domstolene. Ingen gør noget som helst!

Der er her tale om alvorlige anklager, men det er samme mønster ved mindre anklager, som findes i mange af Statsforvaltningens sager.

From:**Sent:** 19. November 2011 21:38**To:** formand@foreningenfar.dk**Subject:**

Hej XXX

Sådan gør du:

Vil du undgå dit barn ser sin far mere, lav en falsk anklage lydende på enten vold eller incest – den virker.

Er det dit ønske at jeres barn/børn kun skal vokse op med dig som den eneste forælder er ovenstående råd rigtig godt.

Det kræver selvfølgelig nogle få ting af dig, men hvad er man ikke også parat til når man er næsten 100 % sikker på at komme ud som vinderen.

Du starter simpelthen med at fortælle børnehave/skole om dine formodninger om vold fra barnets far. Ja, det er nok du har formodninger, der behøves ikke synlige beviser. Selvfølgelig skal myndighederne tage sådan en mistanke alvorlig (ingen mennesker vil sige det modsatte), ikke alle anklager behøver at være grundløse, selvom du godt er klar over din er løgn.

Nu starter så hele maskineriet og her er du heldig. Det første du får gennemført er Statsamtet meddeler den chokerede far, at fra d.d. må han ikke se sit barn/børn mere, før denne sag er undersøgt. Det heldige for dig ligger i at faderen ikke på nuværende tidspunkt får lov til at komme med en udtalelse i sagen. Han skriver godt nok sikkert breve til Statsamtet, men dem svarer de selvfølgelig ikke på. Husk

lige her, du har altid aktindsigt, så du kan læse, hvad han skriver! Nu er der så rigtig kommet gang i sagerne, for nu kommer politiet ind i billedet. Nu tænker du sikkert, ja, men så bliver der da ikke mere ud af det, for politiet kan ikke finde voldssager mod min eks, men bare rolig.

Nu kommer første del af din egen opgave: dit barn skal tro på far er slem og slår.

Børn er overraskende lette at påvirke til at fortælle om oplevelser, der aldrig har fundet sted. Ikke alene er det let for en voksen person at få børnene til at fortælle forkerte ting. Børnene kan meget let påvirkes til at tro på, at tingene rent faktisk har fundet sted. Mere end halvdelen af børnene beretter om episoder, som aldrig har fundet sted.

Det viser det første vidneforsøg, som er udført med børn i Danmark. Forsøget er tilrettelagt af cand. psych. og psykolog Yvonne Thomsen fra Psykologisk Institut i Risskov ved Århus.

Når dit barn så bliver indkaldt til en samtale med videoovervågning behøver du ikke være nervøs for at dine fantastiske "små" løgne skal blive opdaget.

Da dette jo som nævnt er noget politiet er indblandet ind i har du selvfølgelig også her en fordel, det vil mindst tage op til et ½ år inden man kan finde tid til dette.

Et i øvrigt andet godt råd, hver gang du bliver indkaldt til noget, træk tiden ud ved at meddele, at du og din advokat ikke kan den dato, der kan du helt sikkert trække tiden ud med mindst en måned hver gang.

Nu kommer så dit barns far første forsøg på at forsvarer sig mod dine anmeldelse. Han skal selvfølgelig nu, efter have gået i over et halvt år have lov til at se den lille videofilm, men tro mig, de fleste bliver sikkert ret chokerede over at høre deres eget barn fortælle dine "små" løgn og han vil nu også få mulighed for at forsvarer sig. Du skal her nu være forberedt på politiet måske frafalder anklagerne om vold, men heldigvis vil der igen være + i regnskabet for dig, der vil nok gå 6-8 uger inden de har tid til at meddele faderen dette.

Men fortvivl ikke, vi har heldigvis i Danmark et sted mere hvor man skal blive dømt STATSAMTET.

At politiet ikke vil dømme den her slemme far ,ser man heldigvis ikke så stort på hos statsamtet.

Nu er statsamtet for første gang på banen med hensyn til kontakt til faderen. Men husk nu, træk tiden når du bliver indkaldt, du vinder på det.

Sørg for at have din advokat med til mødet, faderen kan være så ussel at han sikkert benytter sig af det samme og så er det jo rart at være garderet, selvom du er en person der har ordet i din magt og lyder meget troværdig.

Nu møder I op med et krav: Faderen skal over hovedet ikke se sit barn mere.

Faderen vil selvfølgelig gøre forsøg på at modbevise alle dine påstande, men nu behøver Statsamtet heldigvis en længere periode til at vurderer om politiet nu også har gjort deres arbejde rigtig . Igen et + for dig, for selv om Statsamtet skulle have en antydning af mistro til dine beskyldningerne, er faderen blevet dårligere stillet, når forældremyndighed og samvær skal tildeles, fordi han nu har mistet den tætte kontakt til sit barn.

Skulle du være så uheldig at Statsamtet (mod alt sandsynlighed) skulle give dit barns far lov til se jeres fælles barn, så er der stadig håb forude, for som et statsamt skrev til en mor

»Nye konflikter omkring samværet vil efter statsamtets opfattelse kun kunne føre til, at det i sidste ende vil være nødvendigt helt at ophæve samværet af hensyn til børnene, som ikke kan tåle at opholde sig i konfliktfeltet.« Eller som en anden ansat ved et statsamt har udtalt: »Hvis en konflikt har påvirket et barn, så det er blevet bange for en af forældrene - uanset om det er berettiget eller ej - så er det ikke i barnets tarv at sætte det sammen med denne forældre,

Hold gryden med konflikter i kog, så vil systemet med ret stor sikkerhed »belønne« dig. Statsamtet reducere eller ophæver børnenes samvær med den anden forælder. Begrundelsen vil lyde: »På grund af konfliktniveauet« og »ud fra en skønsmæssig helhedsvurdering«.

HELD OG LYKKE.

Hilsen. A Land

C – Eksempel: Faktuel rettelse til case 25

Et altoverskyggende element i familiestyrelsens gennemgang af sag 25 er forkert anvendelse af udtrykket ” Far mener, at mor er psykisk syg”. Der forligger en konkret diagnose på mor i sagen fra 4 psykiatriske hospitaler, mor har været tvangsindlagt flere gange, hvorfor ordret ”mener” ses malplaceret i en gennemgang af sagen fra familiestyrelsen. Der er her tale om faktuelle forhold.

”da hun ifølge ham har slået sine særbørn” er ligeså malplaceret i sagen, da der forligger konkrete udsagn fra moderen omkring at hun har slået særbørnene, således som far oplyser til Statsforvaltningen, i de kommunale akter tilsendt Statsforvaltningen.

Der savnes ligeledes i gennemgangen en præcisering af kommunernes rolle i sagen, som må siges at have været betydeligt. Der tænkes her på de foranstaltninger og de sanktioner og konklusioner som kommunerne gør i sagen overfor mor i forhold til rejste beskyldninger mod far og bekymringen for fællesbarnet. Forholdene omkring institutionernes gentagende underretninger omkring barnets forhold ses heller ikke medtaget i nævneværdigt omfang.

Sag 25 opleves af Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre som en sag omkring grundigt dokumenteret samværschikane, hvor domstolene ved domsafsigelse ikke forholder sig til eksistensen heraf. Det skal i denne sammenhæng fremhæves at barnets tilknytning til mor og far er vurderet som ens ved 2 børnesagkyndige undersøgelser. Tilbage står alene om mor chikane overfor far og samværet med barnet skal have betydning eller ej.

Familiestyrelsens afsnit omkring ”øvrige oplysninger i sagen” ses at være så mangelfulde og forkerte at de ikke giver meget mening. Det må anses for hensigtsmæssigt at familiestyrelsen foretager en ny gennemgang i sagen og eventuelt kontakter Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre for korrekt information.

Der kan i denne sammenhæng nævnes at mor er den eneste der mener at hun har haft en fødselspsykose under graviditeten med fællesbarnet.

Foruden Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, har landsforeningen børn og samvær også kendskab til sag nr 25, hvor sagen er omtalt. Vi citerer her konklusionen for at give et nuanceret billede af sagen, og henviser i øvrigt til foreningens selvstændige gennemgang af sagen for flere detaljer.

” Dommen bekræfter, at samværschikane på trods af alle bemærkninger betaler sig i det virkelige liv. Et eksempel på, at loven har ”spillet fallit”.”

Socialhistorik: Mor har 2 særbørn. Parret bliver utilsigtet gravid og tilknyttes tidlig indsats i graviditetsforløbet grundet bekymring for barnet i forhold til mor psykiske stabilitet. Mor har længerevarende ophold, herunder tvangsindlæggelser, på 4 forskellige hospitaler, da hun forsøger at skade det ufødte barn. Kommune X tilknytter pædagogisk tilsyn ved barnets fødsel. Mor afbryder ensidigt samarbejde med psykiatrisk afdeling hun er tilknyttet 2 måneder efter fødslen og stopper med at tage anvist medicin, da hun tilsyneladende er uenig i det diagnostiske arbejde. Kommune X pædagogiske tilsyn tilsidesætter selvstændigt det psykiatriske arbejde og støtter mor i hendes opfattelse. Far oplever at forholdet mellem parterne og mors tilstand forværres på ny.

Far underretter kommune X om at mor har slået særbørnene og har efterlad deres fællesbarn alene. Mor bekræfter at hun har slået særbørnene overfor kommune X, som afviser at det er et problem. Far ophæver samlivet med mor, hvilket mor indledningsvis er uforstående overfor. Parret bor sammen i fars hus frivilligt i en måned fra bruddet er officielt og frem til mor får ny lejlighed. Far kontakter Statsforvaltningen for at få hjælp til at afklare situationen omkring parrets fællesbarn. Han søger fuld forældremyndighed med mors psykiske tilstand og fysiske overgreb som begrundelse.

Resumé af sagsbehandling og forløb fra kontakt til Statsforvaltningen:

Mor stikker af med fællesbarnet til ukendt adresse og begrundet det bl.a. med at far har forsøgt at true hende til sex. Mor gemmer fællesbarnet i 2 måneder under sagens behandling i Statsforvaltningen. Epikrise fra barnets lægejournal tilsendt Statsforvaltningen viser at hospitalerne a, b, c og d har stillet en konkret diagnose i det skizofrene spektrum og mor er sat i behandling med antipsykotisk medicin af denne årsag. Mor beskrives som psykosensitiv, når hun udsættes for pres. Der anbefales en børnesagkyndig undersøgelse af begge parter, men iværksættes ikke af Statsforvaltningen. For fars vedkommende begrundes det i at psykiater efter en samtale på 1 time med far ikke kan forstå at far er blevet i forholdet med mor så længe, som det er tilfældet. For mor af psykiske årsager og forløbet ved indlæggelserne.

Mor og far indkaldes til møde i Statsforvaltningen hvor mor bekræfter overfor statsforvaltning at hun godt kan have forladt fællesbarnet uden opsyn, men hun er ikke sikker. Mor fremlægger erklæring fra psykolog hun nyligt er startet hos på mødet. Mor fremlægger erklæring fra psykiater hun nyligt er startet hos.

Den børnesagkyndige udtrykker bekymring for mors tilstand i mødereferatet.

Bopælen overflyttes fra far til mor af Statsforvaltningen efter 2,5 måneders sagsbehandling, idet Statsforvaltningen bl.a. lægger vægt en psykologerklæring som mor har fået udarbejdet hos ny psykolog. Psykologerklæringen får senere 6 individuelle påtaler fra psykolognævnet og benyttes som case i psykolognævnets årsrapport for 2006-2009. Psykologerklæring omtaler far ekstremt negativt alene ud fra mors beretninger til psykologen.

Statsforvaltningen lægger i afgørelsen vægt på at mor bliver bopælsforælder fordi hun fortsat er i psykologbehandling hos samme psykolog. Far får en samværsaftale uden betingelser fra Statsforvaltningen.

Mor udvikler herefter den holdning, at far mangler empati, har psykopatiske træk og en narcissistisk personlighedsforstyrrelse.

Sagen føres til byretten. Børnesagkyndige undersøgelse afviser mors påstande mod far og beskriver at barnet er lige knyttet til begge forældre uden tegn på mangler i den emotionelle kontakt eller fysiske behov.

Byretten anbefaler kraftigt parret at deltage i et forløb sammen hos psykolog som eksperiment. Parret accepterer. Psykologen afbryder forløbet ved 3 besøg, da mor slår løs på far under behandlingen. Psykologen vurderer at mor har for meget vrede til at fortsætte forløbet.

Underretning kommer kort efter børnesagkyndig undersøgelse og forud for byrettens afgørelse fra barnets institution, der beskriver at mor ikke kan varetage fællesbarnet og særbørnenes behov og at mor fremstår ustabil i perioden. Far bliver ikke orienteret om underretningen af kommunen eller institutionen, og mor benægter problemer af en hver art omkring fællesbarnet i forklaringerne i byretten.

Byretten giver fælles forældremyndighed med bopæl hos mor og samvær til far.

Far bliver bekendt med underretning fra institution ved anmodning om aktindsigt i kommunale journaler.

Landsretten stadfæster byretten, trods mor har afgivet urigtig forklaring for byretten om fællesbarnets forhold og trivsel i byretten. Mor afgiver forklaring til landsretten om at samværet fungerer fint og skal udvides til overnatning. Mor udelader at omtale far som psykopat ved partsforklaringerne, trods fars via advokat forelægger en del af de mange indlæg mor har lavet i diverse medier og internet fora, hvor hun beskriver far som psykopat.

Statsforvaltningen behandler sagen kort efter landsrettens afgørelse og fastsætter optrappende samvær med overnatning 1 dag hver 14 dag med vægt på at mor har forklaret at hun vil medvirke til dette i landsretten. Mor pålægges at betale transporten idet hun er flyttet mere end 300 km væk fra far i mellemtiden. Mor nægter at følge afgørelsen. Far kontakter fogedretten. Familiestyrelsen stadfæster Statsforvaltningens afgørelse under fogedsagen.

Mor pålægges af fogedretten at udlevere barnet til samvær og tages i forvaring, da hun ikke vil oplyse, hvor barnet opholder sig. Far søger om overførsel af bopæl med henvisning til fængsling og børnesagkyndig undersøgelse. Statsforvaltningen afviser med den begrundelse at landsretten for nyligt har taget stilling til bopælen. Sagen henvises til byretten.

Moren henvender sig til Retsudvalget, fordi hun mener, at forældreansvarsloven tvinger forældre til at udlevere barnet til forældre, der udøver psykisk vold.

Mor forsøger herefter indledningsvis med advokatbistand at anmelde far for chikane mod hende og mindst 4 gange for seksuelle overgreb mod barnet i direkte forlængelse af ophør af forvaring. Farfar anklages også for pædofili på lige fod med far, men frikendes på lige fod med far af politiet.

Kommune K, hvor mor i mellemtiden er flyttet til, slår fast i §50 undersøgelse at de vil tvangsfjerne fællesbarnet hvis ikke mor stopper de grundløse anklager, da barnet lider overlast pga mors adfærd. Kommune K frikender far for mors chikaneanklager ved en gennemgang af deres sagsakter. Mor beskrives som grov overfor far og ude af stand til at dokumentere beskyldninger. Samme gør politiet i deres undersøgelser i sagen omkring de mange pædofilianklager. Se bilag i sagen med udtalelser fra kommune K og politi.

Ny børnesagkyndig undersøgelse ved byretten viser at far ikke er psykopat eller at der er hold i mors påstande. Mor beskrives i børnesagkyndig undersøgelse som havende nogle personlighedsmæssige problemer med et behov for at dramatisere. Mor beskriver sig selv i rapporten som skizofren i forhold til far, men i øvrigt helt normal. Samme undersøgelse viser også at barnet fortsat er lige knyttet til begge forældre.

Mor får fuld forældremyndighed i byretten, idet der vurderes at der er højt konfliktniveau. Byretten omstøder samtidigt familiestyrelsens transportafgørelse og pålægger far at betale halvdelen af transporten på lige fod med mor. Far får mere samvær i en 4-10 ordning.

Far flytter til nærområdet hvor mor og barn bor. Ny underretning fra ny institution om at fællesbarnet ikke udvikler sig sprogligt eller socialt normalt. Mor kommer med ny anklager omkring pædofili, denne gang formidlet via tandlæge. Far forklarer utvetydigt for landsretten at ville samarbejde med mor og fremlægger dokumentation herfor. Mor vil ikke samarbejde og fastholder anklager mod far. Den børnesagkyndige føres som vidne ved landsretten og beskriver at problemer er at mor ikke vil samarbejde med far. Alle mors anklager beskrives igen som grundløse. Landsretten stadfæster byrettens afgørelse og fastholder byrettens udlægning af sagen og begrundelse trods ny underretning fra institution omkring mistrivsel og supplerende vidneerklæring fra børnesagkyndig. Mor kommer efter domsafsigelsen med nye anklager omkring vold og børnemishandling, men ikke incest. Sagen bringes for procesbevillingsnævnet, der endnu ikke har taget stilling til sagen.

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED] KOMMUNE

Kopi til orientering

**Tilbagemelding i forhold til børnesagkyndig undersøgelse
vedr. [REDACTED]**

09-03-2011

Hej [REDACTED]

Kontaktperson
[REDACTED]

Jeg har nu været i gang med at se på de skrivelser, der er kommet fra [REDACTED] [REDACTED]. Det er ikke muligt for mig helt konkret at sætte tal på, da henvendelserne lige så meget bærer præg af almindelige forespørgsler fra en far, der ikke har ret meget kontakt med sin datter.

Familieafdelingen

Du spurgte mig konkret om, de henvendelser der er fra [REDACTED], kan betegnes som chikane. De skrivelser, jeg har modtaget, er holdt i en ordentlig tone og jeg oplever ikke, at det er chikane.

Postadresse:
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED] har flere gange oplyst mig om, at hun er i besiddelse af en del breve, hvor [REDACTED] er meget grov overfor hende. Jeg har bedt hende om at få dem af se, men har ikke pt. modtaget dem.

I forhold til [REDACTED] henvendelser vedr. [REDACTED] indeholder disse ret ofte beskyldninger, som jeg vil betegne som grove.

Jeg vil gerne understrege, at ovenstående ikke er et udtryk for, hvor min sympati skal findes, men en beskrivelse af, hvordan jeg oplever de to parter kommunikation i forhold til [REDACTED] Familieafdeling.

Nordsjællands Politi
Adv. A Personfarlig Kriminalitet
Station Nord - Prævestensvej 1, 3000 Helsingør
Tlf. 49271448 - Fax 49271439

kommune

FU10KUF1

Ikke grundlag for at genoptage en efterforskning – Deres sag

Jeg har i dag besluttet ikke at genoptage efterforskningen i sagen, hvor [redacted] kommune, Familie, i brev af 6. juli 2011 har rettet henvendelse vedrørende [redacted] der angivelig – fortsat - kommer med bekymrende udtalelser til sin mor, hvilke udtalelser moderen [redacted] på kommunens opfordring, har nedskrevet. Kommunen har vedlagt moderens afskrift samt en underretning fra lederen af tandplejen om udtalelser, som [redacted] er fremkommet med i forbindelse med [redacted] besøg hos tandplejen.

Begrundelse

Begrundelsen for min afgørelse er, at politiet kun efterforsker sager, hvor der er en rimelig formodning om, at der er begået noget strafbart. Det mener jeg - fortsat - ikke, at der er i dette tilfælde.

Den 26. november 2010 traf jeg i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2 beslutning om at indstille efterforskningen i sagen, hvor der blev indgivet anmeldelse om mulig seksuel krænkelse af [redacted] begået af [redacted] og [redacted].

Jeg lagde ved min afgørelse vægt på, at de lydoptagelser, som moderen, [redacted] havde afleveret til politiet, efter min opfattelse ikke indeholdt konkrete udtalelser fra [redacted], der pegede på, at hun skulle være blevet krænkede, men primært moderens egne fortolkninger af datterens udtalelser. Jeg lagde endvidere vægt på, at datteren var for ung til at blive videoafhørt. Yderligere lagde jeg vægt på, at der ikke ved undersøgelsen på Retsmedicinsk Institut var fundet tegn på, at [redacted] var blevet seksuelt krænkede. Endelig lagde jeg vægt på, at der i vid udstrækning havde været andre til stede, når [redacted] og [redacted] havde været sammen med [redacted] og de aldrig havde skiftet hendes ble, hvorfor det også af den grund havde formodningen imod sig, at der skulle være sket et overgreb på [redacted].

Side 1

De oplysninger, som [redacted] kommune har fremsendt, er indholdsmæssigt identiske med de tidligere fremkomne og er alene moderens gengivelse, herunder angiveligt til tandplejen i en sammenhæng, hvor det ikke forekommer naturligt at give sådanne oplysninger til tandlægen. [redacted] er fortsat for lille til at blive videoafhørt. Jeg finder således ikke, at der foreligger sådanne nye oplysninger i sagen eller omstændigheder i øvrigt, at der er grundlag for at genoptage efterforskningen.

Lovgrundlag

- Sagen drejer sig om straffelovens bestemmelser om sædelighedsforbrydelser..
- Min afgørelse er truffet efter reglerne i retsplejelovens § 749, stk. 1 (ikke grundlag for at indlede efterforskning).

Mulighed for at klage

Hvis De mener, at De har ret til at klage, kan De sende klagen hertil eller til Statsadvokaten for Nordsjælland og Københavns Vestegn, Jens Koføeds Gade 1, 4., 1268 København K. Fristen for at klage er 4 uger efter, at De har modtaget dette brev. De skal begrunde, hvorfor De mener, at De har ret til at klage.

Har De spørgsmål, er De velkommen til at kontakte undertegnede.

Jeg har sendt kopi af dette brev til orientering.

Med venlig hilsen

Marianne Gjedde-Nielsen
politiadvokat

D – Sund fornuft for danske familier og habilitet

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre

Forskningsdirektør Ole Gregersen
SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd
Herluf Trolles gade 11
1052 København K

17. juli 2009

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre vil med denne henvendelse spørge SFI, hvilke overvejelser der ligger bag valget af en medarbejder som forskningsleder for evalueringen af en lov, der indeholder flere centrale elementer, som den pågældende forskningsleder har udtalt sig som modstander af.

For at få viden om omfanget og virkningen af afgørelser, der er truffet på baggrund af *Forældreansvarsloven*, som trådte i kraft 1. oktober 2007, har Familiestyrelsen iværksat et forskningsprojekt, som skal løbe over de kommende to år (2009-2010). Formålet er at belyse, hvordan sager om forældremyndighed bliver behandlet, og hvordan loven virker for forældre og børn. Undersøgelsen ledes af seniorforsker ved SFI, Mai Heide Ottosen.

Mai Heide Ottosen deltog som medlem i Udvalget om Forældremyndighed og Samvær. Udvalget udformede Betænkning nr. 1475, *Barnets Perspektiv* (2006), der lå til grund for det politiske arbejde, der i 2007 udmøntede sig i *Forældreansvarsloven*. Qua sin funktion som medlem af udvalget udtalte Mai Heide Ottosen sig for og imod forskellige delaspekter af det store felt, som forældremyndighed og samvær udgør.

Mai Heide Ottosen var således imod

- "fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske" (*Barnets Perspektiv*, s. 151-153)
- "en varslingsregel, hvorefter bopælsforælderen er forpligtet til i god tid inden flytningen at underrette den anden forælder herom" (*Barnets Perspektiv*, s. 159-160)
- "samværsordninger, hvor barnet opholder sig halvdelen af tiden hos samværsforælderen" (*Barnets Perspektiv*, s. 200).

Fælles forældremyndighed som udgangspunkt, flytningsvarsel som en pligt og deleordninger som en mulighed er imidlertid nu grundlæggende elementer af *Forældreansvarsloven*.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre vil som indledningsvist nævnt gerne høre, om det er normal procedure, at en medarbejder deltager først i et lovforberedende udvalg for derefter at lede undersøgelsen af virkningerne af selvsamme lov. Dernæst vil vi spørge, hvilke overvejelser SFI har gjort sig om begrebet habilitet i forbindelse med de undersøgelser som instituttet lægger navn til, herunder hvordan man forventer at offentligheden vil modtage en undersøgelse, ledet af en forsker som offentligt på forhånd har udtrykt markante holdninger til centrale områder af det der evalueres.

Venlig hilsen

Kim Christian Jensen
Formand, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre

Børns Vilkår takker for invitationen til at afgive høringssvar vedrørende Familiestyrelsens "Evaluering af Forældreansvarsloven".

Børns Vilkårs samlede vurdering er, at evalueringsrapporten fra Familiestyrelsen inddrager en lang række problemstillinger, som også er genkendelige fra Børns Vilkårs arbejde på området.

Vi ser desuden med glæde, at flere pointer og anbefalinger fra Børns Vilkårs skrivelse "Forældreansvarsloven - ændringsforslag til styrkelse af barnets rettigheder" er inddraget. Desværre må vi også konstatere, at vigtige områder, såsom hyppige samvær for de helt små børn, fogaafhentninger af børn samt børns klageret ikke indgår i evalueringen.

1. Overordnet

Loven havde et holdningsregulerende sigte, hvor en del af intentionen med Forældreansvarsloven var at understrege overfor forældrene, at det fortsatte forældreskab er et fælles ansvar. Dom til fælles forældremyndighed, dom til deleordning og flytning af barnets bopæl ved vurdering af samarbejdsskikene var nogle af de tiltag, som blev muligt med den nye lovgivning.

På baggrund af evalueringsrapporten og særligt de undersøgelser, som Det Nationale Forskningscenter for Velfærd har udarbejdet i forbindelse med evalueringen, mener Børns Vilkår, at der er forskningsmæssig evidens for at fastslå, at der er alt for mange børn i skilsmisser, der mistrives, fordi forældrene ikke evner at samarbejde om forældreskabet.

Det konstateres her, at udviklingen har bevæget sig i retning af et mere delt forældreskab, men uden at forældresamarbejdet er fulgt med. Derved er der risiko for at det bliver børnenes eget ansvar at skabe sammenhæng, forbindelse og kontinuitet mellem sine to familieliv.

Hertil kommer at forskningen omkring skilsmissebørn entydigt viser, at det især er konfliktniveauet og det manglende samarbejde mellem forældrene, der medvirker til, at børn og unges udvikling påvirkes negativt i forbindelse med en skilsmisse.

Børns Vilkår er fortsat af den grundlæggende overbevisning, at myndighederne ikke kan dømme forældre til enighed eller et godt samarbejde. Et solidt samarbejde skal skabes igennem rådgivning, støtte og undervisning.

Om end det ligger udenfor de familieretlige rammer, så er denne lovgivnings succes afhængig af, at der er politisk vilje til at skabe et reelt motivationssystem, som kan støtte op om et fortsat fælles forældreskab til gavn for børnene.

Blandt evalueringsbidragene syntes der, at være bred enighed om et behov for en tidlig indsats, når en skilsmisse bliver aktuel, så forældre får hjælp til at flytte fokus fra deres indbyrdes konflikter til børnenes behov. Børns Vilkår peger på tilbud, som kan være medvirkende til at bibringe forældrene den nødvendige viden om især børns reaktioner og

behov i en skilsmisssituation samt information og redskaber omkring konflikthåndtering, som forældrene kan omsætte til handling i egen skilsmisse.

Børns Vilkår har i samarbejde med Mødrehjælpen og Foreningen Far udarbejdet et forslag til et langt mere systematiseret forløb:

- **En lynhurtig indkaldelse til første rådgivningsmøde** i statsforvaltningen, der afholdes **senest efter 14 dage** og er første led i en børnesagkyndig rådgivning til forældrene om værdien af at samarbejde. Det øger muligheden for, at forældrene selv finder løsninger, og derfor bør der altid deltage en børnesagkyndig i mødet. Sideløbende styrkes grundlaget for den videre sagsbehandling.
- **En indledende vurdering af de enkelte forældrepar med henblik på tre forskellige rådgivningsspør.** En gruppe af forældre vil med begrænset vejledning selv kunne finde holdbare løsninger. En anden gruppe af forældre har brug for et intensivt rådgivningsforløb med mægling, børnesagkyndig rådgivning mv. for at styrke deres samarbejde, uanset den senere retlige afgørelse. Dertil kommer en mindre gruppe af forældre, hvor der har været voldelige konflikter og grænseoverskridende adfærd i samlivet. Her er der sjældent basis for fælles mægling og vejledning, men brug for separate møder.
- **Mere børnesagkyndig rådgivning. Forældre bør have ret til – i nogle sager endda pligt til – at modtage et fast forløb med et minimum antal timers børnesagkyndig rådgivning,** så forældrene får indsigt i, hvor traumatiserende det er for børnene, hvis forældre har konflikter, og at mangel på kommunikation og samarbejde også kan være yderst belastende for barnet.
- **Markant udvidelse af Familiestyrelsens tilbud om parrådgivning.** Det er et pilotprojekt, som har vist særdeles gode erfaringer med parrådgivning til forældre, der trods indbyrdes problemer blev langt bedre til at håndtere uenigheder, varetage forældrerollen og til at samarbejde – også efter en skilsmisse. Projektet bør videreføres med langt flere ressourcer. Der er store gevinster.
- **Børnegrupper for børn og unge,** der er fanget i konflikter mellem forældrene. Børn, der mistrives efter en skilsmisse, koster hver dag mange ressourcer på skoler, hos psykologer og på socialforvaltninger. De gode erfaringer med børnegrupper gør dem til en oplagt kommunal investering som et forebyggende tiltag i nærmiljøet.

Samlet bør statsforvaltningerne fokusere langt mere på forældresamarbejde, konfliktmægling og børns trivsel sideløbende med en bedre belysning af sagerne til brug for den juridiske afgørelse. Det kræver også en tilpasning af de faglige kompetencer i statsforvaltningerne, så de får større viden om børnesamtaler, rådgivning og mægling.

I det følgende kommenterer Børns Vilkår på en række af de elementer, som er berørt i evalueringen samt enkelte andre emner, som evalueringen desværre ikke berører.

2. Behov for kommunikation om Forældreansvarsloven

Evalueringsrapporten peger på behovet for en bedre kommunikation til befolkningen om Forældreansvarsloven, idet der blandt forældre hersker en række myter og fejlopfattelser af regler og praksis på området. Der er f.eks. en udbredt opfattelse af, at den fælles forældremyndighed har en umiddelbar sammenhæng med spørgsmålet om barnets bopæl og ikke mindst omfanget af samvær, hvor der er en tendens til at se en deleordning, som en norm, der er bedst for barnet.

- **Børns Vilkår peger på, at loven har haft en tydelig signalværdi** og ikke nødvendigvis kun den signalværdi, som var tilsigtet af lovgiverne. Det skal imidlertid også ses i sammenhæng med udviklingen i samfundet, der har bevæget sig imod en mere ligelig forældrekonstruktion, hvor ligestilling blandt forældrene generelt sidestilles med lige ret til barnet. Forældreansvarsloven afspejler denne udvikling.
- Børns Vilkår kan erfaringsmæssigt også konstatere, at **fælles forældremyndighed og en lige fordeling af børnene er blevet en norm** – også blandt de forældre, som myndighederne ikke kommer i kontakt med. SFI undersøgelsen omkring børn i deleordninger understøtter denne konstatering. Der er et stigende antal forældre, som selv vælger en deleordningen. Omkring hvert 6. skilsmissebarn i Danmark bor i en deleordning. Det primære motiv for dette valg, syntes i de fleste tilfælde ikke at være barnets perspektiv og behov, men snarere et forældreperspektiv, hvor ordningen ses som det mest retfærdige for begge forældre - og ofte det eneste forældrene kan blive enige om.
- Børns Vilkår mener derfor, at anbefalinger om en bedre kommunikation til den brede befolkning om hvad den fælles forældremyndighed reelt indebærer, også bør indbefatte de særlige forudsætninger, som bør være til stede ved valg af en deleordning. Ydermere bør et konkret indhold af det forældresamarbejde, der efter vores opfattelse som minimum bør være til stede for at fælles forældremyndighed og deleordninger kan fungere tilfredsstillende for børnene, beskrives nærmere. **Grundlæggende vil det kræve en lovændring, så loven får en anden signalværdi**, hvor barnets trivsel i det daglige får en langt mere afgørende betydning for beslutninger om forældremyndighed, bopæl og samvær. I dag er barnets bedste (FAL § 4) alene defineret i forhold til barnets ret til omsorg og tryghed. Det kan to forældre i princippet sagtens levere uafhængigt af hinanden uden videre tæt samarbejde om forældreskabet. Derfor får vi en række sager, hvor barnet fra begge forældre giver både tryghed og omsorg i et delt forældreskab, men hvor barnet ikke trives, fordi der ikke er et reelt samarbejde og barnets dagligdag ikke er præget af sammenhæng mv. Hvis barnets trivsel skrives ind i loven som et centralt omdrejningspunkt for en varetagelse af barnets bedste, vil det netop kræve løsninger, der ikke kun er et fravær af konflikter mellem forældrene, men en faktisk tilstedeværelse af et samarbejde, der kan sikre barnets trivsel. Det giver et langt stærkere grundlag for vurdering af barnets tarv og et reelt krav til et fælles forældreskab, frem for blot et delt forældreskab

3. Fælles forældremyndighed mod den ene forældres ønske

I SFI undersøgelsen samt i evalueringsrapporten konkluderes det, at der er skabt for store forventninger til forældresamarbejdet, og at der er for mange forældre, der får en dom til fælles forældremyndighed, men som ikke evner at realisere et minimumssamarbejde om barnet.

Undersøgelsen viser, at halvdelen af forældrene ikke lever op til lovens standarder om det, som det forventes, at de skal kunne blive enige om. De befinder sig reelt uden for det, som beskrives som enighedszonen. Ca. halvdelen af forældrene med dom til fælles forældremyndighed taler ikke sammen om temaer, som hører hverdagslivets forældreskab til. 28 % har ingen kontakt overhovedet.

- **Børns Vilkår er imod dom til fælles forældremyndighed, da vi mener, at der er en stor risiko for, at barnet anbringes og fastholdes midt i et konfliktfelt.** Børns Vilkår finder, at dette argument understøttes af fundene fra SFI undersøgelsen "Dom til fælles forældremyndighed".

SFI undersøgelsen konkluderer:

"Åbenlyst konfliktprægede forældrerelationer forekommer både hos dem, der har fælles og eneforældremyndighed om barnet; ja, faktisk er der flere tegn på en lidt hyppigere forekomst blandt dem, der fik en dom til fælles forældremyndighed. Det giver anledning til refleksioner om, hvorvidt den underliggende samarbejdsnorm i nogle tilfælde kan bidrage til at fastholde forældrene i en konflikt, som kan være til ugunst for barnet."

- Børns Vilkår finder disse fund bekymrende. Dette bekræfter, at det bliver **børnene som overlades med ansvaret for at skabe sammenhæng i deres liv.**
- Hertil kommer, at karakteren og omfanget af konflikterne ikke ser ud til at blive bedre over tid – snarere tværtimod. Det vurderes, at der i **mindst halvdelen af sagerne er konfliktpotentiale, som kan udvikle sig til endnu en retslig konflikt.**
- Børns Vilkår ser behov for en lovændring, så muligheden for at dømme til fælles forældremyndighed fjernes. Hvis man politisk ønsker, at fastholde en mulighed for at dømme forældre til fælles forældremyndighed mod den ene forældres ønske, bør det ske med afsæt i en vurdering, der også inddrager hensynet til barnets trivsel. **Det betyder, at det i praksis skal være et konstruktivt samarbejde mellem forældrene, som skal danne grundlag for en afgørelse om fælles forældremyndighed.** Børns Vilkår anbefaler i så fald, at det oprindelige forslag til § 11, som blev stillet af det lovforberedende udvalg, genovervejes.

Oprindelige forslag til § 11:

§ 11: Er forældre, der har fælles forældremyndighed, og som ikke lever sammen, ikke enige om forældremyndigheden, afgør retten, om en af dem skal have forældremyndighed alene, eller om den fælles forældremyndighed skal fortsætte. Retten kan kun træffe afgørelse om, at den fælles forældremyndighed skal fortsætte, hvis der er bestemte holdepunkter for at antage, at forældrene kan samarbejde om barnets forhold.

Et sådant forslag vil sikre, at det ikke kun er fraværet af tungtvejende grunde, der danner grundlag for en beslutning om fælles forældremyndighed, men at dom til fælles forældremyndighed sker på grundlag af en vurdering af, at der reelt eksisterer potentiale for et samarbejde om forældreskabet.

- Børns Vilkår mener, at **myndighederne bør forpligtes til at redegøre for hvilke bestemte holdepunkter i det eksisterende forældresamarbejde, som taler for at en afgørelse om fælles forældremyndighed er det bedste for barnet.** Derved bliver det et **reelt og aktuelt samarbejde** mellem forældrene, som bliver grundlaget for en afgørelse om fælles forældremyndighed.

3.1 Udhuling af den fælles forældremyndighed.

I evalueringsrapporten er der generel bred tilfredshed fra myndighedsside med muligheden for at dømme til fælles forældremyndighed, da det derved undgås, at der skal foretages et valg mellem to lige egnede forældre. Det problematiseres dog, herunder fra nogle dommere, at et automatisk udgangspunkt om fælles forældremyndighed er for vidtgående og de mener, at kriterierne "tungtvejende grunde" bør lempes.

Der peges desuden i rapporten på, at visse beslutningsbeføjelser under den fælles forældremyndighed (f.eks. skolevalg og pas) er potentielt konfliktskabende. Det bliver derfor foreslået, at disse beslutninger flyttes over til bopælsforælderen alene. Samtidig anføres det, at det kan betyde, at forældremyndighed som begreb, kommer til at fremstå uden reelt indhold. Dette er også Børns Vilkårs pointe.

- Helt overordnet ser Børns Vilkår en række tilfælde, hvor konflikten blot flytter genstandsfelt fra at være **en kamp om forældremyndighed til at blive en kamp om at være bopælsforælder.**
- Børns Vilkår finder ligeledes, at **sagerne antager en anden karakter, hvor der fra myndighedsside nu skal tages stilling til enkeltsagsspørgsmål**, f.eks. skolevalg, pas osv., når forældrene ikke er enige om det, som den fælles forældremyndighed forudsætter enighed om. Der ses eksempel på, at Højesteret har taget stilling til om en tvist om skolevalg ophæver den fælles forældremyndighed. Undervisningsministeriet har i henhold til Folkeskoleloven skulle tage stilling til, hvor et barn skal gå i skole, såfremt forældre med fælles forældremyndighed er uenige om dette. Uenighed indenfor den fælles forældremyndigheds rammer skal derved løses af andre end forældrene.

- Børn Vilkår mener, at fastholdelsen af en fælles forældremyndighed trods konflikter og uenighed mellem forældrene reelt udhuler den fælles forældremyndighed.
- I et børneperspektiv flytter konflikterne også fra en mere juridisk teknikalitet, der ikke direkte involverer barnets dagligdag til konflikter mere nær om barnet, såsom hvilken skole barnet skal gå på, om barnet kan komme ud at rejse eller få en særlig medicinsk behandling. Med loven sker der ikke blot en udhuling af den fælles forældremyndighed. Der skabes rent faktisk endnu flere substantielle genstandsfelter, som konflikter kan fortsætte på.

4. Barnets perspektiv (inddragelse og initiativret)

Styrkelse af barnets rettigheder og inddragelse af barnets perspektiv var én af hovedintentionerne bag loven.

Evalueringen viser entydigt, at der er bred enighed om, at det skærpede fokus i loven på inddragelse af barnets perspektiv er et skridt i en positiv retning, hvor særligt børnesamtalen giver god mening.

Under belysningen af barnets perspektiv i evalueringsrapporten, inddrages børnenes egne synspunkter i overvejende grad med afsæt i Justitsministeriets Forskningskontors undersøgelse. Om end Børns Vilkår finder det yderst positivt, at børns egne stemmer fylder i evalueringen, så finder vi det vigtigt, at være opmærksom på, at der i undersøgelsen er en formodning om, at børnene her ikke har gennemgået et meget belastet forløb.

Helt overordnet ønsker Børns Vilkår, at rette opmærksomhed på, at det ofte vil være de mest udsatte børn, som har brug for, at der i lovgivningen er rettigheder, som sikre dem den bedst mulige beskyttelse, når de skal inddrages og høres om deres familiesituation - og at også disse børn har en ret til at komme til orde.

I evalueringen refereres til bekymring for den skadelige effekt, det kan have at inddrage barnets perspektiv, direkte via samtale med barnet. Det gælder især sager hvor der er et højt konfliktniveau mellem forældrene. Børns Vilkår er enige i, at inddragelse af barnet, altid skal vurderes nøje, men møder også børn i sager, hvor konfliktniveauet er meget højt, og som føler, det er stærkt belastende og fyldt med konsekvenser at skulle udtale sig. Men nogle af disse børn ønsker at ytre sig og har specifikke ønsker for afgørelsens udfald. Ønsker som de gerne vil tilkendegive overfor statsforvaltninger eller i retten.

Børns Vilkår mener, at der er brug for yderligere præcisering af børns rettigheder i loven i form af at:

- **Børn har ret til at få børnesagkyndig bistand i både statsforvaltningen og i retten.** Det bør blandt andet medføre, at Retsplejeloven § 450 c ændres, således at retten ikke bare "kan", men "skal" anmode børnesagkyndige om at deltage i samtaler med børn.
- **Børn får en særskilt klageret til et børneombud eller lignende institution.** Se punkt 4.5
- **Børn får ret til en neutral bisidder.** Se punkt 4.6

4.2 Inddragelse af børn

I forbindelse med evalueringen har Børns Vilkår afgivet en række anbefalinger til en bedre børneinddragelse. Det er forbedringer, som primært knytter sig til forvaltningen af loven. Vi ser derfor med glæde, at flere evalueringsbidrag peger i samme retning. Det gør sig særligt gældende i forhold til:

- udnyttelse af en tværfaglig samarbejdsform i mere udstrakt grad,
- bedre forberedelse af forældrene forinden børnesamtalen,
- opfølgende møder med forældrene efter børnesamtalen.

Mange børn har forældre, som evner at forberede barnet på børnesamtalen og er efterfølgende også i stand til at formidle afgørelsen til børnene på en ordentlig måde. For de fleste børn er det naturligt, at forældrene er de nærmeste og bedste til dette. Men Børns Vilkårs erfaring er, at der også er børn, som ikke er så heldige. Derfor bør myndighederne generelt tilstræbe en så direkte forberedelse af barnet som muligt – og som på mest etisk vis bør ske forinden samtalen. Det er samtidig nærliggende, at der heri kan inddrages informationer om statsforvaltningens øvrige tilbud til børn.

På baggrund af evalueringsbidragene og Børns Vilkår anbefalinger, kunne et forløb, hvor børn inddrages (både i statsforvaltningen og i retten) se sådan ud:

1: Inddragelse af en børnesagkyndig vurdering af hvorledes barnets perspektiv bedst belyses, og hvordan myndighederne bedst muligt tager vare på barnet, når barnet direkte skal inddrages. Det bør også her overvejes i hvilke rammer, det vil være tryggest for barnet, at samtalen afholdes, fx barnets i eget hjem.

2: Deltagelse af en børnesagkyndig i et indledende møde forud for samtalen med forældrene i både statsforvaltningen eller i retten. Forældrene skal her have information om børns behov i en skilsmisssituation samt formålet og indholdet af en børnesamtale – og hvilke hensyn de, som forældre bør udvise overfor barnet før og efter en samtale.

3: Direkte information til barnet evt. i form af brochure/hæfte i et børnevenligt layout med informationer om børnesamtalen – gerne formuleret til forskellige aldersgrupper og evt. også illustreret med billeder. Det bør blandt andet indeholde informationer om:

- Hvad er en børnesamtale og hvorfor inviteres barnet til denne?
- Hvem skal samtalen holdes af?
- Information om at **børnesamtalen er et tilbud, som barnet har ret til at sige nej til.**
- Information om at der skrives referat af samtalen og hvorfor.
- Generel information om muligheden for at få børnesagkyndig rådgivning og for at deltage i en børnegruppe, beskrivelse af initiativretten og såfremt dette bliver muligt – barnets ret til en neutral bisidder.
- Information om et særligt børnetelefonnummer til statsforvaltningen, som børn kan ringe på, som besvares af børnesagkyndigt personale.
- Information om hjemmesiden www.morogfarskalskilles.dk
- Evt. information om, hvor barnet kan tale anonymt med en neutral rådgiver om hele sin skilsmisssituation.

4: Børnesamtalen skal afholdes af en børnesagkyndig i både statsforvaltning og i retten.

- Børnesamtalen bør foregå indenfor en børnefagligfunderet metodisk ramme.
- Der bør være mulighed for flere samtaler, såfremt dette vurderes hensigtsmæssigt.
- Ud fra et børnerettighedsperspektiv, anbefaler Børns Vilkår, at notatet eller dele af det i den udstrækning, det er bedst for barnet, unddrages forældrenes aktindsigt. Hensynet til barnet skal altid veje tungere end hensynet til forældrene.

5: Efterfølgende tværfagligt møde med forældrene, hvor barnets perspektiv fremlægges i en dialog med forældrene.

6: Formidling af afgørelsen til barnet.

- Barnet bør under børnesamtalen tilbydes muligheden for at den børnesagkyndige kan formidle afgørelsen til barnet, såfremt barnet ønsker det.
- Barnet bør tilbydes muligheden for at komme til en opfølgende samtale med den børnesagkyndige, når afgørelsen er truffet, såfremt barnet ønsker det. Det bør formuleres som et stående tilbud.

”Sagerne kan også blive dyrere af ikke at starte ordentligt ud”.

Dette citat fra en medarbejder i statsforvaltningen, inddraget i evalueringsrapporten, understreger at en bedre børneinddragelsesforløb ved en tværfaglig indsats kræver flere ressourcer. Men det betaler sig ofte, fordi en særlig indsats for at få bragt børns perspektiver frem for forældrene, skaber grundlag for et større forligspotentiale og for at få skabt mere holdbare løsninger for barnet. Hertil kommer at fremgangsmåden ikke mindst hjælper barnet med at flytte ansvaret fra sine egne skuldre.

4.3 De børnesagkyndige undersøgelser

Evalueringsrapporten forholder sig desværre slet ikke til de børnesagkyndige undersøgelser. Børns Vilkår ønsker at fremme brugen af børnesagkyndige undersøgelser, men undersøgernes frihed til valg af teori og metode spiller i sig selv en væsentlig rolle for undersøgelsens neutralitet samt kvaliteten af undersøgelsen.

- Derfor anbefaler Børns Vilkår, at en børnesagkyndig undersøgelse altid indeholder **en redegørelse for den børnesagkyndiges teoretiske og metodiske tilgang**, ligesom der redegøres for barnets indstilling til undersøgelsen.
- Børns Vilkår anser det også for problematisk, at der ved en klage over en børnesagkyndig undersøgelse kan gå meget lang tid før klagen besvares. Børns Vilkår forslår derfor, at **der fastsættes en tidsfrist på klagesvar på otte uger ved klage over en børnesagkyndig undersøgelse**. Det bør ligeledes overvejes hvilken konsekvens et medhold skal kunne få på den afgørelse, som er truffet på baggrund af den børnesagkyndiges undersøgelse.

4.4 Barnets initiativret

Børns Vilkår mener, at barnets initiativret er vigtig for børn i skilsmisser. Det er barnets eneste mulighed for at gøre indsigelse mod forældrenes beslutninger eller en myndighedsafgørelse, som barnet ikke trives med.

Børns Vilkår er glad for, at vores erfaringer og anbefalinger omkring børns anvendelse af initiativretten i høj grad inddrages i evalueringen. Sammenholdt med de øvrige bidrag, er det medvirkende til, at Familiestyrelsen sætter spørgsmålstejn ved om initiativretten er implementeret i den ønskede udstrækning. Børns Vilkår er meget enig i behovet for:

- **At drøfte hvilken betydning det har for håndteringen af barnets initiativret, at der allerede er en verserende sag,**
- **At der er brug for øget information om initiativretten til børnene,**
- **At der fastsættes yderligere retningslinjer for myndighedernes håndtering af børns udnyttelse af initiativretten, hvor det bliver de børnesagkyndige som håndterer henvendelserne.**
- **At børnene kan benytte et særskilt telefonnummer til statsforvaltningerne.**

4.5 Barnets klageret

Til trods for at børn ikke er en direkte juridisk part i sagen, så har en afgørelse i en skilsmisssag afgørende betydning for børnene. Børns Vilkår mener ikke, børn bør kunne tvinges ind i et konfliktfyldt forhold mellem forældrene, hvis det er imod børnenes ønske. Barnet har fra 10-års-alderen fået den såkaldte initiativret. Denne ret gør, at barnet har lov til selvstændigt at henvende sig til myndighederne og anmode om, at statsforvaltningen afholder et møde med forældrene. Men herefter er det kun forældrene, som kan beslutte om, der skal rejses en sag om forældremyndighed, bopæl og samvær. Børn kan altså kun gøre opmærksom på deres frustration, men har ingen reel indflydelse på deres bopæl og samvær med forældrene.

- Børns Vilkår anbefaler, at **børn fra det fyldte 10. år får klageret i familieretlige sager, herunder omkring bopæl og samvær**. Det indebærer dermed også, at barnet får en adgang til at klage til et ombud om de afgørelser, der træffes for barnet.

4.6 Bisidder for barnet og beskikket bisidder.

Barnets ret til bisidder

Børn har en særskilt ret til bisidder i Lov om social service § 48a, når barnet skal høres hos de sociale myndigheder. Denne samme tydelige ret, er ikke tilfældet for børn, som skal høres i de familieretlige sager.

Med forældreansvarsloven kom muligheden i Retsplejeloven for at børn kunne få en beskikket bisidder, men evalueringen bekræfter desværre, at denne mulighed meget sjældent anvendes.

Børns Vilkår mener, at en ret til bisidder generelt vil styrke børns retsstilling og imødekomme det vilkår, at børn helt overordnet har mere vanskeligt ved at gøre deres ret gældende. Det underbygger Børnekonventionens bestemmelse om, at barnet har lige så højt menneskeværd som voksne.

Voksne har mulighed for at klage, medbringe bisidder, få advokatbistand mv. Børn har i udgangspunktet, ikke disse muligheder. Det er helt grundlæggende en urimelig forskel, da børnene er den svage part i et voksensystem.

- Børns Vilkår er af den holdning, at **formuleringen om ret til bisidning i Lov om social service skal overføres til Forældreansvarsloven**.
- Børns Vilkår mener, at **børn på lige fod med voksne skal have mulighed for at lade sig bistå af en bisidder** i sager, der vedrører deres eget liv.
- Børns Vilkår er enige i, at langt fra alle børn har brug for en bisidder i denne typer sager, men mener, at **det er op til barnet selv at afgøre behovet**.

Professionel børnefaglig bisidder.

Børns Vilkår tilbyder professionelle børnefaglige bisiddere til børn i de socialretlige sager, men vi bliver også kontaktet af børn, som ønsker en professionel børnefaglig bisidder med til møder i Statsforvaltningen/retten, herunder også fogedretten. (Se bilag 1)

En professionel børnebisidder skal betragtes som barnets mulighed for at få støtte og hjælp i en vanskelig situation, som ikke kun handler om selve samtalen i statsforvaltningens regi, men skal betragtes som en hjælp under hele forløbet - både før, under og efter en, eller flere børnesamtaler med myndighederne. Det er en stor ting for det enkelte menneske at møde myndigheder. Det gælder især for børn, der til enhver tid må betragtes som den svageste part i en sag.

Det er anført i evalueringen, af det er tilfældigt, hvor meget og hvordan børnene bliver informeret om, hvad der skal ske i statsforvaltningen. De fleste børn informeres af deres forældre. Det vilkår at forældrene informerer børnene om sagsgangen, behøver ikke være mangelfuldt eller problematisk. Men det vil være forskelligt fra sag til sag, hvor meget og hvordan et barn er forberedt. Dels er forældrene sjældent vidende om alle de forhold og informationer der gælder for sagen, dels er forældrene følelsesmæssigt involveret i sagen. Følelser der nemt kan overføres til barnet.

- Børns Vilkår mener, at **professionel bisidning kan understøtte barnets ret til at blive hørt** på en mere kvalificeret måde, da barnet er forberedt på mødet og på samtalen i statsforvaltningen.
- Med reference til børnekonventionens bestemmelser om, at børn har fuldt ud samme menneskeværd som voksne, men at børn er mere sårbare og derfor behøver speciel beskyttelse, mener Børns Vilkår også at **en børnebisidder kan være med til at tilgodese at barnets rettigheder overholdes**. Hvis barnet fx. ikke føler sig hørt, ikke forstår hvad der bliver sagt, eller bliver fejlfortolket, skal barnet kunne opnå støtte og beskyttelse af en person uden tilknytning til myndighederne, fx en børnebisidder.
- I evalueringen refereres flere gange til, at inddragelse af barnet skal ske så skånsomt som muligt. Børns Vilkår mener, at barnets mulighed for opnå støtte af en **professionel bisidder kan være en mere skånsom måde at blive inddraget på, når barnet selv ønsker denne støtte**. En børnebisidder er vidende om sagsforløb m.v. og en børnebisidder er ikke følelsesmæssigt involveret i sagen.
- En børnefaglig bisidder kan samtidig **hjælpe børn med at håndtere deres initiativret og eventuelle klageret**.

Bisidder til de udsatte børn

Børns Vilkårs erfaringer med særligt udsatte børn er, at børnene føler sig i klemme mellem deres forældre, og de ikke får den beskyttelse, som børn almindeligvis får, af deres forældre.

I evalueringen tilkendegiver den faglige ekspertgruppe, at man skal være varsom med at "puste systemet op" ved at tilbyde bisidder. Børns Vilkår forstår det sådan, at en bisidders

tilstedeværelse gør processen mere kompliceret, men også underkender den børnesagkyndiges kompetencer og signalerer, at situationen er "farlig". Børns Vilkår understreger, at en professionel børnebisidders tilstedeværelse ikke skal forstås som en kritik af myndighedspersonens egne kompetencer til at afholde en børnesamtale eller til at tage vare på barnet. Børnesagkyndige er myndighedspersoner og repræsenterer en instans, som er medvirkende til at tage nogle afgørende og betydningsfulde beslutninger i barnets liv. De opfattes derfor ikke nødvendigvis som værende neutrale af alle børn. Det gælder i særlig grad ikke de udsatte børn, som kan have negative myndighedserfaringer med i bagagen. Disse børn er bekymrede for mødet med statsforvaltningen og kan føle sig alene, usikre og bange og for dem er det at møde i statsforvaltningen "farligt" og utrygt.

- Børns Vilkår mener derfor, at især **de særligt udsatte børn, kan have brug for en professionel børnebisidder**. Børns Vilkår vil i den sammenhæng understrege, at det ikke udelukker at **også andre børn kunne have behov for støtte af en børnebisidder**.
- Nogle forældre rejser over tid mange sager hos myndighederne og disse børn oplever, at blive inddraget flere gange. Hver gang kan de møde forskellige professionelle, som de skal fortælle deres holdninger og synspunkter til. **Bisidderen kan her være den genkendelige voksne, som kan hjælpe barnet med at formidle historien igen.**

Det er Børns Vilkårs erfaring, at der i de forskellige statsforvaltninger er uklar praksis omkring barnets ret og mulighed for at få en bisidder. Det bliver derfor tilfældigt, hvilke børn der får mulighed for bisidning. Denne uklarhed skaber frustration for både børn, forældre og statsforvaltninger. Børns Vilkår har ofte talt med forældre, som er uenige om barnets ret til bisidning og hvor det er forældrenes uenighed, der bliver udslagsgivende for, om barnet får bisidning. Ved at give barnet en ret til bisidning, er det barnets beslutning alene, om en bisidder skal involveres. Et tilbud om bisidning skal selv sagt være gratis for barnet og ordningen bør finansieres af myndighederne.

5. Særligt konfliktyldte sager

I evalueringsrapporten beskrives de særlige konfliktyldte som sager, hvor særlige problembelastninger gør sig gældende hos en eller begge forældre. Der er her tale om fysiske, psykiske og sociale belastninger, som fører til en udsathed hos barnet.

Selvom sagerne vurderes til ikke at fylde meget i sagsantal, så fylder de i kompleksitet - og i mange tilfælde er der tale om årelange familieretslige forløb.

Børns Vilkår har i mange år udtrykt bekymring for, at de udsatte børn møder for lidt beskyttelse i snitfladen mellem det familieretslige og socialrettslige system.

En række problemstillinger gør sig gældende her:

- Kommunen skal varetage tilsynsforpligtelsen og barnets behov for støtte. Når barnets mistrivsel er begrundet i omsorgssvigt under samvær, så har kommunen ikke beslutningsbeføjelser til at regulere i samværet. Beslutningen skal træffes af statsforvaltningen. Men kommunen har fortsat pligt til at foretage en udredning, hvis der er grund til bekymring for barnet.
- Kommunerne mangler viden om og fokus på deres forpligtelse overfor udsatte skilsmissebørn og henviser ofte sagerne tilbage til statsforvaltningerne.
- Der mangler viden i statsforvaltningen/retterne om mere tabuiserede sociale problemstillinger, så som vold, overgreb, misbrug og psykiske problematikker (særligt personlighedsforstyrrelser) og den dynamik, som dette skaber i familierelationerne.
- Når det drejer sig om omsorgssvigt, som ud fra et familieretsligt perspektiv ikke er tilstrækkelig underbygget, er der risiko for at myndighederne vurderer henvendelsen, som chikane. Med lovens primære fokus på at forældre skal samarbejde, vil forælderen, som ønsker at beskytte barnet imod omsorgssvigt stå svagest. Det kan tolkes som en modvilje imod et samarbejde.
- Når udokumenterede påstande om omsorgssvigt af myndighederne vurderes til at bunde i et højt konfliktniveau imellem forældrene, mangler der redskaber til at arbejde med denne problematik.

Børns Vilkår ser derfor meget positivt på, at både Familiestyrelsen og Socialministeriet peger på behovet for et styrket, systemiseret samarbejde mellem de sociale myndigheder og statsforvaltningerne/retterne. Familiestyrelsen konkluderer i evalueringsrapporten, at dette vil forudsætte en større afdækning og analyse. Børns Vilkår ser meget gerne, at dette område afdækkes grundigt med de udfordringer, men også muligheder, som der eksisterer her. Børns Vilkår tror på at et forbedret samarbejde i høj grad ville kunne komme de udsatte børn til gavn.

I evalueringsrapporten stilles der ligeledes forslag om, at der uddannes nøglepersoner med særlig viden om udsatte børn i det familieretlige system.

- Børns Vilkår ser dette som et positivt tiltag. **Det centrale er, at der sikres en tværfaglig og specialiseret viden i statsforvaltningerne omkring udsatte børn** – herunder om vold, seksuelle overgreb og psykiatriske problemer (herunder personlighedsforstyrrelser).

5.2 Særligt om samarbejdschikane

Evalueringsrapporten peger på, at der blandt evalueringsbidragene er en holdning til at samarbejdschikane ikke bør kunne betale sig og det skal tillægges betydelig vægt ved vurderingen af sagen. Men samtidig peger flere på, at samarbejdschikane ofte ikke kan

imødegås, idet afgørelserne skal være til barnets bedste, hvilket ikke er at flytte barnets bopæl. Samarbejdschikanerne kan derved ikke få en reel konsekvens.

Der er i evalueringsrapporten enighed om behovet for at inddrage de sociale myndigheder i disse sager. Men det er samtidig statsforvaltningernes sagsbehandlernes erfaring, at underretning til kommunen ofte ikke fører til handling fra kommunens side. Der peges ligeledes her på behovet for at få redskaber til at hjælpe forældrene med at samarbejde frem for at modarbejde hinanden.

Flere aktører forslår muligheden for at udarbejde forældrevevneundersøgelser i disse sager.

- Børns Vilkår mener, at **flytning af barnets bopæl får karakter af straf, og at hensynet til barnets bedste iht. § 4 altid bør veje tungest**. Det er derfor betryggende, at praksis på området syntes, at pege i den retning.
- Børns Vilkår anbefaler, at **myndighederne i højere grad forsøger, at løse denne problematik via rådgivning og støtte til forældrene og i nogle tilfælde evt. familiebehandling**.
- Børns Vilkår mener generelt, at **det bør være muligt at foretage forældrevevneundersøgelser til oplysning for sagen**. Det ville også kunne være et vigtigt redskab i de sager, hvor der er bekymring for andre typer af problembelastninger hos en forælder - eksempelvis i de tilfælde, hvor påstanden om omsorgssvigt ikke er tilstrækkeligt dokumenteret, men hvor der er en forstærket mistanke - og evt. på grund af udsagn fra barnet.
- Børns Vilkår mener, at det som led i rådgivningen **bør præciseres overfor forældrene, at urigtige påstande om den anden forælder generelt vil være strafbart**, hvis det i forløbet afdækkes, at der er fremsat urigtige påstande.

5.3 Indførelse af en karensperiode

Sager om forældremyndighed og bopæl kan rejses gentagende gange, idet der ikke er en afvisningsbestemmelse, som det er tilfældet med samvær. Der skal her være væsentlige forandrede forhold til stede for, at en ny sag kan tages op. For nogle børn betyder det, at der aldrig bliver skabt ro omkring afgørelserne.

Der bliver derfor i evalueringsrapporten peget på, at afvisningsbestemmelser også bør gælde sager om forældremyndighed og bopæl.

- Børns Vilkår vil henstille til, at der til **en sådan afvisningsbestemmelse bør være en undtagelsesregel, som kan begrundes i en vurdering af barnets bedste § 4**.

6. Samvær

6.1 Deleordninger

Der er en stor stigning i antallet af deleordninger, selv om myndighederne er varsomme med at træffe afgørelse om det. Det nævnes, at der generelt ikke træffes mange afgørelser, da kriterierne i forarbejderne sjældent er opfyldte. Mange deleordninger kommer i stand ved forældrene selv. Der er en forventning hos forældrene om at en deleordning er den "rigtige" ordning og at man derved er ligeværdig som forældre.

Evalueringsrapporten konkluderer, at der overordnet set ikke bliver peget på at afskaffe myndighedernes mulighed for at træffe afgørelse om deleordning, men at det bør overvejes hvorvidt der er behov for at foretage ændringer i selve lovteksten og om forudsætningerne for deleordning bør tydeliggøres i lovbemærkningerne.

I SFI undersøgelsen "Børn i deleordninger" stilles der spørgsmålstejn ved, om det er tilstrækkeligt, at kun 42 % af forældrene med en deleordning er i stand til at kommunikere med hinanden ansigt til ansigt og 23 % taler ikke med hinanden overhovedet. Det bekræfter, at dette er endnu en konstruktion, hvor forældresamarbejdet ikke er fulgt med, og hvor børnene overlades med ansvaret for at skabe sammenhæng i sit eget liv efter en skilsmisse.

- Børn Vilkår er meget bekymret for den stigning, der er i valg af deleordninger. Vi mener, at **deleordninger kun kan fungere tilfredsstillende, hvis forældrene er enige om ordningen, bor tæt på hinanden, og hvis de har et godt, udvidet og ikke-konfliktpræget samarbejde**. Hertil kommer at barnets egen robusthed også kan have stor betydning for valg af deleordning og i sidste ende, kræver det en udpræget villighed hos forældrene til at være fleksible – og ændre på ordningen, såfremt den ikke er god for barnet og barnet ikke trives. At bo i en deleordning forudsætter noget særligt. Børns Vilkår mener, at **vi beder børnene om noget, som ikke mange voksne ville kunne holde til**. Vores erfaring fra børn, som kontakter os på BørneTelefonen er, at børnene heller ikke kan.
- Der ligger en meget stor udfordring hos lovgiverne i at **kommunikere barnets behov i en deleordning ud til forældrene – også til de forældre, som myndighederne ikke kommer i kontakt med**.
- Børns Vilkår har foreslået, at **§ 21, stk. 2 udgår og at samværsretten altid tilrettelægges ud fra det individuelle barns behov**. Teksten i loven er medvirkende til, at gøre barnets tid og dermed tilværelse til en mængdeangivelse, som kan opdeles i to lige store dele.
- Børns Vilkår mener, at **deleordninger ikke skal kunne fastsættes af myndighederne. Børn har krav på en fast base i barndommen, når forældre ikke kan samarbejde**.

6.2 Samvær med andre

Der er i evalueringsrapporten generel enighed om at muligheden for at fastsætte samvær med andre er god, men at der samtidig er nogle uhensigtsmæssigheder, som følge af den nuværende udformning. Tilknytningskravet og bestemmelsens snævre anvendelsesområde kan føre til at der ikke fastsættes samvær, selvom etableringen eller opretholdelsen af en sådan kontakt ville være det bedste for barnet.

Det nævnes, at Børns Vilkår foreslår, at muligheden for at fastsætte samvær mellem barnet og andre skal bevares.

- Ud over de nærmeste pårørende, mener Børns Vilkår, at **personkredsen skal udvides, således at børn også kan sikres en ret til at bevare forbindelsen til personer, som barnet har en nær tilknytning til, fx stedforældre, stedsøskende, en "med-mor"**.
- Børns Vilkår vil også gerne præcisere, at det i vores forslag er **en yderligere tilføjelse til § 20, hvor der indføres en direkte rettighed til barnet, som kan anmode om samvær med andre, det har en nær tilknytning til**. Det er et supplement til den nuværende bestemmelse om, at det kun er barnets nærmeste pårørende, som kan søge om samvær.
- Børns Vilkår er enig i forslaget om, at **afgørelserne skal træffes i henhold til § 4 om barnets bedste**.

6.3 Samvær med små børn

Børns Vilkår kan konstatere, at en af lovens nyskabelser om hyppigt samvær med de helt små børn ikke indgår i evalueringsrapporten.

- Børns Vilkår mener, at der her er **en særligt forpligtelse hos myndighederne for at tilbyde råd og vejledning til forældre, som skal samarbejde omkring et spædbarn/det lille barn**. I nogle tilfælde er der her tale om forældre, som ikke har erfaring i at håndtere et fælles forældreskab.

De helt små børn er sårbare i en konfliktfyldt forælderrelation, og derfor kan hyppige, korte samvær med samværsforælderen give utryghed og problemer for børnene. Børns Vilkår mener, at spædbørn og andre små børn er så følsomme over for et højt konfliktniveau, at der skal sikres trygge rammer.

- Børns Vilkår er derfor af den opfattelse, at det **bør vurderes om samvær med spædbørn og helt små børn skal begrænses eller ophæves i en periode, hvis forældrene ikke er i stand til at samarbejde omkring barnet, og især hvis der er et højt konfliktniveau forældrene imellem**.

6.4 Fogedretten

Et område, som har stor konsekvens, for de involverede børn er fogedafhentninger. Dette tema indgår ikke i evalueringsrapporten.

Retsplejelovens § 536 giver mulighed for, at fogeden med magt kan afhente børn. Det er bekymrende. Børns Vilkår har forståelse for, at domme og kendelser skal respekteres, men vil advare imod den effekt, anvendelse af magt kan have på børnene. **Børns Vilkår anbefaler, som konsekvens af de foreslåede ændringer af Forældreansvarsloven, at afsnittet om anvendelse af "umiddelbar magt" fjernes fra Retsplejelovens § 536.** Anbefalingen bygger på, at der skal tages udgangspunkt i barnets ret til tryghed.

- Børns Vilkår holdning er klar: **Børn skal ikke kunne hentes af fogeden, idet barnets sjælelige sundhed altid udsættes for fare.**

7. Generel styrkelse af fagpersoner omkring barnet

Statsforvaltningerne og domstolene har med Forældreansvarsloven et ansvar for at sikre børnene bliver hørt. Men der er en række andre fagpersoner, der er i tæt – ofte daglig - kontakt med udsatte børn midt i en skilsmissesag. Børns Vilkår ser, at det er helt centralt, at disse fagpersoner har relevant viden om problemstillingerne, og ved hvordan man kan hjælpe børnene. Børns Vilkår foreslår derfor:

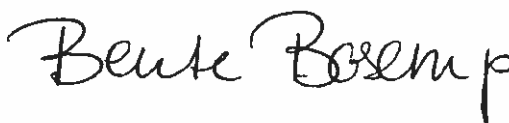
Opkvalificering af de professionelle omkring barnet. Det bør ske via et børnefagligt uddannelsesløft af socialrådgivere, pædagoger og lærere med fokus på skilsmissebørn, både på grunduddannelser og efteruddannelser.

Alle skoler og institutioner udarbejder handleplaner, som både har fokus på den akutte handling i forhold til skilsmissebarnet, og på hvordan man kan indrette praksis og rutiner, så disse også tilgodeser børn med to hjem.

Med venlig hilsen

Peter Albæk
Formand for Børns Vilkår

Bente Boserup
Souschef og chef for BørneTelefonen

Bilag 1

Bisidderstøtte til børn i statsforvaltningen.

Børns Vilkårs Bisidderordning

Børns Vilkår har siden oktober 2008 tilbudt børnefagligt uddannede bisiddere til børn, der har brug for støtte, når de går til møder med de sociale myndigheder. Tilbuddet knytter an til Servicelovens §48a og finansieret via satspuljen.

Børns Vilkår har også i en række sager bisiddet børn ved møder i statsforvaltningen efter henvendelse fra børnene selv og i et tilfælde været beskikket, som bisidder i retten. Vores erfaringer herfra er, at det også her kan give stor værdi for barnet, at medbringe en bisidder med kendskab til lovgivning, sagsprocesser og erfaring i børnesamtalen.

En børnefaglig bisidder fra Børns Vilkår er en person, som er neutral i forhold til sagen og altså ikke på hverken mors eller fars side, men er en støtte til barnet i mødet med myndighederne. Det er Børns Vilkårs erfaring er, at det en positiv oplevelse for barnet, at børnebisidderen ikke er endnu en myndighedsperson. Bisidderen er dermed adskilt fra den myndigheden og skal ikke træffe afgørelsen i barnets liv. Det kan give en fortrolighed.

En af styrkerne ved en professionel børnefaglig bisidder er, at barnet selv har valgt, at personen skal være til stede og det er vores erfaring at det gør en stor forskel for barnet. Mange andre professionelle voksne i barnets liv, har barnet ikke selv valgt.

Bisidderens opgave er, at støtte barnet før, under og efter mødet med myndighederne og at hjælpe barnet med at formidle sit perspektiv. Barnets perspektiv er her barnets egen beskrivelse og oplevelse af sin situation.

De børn som Børns Vilkår har været bisidder for er ikke blevet orienteret af statsforvaltningen eller retten, om sagsprocessen og om deres rettigheder forud for børnesamtalen. Nogle er orienteret af deres forældre.

Det er vores erfaring, at børnene har rigtig mange spørgsmål i forbindelse med at skulle høres, og at dette samtidig er en verden med mange voksenterminologier, som barnet kan have behov for, at der er nogen, som oversætter til et sprog, som barnet forstår. Hvad er en statsforvaltning? Hvem er en børnesagkyndig? Hvordan ser der ud? Hvad betyder forældremyndighed? Samvær? Hvad må jeg? Hvad må jeg ikke? Osv.

"Statsforvaltning...hmm, det lyder som, at have noget at gøre med George Bush"
Pige 10 år

En dreng på 9 år var interesseret i at vide hvordan der så ud i Statsforvaltningen. Ved beskrivelse af statsforvaltningens venterum, blev han meget lettet og udbrød " det er jo ligesom oppe hos vortelægen"

Børns Vilkårs erfaring er også, at en del børn ikke taler med nogen om deres vanskelige skilsmisssituation – måske taler barnet med sine forældre – på den måde, som det nu kan lade sig gøre ud fra de hensyn, som barnet viser forældrene. Nogle børn er derfor ikke vant til at formulere / sprogliggøre deres inderste ønsker og tanker. En børnefaglig bisidder vil her have en opgave i, at hjælpe barnet med at sætte ord på, hvad det ønsker og drømmer om – og ikke mindst at tale med barnet om eksempelvis følelserne af ansvar, skyld og hensynet til forældrene.

Børns Vilkår får flere og flere henvendelser fra børn, som ønsker at få en børnefaglig bisidder med til mødet i statsforvaltningen eller i retten. Der er eksempler på at myndighederne afviser børns ønske om bisidning og hvor det hovedsageligt begrundes med, at en forælder har modstand imod det.

2 søstre på henholdsvis 11 og 13 år, har været i kontakt med Børns Vilkår flere gange i løbet af 2010. De henvender sig for at få bisidning. De ønsker dels hjælp til at få kontakt med socialforvaltningen, men ønsker også bisidning ved møde i Statsforvaltningen.

Den altoverskyggende problematik for pigerne, fortalt og oplevet af pigerne selv, er at de bor hos deres far, og ønsker at bo hos deres mor. Forældrene har et højt konfliktniveau, som udmærker sig ved uenighed, fravær af kommunikation og med adskillige retssager bag dem. De beskriver, at de ikke kan få deres far i tale og, at han ikke vil acceptere, at de ønsker at bo hos deres mor

Begge piger henvender sig til Børns Vilkår. De har benyttet sig af deres initiativret og bedt Statsforvaltningen om, at indkalde deres forældre til en samtale. Ligesom de anmoder om selv, at blive indkaldt til et møde for at udtale sig i sagen og give deres ønske til kende. I den forbindelse ønsker de støtte af en bisidder.

Forud for mødet i statsforvaltningen har pigerne 2 møder med en bisidder i Børns Vilkår. De giver udtryk for et klart ønske om, at de har behov for, at nogen støtter dem i mødet i statsforvaltningen. De ønsker hjælp til at huske, hvad de vil sige, og så lægger de stor vægt på, at de ikke vil være alene med en børnesagkyndig. De giver ikke indtryk af, at de har dårlige erfaringer med børnesagkyndige, men at de er urolige over, hvad der skal ske og hvad de mon kan forvente. Fx er de bange for at blive skilt ad i samtalen.

Pigerne er informeret om, at det er Statsforvaltningen, der beslutter om de må medbringe en bisidder.

På selve dagen meddeler den børnesagkyndige, at pigerne ikke får tilladelse til, at medbringe bisidder. Dette begrundes i, at far modsætter sig deltagelse af bisidder. Statsforvaltningen frygter at en tilstedeværelse af bisidder vil skabe konflikter, som ikke er til gavn for børnene.

Børns Vilkår bliver kontaktet af pigerne bagefter, som er meget ulykkelige og vrede over at de ikke fik bisidder med, begrundet i deres fars modstand.

Det er Børns Vilkårs vurdering at børnene var bekymrede og bange for at møde i statsforvaltningen - en bekymring svarende til deres alder. Bekymringen gik reelt på, hvad der

kom til at ske, ville de blive skilt ad m.v. De var også præget af mange års konflikter mellem deres forældre.

Det er Børns Vilkårs vurdering, at børnenes ønske om bisidning burde være imødekommet. Både fordi de gav stort udtryk for det, med henvisning til børns ret til tryghed. Dels fordi de havde været under årelangt pres og nu stod foran "afgørelsen" taget på eget initiativ. Voldsomt for dem, hvor neutral støtte med stor sandsynlighed, kunne afhjælpe de sværeste følelser.

Disse 2 børn står tilbage med en følelse af endnu engang ikke at blive taget alvorligt.

Bisidderforløb hos Børns Vilkår

Forberedelse før mødet i statsforvaltningen/retten.

Den børnefaglige bisidder forbereder sammen med barnet de synspunkter og de perspektiver, som barnet gerne vil have frem under samtalen. Den børnefaglige bisidder aftaler med barnet hvordan barnet ønsker det skal formidles under selve samtalen i statsforvaltningen. I forberedelsen mellem barnet og børnebisidderen oplyses barnet om hvad der skal ske i statsforvaltningen. Fx. at barnet ikke behøver at udtale sig, at barnet har ret til at få læst notatet op m.v. Barnet forberedes også på, hvordan der rent fysisk ser ud i statsforvaltningen, hvilket mange børn efterspørger.

Bisidning under selve mødet i statsforvaltningen/retten.

Børnebisidderen kan hjælpe barnet undervejs i samtalen med at huske de ting, som barnet forinden har fundet væsentlige at få sagt og hjælpe barnet med at folde sin historie ud i samtalen.

Bisidderen kan hjælpe med "oversættelse", af det barnet ikke forstår

I forhold til de børn, som er tilbageholdende med at fortælle noget belastende omkring en forældre, af frygt for konsekvenserne, kan en bisidder hjælpe med at tydeliggøre behovet for beskyttelse af barnet, overfor myndighederne.

Bisidning efter mødet i statsforvaltningen/retten.

Efter samtalen kan bisidderen reflektere sammen med barnet om mødet og samle op på, om der er noget, som barnet ikke fik sagt eller noget, som barnet gerne ville have sagt anderledes. På baggrund af den kompleksitet, som der er i disse sager, kan en samtale med forældrene ofte være svære og derfor kan børnene stå alene med deres oplevelse.

Bisidderen kan også gennemgå notatet/referatet sammen med barnet, hvor barnet efterfølgende kan få mulighed for at kommentere på det.

Flere børn, som Børns Vilkår har været i kontakt med har efterlyst en tilbagemelding, når der er truffet en afgørelse i sagen. Bisidderen kan hjælpe barnet med at sikre, at dette sker ved at tage kontakt til myndighederne og videreformidle barnets ønske om dette.

5. december 2011

Mødrehjælpen's hørings svar vedrørende evaluering af Forældreansvarsloven

Mødrehjælpen sætter pris på muligheden for at afgive hørings svar vedr. evaluering af forældreansvarsloven og takker for det fremsendte høringsmateriale.

Overordnet

Mødrehjælpen mener overordnet set, at evalueringsrapporten er grundig og nuanceret og dokumenterer nogle af de temaer, Mødrehjælpen er bekendt med via rådgivning af forældre - mødre som fædre - som har spørgsmål og problemer i relation til forældremyndigheds- og samværs sager.

Forældresamarbejde og fælles forældreansvar i brudte familier er et ideal, der til enhver tid skal stræbes imod - og som lovgivningen skal skabe de bedst mulige rammer for. Derfor mener Mødrehjælpen, at forældrelovens hensigt og præmis om fælles forældreansvar er god og vigtig men må samtidig sande, at forældre, som er i konflikt om deres børn, ikke kan dømmes eller tvinges til at samarbejde om børnene på en måde, der sikrer børnenes tarv. Alt for mange forældre, som er dømt til fælles forældremyndighed, samarbejder ikke om børnene - og mange har slet ingen kontakt. Det betyder, at alt for mange børn er i klemme mellem deres forældre og skal forsøge at skabe sammenhæng i deres eget liv.

Disse erfaringer har Mødrehjælpen draget på linje med flere andre organisationer, som arbejder med familier, der er ramt af konflikt i forbindelse med skilsmisse. Det har blandt andet givet anledning til, at Mødrehjælpen sammen med Foreningen Far og Børns Vilkår for nylig har skrevet en kronik, som blev bragt i Berlingske den 21. november 2011: <http://www.b.dk/politiko/mere-hjaelp-til-boernene>. Kronikken er nævnt her, da den indeholder nogle vigtige anbefalinger om bl.a. styrket rådgivning og sagsbehandling, som ikke fremgår af nedenstående tematisering.

Evalueringsrapporten pointerer, at der er behov for en styrket kommunikation om forældreansvarsloven for at undgå misforståelser blandt forældre om betydningen af fælles forældremyndighed for bopæl og samvær. Mødrehjælpen oplever også betydelig usikkerhed om betydningen af den fælles forældremyndighed og er derfor enig i behovet for et styrket kommunikation. Mødrehjælpen vil dog opfordre til, at man i forbindelse med en sådan kommunikation inkluderer vægtningen af barnets tarv og ret, således at det tydeliggøres, at der er tale om *barnets* ret til samvær - og ikke forældrenes.

Mødrehjælpen mener, at evalueringen giver anledning til nogle vigtige lovændringer samt en styrkelse af forvaltningen af loven i landets statsforvaltninger, hvilket der redegøres for i det følgende.

Fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske

Mere end halvdelen af de forældre, der dømmes til fælles forældremyndighed, samarbejder ikke tilfredsstillende om barnet et år efter dommen - og 28 % har ikke nogen kontakt overhovedet. Evalueringen konkluderer, at der endda er lidt hyppigere konflikter i tilfælde, hvor der er fælles forældremyndighed, end hvor der er eneforældremyndighed. Sammenholdt med at flere af de konfliktfyldte sager har et konfliktpotentiale, der vurderes at kunne udløse endnu en retlig konflikt, samt det store antal sager, som genoptages gang på gang, er det oplagt at slutte, at der i alt for mange tilfælde er dømt til fælles forældremyndighed, hvor der ikke har været tilstrækkeligt samarbejds-potentiale.

Mødrehjælpen mener på den baggrund, at loven bør ændres, således at § 11 bringes i overensstemmelse med det oprindelige forslag fra betækningsudvalget, hvorefter der kun kan dømmes til fælles forældremyndighed, når der er bestemte holdepunkter til at antage, at forældrene kan samarbejde om børnene. Med en sådan formulering vil det være nødvendigt, at der til loven knyttes en forpligtelse til at redegøre for de holdepunkter, som vurderes at være til stede for samarbejde.

Der fremgår i evalueringen overvejelser om at flytte beslutningskompetence - f.eks. skolevalg - fra forældremyndighed til bopælsforælder med den begrundelse, at beslutningerne har konfliktpotentiale. Det er Mødrehjælpens erfaring, at konflikten flytter derhen, hvor beslutningerne og rettighederne ligger - dvs. hvis beslutningskompetence og rettigheder flyttes fra forældremyndighed til bopæl, vil tvisterne i højere grad stå om bopælsretten end om forældremyndigheden - hvilken i øvrigt i høj grad gør sig gældende allerede. Løsningen er derfor ifølge Mødrehjælpen *ikke* at flytte beslutningskompetencen og/eller fortsat at lave detailafgørelser om diverse beslutninger vedr. børn af forældre, der ikke kan blive enige om noget, men derimod - som anført ovenfor - at forudsætte et langt bedre samarbejdsgrundlag, før der dømmes til fælles forældremyndighed.

Barnets perspektiv (inddragelse og initiativret)

Mødrehjælpen finder det meget beklageligt, at der i evalueringens belysning af barnets perspektiv ikke er medtaget børn, som har gennemgået belastende forløb. Det er evident, at forældres konflikter skader børn - hvilket også underbygges af SFI's evalueringsrapport, der dokumenterer, at børn, der har været involveret i en retssag og hvis forældre er i konflikt, trives markant dårligere end andre skilsmissebørn. Med denne viden om hvor belastende konflikter er for børn, er det ikke tilstrækkeligt at basere evalueringen på mere ressourcestærke børn, som ikke har gennemgået belastende forløb, idet det ikke tegner et retvisende billede af, hvordan børn oplever at blive inddraget i samværs- og bopælsager. Som det også anføres i Familiestyrelsens evalueringsrapport s. 88, er børn, der inddrages i konfliktfyldte sager, mere klemte, hvorfor det

bør overvejes at tænke en uafhængig, professionel bisidder for barnet ind. Dette bækker Mødrehjælpen op om.

Selvstændig klageret

Mødrehjælpen mener endvidere, at børn bør have selvstændig klageret i forbindelse med afgørelser truffet vedr. samvær og bopæl.

Særligt konfliktfyldte sager

Det fremføres i evalueringen, at de særligt konfliktfyldte sager er talmæssigt begrænsede set i forhold til det samlede antal sager. Mødrehjælpen mener ikke, det er afgørende, om der relativt set er mange særligt konfliktfyldte sager - det afgørende er, at disse sager er så alvorlige, at de bør tildeles særlig opmærksomhed i forbindelse med en kommende revision af loven og ikke mindst i forhold til *administrationen* af loven. Det bemærkes således også i evalueringen, at omdrejningspunktet for belysning af særligt konfliktfyldte sager er administrationen af loven - herunder sagernes behandling.

Dertil er det vigtigt at pointere, at sager, hvor der optræder vold eller grænseoverskridende handlinger, i mange tilfælde ikke figurerer i kategorien 'særligt konfliktfyldte sager', hvorfor antallet er vanskeligt at opgøre. Det er Mødrehjælpens erfaring, at sager, hvor der optræder vold eller grænseoverskridende handlinger, i mange tilfælde afsluttes med aftaler i statsforvaltningen eller henlægges - enten fordi en påstået voldsproblematik ikke er dokumenteret via anmeldelse eller skadestuebesøg - og derfor ikke vægtes i sagen - eller fordi den forurettede har undladt at oplyse om voldsproblematikken af frygt for konsekvenserne. Pointen i denne sammenhæng er, at der må forventes at være behandlet en lang række sager, hvor konflikter og evt. vold har været underliggende og ikke er blevet anerkendt/identificeret, og hvor sagen derfor ikke er behandlet som sådan. Jf. i øvrigt SFI's evaluering hvoraf det fremgår, at forældrene i dobbelt så mange tilfælde som dommerne ligger en voldsproblematik til grund for sagen.

Manglende identificering og/eller anerkendelse af vold og lignende problematikker

Problemet omkring manglende identificering og/eller anerkendelse af volds- og tilsvarende problematikker er alvorligt - både menneskeligt og retssikkerhedsmæssigt - idet der utilsigtet kan træffes beslutninger, som kan skade børn og forældre. Hvis f.eks. en voldsproblematik ikke identificeres - eller ikke anerkendes, fordi den ikke er bevist/dokumenteret i retlig forstand - bliver sagen heller ikke behandlet og udredt som en sag, hvor der optræder vold, hvorfor beslutningsgrundlaget bliver mangelfuldt i forhold til at træffe en afgørelse, som tager udgangspunkt i familiens reelle situation og som varetager barnets tarv og sikkerhed.

Mødrehjælpen erfarer i denne sammenhæng, at påstande om vold, som ikke er dokumenteret, i nogle tilfælde falder tilbage på forurettede i form af anklager om chikane, selv om det er pågældende forældres ønske - og pligt - at beskytte barnet.

Behov for nøglemedarbejdere og screening

Problemet omkring manglende identificering og anerkendelse af vold og lign. hænger i stort omfang sammen med, at der i statsforvaltningerne ikke er tilstrækkelig viden om

disse problematikker. Derfor noterer Mødrehjælpen med stor tilfredshed, at det i evalueringsrapporten anerkendes, at der mangler viden om vold og konsekvenserne heraf og at en mulig løsning er uddannelse af nøglepersoner, som har særlig viden om de problemstillinger, der ligger til grund i sådanne sager.

Mødrehjælpen er meget enig i, at der er behov for specialiserede nøglepersoner, og foreslår, at nøglepersonerne inddrages i alle sager, hvor der er mistanke eller påstand om vold eller grænseoverskridende handlinger. Mødrehjælpen foreslår, at nøglepersonerne skal være autoriserede psykologer eller socialfaglige med specialiseret viden og erfaring i forhold til familierelateret vold - som kan foretage individuelle screeninger af voldsudsatte samt påståede udøvere - enten hver for sig, løsrevet fra øvrig sagsbehandling, eller som en integreret del af sagsbehandlingen. Formålet med screeningen skal være at vurdere/dokumentere, hvorvidt der er grundlag for at behandle og udrede sagen som en sag med vold eller lignende problematikker - og kan med fordel tænkes sammen med forslaget om forældreevneundersøgelser, som fremgår af evalueringen, og som Mødrehjælpen også bakker op om.

Mødrehjælpen foreslår endvidere, at der udover nøglepersoner indføres en simpel metode til *screening* i statsforvaltningen, som kan foretages af medarbejdere i tilfælde, hvor der er mistanke eller påstand om vold eller andre grænseoverskridende handlinger. Det vil give medarbejdere et redskab til at teste en mistanke eller påstand og et grundlag for at vurdere, om der er anledning til at inddrage en nøglemedarbejder. Sådanne simple screeninger er allerede udviklet og kan nemt implementeres.

Problemstillinger i relation til snitflader mellem serviceloven og forældreansvarsloven

Mødrehjælpen har med interesse læst socialministeriets bemærkninger til evaluering af forældreansvarsloven i forhold til snitfladerne mellem forældreansvarsloven og serviceloven og kan genkende de problemstillinger, ministeriet redegør for.

Mødrehjælpen har både erfaret samtykkeproblematikken, hvor forældremyndighedsinnehavere modsætter sig iværksættelse af støttende foranstaltninger, samt tilfælde hvor fælles forældremyndighed og samvær skaber barrierer for en social indsats efter serviceloven, f.eks. i tilfælde hvor der har været vold eller andre overgreb, og hvor den fortsatte kontakt med f.eks. en voldsudøver fastholder børn og forurettede forældre i en situation, hvor de udsættes for skadelige overgreb og vanskeliggør kommunens støtte-tiltag over for barnet efter serviceloven.

Mødrehjælpen er derfor meget enig i socialministeriets vurdering af, at der med fordel kan indledes et samarbejde om, hvordan man i højere grad kan sikre, at der i sager om fælles forældremyndighed og samvær foreligger tilstrækkelig viden og oplysninger om barnet eller den unges situation, sådan at det sikres, at afgørelser træffes på tilstrækkeligt oplyst grundlag, at barnets tarv varetages i alle sager og således at de afgørelser, der træffes efter forældreansvarsloven, ikke medvirker til at øge eksisterende konflikter og problemstillinger.

Mødrehjælpen er således også enig i ministeriets forslag om

- øget udveksling af oplysninger mellem kommunale myndigheder og statsforvaltningerne
- særlige sagsgange i komplicerede sager
- altid at samarbejde om sager, hvor en kommune i forbindelse med en indsats efter serviceloven vurderer, at en afgørelse er skadelig for et barns udvikling og trivsel
- bedre koordinering mellem forældreansvarslovens og servicelovens bestemmelser - f.eks. vedr. beføjelser til forældremyndighedsindehaver hhv. bopælsforælder.

Samarbejdschikane

Mødrehjælpen er enig i evalueringsrapporten pointering af, at det vil være for stor en omkostning for børnene at imødegå samarbejdschikane ved flytning af bopæl eller forældremyndighed.

Samarbejdschikane er imidlertid et markant symptom på et meget højt konfliktniveau og/eller reelle eller forestillede overgreb, omsorgssvigt osv. Mødrehjælpen foreslår ovenfor, at der i statsforvaltningerne indføres nøglepersoner og screeninger til identificering og håndtering af bl.a. voldsproblematikker og vil formode, at sager, hvori der forekommer samarbejdschikane, for størstedelens vedkommende vil være omfattet af en sådan øget ekspertise og styrket sagsbehandling. Det vil betyde, at langt flere af de sager, hvor der reelt er tale om vold og lign., vil blive behandlet som sådan, og at der dermed vil blive taget højde for problematikken i fastsættelse af samvær. Det vil formentlig resultere i væsentligt færre eksempler på samarbejdschikane, idet samværet i flere tilfælde vil tage højde for det reelle konfliktbillede.

Samvær

Mødrehjælpen er optaget af, at samvær er barnets ret - ikke forældrenes - og at samværet *altid* skal fastsættes ud fra det enkelte barns tarv og behov. Det er dermed ikke forældrenes ønsker eller krav - eller en samfundsnorm om lighed mellem forældre - som skal bestemme samværet. Den store stigning i antallet af deleordninger vidner om, at forældre med og uden sager i statsforvaltningerne i meget høj grad har 'fortolket' forældreansvarslovens præmis om fælles forældreansvar som et krav eller en forventning om *lige meget tid* med barnet. Det er positivt, i det omfang forældrene kan samarbejde og børnene trives med deleordningerne, men af SFI's evaluering fremgår, at kun 42 % af forældrene med en deleordning kommunikerer og at 23 % slet ikke har nogen kontakt. Det er skadeligt for børnene, at deres forældre er i konflikt og/eller ikke har kontakt - og derfor opfordrer Mødrehjælpen til, at man i forbindelse med en lovændring indskærper og skaber rammer for, at rådgivning om og fastsættelse af samvær i langt højere grad tager udgangspunkt i vurdering af barnets behov og forældrenes samarbejdspotentialer.

Hvad angår de særligt konfliktfyldte sager, har Mødrehjælpen formodninger om, at grundlaget for at fastsætte samvær ud fra barnets tarv forbedres, såfremt sagerne bliver bedre oplyst og udredt - jf. ovenstående om nøglepersoner og screening.

Samvær med helt små børn

Mødrehjælpen konstaterer, at lovens mulighed for samvær med helt små børn ikke indgår i evalueringen. Det er problematisk, idet helt små børn er meget sårbare - og særligt udsatte i konfliktfyldte sager. Selvom det i lovgivningen ikke er givet, at samvær med de helt små børn skal finde sted på barnets bopæl - dvs. oftest hjemme hos barnemoder - erfarer Mødrehjælpen, at dette er praksis i langt de fleste tilfælde. Det betyder, at samværsforælder flere gange ugentlig har samvær hjemme hos barnet og moderen på trods af, at forældrene er i en alvorlig konflikt. Det er voldsomt grænseoverskridende for moderen at være tvunget til at have barnefader i hjemmet, hvis der er store konflikter mellem forældrene og i nogle tilfælde har fundet grænseoverskridende handlinger sted, og ikke mindst er de stressende situationer og mange skift belastende for det lille barn, som har behov for ro og tryghed.

Mødrehjælpen mener, at der som førhen skal være mulighed for en periode på 4 mdr. fra fødselen, hvor der i konfliktfyldte sager ikke er samvær, for at den vigtige første kontakt mellem mor og barn samt en velfungerende amning kan etableres. Herefter kan samværs sagen behandles på lige fod med andre samværs sager, hvor barnets tarv - herunder dets alder - naturligvis også tages i betragtning.

Fogedretten

Mødrehjælpen konstaterer ligeledes, at muligheden for fogedafhentning af børn ikke indgår af evalueringen. En fogedafhentning er en meget indgribende handling, som kan være yderst traumatiserende for de børn, der udsættes for det. Mødrehjælpen anerkender, at retlige afgørelser skal respekteres, men mener, at barnets ret til tryghed og trivsel skal gå forud, hvorfor organisationen anbefaler, at muligheden for at anvende fogedafhentninger af børn fjernes fra lovgivningen.

Som nævnt ovenfor, er nægtelse af udlevering et markant symptom på et meget højt konfliktniveau og i mange tilfælde reelle eller forestillede overgreb, omsorgssvigt osv. Mødrehjælpen mener derfor, at der i stedet for fogedafhentninger skal udvikles en procedure, hvor de sociale myndigheder inddrages i sådanne sager med henblik på at afdække årsagerne til tilbageholdelsen og forsøge at skabe dialog med pågældende forælder, og at det - hvis det alligevel kommer så vidt, at barnet skal afhentes - ikke er fogeden og politiet, men derimod personer med specialiserede kompetencer i forhold til børn, som kan gøre afhentningen så skånsom som mulig.

Adgangen til at rejse nye sager om forældremyndighed og bopæl

Mødrehjælpen erfarer, at muligheden for at genoptage sager om forældremyndighed og bopæl bliver brugt i alt for stort omfang. Genoptagelse af sager er i langt de fleste tilfælde udtryk for store og uløselige konflikter, som familierne - og ikke mindst børnene - fastholdes i, så længe der ikke skabes ro om de afgørelser, der bliver truffet. Det er meget skadeligt for børnene, at konflikterne fastholdes - og ofte eskaleres - når sagerne genoptages. Mødrehjælpen mener derfor, at der skal langt mere tungtvejende årsager til at genoptage en sag, samt at der skal indføres en karensperiode, inden for hvilken en sag ikke kan genoptages, med mindre barnet ønsker det.

US²²/11 SKL

Bo Romanius (958bro)

Fra: Henrik Egelund Nielsen [hen@socialrdg.dk]
Sendt: 30. november 2011 14:36
Til: \$Familiestyrelsen (958fam)
Emne: Høring om Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven

Til rette vedkommende:

Dansk Socialrådgiverforening har ingen kommentarer til Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven.

Med venlig hilsen

Henrik Egelund Nielsen
Socialpolitisk koordinator

D +45 3338 6170 · M +45 4018 2517

Dansk Socialrådgiverforening

Toldbodgade 19 B · DK 1253 København K
T 7010 1099 · ds@socialrdg.dk · www.socialrdg.dk

Denne mail er blevet scannet af <http://www.comendo.com> og indeholder ikke virus!

30/11
Familiestyrelsen d. nr. 2010-7301-00033

Landsforeningen Børn og Samvær
c/o Viggo Bækgaard, talsmand
Godthåbsvej 137, st. th., 2000 Frederiksberg
Tlf. nr. 38 33 12 20
E-mail adr. info@boernogsamvaer.dk
Homepage: www.boernogsamvaer.dk

Frederiksberg, den 5. december 2011

Til Familiestyrelsen
sendt elektronisk pr. mail til
familiestyrelsen@famstyr.dk

J.nr.: 2010-7301-00033

Høring over Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven

Familiestyrelsens evaluering af forældreansvarsloven giver anledning til en række bemærkninger fra Landsforeningen Børn og Samvær.

Sammenfattende konklusioner.

Landsforeningen børn og samvær indstiller, at der foretages følgende ændringer i nuværende retstilstand:

- dom til tvungen fælles forældremyndighed afskaffes eller begrænses betydeligt
- tvungne deleordninger afskaffes
- kompetencen til at vælge skole placeres hos bopælsforælderen
- bortfald eller suspension af samvær bør medføre automatisk bortfald af fælles forældremyndighed
- bestemmelsen om, at bopælsforælderen vælger, hvor i landet barnet skal bo sikres opretholdt reelt eventuelt gennem afskaffelse af varslingsbestemmelsen
- undersøgelsesgrundlaget i de konfliktfyldte sager styrkes samtidig med, at sagsbehandlingstiden nedsættes, selv om opfyldelse vil medføre åbenlyse ressourcekrav
- samarbejdsskikane sikres reel konsekvenssætning

- muligheden for samvær i udlandet styrkes for at mindske konfliktmulighederne i generelt uproblematisk samvær
- transportspørgsmål afklares
- børnekonventionens krav om inddragelse af barnet sikres opretholdt på en måde, så barnet holdes fri for ansvar for afgørelserne
- barnet sikres en bisidder i forbindelse med samtaler med det offentlige
- det sikres, at barnet ikke udsættes for gentagne unødige processer gennem en skærpelse af ændringskriterierne
- samværskompetencen placeres igen i statsforvaltningen (mens bopæls- og forældremyndighedsspørgsmål forbliver et domstolsanliggende)
- spørgsmålet om ikke samboende forældres økonomi undersøges med henblik på tilpasninger

I det følgende vil jeg på foreningens vegne indlede med nogle bemærkninger overordnet til processen om evalueringen og derefter kommentere på de enkelte punkter.

Overordnede betragtninger om processen.

Betænkningen "Barnets Perspektiv" skitserede et nogenlunde nuanceret billede af problemstillingerne og indeholdt nogle forslag, der som bekendt blev underkendt i den politiske proces.

Efterfølgende har der været massiv kritik fra mange sider af såvel sagsbehandlingen som af de materielle regler. Denne kritik er også nået frem til mange politikerborde. Vi har hørt mange opmuntrende bemærkninger fra politikerside om, at man måtte se kritisk på reglerne i forbindelse med en revision af loven.

Således har vi med glæde konstateret, at nuværende ansvarlig minister på området, Karen Hækkerup, som oppositionspolitiker direkte har udtalt, at loven ikke fungerer (f. eks. BT den 1. december 2010).

I dette høringssvar vil vi ikke forholde os ret meget til de ting, som faktisk fungerer i den nye lov.

Evalueringsrapporten bærer præg af, at Familiestyrelsen i det omfang, der siges noget positivt, stort set kun tager det positive i forhold til gældende tilstand med.

Forældreansvarsloven er i sit hele grundlag en adfærdsregulerende lov baseret på generelle tanker om, hvor godt alting kunne være. Hvis bare.....!

Vi har i mange år sagt, at ligesom man ikke kan dømme til fred i Mellemøsten, kan man ikke med fornuft dømme til fælles forældremyndighed eller for den sags skyld til egentlige deleordninger.

Det bør være afgørende, hvad der er bedst for det enkelte konkrete barn. Det siger loven allerede, men det er ikke altid genkendeligt i hverdagen.

Langt den overvejende del af deltagerne i evalueringsprocessen ønsker tydeligt at styrke egen organisation eller myndigheds position.

Psykologgruppen er kommet til at fylde meget og måske også for meget. Ingen kan fortænke gruppen i at glæde sig over de enorme ressourcer, der kastes i armene på psykologerne.

Helt fra begyndelsen af evalueringsprocessen har det undret os, hvordan man har placeret fokus.

Problemerne på sagsbehandlingssiden har i alle eksterne aktørers bevidsthed ligget i statsforvaltningerne.

En undersøgelse af domstolsbehandlingen af forældreansvarsloven forekommer på den baggrund at være en snedigt udtænkt afledningsmanøvre. En effektiv evaluering, som nåede til bunds i de reelle problemer ville have et tungt udgangspunkt i sagsbehandlingen i statsforvaltningerne.

Det er vores indtryk, at statsforvaltningerne i det daglige arbejde er mere optaget af at overholde forvaltningslovens formalia, så man ikke risikerer noget fra Ombudsmanden, end man er på for alvor at forholde sig til, hvad der objektivt set er bedst for barnet.

Statsforvaltningerne er topstyrede. Den enkelte sagsbehandlers reelle råderum er betydeligt mindre, end det for eksempel er tilfældet for en dommer ved retten. En børnesagkyndig undersøgelse kan for eksempel ikke gennemføres uden accept fra ledelsen.

Det er ikke vores indtryk, at et juridisk job i statsforvaltningen står højt på den unge jurists ønskeseddel. Der er stor udskiftning blandt de ansatte, og den faglige alder er for langt de flestes vedkommende lav.

Medarbejderne måles på effektivitet. Et møde må vare 1½ time som hovedregel. På den tid skal problemerne løses. Punktum! Forfatteren til dette høringssvar kan tilføje, at et første møde med en klient på et advokatkontor om forældremyndighed og samvær næsten altid tager den samme tid. Advokaten skal i det møde kun nå at høre og forstå den ene af parternes vinkling.

Psykologernes rolle i statsforvaltningen er et kapitel for sig. De er ikke undergivet nogen form for faglig kontrol og har stor indflydelse på det endelige resultat.

Vi understreger, at børnepsykologerne er helt væsentlige som led i processen både ved de tværfaglige møder og ikke mindst ved de børnesagkyndige undersøgelser. Men deres rolle – og magt – bør vurderes nøje.

Statsforvaltningernes arbejdsvilkår er ikke optimale.

Forældreansvarslovens to hovedproblemer ved siden af selve lovmanglerne er efter vores opfattelse sagsbehandlingen i statsforvaltningen og den gennemgående tendens til manglende konsekvens af "beskiddt adfærd" hos forældrene.

Generelt finder vi ikke, at bilagsmaterialet virker overraskende. Ikke særlig meget i materialet er entydigt. Rigtig meget i materialet bekræfter, hvad der for de fleste af os er erfaret gennem det daglige virke med lovens emner.

Vort syn på stort set alle spørgsmål om forældremyndighed og samvær er selvfølgelig påvirket af, at det er konflikteksemplerne, vi oplever såvel i vores telefonrådgivning som i det daglige arbejde.

Børns Vilkår har lavet et forbilledligt arbejde med konkrete konstruktive men også kritiske forslag, som man loyalt har refereret fra i evalueringen.

Landsforeningen Børn og Samvær kan i det store og hele tilslutte sig Børns Vilkårs oplæg og konstaterer, at en gennemførelse af dem vil indebære en markant forbedring af den gældende retstilstand.

I det følgende kommenteres på de enkelte punkter.

Dom til fælles forældremyndighed.

Selve indholdet af forældremyndighedsbegrebet er relativt betydningsløst.

Fælles forældremyndighed er i sit hovedindhold udtryk for symbolpolitik. Udført symbolpolitik bliver til symboljura, der kan have fatale konsekvenser. I "Dom til fælles forældremyndighed, SFI 2011" benyttes et godt udtryk, idet det anføres, at indførelse af dom til fælles forældremyndighed var "båret af en vis retsoptimisme" forstået netop i relation til ønsket om at fremme forældresamarbejdet ad den vej.

Fælles forældremyndighed nedtrapper ikke konflikterne.

Vi finder det tankevækkende, at det af rapportmaterialet fremgår, at dom til fælles forældremyndighed ikke nedtrapper konflikterne mellem forældre, der i forvejen var i konflikt. Se f. eks. "Dom til fælles forældremyndighed p. 18 og 230.

Det er vores oplevelse, at den fælles forældremyndighed bruges som et led i magtkampen mellem forældrene i særlig grad af den, der ikke har barnet boende og som i praksis ikke har været så aktiv en deltager i barnets liv. SFIs to rapporter fra sommeren 2011 bekræfter det indtryk. Men det passer ikke i Familiestyrelsens glansbillede og opleves nedtonet i rapporten.

Vi finder grundlæggende ikke, at det er hensigtsmæssigt, at man kan tvinges til at have fælles forældremyndighed og mener således, at bestemmelsen principielt bør fjernes.

Kampene mellem forældrene handler sjældent om indholdet i det berømte kompetenceskema.

Den fælles forældremyndighed har mere psykologisk betydning. Man kunne overveje, om det skal hedde noget andet. Forældreansvar som i lovtæksten måske.

Vi foreslår, at man går skridtet fuldt ud og nedtoner den reelle betydning helt, så man slår fast, at forældrene har fælles ansvar for barnet i en vid, lidt gummiagtig symbolsk forstand.

Det vigtige for børnene er, at de oplever så lidt kamp om dem som overhovedet muligt.

Vi undgår aldrig "engangskampen" om bopælen, men jo mere vi kan nedtone de daglige uenigheder, jo bedre vil det være for børnene.

Beslutningskompetencerne bør så ligge hos den, barnet bor hos vedrørende stort set alle forhold omkring barnet.

Fælles forældreansvar i en blødere udgave og bopælsforælderbeslutning vil skåne os for mange af de retssager, hvor kræfterne bruges på at gå til bunds i, hvor umulig den ene forælder er.

Subsidiært kan vi til nød tiltræde en kraftig opstramning, der gør det til undtagelsen at dømme til fælles forældremyndighed.

Fælles forældremyndighed bør ophæves, hvis samvær er suspenderet.

Et særligt problem består i de situationer, hvor samværet er ophævet eller suspenderet, mens der er fælles forældremyndighed. Det er overordentligt problematisk, at en forælder, der ikke længere har ret til samvær, har ret til at møde op til arrangementer i skole, daginstitution eller til fritidsarrangementer. En forælder uden samvær vil med fælles forældremyndighed i praksis fungere som forstyrrende element i hverdagen og på alle områder, hvor forældre-myndighedsindehaverne skal være enige.

Derfor foreslår vi, at der indføres en bestemmelse, der medfører, at den fælles forældremyndighed automatisk ophører, så længe samværet er ophævet eller suspenderet.

Endelig er vi af den opfattelse, at en del af de spørgsmål, som i dag ligger hos forældremyndighedsindehaverne sammen, bør placeres hos bopælsforælderen.

Bopælsspørgsmålet fylder meget og er som oftest det virkelige stridspunkt mellem forældrene. Det er selvfølgelig ikke ligegyldigt for barnet, om det skal bo hos den ene eller anden forælder.

I dag afgøres bopælsspørgsmålet i mangel af enighed af domstolene.

Vi finder ikke, at der er behov for grundlæggende ændringer omkring bopæl.

Overordnet er kriteriet bedst for barnet rigtigt. Kriteriet er imidlertid en smule luftigt. Det bliver vendt i flæng afhængig af, hvad man vil opnå.

Det er tiltalende, at barnet har kontakt til begge forældre. Mængden af tid er imidlertid ikke nødvendigvis et bopælsanliggende men vedrører samværet.

Det afgørende for bopæls placering ved uenighed bør være, hvem af forældrene, der efter rettens vurdering vil have det bedste potentiale for udøvelse af den primære forældrerolle.

Lykkeligvis oplever vi ganske mange sager, hvor begge forældre har et godt forældrepotentiale. I de sager må man selvfølgelig træffe et valg, som kan være rigtig svært.

Skolespørgsmål fylder meget. Ligesom med det overordnede forældremyndighedsspørgsmål, er det sjældent realindholdet af skolevalget, der fylder. Det er derimod typisk selve kampen om barnets opholdssted, man søger at påvirke ved at protestere mod en skole.

Skolespørgsmålet må afklares ved lovens revision og foreslås afklaret via omdefineringen af forældreansvaret og bopælskompetencen som nævnt ovenfor.

Kort og godt finder vi, at bopælsforælderen suverænt bør afgøre, i hvilken skole barnet skal gå.

Flyttespørgsmålet er måske blevet "det største" konfliktemne efter forældreansvarsloven i situationer, hvor der ellers er et nogenlunde almindeligt forhold med forældrene.

Lovens udgangspunkt er, at det er bopælsforælderen, der bestemmer, hvor i landet barnet skal bo. Den bestemmelse er i praksis bragt urimeligt meget i spil.

Landsforeningen Børn og Samvær mener, at lovens udgangspunkt bør bibeholdes og forstærkes. Vi finder, at når det en gang er fastslået, hvem barnets fremtidige primære omdrejningsperson skal være, skal vedkommende også kunne tilrettelægge sit og barnets liv på en måde, der sikrer en vis tryghed i valgsituationerne.

Flytning indenlands kan have mange fornuftige bevæggrunde.

Barnets perspektiv (inddragelse og initiativret).

Ingen kunne formentlig drømme om at drage i tvivl, at barnet skal være centrum i dets eget liv. Det samme gælder, at afgørelser om børn skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet, endside at barnet skal inddrages i enhver sag, der handler om det. FNs børnekonvention omhandler flere af de nævnte forhold.

Børn synes at være blevet en del af forældrenes kamp om deling af alting efter en skilsmisse, hvad enten denne er ægteskabelig eller såkaldt papirløs. Børnene deles efterhånden efter samme principper som pladesamlingen: Halvdelen til dig og halvdelen til mig.

Mens pladesamlingen ikke gør hverken oprør eller samtykker, gælder det samme ikke for børnene. De samtykker næsten altid.

Vi må sikre en tilstand, hvor barnet inddrages kvalificeret, men hvor børnekonventionens krav om, at barnets synspunkter "tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed", bliver det afgørende.

I forældreansvarslovens forarbejder og i vejledning om samvær har man givet barnets indflydelse en drejning i retning af, at barnet nærmest "skal bestemme". Det har efter vores opfattelse aldrig været meningen.

Barnet skal være barn på dets egne præmisser, og det skal tillægges så lidt ansvar som overhovedet muligt for beslutningen om, hvor det skal bo, og hvor meget det skal være hos de to forældre. Det er en voksenbeslutning, og hvis de voksne ikke kan enes, skal andre afgøre det ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Alene det forhold, at der efterhånden er en stærk mytedannelse om manipulation af børn under børnesamtaler gør, at der bør indføres en "barnets advokat" under sager om forældremyndighed, bopæl og samvær. Pågældendes opgave skal være at beskytte i den del af processen, hvor barnet skal inddrages. Herunder skal pågældende have mulighed for at overvære de samtaler med barnet, som skal gennemføres af eller for de myndigheder, der skal træffe afgørelse.

Efter Børnekonventionens art. 12 skal et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter sikres retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; **barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.**

Samværsvejledningen strammer fortolkningen af bestemmelserne, når det i punkt 4.1.1. i slutningen "bemærkes, at der i takt med barnets alder og modenhed skal lægges afgørende vægt på barnets egne synspunkter ved afgørelser om samvær." Den fortolkning er der ikke belæg for i loven, bemærkningerne eller børnekonventionen. Der er stor forskel på udtrykket "passende" og "afgørende".

Børnerådets panelrapport "Familieformer og skilsmisse" (bilag 2 til evalueringen) indeholder på side 35 (side 95 i bilaget) nogle skilsmissemønstre, som ret godt illustrerer forskellen på barnets eget syn og et mere objektive kriterium, hvad der er bedst for barnet.

Det må anerkendes, at såvel børn som voksne vælger ud fra det kendte i kontrast til det ukendte og dermed usikre. Børns valg er dog formentlig mindre realistisk begrundet. Børns loyalitet er ligeledes et meget kendt fænomen. Undertiden møder man et barn, der er i alliance med den **svageste** af forældrene, og som villigt ofrer sig til støtte for denne ved at vælge at bo der, selv om det af den børnesagkyndige vurderes at være til skade for barnets udvikling. Forrige sætning er et direkte citat fra vejledningen om børnesagkyndig undersøgelser.

Vi kunne ønske et kvalificeret svar på, hvor vi står i relation til, hvor stor vægt, der lægges på barnets udsagn. Spørgsmålet ses ikke reelt besvaret i SFIs rapport "Dom til fælles forældremyndighed fra juni 2011.

Det kræver en meget nøje, minutiøs gennemgang af retsafgørelserne at afklare, hvor stor vægt domstolene lægger på barnets egne udsagn. For samværsområdet er det næsten håbløst, fordi antallet af offentliggjorte samværsafgørelser er begrænset. TFA offentliggør kun undtagelsesvist samværsafgørelser, hvilket Familiestyrelsen dybest set må anses for ansvarlig for.

Det er vores erfaring, at det bliver loyalitetsproblematikken, der tager magten fra barnet. Ganske hyppigt fører det til, at barnet vælger at være "lige meget hvert sted" for at stille begge forældre tilfreds.

Vi er ikke i tvivl om, at børnene presses bevidst eller ubevidst af forældrene. Dette pres kan føre til ønske om begge yderligheder.

Desværre er vi heller ikke i tvivl om, at de presses i selve samtalen. I den sammenhæng anerkendes, at bilagsmaterialet med børnenes egne beskrivelser ikke bekræfter det indtryk. Om det er kun at sige, at det materiale, som vores indtryk baserer sig på er forældreudsagn om, hvad der er sagt efterfølgende af børnene. Det er typisk udsagn fra konfliktsager og kan dække over såvel sandheden som over det forhold, at børn siger forskelligt til samtalen og til forældrene.

I retterne foreligger der som oftest et egentligt notat fra samtalen. Vi noterer os diskussionen om frirum for barnet sat over for retssikkerhed og deler bekymringerne omkring begge synspunkter.

Retssikkerheden er meget vigtig, og det er der, vore lodder lægges, hvorfor vi finder, at der som altovervejende udgangspunkt skal foreligge notat fra samtalerne, som forældrene får kendskab til. Her er således et af de få punkter, hvor vi er uenige i Børns Vilårs forslag, der vil undtage notatet fra aktindsigt.

Vi er generelt bekymrede over, at barnets ud af munden udtrykte ønsker har en ganske betydelig indflydelse på selve resultatet. Det fremgår ofte af omstændighederne uden at være udtrykt i præmisserne.

Selve samtalen.

At forældrene er helt bevidste om betydningen af samtalen og vigtigheden af at være sidste input, ser vi hele tiden. Begge forældre opfatter det som en katastrofe, hvis den anden er den, der afleverer barnet til samtalen. Det betyder meget, at samtalen finder sted, mens barnet "er hos mig", fordi "den anden" manipulerer.

Børnesagkyndige og dommere affærdiger bekymringen som irrelevant. Det kan kun være ud fra den tankegang, at ellers har de slet ikke mulighed for at gennemføre samtalen.

Samtalerne med børnene gennemføres i dag hos de fleste dommere i byretterne af en børnesagkyndig sammen med dommeren. Lis Frost skriver i "Familieret og engagement" på side 177, at det i Vestre Landsret i dag snarere er reglen end undtagelsen, at samtalen gennemføres af en børnesagkyndig.

I Østre Landsret er det indtrykket, at landsdommerne ikke har en børnesagkyndig med. Tværtimod hylder man der en praksis om, at barnet skal medbringes til

hovedforhandlingen og opholde sig ude på gangen, indtil retsmødet er færdig. Derefter kan barnet eventuelt komme til en samtale.

Denne praksis er uheldig.

Børnesamtalen er meget vanskelig. Set ud fra et børneperspektiv og i lyset af, at det helst skal foregå så afslappet som muligt for overhovedet at føre til et resultat, der skal bruges, virker det naturligt med meget få deltagere i samtalen og uden flere personer i rummet end højst nødvendigt.

Heroverfor står, at samtalen er så essentiel for sagen, at man godt kan stille retssikkerhedsmæssigt spørgsmålstejn ved fremgangsmåden. Der er faktisk tale om en hemmelig del af processen.

Hverken parterne eller deres advokater har adgang til at overvære samtalerne, medmindre retten bestemmer andet. Der foreligger os bekendt ikke noget tilfælde, hvor retten har bestemt andet.

Børnesamtalen kommer derfor til at fremstå som et led i en slags hemmelig retspleje, hvilket er teoretisk betænkeligt.

Et beslægtet område er den videoafhøring, der skal finde sted af et barn i den situation, hvor barnet muligvis er blevet krænkede seksuelt eller voldeligt. I disse situationer fremgår det af retsplejelovens § 745e, at hvis politiets afhøring af et barn formodes at ville finde anvendelse som bevis i sagen, skal forsvareren være til stede under videoafhøringen, ligesom den mistænkte skal have adgang til sammen med sin forsvarer at gennemse videooptagelsen.

Hvorfor skulle der egentlig være forskel på straffesagen og den civile sag i denne sammenhæng?

Der opstår mange myter om samtalerne.

Både i statsforvaltningerne og i retterne er man meget optaget af at fremhæve, at man "selvfølgelig" ikke spørger et barn, hvor det vil bo. Næh – man pakker det ind og spørger ind til, hvad det laver hos henholdsvis mor og far og så videre. Men selve fy-spørgsmålet stiller man selvfølgelig ikke.

Det er helt sikker ikke en regel uden undtagelser. Efterhånden har vi hørt så mange andenhåndsreferater af, hvad børnene er blevet spurgt om, at vi ikke er overbeviste om, at alle samtaler er uskyldsrne.

Mange børn bliver direkte chokerede over, hvad de er blevet refereret for som konklusion. Det er ikke sjældent, at børnene efterspørger en ny mulighed for at forklare sig, fordi de føler, at ordene er lagt i munden på dem.

Det bør ikke stå til diskussion, at det kan gøres bedre. Spørgsmålet er, hvordan man forbedrer det, og hvilke ressourcer, man er indstillet på at lægge i børnesamtalen.

I virkeligheden er mytedannelsen måske det største problem.

Den gør, at selve retssikkerheden er i fare. Det er livsvigtigt for retssikkerheden, at den tabende part sidder tilbage med en forståelse af, hvorfor resultatet blev, som det blev. Begge parter bør kunne være trygge ved, at alting er foregået "korrekt".

Dommernes, sagsbehandlingernes og de børnesagkyndiges principielle uafhængighed er ikke nok.

Det er vores opfattelse, at barnet i virkeligheden har brug for en "ægte neutral", som kan udpeges som "barnets advokat" (bisidder) i disse sager. Det kan være en advokat, en psykolog eller anden med børnefaglig baggrund. Det vigtige er, at pågældende har indsigt både i barnets behov og i de mekanismer, der hersker på området, herunder retssikkerhedens fundament.

Vi foreslår, at der udpeges nogle personer i hver retskreds, der beskikkes som "børneadvokat" både til brug for retssager og statsforvaltningssager.

Særligt konfliktfyldte sager.

Fysisk vold tages alvorligt i dag, men der er en tendens til at kræve egentlig domfældelse, før man overhovedet lader det indgå i sagen.

Psykisk vold negligeres, nedtones og bagatelliseres efter vores opfattelse for meget.

Om både psykisk og fysisk vold finder vi, at det bør indskærpes, at emnet skal tages alvorligt og gerne må indgå i en psykolog- eller lægefaglig undersøgelse i sagen omfattende adfærdens eksistens og mulige indflydelse på børnene. Vi deler således den opfattelse, at det bør være muligt og naturligt i disse sager at foretage en forældrevevneundersøgelse, som vil kunne indgå i sagsoplysningen, (evalueringen p. 104f).

Mistanke om seksuelle krænkelse fylder heldigvis ikke så meget i antal. Når de opstår, må de undersøges grundigt og tages alvorligt. Vi mener fortsat, at barnet skal behandles lige så nænsomt som en sigtet i en straffesag. Ligesom enhver rimelig tvivl skal komme sigtede til gode, skal enhver rimelig tvivl komme barnet til gode. Men barnet først!

Evalueringens afsnit om de særligt konfliktfyldte sager indeholder mange fine ord og omskrivninger. Baggrunden er tydelig for os. De konfliktfyldte sager fylder meget, er vanskelige at løse og forplumrer alle de gode intentioner om, at man bare skal kunne tvinge folk til at opføre sig ordentligt. At det ikke lykkes, går ud over børnene.

40% af statsforvaltningernes sager har et højt konfliktniveau (evalueringens p. 94). Beskrivelserne om sagernes oplysninger virker for en læser uden kendskab til området som værende i orden. Det er ikke det generelle indtryk, som vi har fra dagligdagen. Det er muligt, at man indhenter visse oplysninger. Man drager ikke konsekvens af disse oplysninger og vælger for ofte at konstatere, at en påstand eller bekymring ikke har kunnet verificeres, hvorfor man lader stå til – til skade for barnet.

I det hele taget er det vores opfattelse, at der ikke drages konsekvenser af uheldig adfærd. Manglende konsekvens pakkes ind i, at det alligevel vil være bedst for barnet med samvær.

Generelt kunne det overvejes at skabe en hjemmel for at idømme tvangsbøder som sanktionsmiddel på linje med fogedrettens mulighed herfor. Sådanne sanktioner kunne iværksættes over såvel bopæls- som samværsforælderen.

På side 98 i evalueringen anføres, at forældrene indgik en aftale om samvær i ca. 4 ud af 10 højkonfliktsager (40%). Vi spørger retorisk, om det ikke skyldes, at forældrene har følt sig pressede i statsforvaltningen, og at de – eller den ene – ikke har turdet andet.

Statistikmaterialet refereret på side 98 efterlader det generelle indtryk, at samværet let standses eller suspenderes. Den statistik bør samkøres med statistik over, hvor lang tid der måtte være gået med sagsbehandlingen forud.

I Familiestyrelsen har der i mange år været en tilbøjelighed til at omdefinere sager, hvor der er påstande om vold og seksuelle krænkelse. Man omdefinierer, så de kaldes højkonflikte eller som sager med samarbejdschikane.

Efter vores opfattelse er det afgørende vigtigt, at både psykisk og fysisk vold tages alvorligt og undersøges overordentlig grundigt.

Enhver rimelig tvivl må komme barnet til gode. Hermed mener vi ikke, at det som hovedregel skal føre til en fortsættelse af kontakten med begge forældre.

For så vidt angår **samarbejdschikane** anbefaler vi, at man overvejer at indføre en bestemmelse i forældreansvarsloven, der svarer til rpl. § 536, stk. 6 i fogedsagerne men betinger anbefalingen af, at man for alvor sikrer sig, at der er tale om egentlig samarbejdschikane. Der tænkes på en bestemmelse, hvor man slår fast, at hvis bopælsforælderen uden rimelig grund afskærer samværsforælderen fra samvær, skal bopælen vedrørende barnet overflyttes, med mindre en sådan overførelse vil udsætte barnets sjælelige eller legemlige sundhed for skade.

Vores bekymring vedrørende sådan en bestemmelse går på, at det vil være en katastrofe, såfremt man fuldstændig ser bort fra SFI-rapportens konklusion fra 2004. Et af problemerne i børnesagerne er, at de ofte ikke undersøges grundigt nok. Det er fortsat vanskeligt at få gennemført en børnesagkyndig undersøgelse, og det er endnu vanskeligere at få gennemført en egentlig forældreevneundersøgelse eller psykologisk/psykiatrisk vurdering af forældrene i situationer, hvor en af parterne beskyldes for psykisk vold, psykopati eller lignende.

Det bør derfor samtidig med sådan en bestemmelse indskræpkes, at bopælsforælderen grundelse for vægring ved samvær tages alvorligt og underkastes en seriøs bedømmelse.

Det er tankevækkende, at dommerne fokuserer stærkt på barnets bedste i samarbejdschikanesagerne men i betydelig grad negligerer samme i børnebortførelsesagerne. Forskellen skyldes formentlig lovteksternes forskellighed i forældreansvarsloven, i retsplejeloven og børnebortførelsesloven.

Forarbejderne til forældreansvarsloven lægger op til at det skal tillægges betydning også ved placering af forældremyndighed eller bopæl, såfremt der foreligger samværschikane. Det sker stort set ikke. Det er helt oplagt forældreansvarslovens § 4 (bedst for barnetbestemmelsen), der kommer til at spørge i dommernes sind. Man er simpelt hen tilbageholdende med at drage en konsekvens, som kan opfattes som vidtrækkende.

Det er vidtgående at flytte bopælen for et barn, som har været hos mor hele tiden, over til en far, som barnet måske endda dårlig nok har fået lov til overhovedet at blive bekendt med eksistensen af.

Men den etiske overvejelse er alligevel nødt til at blive ført til ende.

Ønsker vi, at forældreansvarslovens hovedtese om samarbejde, skal være den realistiske hovedregel? Eller er vi reelt indstillede på, at den ene part ved sin adfærd kan håndhæve en ejendomsret til barnet baseret på et konsekvent ikke reelt begrundet ønske om ikke-samvær?

Det er som nævnt tankevækkende, hvorledes domstolene forholder sig i børnebortførelsessagerne.

I en nyere afgørelse skulle D på 1 år og 9 måneder tilbagegives til F i Sverige, da M havde taget D med til Danmark uden Fs samtykke. I en anden sag skulle to børn på 7- og 12 år bringes til Italien trods deres ønske om at blive i Danmark. En tredje sag handlede om en 3-årig, der skulle tilbageleveres til F i Australien, da M uberettiget havde taget barnet med til Danmark.

Såfremt man ønsker at fastholde et ønske om konsekvens af samværschikane, må man vurdere på, hvad det er, som gør, at landsretterne overhovedet ikke ryster på hænderne, når det handler om børnebortførelsesloven, mens man i samværschikanesagerne lige så konsekvent ser bort fra chikanen og lader barnet være, hvor det har været hidtil.

Vores pointe er, at i ingen af de tre afgørelser, er det åbenlyst bedst for børnene at blive bragt tilbage til det andet land. Dommernes respekt for de internationale regler synes større end deres respekt for lovbemærkninger, der klart siger, at det skal have konsekvens, hvis der foreligger samværschikane.

Et godt nok liv hos mor med samvær til far kan i nogle tilfælde sættes op mod et godt nok liv hos far med samvær til mor.

Generelt ønsker vi i Landsforeningen Børn og Samvær, at alle sager undersøges grundigere end i dag. Vi støtter tankerne om et udvidet samarbejde med socialforvaltningerne i bestræbelserne på at finde en mulig objektiv sandhed.

Endvidere ønsker vi, at loven strammes op, så dårlig adfærd får konsekvenser. Det vil også kunne medvirke til en forkortelse af den tid, som et barn skal tilbringe som orkanens øje i en lang proces.

Samvær.

Vi finder grundlæggende, at det er vigtigt, at der fastsættes et samvær, som er lagt i faste rammer. Samværsrammerne skal efterleves. Det skal således kunne have konsekvenser, om der ikke udveksles i overensstemmelse med afgørelsen. I dag er der al for lidt konsekvens knyttet til svigt af aftaler eller fastsatte rammer.

Landsforeningen Børn og Samvær oplever vi fortsat en del, som er udsat for årelange kampe om samvær, hvor man undrer sig over, at kampen får lov at vare så længe.

Det må huskes, at langt de fleste får tingene til at fungere. Regler gælder som altid først og fremmest for dem, der har behov for sådanne for at agere hensigtsmæssigt.

Med hensyn til samværets omfang må der holdes fokus på, hvad der er bedst for barnet. Vi savner en ærlig børnefaglig bedømmelse af barnets situation.

Man behøver ikke en psykologuddannelse for at forstå, at en skilsmisse gør ondt på børnene. De er næsten uanset hvad ofrene i skilsmissen. Hverdagen forandres drastisk både socialt og økonomisk.

Så godt som alle børn ønsker, at samlivet mellem forældrene fortsætter. Kan det ikke lade sig gøre, udtrykker de et ønske om, at de vil være lige meget hos begge forældre.

Vi ser ikke det formulerede ønske som sandt udtryk for, hvad der er bedst for barnet.

Vi tror, at en ægte fast base med god og kærlig kontakt til begge forældre, vil sikre skilsmissebarnets naturlige opvækst i et nærmiljø, hvor børnekontakt til egne selvvalgte kammerater fylder lige så meget for skilsmissebarnet som for andre børn.

Egentlige deleordninger bør forbeholdes de familier, der dels bor så tæt på hinanden, at børnene kan have det samme nærmiljø uden for familien begge steder, dels er så ideelle samarbejdspartnere, at blot tanken om at inddrage myndighederne i en eventuel uenighed ligger fjernt.

Det har været overordentlig interessant at læse SFIs nye rapport "Børn i deleordninger". Vi finder, at rapportens konklusioner bekræfter, hvad de fleste besidder som almen viden eller snusfornuft. Deleordninger virker, når nogle bestemte forudsætninger er opfyldte. Ellers virker de ikke.

Vi finder, at muligheden for at "dømme" til egentlige deleordninger af typen 7-7 bør fjernes fra lovgrundlaget. De fine betragtninger i evalueringen om, at man skal oplyse og uddanne er endnu engang udtryk for "retsoptimisme".

Det er muligt, at der ikke træffes ret mange afgørelser om deleordninger. Én er en for mange. Og så længe, det kan konstateres at en dansk landsret kan finde på at fastsætte deleordning mellem en forælder i Østjylland og Sjælland, gør ingen regel om deleordninger os trygge. (TFA 2009/142).

Samvær i udlandet opleves ligeledes at indtage en uforholdsmæssig stor plads i forældrenes konflikter. Det er i øjeblikket i de generelle samværsaftagelser bestemt, at samvær kan finde sted i de øvrige nordiske lande. Mange bopælsforældre benytter denne formulering til at hindre, at et barn tages med på en ferie til udlandet.

Vi anbefaler, at den generelle regel bliver, at samvær kan gennemføres i de nordiske lande, I EU-stater og i øvrigt i lande, der har tilsluttet sig Haager konventionen om børnebortførelser.

Formålet med denne ændring er at tilgodese de mange samværsforældre, der ønsker at tage et smut over Fehmern Bælt i forbindelse med en weekend i Lalandia eller en charterferie til Mallorca.

Generelt bør så meget som muligt omkring børn og samvær tilrettelægges, så det minimerer antallet af mulige konflikter. Eksempler som de nævnte opstår hyppigere, end man tror alene som drillerier – men effektive drillerier og er oplagt konfliktoptrappende.

Det er indlysende, at der i konkrete sager kan være begrundelse for, at samvær ikke skal kunne finde sted i udlandet.

En generel udvidelse som foreslået skal suppleres med en præcisering af, at der til gengæld skal være lettere adgang til konkret begrundet at begrænse samvær i udlandet.

Barnets pas spiller i denne sammenhæng en stor rolle. Besiddelsen af passet – eller nægtelse af at medvirke til udstedelse af pas benyttes i ikke helt ubetydeligt omfang i forældrenes magtkamp.

Vi har set flere eksempler på, at en forælders tilbageholdelse af pas været en direkte hindring for, at barnet kunne komme på ferie med den anden forælder.

Spørgsmålet bør afklares i forbindelse med revision af loven. Efter vores opfattelse kunne det være en model, at enhver indehaver af forældremyndighed kan få udstedt pas til barnet. Ulempen vil så være, at der kan eksistere to pas for et barn, hvilket må overvejes sammen med andre myndigheder. En anden model kunne være, at passet altid skal følge barnet, og at undladelse heraf medfører en nærmere angivet konsekvens.

Med hensyn til spørgsmålet om **samvær med andre** har vi oplevet nogle tilfælde, hvor konflikten er fortsat via temaet samvær med andre, når en forælder er frataget sin samværsret. Vi er således enig i de betragtninger om det spørgsmål, der fremføres på side 125, hvor konklusionen er, at man skal sikre sig mod, at muligheden bruges som omgåelse af en truffet bestemmelse.

Men vi er grundlæggende positive over for selve muligheden af, at der via reglen kan sikres en kontakt til for eksempel den biologiske slægt, når kontakten ikke er mulig med den anden forælder.

Transport.

Det anføres i evalueringen, at transportsagerne fylder ganske meget, er meget ressourcekrævende, og at undtagelserne er konfliktskabende, p. 120f.

Vi må generelt konstatere, at der er ganske meget i håndteringen af forældreansvarsloven, der er konfliktskabende, uden at det hidtil har påvirket ret meget. Rigtig mange forældre er så påvirkede over konflikterne, at det ødelægger dagligdagen

og for mange hele den psykiske tilstand. Alligevel tvinges forældrene til et langt sagsforløb og for mange til at udlevere børnene i de mest groteske situationer. Med transport synes det pludselig at være noget ganske andet, fordi det påvirker systemets ressourcer.

Landsforeningen Børn og Samvær finder generelt, at modellen med, at den ene henter, og den anden bringer er fornuftig. Ligeledes er vi enig i, at undtagelserne bør begrænses til de allermest påtrængende situationer, hvor f. eks. sociale hensyn gør det nødvendigt. Vi mener således ikke, at en flytning i sig selv bør føre til en undtagelse fra hovedreglen.

Vi er blevet opmærksomme på en problemstilling, der bør tages højde for. Der er situationer, hvor en forælder pålægges at stå for det praktiske, mens den anden forælder skal betale udgifterne eller en del heraf.

I de situationer kan det forekomme, at den forælder, der skal betale, ikke gør det. Loven indeholder ikke hjemmel til, at fogedretten kan eksekvere en "økonomisk transportafgørelse". Det spørgsmål er afklaret ved afgørelsen i TFA 2009.417 ØLK. Derimod indeholder loven hjemmel til, at fogedretten kan eksekvere en samværsafgørelse f. eks. gennem idømmelse af dagbøder. Denne uklarhed bør løses i loven eller som det mindre i en generel bestemmelse i afgørelserne om, at der er konneksitet mellem ydelserne, således at den fysisk forpligtede alene er forpligtet, så længe den anden betaler sin andel.

Adgangen til at rejse nye sager om forældremyndighed og bopæl.

Der ses mange eksempler på, at sagerne ingen ende vil tage. Vi ser to hovedårsager hertil.

Den ene er selvfølgelig, at forældrene ikke accepterer en afgørelse og derfor hele tiden søger efter argumenter for at få prøvet sagen på ny.

Den lidt mindre åbenlyse grund er, at statsforvaltningerne gør meget ud af i det praktiske liv at understrege, at en afgørelse ikke er udtryk for, at sådan skal det så være, indtil barnet bliver voksen. Tværtimod påpeger man efter vores erfaring næsten altid, at f. eks. en samværsafgørelse er "for tiden", og man siger til parterne, at den kan genoptages, når der er en ny situation, og at alder indebærer nyt.

Det traditionelle juridiske begreb retskraft er objektivt derved, at en sag om et emne, der tidligere har været for retten, ikke kan komme det igen. Forældreansvarslovens ændringskriterium siger, at en sag om samvær eller kontakt kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt. Afklaring heraf kræver således selvstændig sagsbehandling.

Det er indlysende, at bare eksistensen af en ny henvendelse, indebærer en stresspåvirkning af barnet og den forælder, der inddrages igen. Lige så indlysende er det, at tingene faktisk kan ændre sig på en måde, hvor det vil være godt for barnet, at forholdet mellem barn og forældre kan revurderes.

Det nuværende ændringskriterium gælder kun samvær og anden kontakt.

Vi tiltræder, at det skærpede ændringskriterium bør udvides til at gælde alle afgørelser om forældremyndighed, bopæl og samvær.

Antallet af nye sager om samme substans vil kunne begrænses, såfremt afgørelsesmyndighederne allerede i første omgang er opmærksom på muligheden og tilkendegiver en vurdering af, om den konkrete sag bør gælde for en længere periode. Endvidere kunne det overvejes, om en part i visse situationer vil kunne pålægges at betale omkostninger under sag nummer to.

Retternes kompetence i forældreansvarssager.

De nugældende kompetenceregler giver i visse situationer en dobbeltkompetence.

Vi finder det bedst, at bopæls- og forældremyndighedsspørgsmål afgøres af domstolene som i dag.

Samværsspørgsmål bør derimod behandles i statsforvaltningen, fordi samværet er meget sammensat og mindre egnet til behandling i civilprocessens form. Samværet vil også være et emne, som i højere grad behandles som ny sag et par gange i barnets barndom uafhængig af de store børnespørgsmål.

At spørgsmålet overhovedet bringes frem i evalueringen skyldes to forhold. Det ene er berørt i indledningen og handler dybest set om, at Familiestyrelsen og statsforvaltningerne har en interesse i at skrabe magt og indflydelse sammen i eget regi.

Samtidig er det ret åbenbart, at mange dommere finder forældreansvars- og bopælssager uinteressante. Det kan man direkte læse i rapporten "dom til fælles forældremyndighed".

Vi besidder ikke næsegrus beundring for domstolenes behandling af sagerne og har ganske mange meninger om, hvordan det kan blive bedre. Men vi fornemmer ikke, at det er et aktuelt tema i forbindelse med revision af forældreansvarsloven.

Hverken statsforvaltningerne eller Familiestyrelsen er gearede til at håndtere en egentlig retsproces. Man har simpelthen i tilgangen til sagsbehandlingen demonstreret en uvilje til at tage traditionelle retsplejehensyn og dermed tage fornøden højde for retssikkerheden.

Retssamfundet vil ikke kunne leve med et system, hvor unge, uerfarne jurister sammen med børnesagkyndige alene træffer afgørelser af så stor vigtighed både for børn og voksne, uden at der er reel domstolskontrol med afgørelserne.

Økonomispørgsmål fylder uendelig lidt i debatten om bopæl og samvær. Alle taler om, at barnet har ret til to forældre og om, hvad der er bedst for barnet. Økonomispørgsmål er slet ikke omfattet af evalueringen.

Sandheden er imidlertid nok, at økonomispørgsmål fylder rigtig meget hos forældrene.

Vi ser desværre ingen tegn på, at spørgsmålet om skilsmisseforældres økonomi kommer på den politiske dagsorden.

Spørgsmålet er os bekendt ikke undersøgt. Betragtningerne her er derfor baseret på de fornemmelser, man får gennem samtaler med forældrene.

I dag udbetales de offentlige børnetilskud til bopælsforælderen, der også i mange tilfælde kan få forhøjet tilskud.

Udover de offentlige ydelser spiller børnebidraget en rolle. Disse fastsættes efter den bidragspligtiges indkomst. Det spiller herudover en rolle, om pågældende reelt opfylder sin forsørgelsespligt. Udover fysiske bon'er træffes afgørelserne så vidt ses på baggrund af parternes (ofte meget forskellige) påstande om bidragene samt af den faktiske samværsordning.

Af samme grunde som anføres vedrørende de øvrige forhold, vil det være ønskværdigt med så objektive regler som muligt – og dermed med så få kamppladser som muligt.

Vi ser det som en fordel, at de offentlige ydelser som nu udbetales til den formelle bopælsindehaver.

Det er vanskeligt at argumentere for, at børnebidrag skal betales efter en indtægtsskala hos den bidragspligtige. Satsen bør derfor være ens for alle. Bopælsforælders forpligtelser bør stort set være som nu. Samværsforælders eventuelle øgede muligheder bør så komme til udtryk ved de facto af egen fri vilje ydede bidrag til barnet. Vi er opmærksom på, at det i visse tilfælde vil opleves som et forsøg på at "købe barnet" med dyrt tøj og store gaver. Men vi tror, at en objektiviseret model nedtoner konflikterne.

Vi er ikke i tvivl om, at krav om deleordninger i virkeligheden dækker over, at det indebærer muligheden for at undgå at betale bidrag.

Uenige forældre har svært ved at enes om, hvad der skal anskaffes til børnene.

Eneforældres økonomi er ikke indrettet på, at en flyverdragt kan forsvinde i magtkampen.

Med venlig hilsen

for Landsforeningen Børn og Samvær

Viggo Bækgaard
talsmand

Lise-Lotte Lund (958lllu)

Fra: Peter Michael Toft [pmt@lokk.dk]
Sendt: 5. december 2011 12:03
Til: \$Familiestyrelsen (958fam)
Cc: Lene Johannesson
Emne: VS: forældreansvarsloven. Udkast til kom. til rapport.

Familiestyrelsen.
5/12 2011.

Familiestyrelsen har bedt bl.a. LOKK om at modtage hørings svar til Familiestyrelsens evalueringsrapport senest den 5. december 2011. Hørings svar modtages gerne elektronisk på familiestyrelsen@famstyr.dk.

LOKK skal herved indledningsvist oplyse, at man kun vil udtale sig om det område LOKK varetager; dvs forhold vedrørende de voldsudsatte kvinder og de voldsudsatte børn, der medfølger moderen under et krisecenterophold og forhold vedrørende krisecentre.

Nævnte emner henhører under rapportens fokus emne "særligt konfliktfyldte sager" sammenfatningen 2.4, der bl.a. omhandler sager om vold.

Rapporten opsamler ifl. LOKK ikke viden/undersøgelser omkring følgende væsentlige behov for ændring af forældreansvarsloven:

1. Med hensyn til lovbestemmelserne omkring samvær og barnets bolig savnes klart den samme lovbeskyttelsesstatus for de voldsudsatte kvinder og de voldsudsatte børn, der er lovsikret i SEL § 109. Der er i SEL lovsikret en slags midlertidig legal "helle-bolig-situation" under et kvindekrisecenterophold. Her er lovfæstet et særligt sikret botilbud knyttet sammen med anonymitet, selvmøderprincippet, beskyttelse og sikkerhed samt rådgivning under krisecenteropholdet. Målgruppen er den voldsudsatte kvinde, der fraflytter den voldelige mand og ønsker separation/skilsmisse mv.

Det samme juridiske midlertidige "helle-bolig-sted" mangler tilsvarende i Forældreansvarsloven. Der er behov for direkte i loven, at den voldsudsatte kvinde med medf. børn gennem krisecentervisiteringen i statsforvaltningen kan opnå umiddelbar/akut afgørelse fra statsforvaltningen om, at barnets bolig i krisecenterperioden midlertidigt legalt er på krisecentret. Dette vil ikke præjudicere de alm. bestemmelser i loven om forældremyndighed, samvær og barnets bopæl i øvrigt. Det bemærkes, at krisecentrets indvisitering af den voldsudsatte kvinde er en myndighedsafgørelse ud fra voldens dokumentation; hvilken afgørelse er undergivet tilsyn mv.

2. Ved separation/skilsmisse på grund af vold i parforholdet bør der ændres i Forældreansvarsloven § 8 og 19, så der klart i denne situation ikke automatisk er fælles forældremyndighed eller samværsret for den voldsudøvende forældre. Der bør her sikres – som en undtagelse fra hovedreglerne – , at der ikke bliver fastsat fælles forældremyndighed eller samvær, medmindre at voldens konsekvenser for forældreevnen og barnets bedste er vurderet.
3. Der er behov for viden om, at der i Forældreansvarsloven § 23 i stk. 4 er en klar tydelig undtagelsesregel om, at orientering om barnet ikke kan ske i den periode statsforvaltningen har fået meddelelse om, at en voldsudsat forældre faktisk er ind visiteret på et krisecenter. Dette svarer til oven. juridiske midlertidige "hellested" under punkt 1.

Venlig hilsen

Lene Johannesson
Sekretariatschef

og

5/12
Familiestyrelsen J.nr. 2010-2301-00033

Peter Michael Toft
Specialkonsulent

LOKK sekretariat
c/o 3F Kampmannsgade 4
1790 København V

Besøgsadresse:
Nyropsgade 22
1602 København V

Tlf: 3295 9019 · Tlf direkte: 8892 7343 · www.lokk.dk

Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø

København, 5. december 2011

Høringssvar over Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven.

Mandecentret sender hermed sit høringssvar.

Svaret består af seks dele:

1. Kort præsentation af mandecentret
2. Generelle bemærkninger om loven
3. Korte kommentarer til evalueringens pkt. 3 og 5.5 og 6.2.4
4. Kommentar til punkt 5.6: samarbejdsskikane
5. Påpegning af et kommunikationsproblem i statsforvaltningerne
6. Kort kommentar til forslaget om alle sagers afgørelse i statsforvaltningerne

Vi står meget gerne til rådighed for uddybning af svaret.

Venlig hilsen

Mandecentret

Winnie Berndtson
Sekretariatsleder

Ole Skou
Jurist

Jan Lindell
Centerleder

1. Kort præsentation af mandecentret

Ud over de "gamle" mandekrisecentre i Horsens og Fredericia er der i de seneste godt 5 år etableret mandecentre og -rådgivninger i København, Aarhus, Aalborg, Viborg, Herning, Silkeborg, Esbjerg og Nykøbing Falster. De nye centre (samlet i organisationen "Fundamentet") har en nøje defineret målgruppe, nemlig almindelige mænd, som er i krise efter et parforholdsbrud. Det har vist sig, at sådanne kriser med tab af identitet, tryghed og selvværd, indebærer en risiko for at munde ud i den sociale nedtur, som kan aflæses i statistikken om, at 80% af alle hjemløse i Danmark er mænd, og at to ud af tre, der begår selvmord er mænd. Mandecentrene forsøger at forebygge denne nedtur ved at støtte mændene, indtil de er igennem krisen og kan fortsætte som aktive samfundsborgere og ikke mindst fædre for deres børn.

Igennem vores arbejde har vi haft kontakt med 2650 mænd, som tilsammen også har været fædre for 3300 børn. Der ligger således et ganske bredt empirisk grundlag af iagttagelser af forældrelovens virkning bag de konklusioner, vi drager, og som vi hermed gerne vil delagtiggøre beslutningstagerne i. Det er vores indtryk, at fædrenes – og i det hele taget mændenes - vinkel har været underbelyst i debatten.

Vi skal i øvrigt for en god ordens skyld gøre opmærksom på, at vi ikke er en "kamporganisation" eller en organisation, som alene varetager mændenes interesser. Tværtimod bestræber vi os på at se samlivsophævelse og samvær med børn som et fælles problem for forældrene – og i børnesager med udgangspunkt i børnenes ret til 2 forældre. Vi lægger ligeledes vægt på at have medarbejdere af begge køn, bl.a. for bedre at kunne bevare en kønsmæssig neutral vurdering i vores rådgivning af mændene/fædrene. Det kan også nævnes, at vi gennemfører parsamtaler i forbindelse med konfliktfyldte samlivsophævelser.

I den sammenhæng har vi egentlig undret os over, at den nedsatte ekspertgruppe er så kønsmæssigt skævt sammensat, med 11 kvinder og 1 mand, og at SFI rapporten er udarbejdet alene af 2 kvinder. Vi anfægter ikke disse eksperters faglighed, men i den bredere kønsdebat er det almindeligt accepteret, at mænd og kvinder i flere sammenhænge opfatter virkeligheden forskelligt. Vi mener derfor, at en mere kønsmæssigt ligelig fordeling kunne have været hensigtsmæssig.

2. Generelle bemærkninger om forældreansvarsloven

Det er mandecentrets oplevelse, at forældreansvarsloven har fungeret efter lovgivers hensigt. Den har med statsforvaltningerne som vigtigt redskab bidraget til, at mødre og fædre har fundet ind i et samarbejde om deres børn, og den har flyttet fokus fra forældrenes ret til barnets ret og barnets behov.

I vore kommentarer har vi taget udgangspunkt i den overordnede intention med loven, som den fremgår af bemærkningerne til lovforslaget: "Med lovforslaget ønsker aftalepartierne en grundlæggende ændring af området, således at det fremover er **barnets ret til begge sine**

forældre – og ikke forældrenes ret til barnet – der skal være det bærende element for afgørelser.” (Mandecentrets fremhævelse.)

3. Kommentarer til evalueringens pkt. 3, 5.5 og 6.2.4

I lighed med mange andre er det mandecentrets oplevelse, at fælles forældremyndighed har forholdsvis begrænset praktisk værdi (bortset fra de tilfælde hvor den forælder, der ikke har fået del i forældremyndigheden, juridisk set ikke er part i sagen og derfor ikke høres i afgørelser om barnets forhold). Til gengæld er dens symbol- og signalværdi betydelig. Den giver utvetydigt til kende, at det er begge forældres ansvar i fællesskab at tage sig af deres fælles børn, og den tydeliggør, at ingen af dem har opfyldt dette ansvar blot ved at betale børnebidrag til den anden – at der er mere end økonomi involveret, uanset at deres samliv er ophørt. At nogle forældre har svært ved at acceptere dette fælles ansvar er ikke grund nok til at afskaffe muligheden for at dømme til fælles forældremyndighed, især ikke fordi loven og vejledningen giver tilstrækkelige muligheder til at ophæve den, hvis det er bedst for barnet.

Der har i medierne været meget omtale af udlevering af børn til voldelige forældre og af, at loven skulle tvinge voldsramte til at mødes med voldsudøveren. Familiestyrelsens statistik viser, at der er påstande om vold i 3% af samværsagerne. Såvel loven som den meget udførlige vejledning tager imidlertid højde for, at den slags forhold kan forekomme, og anviser, hvad der skal gøres, således at hverken barn eller ex udsættes for vold eller risiko for vold. At sådanne ulykkelige tilfælde forekommer skyldes derfor efter mandecentrets opfattelse ikke en fejl i lov eller vejledning, men enten manglende ressourcer til tilstrækkeligt grundigt at kunne følge lovens og vejledningens anvisninger eller ganske enkelt sagsbehandlingsfejl.

Den eneste anden måde, man kunne forsøge at eliminere de ulykkelige tilfælde på, ville være ved at ophæve vilkåret om, at der skal være et minimum af dokumentation for de påstande om den anden forælders adfærd, som fremføres. Det ville imidlertid indebære en helt usædvanlig tilsidesættelse af den normale retssikkerhed, hvis en anklage mod en person skulle tages som bevis for sin egen rigtighed og for den anklagedes skyld.

En sidste kort kommentar: I slutningen af evalueringens pkt. 6.2.4 nævnes det, at ansøgninger om deleordning kan have et skjult økonomisk motiv, nemlig bortfald af pligten til at betale børnebidrag. Det modsatte kan imidlertid også tænkes: at en bopælsforælder af økonomiske motiver er imod en deleordning, som nemlig kan koste retten til at modtage børnebidrag.

4. Kommentar til punkt 5.6: samarbejdschikane

Det tema i familiestyrelsens evalueringssystematik, hvor mandecentrets erfaring peger på, at der er størst behov for en regulering af loven, er nr. 5: Samarbejdschikane. På trods af, at der ifølge statsforvaltningens statistik (offentliggjort i juni i år) har været 33% flere samværsager, hvor samarbejdschikane påstås at finde sted, end sager, hvor der er påstand om vold, har der i medierne været langt mindre fokus på denne problematik end på volden.

Det fremgår af "Evaluering af forældreansvarsloven" pkt 5.6, at mandecentret ikke er ene om at se behovet for regulering her. Vi kan genkende problematikken, som den så realistisk og dramatisk fremgår af de i bilagsdelen, s. 164 ff, omtalte sager: "at myndighederne kommer til kort, hvis en forælder vedholdende fastholder sin modstand til trods for den betydning, det har for barnet." (Evalueringen, s. 106 nederst.) På trods af den klare formulering i lovens § 19, stk. 1, er det i dag sådan, at hvis en bopælsforælder er opsat på at fratage barnet dets lovbestemte ret til at være sammen med den anden forælder, lader denne berøvelse sig gennemføre, blot bopælsforælderen er stædig og konsekvent nok.

Mandecentret er uenig med dem, der ser løsningen på dette problem i at begrænse barnets ret til samvær med begge forældre. Vi mener, at lovens intention er rigtig og bør fastholdes. Problemet må og skal løses på anden vis. Vi er derfor lettet over at kunne konstatere, at familiestyrelsen er nået frem til samme kerneproblem – tidsfaktoren - og samme konklusion, som vi selv, når vi har søgt at analysere problemet og finde en løsning. Styrelsen skriver således i evalueringsdelen på s. 107, 2. afsnit:

"En styrkelse af loven på dette punkt må antages i nogen grad at kunne ske gennem en tidligere og mere konsekvent indsats over for chikanen og den bagvedliggende konflikt."

Da det er tidsfaktoren, der bliver afgørende for, om lovens sanktionsmuligheder kan anvendes uden at komme i strid med barnets tarv, må og skal det være i tidsfaktoren, der bør prioriteres ved en kommende revision af loven. Mandecentret foreslår derfor en ændring i den til forældreansvarsloven hørende Bekendtgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v., kapitel 4 Midlertidige afgørelser.

§ 15 har nu følgende ordlyd: "En midlertidig afgørelse om forældremyndighed og barnets bopæl efter lovens §§ 26-28 og en midlertidig afgørelse om samvær efter lovens § 29 skal træffes hurtigst muligt og så vidt muligt inden 4 uger.

Følgende tilføjelse foreslås:

Stk. 2 Søger den ene forælder at hindre eller begrænse barnets ret til kontakt med den anden forælder efter lovens § 19, uden at der foreligger en indlysende og konkret årsag til bedste for barnet, skal der træffes en midlertidig afgørelse om samvær inden 4 uger fra modtagelsen af anmodningen herom. Samværet skal etableres inden 6 uger fra modtagelsen af samme anmodning.

Desuden foreslås lovens § 19 ændret, således at der indsættes et nyt

stk. 3 Lever den forælder, som barnet har bopæl hos, ikke op til sit ansvar i henhold til stk. 1, 2. pkt., skal statsforvaltningen indlede ny sag til afgørelse om forældremyndighed og barnets bopæl. Skønnes den anden forælder at være bedre egnet til at varetage samarbejdet om barnet og sikre barnets ret til kontakt med begge forældre, skal statsforvaltningen træffe midlertidig afgørelse om overførsel af forældremyndighed og bopæl, indtil retten kan tage endelig stilling.

Det er mandecentrets opfattelse, at den udøvende myndighed på denne måde får tilstrækkelige beføjelser til at hindre, at en chikanerende forælder kan berøve barnet samværet med den anden

forælder så længe, at det til slut må konstateres, at det er bedst for barnet at miste kontakten med den anden forælder. Ved disse ændringer tror vi med andre ord, at det kan undgås, at samarbejdschikane kan betale sig.

Bliver det lettere at fastslå samarbejdschikane? Næppe. Men lovgiver opnår ved forslaget at sikre den kontakt med den anden forælder, som er lovens intention og barnets ret. Den midlertidige og helst langvarige afbrydelse af denne kontakt er et væsentligt led for den chikanerende forælder i processen med at nå sit mål: at isolere barnet permanent fra den anden forælder. Bestræbelserne hen imod dette mål bliver så at sige "taget i tilløbet" ved de foreslåede ændringer i lov og bekendtgørelse.

Et kerneproblem i disse sager er den loyalitetskonflikt, som de berørte børn bliver sat i. Her vil forslagene i evalueringen om hurtigere involvering af de kommunale myndigheder (forudsat at disse har vilje og ressourcer til at handle hurtigt i disse sager) og ikke mindst af udarbejdelse af forældreevneundersøgelser (af begge forældre) sandsynligvis kunne bidrage positivt, hvorfor mandecentret bakker disse forslag op.

5. Påpegning af et kommunikationsproblem i statsforvaltningerne

Det andet væsentlige punkt, hvor der efter mandecentrets opfattelse er brug for forandring, drejer sig om praksis i henhold til forældreansvarsloven, nemlig om den diskrimination, som utilsigtet finder sted i statsforvaltningernes behandling af sagerne.

Der er ikke nødvendigvis noget galt i, at langt hovedparten af de juridiske sagsbehandlere og børnesagkyndige rådgivere i statsforvaltningerne er kvinder. Men det bliver problematisk, når de ansatte tilsyneladende ikke er bevidst om, at der er eller kan være en forskel på mænds og kvinders måde at kommunikere på.

Når man ydermere ikke er opmærksom på den usikkerhed, det kan medføre for en mand pludselig at sidde alene (fordi han på maskulin vis ikke har taget nogen bisidder med: det klarer jeg da selv) over for ex'en, hendes kvindelige advokat, den kvindelige jurist og den kvindelige børnesagkyndige, så kan det gå helt galt. Det er vores erfaring, at denne situation ikke er sjælden. Ex'en og hendes advokat udtrykker sig med de ord og i det toneleje, som de to kvinder på den anden side af bordet også har det godt og trygt med, og ind i denne samstemte verden forsøger manden så at formulere sin opfattelse, som måske på grund af hans oplevelse af at være i mindretal og i forvejen være usikker ved al denne snak får en kantet, kontant facon. Oplever han så, at han ikke bliver forstået, kan han for alvor begynde at føle sig afmægtig, og når man gør det, kommer der frygt ind, og så bliver tonen måske lidt højroset, måske endda lidt vred. Skulle det sidste ske, kan manden næste lige så godt forlade mødet med det samme. Så er han langt bagud på point. Han får besked på at tie og lytte, hvorpå ex'en kan fortsætte med de rigtige ord og vendinger.

Det lyder som en karikatur – og var det bare så vel! Det er, hvad vi medarbejdere selv har oplevet, og hvad vi hører igen og igen og igen fra de mænd, der henvender sig i mandecentret for at få hjælp.

Det fungerer ikke at ignorere problemet. Det skyldes ikke ond vilje i statsforvaltningerne. Det skyldes en tro på, at kønsforskelle ikke er væsentlige i sagsbehandlingen, og denne tro må der gøres op med. For der er forskel på, hvordan (mange) mænd udtrykker sig, og hvordan (mange) kvinder gør det. Dette understreges af Tænk tanken VM – Viden om Mænd i dens netop udkomne publikation "30 forslag – En politik for drenge og mænds ligestilling" (Udgivelsen er sket med støtte fra KVINFO, Institut for Menneskerettigheder, 3F og DJØF. Den er redigeret af VMs leder Marie Valentin Beck og Svend Aage Madsen, og blandt publikationens forfattere kan nævnes Kenneth Reinicke, Dorte Kousholt, Robert Olsen og Anette Kronborg.)

Bogens kapitel om "Faderskab, familieformer og omsorg" munder ud i 5 forslag til handlinger. Jeg citerer her forslag nr. 3:

"Der bør arbejdes på, at billedet af familier i det offentlige rum gøres mere mangfoldigt. Herunder bør det **sikres, at offentlige institutioner og myndigheders kommunikation med forældre er kønsneutral og inkluderende. I disse institutioner og myndigheder bør der startes en opkvalificering af kommunikationen mellem professionelle og fædre.**"
(Mandecentrets fremhævelse.)

6. Kort kommentar til forslaget om alle sagers afgørelse i statsforvaltningerne

Mandecentret har forståelse for ønsket om at forenkle sagsgangen, men af retssikkerhedshensyn, ikke mindst adgangen for forældre og vidner til at afgive forklaring under strafansvar, kan vi ikke umiddelbart anbefale at afskære domstolene fra at træffe endelige afgørelser i sager om fælles forældremyndighed, barnets bopæl og (under visse omstændigheder) samvær.

Høringsvar fra Bedsteforældrene imod Forældreansvarsloven i forbindelse med revision af forældreansvarsloven december 2011.

Indledende bemærkninger

Vi fra Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven takker for at få mulighed for at afgive høringsvar i forbindelse med revisionen af forældreansvarsloven.

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven har igennem de seneste år oplevet, at forældreansvarsloven svigter og ikke yder børn og forældre beskyttelse.

Vi oplever, at forældreansvarsloven og den administration af loven der finder sted, direkte ansporer til forværring af konflikter, og dermed sætter familier under betydeligt pres, mange gange i årevis. Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven får utallige henvendelser, som gang på gang viser, at virkeligheden er barsk og konflikterne uløselige med den nuværende forældreansvarslov. De bedsteførelde og forældre vi har haft forbindelse med gennem årene, har netop været veluddannede og velfungerende familier, som har været berørt af de meget konfliktyldte sager. Især med sager som indeholder vold og seksuelle overgreb overfor barnet, samt vold og stalkerlignende adfærd fra den ene forælders side. Vi mener at dette skyldes, at forældreansvarsloven i sin grundstruktur har fokus på at "barnets bedste" som hovedprincip er lig med barnets ret til to biologiske forældre, og ikke barnets ret til omsorg, tryghed, ro og forudsigelighed.

Barnet bliver således holdt fast i en uløselig konflikt.

Ifølge Mai Heide Ottosens evaluering ved man, at dette er til stor skade for børnenes udvikling, hvorimod der intet belæg er for, at det delte forældreskab er til gavn for andre end forældrene. Dette har vi på forskellig vis gjort politikere og andre opmærksomme på siden Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven blev dannet i 2009.

Vi opfordrer derfor til, at loven ændres i sin grundstruktur, således at den får fokus på barnets ret til omsorg, tryghed og trivsel og ikke som nu på barnets ret til to biologiske forældre.

Man har allerede inden forældreansvarslovens vedtagelse, været bekendt med den udbredte videnskabelige dokumentation og erfaringer fra udlandet, som går i modsat retning af, hvad der dikteres i forældreansvarsloven. Derfor kan det undre, at man kan forsvare at have en lov, som går imod den foreliggende erfaring og viden.

Der står i forældreansvarslovens § 4, at afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. For at kunne træffe en afgørelse om, hvad der er bedst for barnet, må begrebet "barnets bedste" defineres. I nuværende lovgivning, og i de omfattende tilhørende vejledninger i forbindelse med forældremyndighed og samvær, defineres barnets bedste, som barnets ret til to forældre. Dette danner grundlag for alle afgørelser efter forældreansvarsloven.

Desværre er der ikke altid overensstemmelse mellem barnets behov for omsorg, tryghed og trivsel og forældreansvarslovens påtvungne ret til to forældre. Derfor bør forældreansvarsloven ændres således, at den afgørende vægt i afgørelserne omkring forældremyndighed og samvær bliver lagt på barnets ret til omsorg, tryghed og trivsel, og ikke som nu på barnets ret til to forældre.

Der henvises til Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, KAPITEL I, Artikel 9, hvor der står følgende:

”Deltagerstaterne skal respektere retten for et barn, der er adskilt fra den ene eller begge forældre, til at opretholde regelmæssig personlig forbindelse og direkte kontakt med begge forældre, undtagen hvis dette strider mod barnets tarv.”

Den sidste del af FNs Artikel 9 (vores udhævning med fed) synes fuldstændig udeladt i forældreansvarsloven. Bedsteforældrene mod forældreansvarsloven opfordrer til, at forældreansvarsloven revideres således, at loven lever op til FN artiklens fulde ordlyd, som netop har fokus på beskyttelse af barnet.

I det nedenstående vil vi, med udgangspunkt i nogle af de 9 temaer familiestyrelsen har valgt at behandle i forbindelse med evalueringen, give vores mening til kende.

Fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske:

Vi mener, at der er et udbredt ønske i befolkningen, om at bevare fælles forældremyndighed efter en skilsmisse, hvis det er til gavn for både børn og voksne, og når begge forældre ønsker dette.

Vi mener dog, at det ikke bør være muligt at dømme til fælles forældremyndighed. Det er nødvendigt at fælles forældremyndighed er en aftale, der indgås frivilligt, og derfor bør det altså ikke være muligt at dømme til fælles forældremyndighed. Det er vigtigt, at den ene forælder alene kan have forældremyndigheden for at skabe ro i situationer, hvor der f.eks. efter forældrenes egen opfattelse er konflikter. Det kan f.eks. være i tilfælde af, at der ikke har været samliv eller i tilfælde af vold i familien.

Forældreansvarslovens vidtgående krav til samarbejde og fælles forældremyndighed, sætter mange familier under voldsomt pres. Vi i Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven må understrege alvorren af de konsekvenser, vi ser udspringe af tvangen til fælles forældremyndighed i forældreansvarsloven. Det er helt nødvendigt, at der tages højde i revisionen af lovgivningen for, at der kan være mange forskellige forhold parterne imellem, som ligger til grund for en uløselig konflikt. Det tager loven ikke højde for i dag. Hvis ikke begge parter ønsker at indgå aftale om fælles forældremyndighed, må forældremyndigheden tilgå den ene part, som har været barnets primære omsorgsperson.

Ifølge rapporten om DOM TIL FÆLLES FORÆLDREMYNDIGHED, fremgår det netop, at samarbejdet ikke er blevet forbedret mellem forældrene, efter at der er dømt til fælles forældremyndighed, og at det er en stor belastning for børn at befinde sig i et klima, hvor der ikke er kommunikation mellem forældrene. Derfor bør forældreansvarsloven ændres således, at den afgørende vægt i afgørelserne omkring forældremyndighed bliver lagt på barnets omsorg, tryghed og trivsel, og ikke som nu på barnets ret til to forældre.

Barnets bopæl:

Bedsteforældrene mod forældreansvarsloven mener, at forældremyndighedsindehaveren skal bestemme, hvor barnet skal bo, og derfor bør pligten til at varsle den anden forælder ved flytning afskaffes.

Varslingspligten kommer reelt til at betyde, at bopælsforælderen ikke kan bestemme, hvor barnet skal bo, da barnets bopæl skal vurderes af retten i tilfælde af, at samværsforælderen anlægger sag. Bopælsforælderen er på den måde frataget sit frie valg til at bestemme hvor hun/han skal bo, og derfor kan det sammenlignes med en stavnsbinding.

Barnets perspektiv (inddragelse og initiativret):

Vi har store betænkelighed ved alle de udtalelser, som i sagsbehandlingsøjemed nu skal indhentes fra forskellig side. Børnesagkyndige, daginstitutionspersonale, skolelærere, kommunale sagsbehandlere osv. Alle disse har nu fået frit slag til at mene noget, og familierne med alle problemerne føler sig mistænkeliggjort og fredløs.

Udtalelserne fra børnesagkyndige tillægges meget stor vægt i retssager og i statsforvaltningen. Derimod synes udtalelser fra andre (f.eks. læger, skadestuerapporter, daginstitutioner og skoler) om barnet ofte negligeret i sagerne og disse tillægges tilsyneladende ikke større vægt, såfremt de ikke peger i retningen af, at det er godt for barnet at have kontakt med begge biologiske forældre. Dette har vi i Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven set et utal af eksempler på, og henviser ligeledes til artikelseerien fra BUPL, vedlagt bilag 1.

Når børnene høres, og ikke siger det rigtige, nemlig ”lige meget far og mor”, er erfaringen fra henvendelserne til bedsteforældrene, at børnenes udtalelser ofte overhøres.

Det er i mange tilfælde et urimeligt ansvar, der lægges på børns skuldre når deres udsagn tillægges afgørende vægt. Desuden er der et dilemma i at høre børn da de ofte er meget loyale overfor deres forældre, og sætter hensynet til forældrene højere end hvad der egentlig er godt for barnet selv.

Børn kan også have vanskeligt ved at kende rækkevidden af deres svar/udtalelser. Dette er også et kendt fænomen, at børn der har levet med vold i familien ses at overtage den voldelige forældres adfærd og sympatiserer med den voldelige forælder.

Børn bør kun inddrages i sagsbehandlingen, hvis de selv ønsker det. Følges børnenes ønsker ikke, skal det forklares i dommen og af en professionel samtalepart i retten eller statsforvaltningen, hvorfor barnets ønsker ikke er imødekommet. Ligeledes skal barnet have en forklaring.

Der skal lægges afgørende vægt på primær omsorgsgivers forklaring om barnets forhold.

Vold og anden grænseoverskridende adfærd:

Selv hvor der er påstand om vold og seksuelle overgreb, er det ikke muligt at beskytte barnet. Her kræves beviser, velvidende at forbrydelser begået inden for hjemmets fire vægge næsten er umulige at bevise. Her bliver det påstand mod påstand. Et lille barns usammenhængende udtalelser og ændret adfærd mod en voksen mands ord. Politiet henlægger sagerne. Ikke fordi de ikke tror på hvad moderen eller/og barnet siger, men fordi bevisbyrden ikke kan løftes. Den mistænkte kan så gå til medierne med en historie om at være fuldstændigt rensat, hvilket jo desværre ikke er korrekt.

I evalueringsrapporten anføres det, at mere træning af de ansatte ved kommunerne og statsforvaltningerne ville kunne løfte sløret for, hvad der rent faktisk forgår i hjemmene. Det er en utopi.

Tænk på Esbjergsagen. Ingen så det komme, trods gentagne anmeldelser og en kone på krisecenter, som blev belært om, at man ikke måtte udtrykke den slags mistanker, da hun var bekymret for sin datter.

Familiefaderen fra Amager skjulte også sit sande jeg i mange år.

Vi mener at det er vigtigt at lytte til en bekymret forælder og beskytte barnet –Tvivlen SKAL komme barnet til gode, ikke samværsforælderen, som det desværre er tilfældet med forældreansvarsloven.

Hvis barnet har overværet den ene forælders vold imod den anden, må denne vold anerkendes som traumatiserende for barnet på lige fod med vold mod barnet selv, og samværet med den voldelige forælder stoppes uden urimelige krav om beviser.

I Bilag til evaluering af forældreansvarsloven bliver man ganske rystet over at læse, hvad børn og deres enlige forsørgere udsættes for, for at imødekomme kravet om, at alle sager skal tage udgangspunkt i, hvad der er til barnets bedste, læst: have to biologiske forældre. Først når både mor og barn er behandlingskrævende, kan et samvær stoppes. Dette er helt i tråd med den udmøntning af loven bedsteforældrene oplever ved henvendelser fra fortvivlede familier.

”Dokumenteret vold” må anerkendes og ikke kategoriseres under ”påstået vold”.

Vold eller anden krænkende adfærd i familien, og vold eller anden krænkende adfærd mod børn under samvær kan ofte være svær at bevise. Lovgivningen bør derfor sikre beskyttelse af børn i tvivlstilfælde, i stedet for som nu at beskytte barnets ret til en samværsforælder. Læs forældrenes ret.

Der bør lægges afgørende vægt på primær omsorgspersons forklaring.

I samværsafgørelser bør forældrenes forudgående forhold og tidligere erfaringer med samvær eller kontakten til barnet indgå, således at afgørelserne ikke som nu kun er baseret på et fremtidsorienteret perspektiv uden hold i tidligere erfaringer og hændelsesforløb.

Det skal anerkendes, at vold og krænkende adfærd ikke tolereres i vores danske samfund, men desværre gives voldsmænd og krænkere frit spil i Danmark med forældreansvarsloven. Dette må der rettes op på, da det er ødelæggende for den konkrete familie, der ikke kan få lov at fjerne sig fra voldmanden. På et samfundsmæssigt plan må det også siges at være problematisk. Derfor opfordrer Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven på det kraftigste til, at man ved revideringen sætter fokus på, at vold og krænkende adfærd ikke under nogen omstændigheder tillades. Hvis et barn udsættes for vold, eller der er mistanke om vold under samvær, skal der ikke sættes samvær.

Samarbejdschikane:

Med forældreansvarsloven er betydningen af samværschikanebegrebet skærpet. Dette ses bl.a. ud fra § 19 ”Begge forældre har ansvar for, at barnet har samvær”. Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven kan ikke understrege nok, at loven bør revideres således, at den primære omsorgsgiver har ansvaret for barnet, med alt hvad det indebærer, og ikke som nu ansvaret for at opfylde samværsforældrens ret til samvær. Truslen om at få frataget forældremyndigheden over barnet, hvis den primære omsorgsgiver ytrer bekymring om overgreb eller dårlig trivsel ved samvær, forhindrer reelt barnets primær omsorgsperson i at beskytte barnet i sådanne tilfælde. Samværschikanebegrebet har fatale konsekvenser, da det reelt fratager den primære omsorgsgiver muligheden for at beskytte barnet. Derfor bør samværschikanebegrebet fjernes ved revideringen af loven.

Samvær (deleordninger, fælles ansvar for transport, samvær med andre):

Børn skal have mulighed for at bo ét sted, dvs. have en fast base. Det bør ikke være muligt for myndighederne at træffe afgørelse om deleordning mod en af forældrenes ønske, da dette kræver udstrakt samarbejde mellem forældrene.

Selv om forældrene synes det er en god ide, er der mange børn der mistrives ved det. Deleordning giver meget uro og rodløshed i børnenes tilværelse. Deleordninger tager i mange tilfælde større hensyn til forældrenes ønsker end til børnenes trivsel.

Ved fastsættelse af samvær skal der tages højde for barnets familieforhold.

Efter længere tids adskillelse bør det ikke være muligt for en samværsforælder at bryde ind i barnets etablerede familierammer. Ligeledes bør bedsteforældres og stedforældres og betydning og indsats i barnets liv anerkendes.

Det virker besynderligt og gammeldags, at der fra lovgivers side fokuseres på to biologiske forældre, og ikke på om barnet får sit behov for såvel kvindelige som mandlige rollemodeller opfyldt i sin foreliggende livssituation. Der findes intet fagligt belæg for, at to biologiske forældre i barnets liv er svaret på et positivt og harmonisk barneliv. Tværtimod er der mængder af dokumentation på, at en barndom med konflikter mellem forældrene ikke er gavnlig for børnene.

Som lovgivningen er nu, sættes der stort set altid samvær uanset forholdene. Bevisbyrden for at børnene trives med samvær bør placeres hos samværsforælderen. Det bør være samværsforælderen, der dokumenterer, at samværet er positivt for barnet, da det i den nuværende situation er så godt som umuligt at få standset skadeligt samvær. Denne bevisbyrde er umulig at løfte i mange tilfælde, og først når barnet har taget skade, kan det bevises, at samværet var skadeligt. Dette kan ikke være en anstændig tilgang til børn, hvis man mener, at børn er beskyttelsesværdige. Derfor bør der ved revisionen af loven lægges afgørende vægt på den primære forælders udsagn, og det bør være samværsforælderen der beviser, at samværet er til gavn for barnet.

Før loven fra 1996 var samvær med barnet ikke en ret samværsforælderen havde. Det var et krav, at samværet skulle være til gavn for barnet. I loven fra 1996 blev samvær en ret samværsforælderen havde over for barnet. I forældreansvarsloven er samværsforælderen ret til barnet omdøbt til "barnets ret til samvær". Realiteten er, at barnet nu, i endnu større omfang end før, skal stille op til det samvær en samværsforælder ønsker, uanset om dette strider mod barnets tarv. Dette er i direkte strid med FNs børnekonvention. (se Indledende bemærkninger).

Hvis der er tale om transportomkostninger i forbindelse med samværet, mener vi, at samværsforælderen selv skal afholde udgifterne.

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven anbefaler, at fogedretten ikke anvendes til udlevering af børn til samvær, da dette er dokumenteret traumatiserende for børnene.

Det støder vores retsfølelse, at samvær kun kan stoppes ved alvorlig fare – altså ikke når der er fare. Det betyder reelt, at skaderne skal være sket, inden der gribes ind, for alvorlig fare kan ikke bevises.

Små børn

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven oplever et særligt svigt i forældreansvarsloven i forbindelse med spædbørn og små børn (0-3 år) og deres mødre. Der skal tages hensyn til det lille barns særlige behov for omsorg og stabilitet og ro, samt den vitale tilknytning mellem spædbarnet/det lille barn og moderen/den primære omsorgsgiver. Denne tilknytningsproces danner fundamentet for, at barnet kan blive en velfungerende samfundsborger senere hen i livet. Der skal derfor tages særlige hensyn til de små børns behov for tilknytningen til moderen/den primære omsorgsgiver.

I disse tilfælde er der jo oftest tale om børn født udenfor et parforhold, hvor forældrenes kontakt har været kortvarigt og er ophørt før barnet blev født.

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven foreslår en fuldkommen fredning af børn op til mindst 1 år og deres mødre, som ikke skal udsættes for procesbelastning.

Oplysningspligt

Den samværsforælder, der ikke har del i forældremyndigheden, har iflg. forældreansvarsloven ret til at få adgang til alle oplysninger om barnet fra offentlige myndigheder, læger, institutioner mv. Denne ret virker ofte som en gennemgribende intervention i mange private dele af barnets og forældremyndighedsindehaverens liv. Dette kan anspore til en stalkinglignende adfærd, gennem samværsforælderens kontinuerlige søgen efter oplysninger.

Vi mener at denne ret skal bortfalde. Det er kun i ganske særlige tilfælde, der ikke dømmes til fælles forældremyndighed med den nuværende forældreansvarslov. Det virker besynderligt, at samværsforælderen skal have adgang til stort set alle personlige oplysninger om barnet og forældremyndighedsindehaveren. I praksis er barnet og forældremyndighedsindehaverens private oplysninger meget svære at skille ad. Det er uheldigt, at f.eks. barnets institution bliver et sted, hvor konflikten kan fortsætte. Dette synspunkt anføres også i evalueringsrapporten. Det er ikke gavnligt at fratage forældremyndighedsindehaverens trygge kontaktmulighed med f.eks. barnets læge, institution, sundhedsplejerske mv. i tilfælde af konflikt, da forældremyndighedsindehaveren ved, at ingen samtale er fortrolig, for alle oplysninger skal gives videre til samværsforælderen. Fagpersonerne kan ofte føle sig pressede i spændingsfeltet mellem at varetage barnets interesser og varetage samværsforælderens krav om oplysninger. Fagpersoner kan endvidere være uvidende om grundlaget for sagen og er ikke trænede til at udtrykke sig i termer, der anvendes i juridiske afgørelser.

Adgang til at rejse nye sager om forældremyndighed og bopæl:

Sager som parterne betragter som højkonfliktfyldte, bør kunne udskilles fra første henvendelse til statsforvaltningen, således at der sikres hurtig afgørelse med fokus på, at barnet gives ro og stabile rammer.

Det har vist sig, at der bliver brugt uhørt store summer på sager, der kører i årevis, bl.a. ved gentagende børnesagkyndige undersøgelser. Revisionen af loven bør tage meget mere højde for procesbelastningens konsekvenser, både over for familierne og set i et samfundsmæssigt perspektiv. Procesbelastningen, ofte med flere sideløbende sager/eller hvor den ene sag overtager den anden, bør minimeres mest muligt. Muligheden for at føre alle disse sager fremmer også i mange tilfælde en stalkinglignende adfærd hos den ene part, som på den måde kan passe modparten op ved alle møder og retsmøder, og det giver også en udvidet indsigt i modpartens privatliv. Dette bliver betegnet som stalking ved hjælp af tredje part i den nye stalkinglov, som er under udarbejdelse. Det er vigtigt at bemærke, at en karantæne ordning under den nuværende lovgivning kan frygtes at forværre situationen for mange familier. Derfor kan vi ikke anbefale denne løsning. Det er i selve forældreansvarslovens grundstruktur, at problemet med den uendelige eller gentagende sagsførelse skabes. Dette skyldes efter Bedsteforældrene mod forældreansvarslovens opfattelse, at forældre i konflikt ganske enkelt ikke gives mulighed for en løsning af konflikterne med forældreansvarsloven. Derfor er det nødvendigt, at forældreansvarsloven laves om, ved at give den ene forælder mulighed for at skabe ro om barnet i de tilfælde, hvor konflikterne for forældrene synes uløselige.

Afsluttende bemærkninger:

Vi fra Bedsteforældrene mod forældreansvarsloven appellerer hermed til de ansvarlige politikere om at ændre loven, så det igen bliver muligt at beskytte børn mod skadeligt samvær og at give barnets bedste et reelt indhold, så børn får mulighed for at få en tryk barndom.

Når loven skal revideres anbefaler Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven, at loven fokuserer på børn frem for misforstået ligestilling og gives et indhold, som igen gør det muligt at beskytte børn og forældre især mødre imod vold, krænkende adfærd, langvarige konflikter osv.

Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven mener, at forældreansvarsloven bør ændres i sin grundstruktur, hvor nogle af de vigtigste ændringer bør være:

- At det ikke skal være muligt at dømme til fælles forældremyndighed.
- At den afgørende vægt i afgørelserne omkring forældremyndighed og samvær bliver lagt på "barnets ret til omsorg, tryghed og trivsel" samt retten til at leve i et roligt liv i stabile rammer ét sted, og ikke som nu på "barnets ret til to forældre".
- At samværschikanebegrebet bør afskaffes.
- At samværet skal være til gavn for barnet og at samværsforælderen skal løfte bevisbyrden for om samværet er positivt for barnet.
- At fogedretten ikke skal kunne tvangsmæssigt afhente børn til samvær, da dette er traumatiserende.
- At vold (fysisk, psykisk økonomisk, seksuel) under ingen omstændigheder må tolereres. Tvivlen skal altid komme barnet til gode, således at kun trygt samvær tillades.

Venlig hilsen

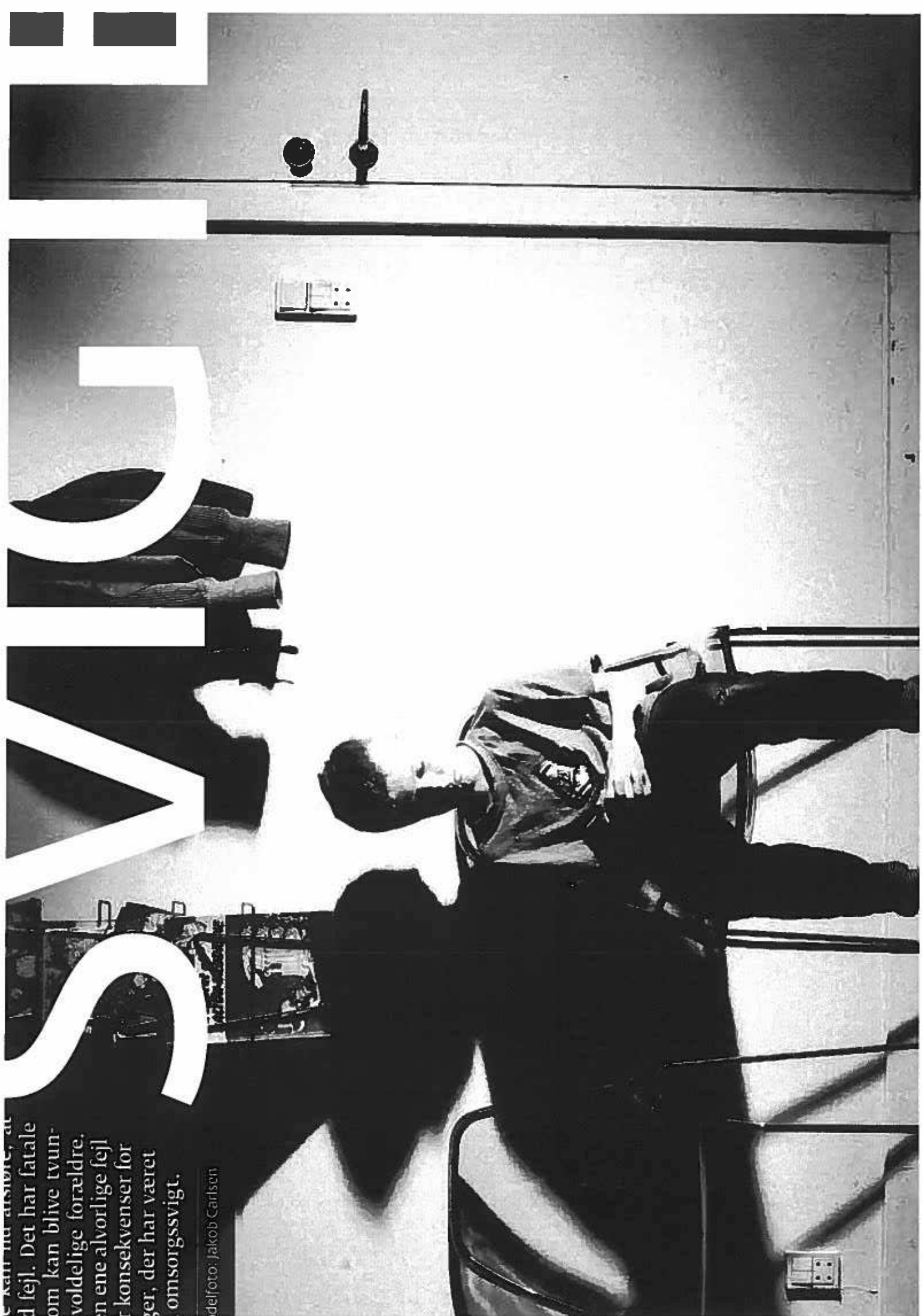
På vegne af Bedsteforældrene imod forældreansvarsloven
Ulla Nerenst
Britta Borch Gregersen
Kristian Buhl-Mortensen

Vedhæftet bilag 1: artikelserien fra BUPL

...at
d fejl. Det har fatale
om kan blive tvun-
voldelige forældre,
ene alvorlige fejl
konsekvenser for
ger, der har været
omsorgssvigt.

...delfoto: Jakob Carlsen

S V C

... og ...
fået alvorlig kritik af nævnet.

undersøgelser med fejl

kyndige undersøgelser hos statsforvaltnin-
gerne. Det tal var sidste år steget til cirka
540, viser tal, Børn&Unge har indhentet hos
de fem statsforvaltninger.

Men ingen ved, præcis hvor mange af
disse undersøgelser, der er fejli. Børn&Unge
har bedt Psykolognævnet, som fører tilsyn
med psykologernes faglige virke, oplyse,
hvor mange gange nævnet har kritiseret en
børnesagkyndig undersøgelse.

Det har vi ikke kunnet få oplyst.

»Det er et spørgsmål om, hvordan vi opgør
vores klagesager. Vi henfører ikke vores stati-
stik til sagstyper, og derfor kan vi ikke oplyse,
i hvor mange klager over børnesagkyndige un-
dersøgelser, der er udtalt kritik.« oplyser for-
manden for Psykolognævnet, Eva Pedersen.

En måde at få et indblik i kvaliteten af de
børnesagkyndige undersøgelser er ved at se
på antallet af klager. De er eksploderet.

BUNKER AF KLAGER. To ud af tre klager, som
Psykolognævnet modtog sidste år, vedrørte
netop børnesagkyndige undersøgelser. Næv-
net afgjorde 56 klager. 43 af disse var klager
over børnesagkyndige undersøgelser. Sva-
rende til 77 procent. Og mængden af klager
er steget kontinuerligt siden 2008.

Tallene vidner om, at der er tale om et meget
alvorligt problem med alvorlige konsekven-
ser for børn og forældre, mener familierets-

område. De mennesker, som klager, har været
udsat for et massivt pres, nogle gange i årevis,
og at de så finder kræfter til også at klage, må
vække til dyb eftertanke,« siger hun.

Formanden for Dansk Psykologforening,
Roal Ulrichsen, mener, at det er sjældent,
at der er hold i de klager, som nævnet mod-
tager vedrørende børnesagkyndige under-
søgelser. Klagerne er snarere et udtryk for
forældrenes frustration og ikke et bevis på
dårligt psykologarbejde, mener han.

»Der er jo tale om sager, hvor forældrene
strides indbyrdes, og det er nogle meget
erfarne og specialiserede mennesker, der
arbejder inden for dette område. Det er mit
indtryk, at der stort set ikke er nogen, der
får medhold. Det kan naturligvis hænde,«
siger han.

Men de oplysninger, Børn&Unge er i besid-
delse af, viser det modsatte. Forældrene har
i flere tilfælde fået ret i, at psykologerne gør
et dårligt stykke arbejde.

Afgørelserne viser, at kvaliteten af de
børnesagkyndige undersøgelser i flere tilfæl-
de har været tvivlsom. En af afgørelserne
stammer fra 2009 og bunder i en strid om
forældremyndighed. Her kritiserer psykolog-
nævnet den børnesagkyndige undersøgelse
for ikke at være fagligt velfunderet og for at
være partisk.

I afgørelsen hedder det:

2008	38	20	52 procent
2009	41	30	73 procent
2010	56	43	77 procent

Tabellen viser, at der er sket en markant stigning i antallet af klager over de børne-
sagkyndige undersøgelser. I 2008 udgjorde antallet af klager over børnesagkyndige
undersøgelser knap halvdelen af alle klager til Psykolognævnet. I 2010 var tallet
steget til 77 procent, svarende til knap 8 ud af 10 klager.

Kilder: Psykolognævnet

SÅDAN BLIVER EN BØRNESAGKYNDIG UNDERSØGELSE TIL

Det er retterne og statsforvaltningerne, som beslutter, om der skal iværksættes en børnesagkyndig
undersøgelse. De bliver typisk brugt i tunge sager, hvor forældrene er uenige om forældremyndighed,
bopæl og samvær. Undersøgelserne skal udarbejdes af psykologer eller børnepsykiatere.

En undersøgelse bør indeholde:

- To samtaler med hver af forældrene
- To observationer af samspejlet mellem hver af forældrene med barnet.
- En samtale med barnet alene
- Information om barnet og forældrene fra børnehaver, skoler og offentlige myndigheder
- En gennemgang af erklæringen sammen med forældrene.

Kilder: Statsforvaltningerne samt Familieretsens og Dansk Psykologforenings vejledning om børnesagkyndige undersøgelser

Med udgangspunkt heri har Psykolognævnet således
fundet grundlag for at udtale kritik af xxx (navn an-
onymiseret af red.) virke som psykolog efter psykolog-
lovens paragraf 16'.

Fra Børns Vilkår henviser Bente Boserup til
en konkret sag, hvor den børnesagkyndige i
sin undersøgelse anbefalede, at barnet skulle
flytte fra den ene forælder til den anden. Det
gjorde barnet. Men der måtte iværksættes
en ny undersøgelse, fordi Psykolognævnet
kritiserede den første. Da resultatet af den
nye undersøgelse lå klar, et år efter, gik den
direkte imod den første undersøgelse.

»Det er et grotesk eksempel, og da den nye
undersøgelse kom, ville det være synd at flytte
barnet igen, og derfor blev barnet ikke flyt-
tet,« oplyser Bente Boserup.

'Kvaliteten af børnesagkyndige undersøgelser er
meget vigtig, fordi de skal danne grundlag for forligns-
bestræbelser og for statsforvaltningernes og retternes
afgørelser ...'

I Dansk Psykologforening er formanden
glad for samarbejdet med familieretsretsen.
»Vi er tilfredse med, at vores metoder og
kompetencer bliver brugt. Det er godt, at der
er kommet en god vejledning, og at familie-
styrelsen har været vaks ved havelågen og
passer godt på området,« siger Roal Ulrichsen.
Psykologerne har, som beskrevet i
Børn&Unge nr. 14, tidoblet deres indtjening
på børnesagkyndige undersøgelser i løbet af
tre år. Mens Roal Ulrichsen glæder sig over de
mange undersøgelser, er Bente Boserup fra
Børns Vilkår bekymret over kvaliteten af de
børnesagkyndige undersøgelser.

UKLARE METODER. Kvaliteten af børnesag-

dømte mor skør

»Det er ganske forførdeligt. Hvis moderen ikke har det skidt i forvejen, må hun få det af at få sådan en besked. Det er så alvorligt, at psykologen øjeblikkeligt burde have sørget for, at moderen fik hjælp. Det svarer næsten til at få at vide af sin læge, at man har kræft og er ude af stand til at tage sig af sit barn.»

Psykolog Margrethe Brun Hansen

tral rolle. I domsudskriftet er store dele af Lykke Wagners undersøgelse gengivet, og retten fastslog, at den dengang 6-årige pige ikke længere skulle bo hos sin mor. Retten afgjorde, at det vil være bedst for barnet at få bopæl hos faderen.

»Jeg blev meget fortvivlet, da dommen kom. Min datter vil ikke bo hos sin far. Han bor i en helt anden landsdel. Det vil på alle måder splitte hendes verden,« fortæller moderen.

INTET BELÆG. Børn&Unge har fået børne-psykolog Lise Merrild, der er medlem af Børns Vilkårs hovedbestyrelse, til at gennemgå undersøgelsen.

Hun er enig med Psykolognævnet i, at Lykke Wagner mangler fagligt belæg for at dømme moderen psykisk syg.

»Det er en meget vidtgående konklusion, men der er intet i hendes undersøgelse, som underbygger denne vurdering. Hun bruger

Merrild, som desuden hæfter sig ved, at der er meget lidt fokus på barnet i undersøgelsen.

»Når hun undersøger et forhold hos moderen, redegør hun ikke for, hvad det vil betyde for barnet. Det er jo en børnesagkyndig undersøgelse. Den skulle gerne afdække, hvad moderen betyder for barnet, og hvad faderen betyder for barnet. Men det er der meget lidt fokus på,« konstaterer Lise Merrild.

SMAGSDOMMER! I sin undersøgelse beskriver Lykke Wagner, at moderen bor i en lejlighed, og at faderen bor i et hus i to plan. Hun beskriver, at der hænger et digt på væggen i moderens hjem. Hun skriver om en episode, hvor barnet vil vise sin hamster frem:

'Men moderen tillader det ikke med den begrundelse, at hamsteren sover. Da xxx (barnets navn, anonymiseret af red.) protesterer, lader moderen forstå, at hun da heller ikke tager xxx op, når hun sover bedst. Besøget slutter med, at xxx (anonymiseret af red.) viser skuffelse og vræde. Det er ikke helt forståeligt, at hun ikke må vise sit kæledyr frem.'

Flere af de kilder, Børn&Unge har talt med, og som har kendskab til børnesagkyndige undersøgelser, peger på, at der er meget smagsdommeri og lidt fagtlighed i undersøgelsen.

»Hvis jeg var vidne til den samme episode, som psykologen fremhæver med hamsteren, kunne jeg angiveligt komme frem til den modsatte konklusion, nemlig at moderen ved at sætte grænser vil gøre det rigtige i situationen. Hun vil lære sit barn indlevelse og empati. Psykologen bør heller ikke lade malerier og tegninger på væggene få betydning for undersøgelsens udfald. Psykologen skal se på, om barnet har det godt i det miljø og den kultur,

hun fortælle parterne om resultatet. Den 30-årige kvinde fra Københavnsområdet husker tydeligt, da hun blev bedt om at møde på psykologens kontor.

»Hun startede med at sige til mig, at jeg måtte forberede mig på, at det blev hårdt. Så kiggede hun på mig ud over sine briller og gjorde en lang pause. Derefter begyndte hun at fortælle mig om, hvor syg jeg var,« fortæller moderen.

Dommen, som psykologen kommer med, er i alle henseender meget alvorlig, vurderer psykolog Margrethe Brun Hansen, som også er forfatter til en lang række bøger om børn og forældre.

»Det er ganske forførdeligt. Hvis moderen ikke har det skidt i forvejen, må hun få det af at få sådan en besked. Det er så alvorligt, at psykologen øjeblikkeligt burde have sørget for, at moderen fik hjælp. Det svarer næsten til at få at vide af sin læge, at man har kræft og er ude af stand til at tage sig af sit barn,« siger hun.

INTET HØRT. Men sagen ender uventet. Efter at dommen i byretten er afsagt, skal den dengang 6-årige pige flytte fra sin mor på Sjælland til sin far, som bor i en anden landsdel.

Det kommer aldrig til at ske, for faderen skifter pludselig mening.

»Min eksmand siger til mig, at han godt ved, at jeg ikke er skør. Han opgiver også, at vores datter skal have bopæl hos ham. Hun ville heller ikke flytte over til ham, og det tror jeg, at han respekterede til sidst. Jeg tror, han kunne se, at det ville give en masse prak-

»Mi af sigt brø uvil og l Mei i Ps »Jec ledt for: re c run valt »Jec søg jeg Mir psy god indl indl hav nes »Jec gets jet. ude bru »Mi sag les æld stat sku digr bør mei kyn

er fortsætter kritik

tikere finde ud af, hvilke konsekvenser det skal have," siger sundhedspolitisk medarbejder i Forbrugerrådet Sine Jensen.

I Psykolognævnet medgiver formand Eva Pedersen, at der er noget galt, når nævnet må udtale kritik af en psykologs arbejde. Hun erkender også, at det ikke får de store konsekvenser.

»Når vi udtaler kritik, er det et tegn på, at arbejdet er på den forkerte side af strengen. Men der er ingen sanktioner som sådan. I nogle tilfælde har vi dog anbefalet psykologen at få supervision,« siger Eva Pedersen.

LYKKE OG ASBJØRN. Psykolog Lykke Wagner fra Hillerød fik i efteråret 2010 alvorlig kritik for sit arbejde med en børnesagkyndig undersøgelse, viser dokumenter, som Børn&Unge er i besiddelse af. Men Lykke Wagner arbejder stadig med børnesagkyndige undersøgelser og figurerer blandt andet på en liste over psykologer, som retten i Hillerød bruger. Lykke Wagner vil ikke interviewes om sagen.

Psykolog Asbjørn Pedersen fik i september 2006 kritik for sit arbejde med en børnesagkyndig undersøgelse. Han udfører stadig børnesagkyndige undersøgelser for både retter og statsforvaltningen. Asbjørn Pedersen erkender, at det er alvorligt, at nævnet har rejst kritik af hans arbejde. Alligevel mener han, at børn og forældre kan have tillid til hans arbejde.

»Jeg læser kritikken grundigt igennem og tager den med i mine betragtninger fremover.

»Det er vigtigt, at vi som forbrugere kan have tillid til psykologerne, så når de begår fejl, bør de ansvarlige myndigheder og politikere finde ud af, hvilke konsekvenser det skal have.

Sine Jensen, sundhedspolitisk medarbejder, Forbrugerrådet

de. Børn&Unge er i besiddelse af en afgørelse fra juni 2011, hvor børnepsykologen også fik kritik for sit arbejde.

»Det er klart, at det er mere alvorligt, når der er kritik flere gange. Men jeg tager det alvorligt hver gang. Jeg mener, at børn og forældre kan have tillid til mit arbejde,« siger Asbjørn Pedersen.

Selvom børnepsykologen erkender, at det er alvorligt at få kritik, kan han ikke huske præcist, hvor mange gange det er sket.

»Det har jeg ikke styr på. Det er sket nogle gange,« siger han.

FATALE KONSEKVENSER. At psykologer, der har problemer med deres faglighed, får lov til at udfærdige børnesagkyndige undersøgelser, kan få fatale konsekvenser.

I november 2009 blev en nu 30-årig mor fra Københavnsområdet ved retten dømt til at aflevere sin dengang 6-årige datter til faderen. Barnet skulle ikke længere have

retten eller for den psykolog, som udfærdigede undersøgelsen.

Det er statsforvaltningerne og retterne, som afgør, hvilke børnesagkyndige psykologer der skal anvendes. Der er typisk tale om private psykologer, og det kan have stor betydning, hvilken psykolog der bliver brugt til en børnesagkyndig undersøgelse. Til trods for det afviser nogle myndigheder at oplyse, hvilke psykologer de bruger til de børnesagkyndige undersøgelser. Statsforvaltningen i Hovedstaden afviser for eksempel, at de har en liste over børnesagkyndige psykologer, og de vil heller ikke oplyse, hvilke psykologer, de bruger. Det samme gør sig gældende for retten i Næstved.

Når listerne over psykologerne er hemmelige, er det ikke muligt at sætte spørgsmålstegn ved de kriterier, som psykologerne bliver valgt ud fra. Og det er et alvorligt problem, mener mediator og familieretsadvokat Pia Deleuran fra Advokatfirmaet Deleuran på Frederiksberg.

»Psykologi er ikke en eksakt videnskab. Blandt andet derfor er det vigtigt, at vi som advokater har indflydelse på, hvem der udpeges af retten, og at vi får mulighed for at sætte spørgsmålstegn ved erklæringerne. Hvis der er en svampeskade i et hus, kan parternes advokater oplyse retten om, hvilken fagperson de i fællesskab har tillid til. Men samme princip gælder ikke i tvister om børn og forældremyndighed,« siger hun.

Rod i for

Psykolognævnet afgjorde sidste år 4. Men der er modsatrettede oplysninger. Psykolognævnet oplyser til Børn&Unge, at klagen fører til kritik eller alvorlig er i besiddelse af et notat fra statsforvaltningen. Her står:

'Statsforvaltningerne er ikke part i en sag fra nævnet kopi af en eventuel afgørelse'. Statsforvaltningerne afviser, at de bliver offentliggjort. Psykolognævnet siger, at de forskellige forklaringer kommer ikke bag på Advokatfirmaet Deleuran.

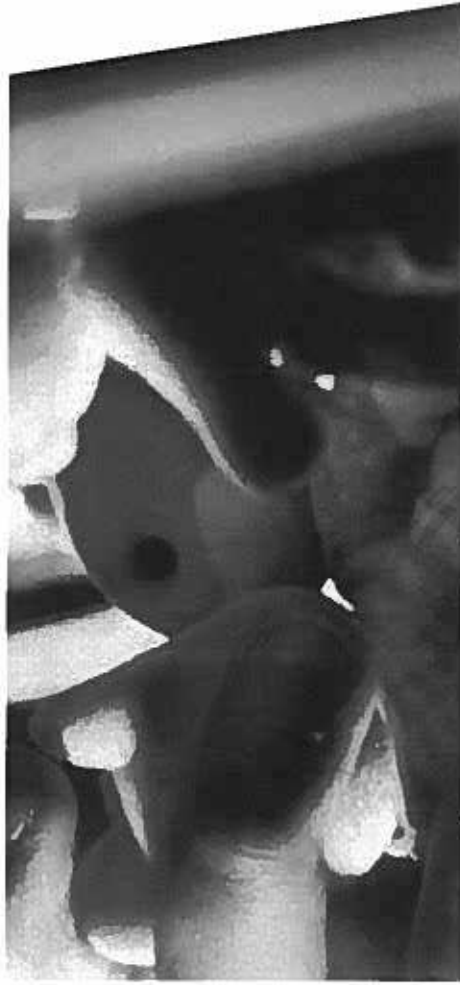
»Der sker så mange fejl på dette område. Vi må store problem er, at det er meget vanskeligt at barmene,« siger hun.

spiller også en rolle, når der skal vælges private psykologer, oplyser kontorchef Hroar Kolmos.

»Vi skal finde nogle, der har praksis i nærheden af forældrene, som har tid, og som er egnede. Der er kun et vist antal, der udbyder denne her ydelse, og dem ringer vi til,« siger Hroar Kolmos.

Selvom de børnesagkyndige undersøgelser spiller en helt central rolle for, hvordan en sag falder ud, fører myndighederne ingen kontrol med kvaliteten.

»Den børnesagkyndige undersøgelse spiller en væsentlig rolle. Men vi går ikke ind og sætter spørgsmålstegn ved undersøgelserne. Det er jo psykologernes faglighed. Det er mere det praktiske, vi ser på. Har de afleveret til

Her fra lave skrottet

id er alvorlig bekymret for en femårig pige
ager til kommunen. Den børnesagkyndige
s af børnehavens advarser. Pigen skal
ian er mistænkt for vold og overgreb.

sager med mistanke om vold og overgreb, sendt til kommunen. Vi har talt med både
er en konsekvens af forældreansvarsloven, lederen og pædagogen i barnets institution.
mener familieretsadvokat Pia Deleuran fra De ønsker begge at være anonyme af frygt for
Advokatfirmaet Deleuran. repressalier fra kommunen, og fordi sagen er
»Loven har vidtrækkende konsekvenser. anket og skal for landsretten. Børn&Unge har
Der er fra myndighedernes side en højere også læst den børnesagkyndige undersøgelse,
grad af fokus på begge forældres kontakt til som psykolog Ole Ottesen har udarbejdet. Ole
barnet og på at få etableret et samarbejde mellem Ottesen har ikke ønsket at lade sig interviewe
lem forældrene, end der er fokus på barnets om sagen.

»Loven har vidtrækkende konsekvenser. Der er fra myndighedernes side en højere grad af fokus på begge forældres kontakt til barnet og på at få etableret et samarbejde mellem forældrene, end der er fokus på barnets sikkerhed og trivsel. Derfor ser vi, at børn udleveres til samvær, som bestemt ikke er formålstjenligt,« siger Pia Deleuran, som via

UTROVÆRDIGT. Den børnesagkyndige søger børnehaven to gange i forbindelse med

pædagogen udsætter valget. Psykologen vil vide, hvordan pigen ser ud, når hun fortæller om overgrebene.

»Jeg fortæller, at hun sidder helt stift. At det kun er hendes fingre, der er urolige. Men bagefter kan jeg se, at det, jeg har fortalt, er vendt helt modsat, og at han ikke har givet det, jeg har sagt, korrekt. Det virker utroværdigt. Det var, som om han fiskede efter noget bestemt,« fortæller pædagogen.

Den børnesagkyndige psykolog er kommet ind i billedet, fordi pigens mor nægter at overlade sit barn til faderen. Ifølge forældreansvarsloven har barnet ret til at se begge sine forældre, og da moderen er uenig, beslutter myndighederne, at der skal iværksættes en børnesagkyndig undersøgelse til at afdække problemerne. Undersøgelsen skal danne grundlag for en afgørelse om forældremyndighed og samvær.

FORSØGER AT SLIPPE VÆK. Personalet undrer sig over psykologens fremgangsmåde og vurderinger. I forbindelse med sin undersøgelse bestemmer han, at pigen skal gå ind i et rum med ham alene. Stuepædagogen er rystet. Hun ved fra sin dagligdag med pigen, at hun er utryg ved de mænd, der kommer i institutionen.

»Jeg tilbyder at gå med, men det afviser han. Jeg ser tydelige tegn på, at hun er utryg. Under seancen forsøger hun at slippe væk flere gange. Først beder hun ham hente vand til sig. Derefter beder hun ham hente et viskelæder. Da han er gået, bryder hun sammen og tisser i bukserne,« fortæller pædagogen.

Det skal senere vise sig, at den børnesagkyndige i sin undersøgelse ignorerer børnehavens iagttagelser.

HAR DU OPLEVET DET SAMME?

Er du pædagog og/fører leder, og har du også oplevet, at en børnesagkyndig undersøgelse går stik imod dine/deres iagttagelser og eventuelle underretninger, vil vi meget gerne høre fra dig/jer.

også.

UD OVER BALKONEN. Den første underretning bliver sendt i august sidste år. Heri beskriver personalet, hvordan de er blevet tiltagende bekymrede for pigen. Bekymringen bygger på pigens adfærd og på hendes udtalelser. I underretningen refererer personalet pigen for at have sagt følgende:

'Min far vil smide mig ud over balkonen.'

'Han har stukket fingre op i tissekønen på mig.'

'Han har pistoler, og han kan skyde mig i hovedet.'

Men til trods for den alvorlige advarsel, griber kommunen ikke ind.

»Det er forfærdeligt, at man ikke bruger pædagogernes iagttagelser og faglighed. Vi har pligt til at underrette, men der er intet samarbejde, og vi aner ikke, hvad der sker, når vi sender en underretning,« siger lederen af børnehaven.

En måned senere, i september 2010, ser personalet sig nødsaget til at sende endnu en underretning.

'Da pædagoger og ledelse fortsat er meget bekymrede for xxx's (anonymiseret af red.) tiltagende reaktioner og dermed dårlige trivsel og adfærd, sender vi hermed endnu en underretning. Vi oplever flere gange i løbet af dagen, at xxx (anonymiseret af red.) stirrer blankt ud i luften. Hun er ikke til at komme i kontakt med, og hun kan reagere med gråd, hvis vi stiller krav om, at hun skal deltage i en aktivitet.'

Men heller ikke denne underretning reagerer kommunen på. Personale og ledelse er fortvivlede og føler sig magtesløse.

»I løbet af vores uddannelse lærer vi, hvor vigtigt det er at underrette. Og så er det meget svært, at ens faglige vurderinger ikke bliver taget seriøst,« siger pædagogen, der via sit tidligere arbejde på en døgninstitution for misbrugte børn har et særdeles godt kendskab til området.

Den sidste underretning bliver sendt den 24. juni i år. Her gengiver personalet en samtale mellem pædagogen og pigen:

'Han vil bare lade, som om han er sød, og så står han bagefter. Han har også en spøgelsesbog. Den er det værste.'

Hvordan ser den ud?

ordan
blevet
faderen.
psykolog
kræver
foderen

Inge Sommer er dybt rystet over den børnesagkyndige undersøgelse, som efter hendes mening er stærkt misvisende.

fra København har været advokat for Inge Sommer, mens sagen stod på i byretten. Hendes erfaringer, at myndighederne stort set altid fastsætter samvær.

»Forældreansvarsloven kobler barnets tarv sammen med retten til at se begge forældre. Men det er ikke altid i barnets tarv. Selv når der har været vold og overgreb, får forældrene at vide, at de skal komme videre og lære at samarbejde. Loven giver slet ikke tilstrækkelig beskyttelse af børnene,« siger Vivian Jørgensen.

INGEN BESKYTTELSE. For Inge Sommer føles myndighedernes afgørelse som at blive ramt to gange. Først har hun og hendes datter været igennem forfærdelige hændelser. Dernæst oplever de, at der ingen beskyttelse er fra samfundets side.

»Min datter har været udsat for overgreb på overgreb. Først fra min eksmands side, og siden fra myndighedernes side. Første

Hun undrer sig især over den børnesagkyndige undersøgelse. Hun kan se, at mange af oplysningerne i rapporten ikke er korrekte. I undersøgelsen står blandt andet, at naboer har udtalt, at børnene har en tryk tilknytning til faderen.

»Psykologen har overhovedet ikke tjekket de informationer, min eksmand har givet. De mennesker, der er omtalt som naboer, er min eksmands tidligere arbejdsgivers mor og hans bedste vens kone. Det undrer mig, at min eksmands venner og bekendte har fået mulighed for at give oplysninger til rapporten. De er ikke objektive. Og jeg har ikke fået samme mulighed,« siger hun.

Børn&Unge ville gerne have spurgt psykologen, hvorfor han ikke har tjekket disse oplysninger. Men han ønsker ikke at lade sig interviewe om sagen.

VILLE IKKE SELV TRO DET. I december 2006 må Inge Sommer tage på Holbæk Sygehus med

ELLELØGGEHUS SKRIVER LÆGEN I SIN JOURNAL:

'Blødning fra vagina og lille obs. Seksuelt misbrug, uden at der foreligger konkret mistanke.'

På det tidspunkt har Inge Sommer flere gange selv været udsat for vold fra sin eksmands side. Han har blandt andet kastet hende op ad et skab og truet med at slå alle hendes tænder ud. Da datteren bliver ældre, begynder han også at blive voldelig over for hende.

»Hvis hun larmer eller ikke gør, som han siger, kan han finde på at tage fjernbetjeningen og slå hende over fingrene,« fortæller Inge Sommer.

Voldsepisoderne får moderen til at flygte med sin datter. Datteren har været meget syg, uden at det har været muligt at finde en årsag, og i efteråret 2009 tager de på krisecenter. Her må de opholde sig i syv en halv måned.

På krisecenteret tegner Inge Sommers datter tegninger, som vækker dyb bekymring hos en psykolog på stedet. Inge Sommer bliver selv mere og mere overbevist om, at hendes eksmand ikke alene har været voldelig, men at han også kan have misbrugt sin datter seksuelt.

TRÆKKER I LANGDRAG. Inge Sommer forsøger at få hjælp, men hun og hendes datter skal i stedet igennem undersøgelse på undersøgelse i kommunen, statsforvaltningen og retten.

»Til sidst mister man kontrollen over sit eget liv. Man kan intet stille op imod systemet. Man bliver undersøgt for alt, også om man er i stand til at bære sine tænder. Lige nu er kommunen ved at foretage en undersøgelse af min evne som forælder. Det er grænseoverskridende, når man altid har været et velfungerende menneske, men jeg stiller naturligvis op. Men hvorfor får vi ingen hjælp? Og hvorfor lytter man ikke til de mennesker, som har været tæt på hele processen? Der ligger lægeerklæringer, som viser, at min datter ikke kan tåle at være sammen med sin far, og der er udtalelser fra krisecenter og børnehaver. Hvorfor har det ingen vægt?« spørger Inge Sommer.

Hendes datter er i dag fem år og går i legeterapi. Hun er tydeligt præget af de overgreb, som hendes mor nu er sikker på, at datteren har været udsat for. Hun er bange og har mareridt. Det var efter et mareridt tilbage i 2010, at moderen blev overbevist om, at hendes datter havde været udsat for seksuelle overgreb.

»Jeg insisterede på, at hun skulle fortælle mig om de oplevelser, hun har haft. Det gjorde hun. Og hun sagde også, at det var hendes far, som havde gjort det,« siger Inge Sommer.

Men alligevel har den børnesagkyndige psykolog frikendt faderen. Han skriver i sin erklæring:

'Faderen vurderes at have relevant syn på omsorg og genoptagelse af kontakt med børnene – set ud fra hensyn til barnets tarv.'

Inge Sommer er rystet over psykologens konklusion.

om følelser, trin
sociale kompet
om dem på ww

Hermann-bøger
pendant til Alf
Hermann har et
forskellige dyr.
er blevet rigtig
selv om de er h
Kom med, så sl
der sker i Herm

Bog
Dukker, pr sik
PRISER EXCL. MØNS

Kursus i Tri

Til dig, der har
med Trin for Tr
program og tid

Special-pædago
Tlf 97 12 84 33

Vi tilbyder
med erfaring

Vi tilbyder vikarer
INSTITUTIONER
Dag- døgn- og sf

SKOLER
Folkeskoler, spec

Vi tilbyder også p
FAMILIEBEHAN
Støtte, rådgivning

Vi vægter høj kve

* Pædagogisk vikarbar
LFS samt LC og Dar

Til Familiestyrelsen

J.nr.: 2010-7301-00033

MODTAGET

6 DEC. 2011

Dato: 5. december 2011

Familiestyrelsen

Center for Familieudvikling takker Familiestyrelsen for fremsendte invitation til høring over Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven.

Vedlagt findes høringssvaret fra Center for Familieudvikling samt centrets netop afsluttede rapport 'Forældres udbytte af undervisning i fælles forældreansvar', som centret har udarbejdet netop i anledning af høringen.

Begge dele har Familiestyrelsen også modtaget elektronisk 5. december.

Vi glæder os til at følge den videre proces.

Med venlig hilsen

Annette Due Madsen
Centerleder

6/12
Familiestyrelsen d. nr. 2010-7301-00033

Høringssvar vedr. Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven

Til Familiestyrelsen, Social- og Integrationsministeriet

Center for Familieudvikling, 2. december 2011

J. nr.: 2010-7301-00033

Center for Familieudvikling takker for fremsendte materiale vedr. evalueringen af forældreansvarsloven. Centret har i sit høringssvar primært fokuseret på de 9 evalueringstemaer, som lægger sig direkte op af centrets specialeområder og faglige aktiviteter.

Nedenfor følger centrets konkrete anbefalinger til revision af forældreansvarsloven, efterfulgt af en række uddybende betragtninger, der udspringer af centrets pædagogiske og terapeutiske arbejde med mange af de familier, som forældreansvarsloven konkret vedrører. Slutteligt følger de konkrete kommentarer til en række af de fremsendte evalueringstemaer.

Centret ønsker desuden at henlede Familiestyrelsens opmærksomhed på vedlagte rapport *'Forældres udbytte af undervisning i fælles forældreansvar'*, som netop er udarbejdet til den igangværende høringsproces, og som er tænkt som status for det første år af centrets kurser for skilte forældre, som er finansieret af Familiestyrelsen. I det følgende henvises der enkelte steder til denne rapport.

Anbefalinger til revision af forældreansvarsloven

Nedenfor fremhæves de kernepunkter, som centret anbefaler som et supplement til gældende lov.

Center for Familieudvikling anbefaler:

- **At forældreansvarsloven udvides med et tilbud om undervisning til alle forældre, der skal samarbejde om fælles børn efter et brud.**

Uddybning: Konkret kunne proceduren være, at forældrene automatisk tilbydes et kursusforløb, allerede når de indgiver deres separationsbegæring til statsforvaltningen. Det bør som minimum være påkrævet, at forældre forpligter sig til at deltage, før de kan få indbyrdes uoverensstemmelser behandlet i statsforvaltningen.

- **At børn, der oplever forældres brud, får lovfæstet adgang til at deltage i en børnegruppe, dvs. en samtalegruppe med andre børn i samme situation. Tilbuddet bør ligge inden for en rimelig geografisk afstand af barnets bopæl, og der bør være flere tilbud per region, således at så mange børn som muligt har et reelt tilbud om at deltage.**

Uddybning: Under kyndig ledelse af en fagperson kan der i en sådan gruppe tages vare på børnenes fortællinger, og de kan få perspektiv og redskaber til at tackle de livsforandringer, de oplever efter forældrenes brud.

Centret anbefaler, at man i tillæg til de tilbud, der i øjeblikket udbydes i enkelte statsforvaltninger, udvider med faste, synlige og kontinuerlige gruppetilbud på alle statsforvaltninger. Samt at man påbegynder at integrere et tilsvarende tilbud på skoler i samarbejde med f.eks. skolepsykologen eller sundhedsplejersken. Dette kunne f.eks. iværksættes over en periode på 3-5 år med efterfølgende forskningsbaseret evaluering. Her ønsker centret at rette opmærksom på Norge, hvor staten i 2010 overtog det private børnegrupperprojekt *'Ser du mig?'* med henblik på at sprede tilbuddet ud til skoler i flere udvalgte kommuner.

- **At revisionen af forældreansvarsloven bliver den konkrete anledning til generelt at styrke det familiepolitiske område i Danmark, og at der i tillæg til undervisning af skilte forældre sættes ind med støtte og rådgivning til en**

bred gruppe forældre på et endnu tidligere tidspunkt. Dette med sigte på at forebygge familiebrud.

Uddybning: Revisionen af forældreansvarsloven kan ikke ses isoleret fra den øvrige børne- og familiepolitik i Danmark. Forebyggelse og tidlig indsats omkring forældresamarbejde bør reelt starte langt tidligere, end når bruddet først er sket. Familier bør have muligheden for – som en tidlig og forebyggende indsats – at kunne søge råd og vejledning hos kyndige fagfolk med det sigte at dæmme op for langvarige konflikter og misstemning, der ifølge forskning kan virke stressende og nedbrydende for både børn og voksne. Mange par oplever, når de får børn, at parrelationen kommer under stort pres og over tid fastlåses, så det ender med et brud. Det er centrets vurdering, at en anseelig del af disse par kunne forebygge et brud, hvis de på et tidligt tidspunkt havde mulighed for at søge professionel hjælp, uden at det ville blive en økonomisk belastning for dem.

- **At der kontinuerligt afsættes midler til fokuseret forskning i hvordan man fremadrettet kan forebygge negative psykosociale konsekvenser af familiebrud for både børn og voksne i Danmark.**

Uddybning: Skilsmisser berører hvert tredje barn i Danmark – og ofte må børnene opleve mere end ét brud i løbet af deres barndom. Eftervirkningerne af alle disse brud vil række langt ind i det samfund, som den opvoksede generation kommer til at leve i. Allerede nu ved vi fra danske og internationale undersøgelser, at familiebrud er en betydelig udfordring i et barns liv. Bruddet kan have en negativ indvirkning på børns fysiske og psykiske sundhed, og statistisk set viser de sig oftere at falde hurtigere ud af uddannelsessystemet. Flere har misbrugsproblemer, de fremtræder oftere i kriminalregistre, og de har dobbelt så stor risiko for selv at opleve brud i deres voksenliv.

Med afsæt heri er det af afgørende samfundsmæssig interesse at sætte målrettet ind med forskning, der kan identificere, hvordan man mest hensigtsmæssigt kan forebygge brud og sætte ind med kvalificeret og virksom hjælp til den helt almindelige, brede gruppe af familier, der oplever en sådan krise.

Uddybende betragtninger: Et godt forældresamarbejde kræver ny viden og indsigt

Et samlivsbrud er for langt de fleste mennesker en dybt alvorlig livskrise, der ikke sjældent ledsages af sygdomsmelding, depression, stress eller andre tegn på psykisk mistrivsel. I dette landskab fordres det i dag, at forældre automatisk kan indlede et tæt og konstruktivt samarbejde om det dyrebareste de har – deres børn – med det menneske, de netop har brudt med.

For nogle forældre lykkes det. Men for mange er samarbejdet forbundet med svære følelser og misstemning. Og for nogle er opgaven så svær, at det ender i langstrakte konflikter og kostbare retssager.

Forældreansvarsloven fra 2007 fordrer, at forældre skal indlede et tæt og konstruktivt samarbejde på det tidspunkt i livet, hvor de lige har truffet det svære valg at bryde familien op og forlade hinanden – og ofte har gjort det, netop *fordi* kommunikationen er blevet for svær og den tætte kontakt umulig.

Dette kræves af dem, uden at de i tillæg tilbydes ny viden og redskaber. Med forældreansvarsloven fra 2007 er der med andre ord ikke fulgt de tilbud med, som er den nødvendige forudsætning for, at lovgivningen kan virke hensigtsmæssigt i praksis.

I dag åbner lovgivningen op for to spor, når forældre henvender sig til myndighederne med uløste konflikter: Forældrene kan enten søge at nå til enighed via statsforvaltningens forligsinstanter (forligssporet) eller anmode domstolene om en retslig afgørelse (afgørelsessporet).

Center for Familieudvikling er af den klare opfattelse, at disse to spor bør styrkes med en tidlig indsats i form af undervisning, og at dette indskrives i forældreansvarsloven i forbindelse med den forestående revision.

Centret anbefaler således, at alle forældre, der skal samarbejde om børn efter et brud – uanset konfliktgrad – tilbydes undervisning i, hvad det konkret betyder at have fælles forældreansvar. Der er med andre ord behov for et læringsrum, hvor de gennem et undervisningsforløb på ca. 12-16 timer får:

- ny viden om det praktiske og følelsesmæssige landskab, de selv befinder sig i
- lærer om deres børns behov og reaktioner, når livet forandres
- får konkrete redskaber og rådgivning i, hvordan de kan forbedre deres indbyrdes kommunikation og styrke forældresamarbejdet

En uddybning af undervisningens indhold samt status over de positive erfaringer med at undervise denne forældregruppe på dansk grund kan læses i vedlagte rapport.

Center for Familieudvikling ønsker endvidere at henlede opmærksomheden på, at man i Norge netop er i færd med at evaluere et lignende projekt – *'Fortsat Forældre'*. Tilbuddet betales af staten og udbydes på de statslige familierådgivningskontorer, som er spredt ud over hele Norge. Psykologiprofessor Frode Thuen, Bergen Universitet, står for evalueringen, hvor man har spurgt lidt over 300 kursister, hvordan de har oplevet kurset. Ifølge Frode Thuen svarer 65 procent, at de mener, at kurset vil få dem til at samarbejde bedre. 94 procent mener, at kurset gør dem bedre til at tackle udfordringer forbundet med bruddet. Og 98 procent svarer ja til, at deres børn fremadrettet vil få glæde af den viden, som forældrene har modtaget på kurset.

Center for Familieudvikling er helt opmærksom på, at lovgivningen i første række skal regulere de formelle rammer om den fælles forældremyndighed. For at lovens intension om fællesskab om barnet kan lykkes, er det imidlertid afgørende, at disse rammer suppleres med et tilbud som det nævnte.

Her er det vigtigt at understrege, at undervisning ikke kan sammenlignes med statsforvaltningens nuværende tilbud om konfliktløsning/mægling.

Mægling har som sit udgangspunkt, at forældrene i forvejen rummer den nødvendige viden, men at en tredje part må træde til for at facilitere dialogen og sikre, at parterne kan træffe en afgørelse vedrørende en konkret uoverensstemmelse. Her vil centret fremhæve, at selv om et forældrepar ender med at indgå forlig via mægling, er det ikke ensbetydende med, at relationen styrkes og samarbejdsklimaet forbedres i hverdagen. Det fordrer ny viden og lærdom over tid.

Netop kvaliteten i samarbejdet og stemningen mellem forældrene er af afgørende betydning for, hvordan børnene gennemlever skilsmissen. Det viser flere internationale studier (jf. omtale i rapporten 'Forældres udbytte af undervisning i fælles forældreansvar', side 31-32).

Forskning viser også, at forældre ofte bliver bedre til at tage vare på deres børn midt i de store livsforandringer, hvis de bliver mødt med ny viden. Dette bekræftes også igen og igen af centrets egne erfaringer.

Centret mener, at det er en nødvendig forudsætning for at forebygge konflikter til skade for børnene i brudfasen, at *alle* forældre fremadrettet får tilbudt undervisning i fælles forældreansvar efter et samlivsbrud. Som minimum bør det være et krav, at forældre forpligter sig til at deltage i et undervisningsforløb, inden de kan få deres uoverensstemmelser behandlet af statsforvaltningen.

Centret hæfter sig i denne sammenhæng ved, at SFI *ikke* i sin evalueringsundersøgelse om dom til fælles forældremyndighed finder grundlag for at konkludere, at forældresamarbejdet er blevet bedre efter forældreansvarsloven trådte i kraft. Som det fremgår af Familiestyrelsens evalueringsrapport "toner der et billede frem, hvor begge forældre er knyttede til og vil tage ansvar for barnet, men ikke magter at samarbejde herom". Det konkluderes endvidere, at der dermed er risiko for, at barnet selv skal skabe sammenhængen mellem de to familieliv, som barnet deles imellem.

Dette må betragtes som et tydeligt tegn på, at de eksisterende offentlige tilbud bør suppleres med andre foranstaltninger. En domstol kan tvinge forældre til at samarbejde. Men samfundet kan ikke ved lov sikre kvaliteten af dette samarbejde. Det er en proces, der kræver indsigt og holdningsændringer over tid.

I denne sammenhæng hæfter centret sig endvidere ved, at SFI i sin evaluering konkluderer, at halvdelen af de forældrepar, der blev dømt til fælles forældremyndighed, ikke kunne finde ud af at samarbejde – enten kunne de ikke blive enige, eller også talte de slet ikke sammen. Netop kvaliteten i samarbejdet – og samarbejds klimaet forældrene imellem – er af afgørende betydning for børnenes trivsel; det dokumenteres af adskillige danske og internationale undersøgelser. Senest af SFI's rapport om delebørn fra 2011, hvor det fremhæves, at mange børn

ikke var i normal mental trivsel i de familier, hvor der enten var åbenlyse konflikter eller generel misstemning mellem forældrene. Der er med andre ord sikker forskningsmæssig viden om, at konflikter mellem forældre påvirker børns psykologiske sundhed negativt.

Center for Familieudvikling ser med stor alvor på disse konklusioner. Børns trivsel må have den højeste prioritet i familieretlige sager. Ikke mindst taget i betragtning, at forældreansvarsloven i forvejen fordrer af børnene, at de qua forskellige deleordninger skal være særdeles omstillingsparate for at kunne tackle hverdagen mellem to – og ofte meget forskellige – hjem.

På grundlag af alle disse betragtninger udtrykker Center for Familieudvikling stor opbakning til fremsendte evalueringsrapports overvejelser af, hvorvidt: "det er muligt i højere grad eller på andre måder end nu at hjælpe forældrene med at etablere et reelt forældreskab omkring barnet (s. 15).

Tanken om at undervise forældre burde ikke virke fjern. I forvejen har vi i adoptionssager for længst indført lovgivning, der forpligter alle borgere, der ønsker at adoptere et barn, til at gennemføre et ganske intensivt kursus i forældreskab og samarbejde, før de kan gå videre i ansøgningsprocessen. I disse sager er der endda tale om forældre, der må antages at være *enige* om at skulle dele ansvaret for barnet. At opstille lignende regler for forældre, der i udgangspunktet har svært ved at samarbejde – og som på lignende vis i fællesskab skal tage vare på potentielt sårbare børn – virker derfor indlysende og påkrævet. Brud i familier og de psykiske og sociale udfordringer, der ofte følger med, bør betragtes som et sundhedsområde, der fordrer forebyggelse på linje med forebyggelse på andre sundhedsområder.

I denne anledning er det centret magtpåbyggende at understrege, at revisionen af forældreansvarsloven ikke kan ses isoleret fra den øvrige børne- og familiepolitik i Danmark. I vores kultur kan forældreren opleves som en stor livsomvæltning, og erfaringer viser, at krisen i et parforhold meget ofte starter med forældreskabet. Vedvarende konflikter og misstemning er en alvorlig stressfaktor for børn og kan påvirke deres trivsel og indlæring opvæksten igennem. Derfor er det vigtigt at påpege, at forebyggelse og tidlig indsats omkring forældresamarbejde reelt bør starte langt tidligere, end når skilsmissen først er på vej. Center for Familieudvikling anbefaler i lyset af dette, at revisionen af forældreansvarsloven kan være den konkrete anledning til at se med nye øjne på hele det familiepolitiske område i Danmark og overveje, at der i tillæg til undervisning af skilte forældre sættes ind

med støtte og rådgivning til forældre på et endnu tidligere tidspunkt med sigte på at forebygge familiebrud.

Center for Familieudviklings kommentarer til fremsendte evalueringpunkter

I det følgende præsenteres centrets konkrete kommentarer til en række af de overordnede temaer for evalueringen af loven.

Fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske

- Gode relationer kan ikke besluttes ved lov. Hvis det således er magtpåliggende at dømme til fælles forældremyndighed mod parrets vilje, er det af afgørende betydning, at dommen suppleres med et tilbud om undervisning og rådgivning, der over tid kan understøtte en positiv udvikling i forældrenes kommunikation og samarbejde. I disse tilfælde er forligssporet ikke tilstrækkeligt. I sager med vedvarende konflikter og misstemning – som man i SFI's evaluering kan læse ofte forekommer i denne type sager – er det helt nødvendigt at understøtte forældrene med rådgivning og nye redskaber, der kan fremme et bedre klima til gavn for børnene.

Barnets perspektiv

- Det var kongstanken i forældreansvarsloven, at barnets perspektiv skulle prioriteres. En måde at sikre dette perspektiv bedre end hidtil er at give barnet en røst via den **viden om børns reaktioner**, som undervisning i fælles forældreansvar kan give børnenes forældre.
- Det er afgørende at holde sig for øje, at det til tider kan være nødvendigt at skuffe de voksnes retfærdighedssans – også set ud fra et juridisk perspektiv – for at stabilisere barnets liv og skabe tryghed og trivsel. Det kunne således være **relevant at overveje, om de herskende opfattelser af, hvad der er bedst for barnet, ikke bør tages op til en fordomsfri revision med villighed til at ændre, hvor det måtte vise sig i virkeligheden at være forældrenes interesser, vi varetager, under dække af at varetage barnets interesser.**

Center for Familieudvikling tænker herved navnlig på spørgsmålet om deleordninger, som indebærer, at barnet får bopæl to steder og dermed i realiteten ingen fast bopæl har. Centret ønsker i denne forbindelse at fremhæve, at nogle børn vil have det bedre af at leve med en fast base, også selv om begge forældre er lige egnede som forældre.

- Hvad angår inddragelse af barnet i høringsprocessen finder centret det stærkt bekymrende ud fra et etisk perspektiv, at børn ofte i realiteten ikke ved, hvilket rum eller kontekst, de befinder sig i, når de høres i statsforvaltningen eller ved domstolene – bliver de spurgt, fordi den voksne overfor dem reelt interesserer sig for deres ve og vel? Eller bliver de bedt om at tale, fordi deres ytringer skal bruges til at træffe afgørelser?

Høring af børn bør fremadrettet foregå på et mere tydeligt grundlag for det enkelte barn, og barnet må ikke sidde tilbage med følelsen af, at han eller hun er ansvarlig for de beslutninger, der bliver truffet. Her er det vigtigt at sikre, at de fagpersoner, der gennemfører børnesamtalerne, kontinuerligt opdateres med ny viden og supervision. Og at det bliver en naturlig del af disse fagpersoners arbejde at tage en opfølgende samtale med barnet, efter en afgørelse er truffet.

- Center for Familieudvikling vil i denne anledning også pege på betydningen af at indføre **samtalegrupper** for børn med skilte forældre. Både internationale projekter og konkrete erfaringer her på centret understøtter med al tydelighed, at børnegrupper kan være et virkningsfuldt redskab til at hjælpe børnene godt videre. De rustes til bedre at kunne mestre de udfordringer, der undervejs dukker op, når de skal omstille sig til deres nye liv og fremtid – en udfordring, der for mange børns vedkommende kræver stor omstillingsparathed og psykisk ballast. Desuden er det af stor betydning for dem at kunne spejle sig i jævnaldrende med lignende oplevelser i bagagen. Centret vil anbefale, at man lader sig inspirere af erfaringer fra den norske stat og indfører samtalegrupper for børn på udvalgte skoler, evt. som et forsøgsprojekt over en 3-5 års periode.

Samarbejdschikane

- Højkonflikt kan i mange tilfælde ses som et udtryk for, at de involverede forældre føler sig stærkt pressede – og dette gælder også mennesker, som ville betegnes som psykisk stabile. Desperate handlinger forekommer typisk ud fra en psykologisk betragtning, hvis man som menneske ikke føler sig ivaretaget og er bange for fremtiden. Som tidligere nævnt er mange, der oplever skilsmisse, i dyb krise i tiden efter bruddet. Og vi mennesker agerer ofte irrationelt, når vi er i krise og føler afmagt. Det er centrets klare holdning, at **mange varianter af samarbejdschikane kunne forebygges, hvis forældrene blev mødt med omsorg og rådgivning tidligt i brudprocessen.** Dette er således endnu et argument for at pege på undervisning som et vigtigt supplement til de eksisterende redskaber.

Samvær

- Igen må centret understrege, at **barnets tarv bør have forrang i forhold til alle andre perspektiver.** I udgangspunktet har langt de fleste børn stor glæde af at bevare en tæt og god kontakt til begge sine forældre. Men hvis samværet fordrer, at barnet jævnligt skal belastes af transport over lange afstande, er det psykologisk set behæftet med stor risiko at postulere, at dette er for barnets bedste, især hvis der er tale om små børn. Der må i anledningen af lovrevisionen indgå overvejelser om, hvor meget et barn kan magte, og hvor omstillingsparate vi som samfund kan kræve, at de er.
- Slutteligt hæfter centret sig ved betragtninger i SFI's rapport om delebørn, der tydeligt konkluderer, at **deleordninger kun kan fungere hensigtsmæssigt for barnet, hvis forældresamarbejdet fungerer godt,** og de geografiske afstande mellem de to hjem ikke er for store.

Center for Familieudvikling takker for invitationen til at deltage i høringsprocessen og glæder sig til at følge det videre forløb i det kommende år. Centret stiller sig gerne til rådighed med erfaring og faglig indsigt undervejs i den videre proces og kan i tillæg knytte an til fagfolk og forskere i udlandet, der har særlige erfaringer og ekspertise på dette felt.

Med venlig hilsen

Annette Due Madsen

Centerleder, psykolog

Frederiksberg den 5. december 2011

Advokat og Mediator Pia Deleuran
og
Cand.med. Bente Holm Nielsen
Som del af Netværket Barnets Tarv Nu

Til Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø.

Svar fra Barnets Tarv Nu i anledning af høring over Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven.

Ved skrivelse af 10. november indkaldtes der høringsvar.

Problemerne i forhold til evalueringen er mange, og nedenfor er nævnt nogle af dem i ikke-prioriteret rækkefølge:

1. Det fremgår ikke tydeligt af evalueringsmaterialet, at konsekvenserne af lovgivningen er, at der udøves direkte og indirekte tvang overfor borgere, der har problemer med at samarbejde om barnet.
2. Det er ikke illustreret, hvorledes en utydelighed i afgrænsningen mellem det pædagogiske aftalespor og det tvangsmæssige afgørelsesspor får konsekvenser. Utydeligheden er såvel på det organisatoriske plan som på det materielle plan. Aftalesporets mange forlig ser tilforladeligt ud i statistikken, men mange sager forliges uden, at der er reel enighed mellem parterne. Efter statsforvaltningens vejledning opgiver en del parter at kæmpe videre for at etablere ro og tryghed for børnene, da lovens regler lægger mere vægt på begge forældres kontakt til børnene.
3. Følgen af, at direktøren for Familiestyrelsen er resultatlønt, og at medarbejderne i såvel statsforvaltningerne som Familiestyrelsen arbejder under lean-principper, hvor der er afsat afmålt tid og grænser for sagsbehandlingsformerne, er ikke medtaget.
4. Der mangler beskrivelse af de konsekvenser, det får, at babyer og helt små børn - via forældreansvarsloven og retsplejelovens bestemmelser - kan tvinges i samvær, og hvilken betydning dette får for mødre, når de procesbelastes fra barnets fødsel. Det er ganske nyt, at helt små børn kan udleveres til samvær via tvang, og hvorledes dette kan ske, når barnets bedste skal varetages, uddybes ikke. Psykologforeningen har tidligere udtalt at afhentning af børn på tvangsmæssig vis kan være traumatiserende. Det samme udtalte de to børnerespræsentanter i forbindelse med udvalgsarbejdet i 2006.

5. Fogedforretninger med henblik på tvangsmæssig afhentning af børn til samvær er ikke problematiseret. Antallet af sager, hvori der har været gennemført udkørende fogedforretning, er ikke opgjort. Der gives således heller ikke mulighed for at få kendskab til, det antal sager, der er gennemført henholdsvis med og uden varsel.
6. Der er ikke redegjort for, hvorfor det politiske ønske om fremskaffelse af statistisk materiale fra lovens ikrafttræden, ikke blev gennemført. Finansieringen fremgår af vedlagte notat af 9. januar 2007 for Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender.
7. Retorikken, der anvendes omkring de problemer, som opstår i højkonfliktfyldte sager er ikke dækkende. Der tegnes hovedsageligt et billede af parterne i sagerne som socialt belastede klienter. Dette billede er der ikke ført bevis for i evalueringsmaterialet, og det er ikke et billede som fagnetværket kan genkende. I fagnetværket ses højkonfliktfyldte sager i alle samfundsgrupper. Dog kontaktes vi typisk af højtuddannede og velstillede parter, der har store problemer som følge af lovgivningen. Vores indtryk er, at mindre velstillede og mindre artikulerede parter må opgive at kæmpe for beskyttelse af børnene i de højkonfliktfyldte sager. Dette da lovgivningen kræver at bevisbyrden løftes, hvilket er vanskeligt og omkostningstungt. Familiestyrelsen må således fremkomme med valideret materiale, der underbygger de fremførte insinuationer og påstande i evalueringsmaterialet.
8. Det fremlagte statistiske materiale fra Familiestyrelsen er ikke umiddelbart forståeligt. Materialet problematiseres i temahæfte 3, bilag 14 og 15, siderne 205 – 207.
9. Det er ikke beskrevet, hvorledes de økonomiske beregninger, gennemført inden lovens ikrafttræden, har været overholdt eller overskredet. Fra fagnetværkets side er der en antagelse om, at der er en mangedobling af udgifterne til sagernes behandling som ikke er kommet frem i evalueringen.
10. Den del af befolkningen, der ikke selv kan betale for advokatbistand, er afskåret fra uvildig, juridisk partsrådgivning i den tid, sagen behandles i statsforvaltningen. Det problematiseres ikke, at den administrative myndighed skal vejlede begge parter i sagen. Da myndigheden er underlagt et forligspres, jf. direktørkontrakten og jf. lovgivningens intentioner, bliver der tvangsmæssige elementer i borgernes kontakt med myndighederne. Denne dynamik burde ikke have været forbigået.
11. Det hævdes i evalueringen, at børnenes inddragelse i sagerne er en succes. I bilag 1 på siderne 56 - 58 i evalueringsmaterialet kan det dog læses, at der er problemer i relation til konkret inddragelse af børnene. Dette er i overensstemmelse udvalget bag betænkning 1475 Barnets perspektiv, der fremførte, at der var behov for større kompetencekrav til fremtidens børnesagkyndige. Dette krav ses ikke imødekommet og uddybet. De børnesagkyndige synes ikke længere uvildige, da de ofte er i et ansættelsesforhold til statsforvaltningen eller har en betydelig del af deres indtægt via arbejde for statsforvaltningerne/retterne. Det virker som om det er en fast lille gruppe af børnesagkyndige, der anvendes i sagerne. Der er stor lukkethed om, hvem der anvendes som sagkyndige og hvori deres specifikke kvalifikationer består. Se temahæfte 3 faktaboks, "Det må vi ikke få at vide", s. 75. Hertil kommer, at det ikke problematiseres, at børn oftest er meget loyale over for forældrene, og at børn kan være bekymrede for, hvad de udtaler, fordi det kan gå videre til forældrene. Da børn udtaler sig på

baggrund af en børnehorisont, har de ikke mulighed for at kende til rækkevidden af deres udtalelser. Denne centrale dimension ses ikke behandlet i evalueringsmaterialet.

12. Der er problemer med klagegangene i forhold til de børnesagkyndige. Det er uklart, hvortil der kan klages over socialrådgivere og psykiatere. De klager, som indbringes for Psykolognævnet, og som ender med, at en psykolog får påtale eller alvorlig påtale, synes ikke at få konsekvenser. Sagerne med fejlagtige oplysninger eller konklusioner ses ikke at skulle gå om. Disse forhold problematiseres ikke af Familiestyrelsen. Sagerne kan således risikere at blive afgjort på et ukorrekt grundlag, jf. temahæfte 3.
13. Det gøres ikke klart i evalueringsmaterialet, hvilket stort samfundsmæssigt eksperiment, loven lukker op for, dette i og med den politiske aftale, hvori der vedtages, at "der skal gøres op med den hidtidige praksis på området". Familiestyrelsen ses ikke at omtale de alvorlige skadevirkninger denne omlægning har fået for en del berørte – særlig kvinder, der typisk er primære omsorgspersoner.
14. I sagsbehandlingen er der ikke tilstræbt åbenhed og transparens, som det er påkrævet i et retssamfund. Tværtimod har borgerne ikke mulighed for at få indsigt i, hvorledes de børnesagkyndige skaber materialet, som lægges til grund i de børnesagkyndige undersøgelser, eller når børnesamtalerne gennemføres. Dette adskiller sig afgørende fra sagsbehandling i andre civile sager.
15. Der eksperimenteres i vid udstrækning med børn, således som forældreansvarsloven og retsplejelovens regler er opbygget. Dette bekræfter psykolog Kuno Sørensen, Red Barnet i et interview, hvori han oplyser, at de børnesagkyndige vil føre et barn sammen med en forælder, der har overgrebet barnet eller barnets nære omsorgsperson. Formålet med dette er at se, om barnet bliver bange eller rædselsslagen nok til at bremse samværet. Øvelsen kan gennemføres flere gange, og der skrives ikke noget i evalueringen om, hvad sådanne eksperimenter betyder for barnets trivsel, og hvorledes de påvirker og procesbelaster den primære omsorgsgiver.
16. Den sociale fars rettigheder som vidne, og som involveret i de berørte børns liv, findes ikke, og blod-båndstankegangen i relation til den genetiske far problematiseres ikke.
17. Det problematiseres heller ikke, at parterne i statsforvaltningerne ikke taler under strafansvar, og at der ikke er knyttet domstolssikrede garantier til afgørelserne. Fagnetværket indbragte en lang række eksempler for Folketingets Ombudsmand i 2010 jf. temahæfte 2, og Ombudsmanden udtalte, at fejlene i afgørelserne mere måtte forstås på baggrund af de mange omlægninger på området, og de knappe ressourcer, end som retsvildfarelser. Det synes ikke, som om Ombudsmanden har blik for betydningen af de myter, der findes i familiesagerne. Ej heller statsforvaltningerne, Familiestyrelsen eller retterne har det. Derfor henvises til eksperten, advokat Barry Goldsteins omfattende arbejde med dette felt, jf. temahæfte 3, s. 47, samt vedlagt oplistning.
18. Allerede i slutningen af 90'erne påpegede organisationen Børns Vilkår, at der var problemer med øget samvær mellem børn og fædre. Den samme konklusion nåede seniorforsker Mai Heide-Ottosen frem til i sin SFI-undersøgelse i 2004. Disse fund forbigås uberettiget, og tvivlen om samværrets berettigelse kommer ikke børnene til gode.

19. Det fokuseres ikke på, at børn har krav på tryghed, beskyttelse og omsorg i henhold til Børnekonventionen og i henhold til forældreansvarslovens §§ 2 og 4. Det kriterium, der anvendes som barnets bedste i forældreansvarslovens øvrige bestemmelser, og i de tilhørende vejledninger, sætter dette begreb lig med barnets tilknytning til begge biologiske forældre. Dette går igennem loven og vejledningerne på en ikke særlig tydelig, men helt konsekvent måde. Hermed kommer ligestillingsperspektivet ind. Politikere har åbent erkendt, at lovens sigte var og er ligestilling mellem kønnene i forhold til børn. Alligevel blev loven ikke kønsmainstreamet, uvist af hvilken grund. Dette forbigås i tavshed i evalueringen. Viden om kønede forhold omkring reproduktion, vold og grænseoverskridende adfærd i øvrigt, er fraværende, jf. temahæfternes kritik.
20. Der er ikke fremlagt dækkende økonomiske beregninger over, hvilke udgifter der har været i anledning af implementeringen af forældreansvarsloven. Dette burde have fremgået af evalueringen, ligesom de budgetterede udgifter, jf. notat fra Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender af 9. januar 2007

Der bør således gennemføres en omfattende og uvildig kortlægning, som de tre temahæfter viser, der er behov for, med henblik på en helt grundlæggende ændring af forældreansvarsloven.

Det skal endelig nævnes, at god skik = best practise omkring evalueringer tilsiger, at personer eller institutioner, der er berørte af evalueringens resultat, ikke kan siges at være uvildige, neutrale og balancerede. Dermed må det betragtes som yderst uhensigtsmæssigt og bekymrende, at Familiestyrelsen har gennemført såvel den overordnede planlægning, som det overordnede design af evalueringen. Familiestyrelsen, der har været dybt involveret i lovens implementering, og som er positiv og ukritisk overfor problemerne, har ikke taget fat i de helt åbenbare uhensigtsmæssigheder, der følger af lovens ligestillingsfokus, og det manglende blik for barnet og de primære omsorgsgivere.

På Sundhedsstyrelsens hjemmeside findes der et eksempel på evalueringsvejledning, der kan give form og stringens i et evalueringensdesign:
<http://www.sst.dk/Planlaegning%20og%20kvalitet/Medicinsk%20Teknologivurdering%20MTV/Mi ni-MTV%20til%20sygehusvaesenet.aspx> . En sådan ramme ses ikke anvendt.

I nærværende evaluering ses ikke inddraget litteratur, tværfaglighed, viden om reproduktion, køn, vold og andre centrale emner. Mange af konklusionerne er ikke underbygget fagligt og vil ikke kunne valideres. Fagnetværket Barnets Tarv Nu stiller sig således yderst kritisk i forhold til evalueringen af lovens virkninger, og som det er fremgået ovenfor, finder fagnetværket ikke, at de centrale og alvorlige problemer kommer frem i materialet.

Endelig skal det nævnes, at der i høringsindkaldelsen af 10. november 2011 blev fastsat frist for besvarelsen til dags dato. Der var med indkaldelsen vedlagt 700 siders materiale. En så kort frist for besvarelse i forhold til et så omfattende materiale om et yderst væsentligt tema - samfundets familiedannelse - er helt urimelige arbejdsvilkår.

Med venlig hilsen

Pia Deleuran og Bente Holm Nielsen

Bilag:

- Temahæfterne 1 – 3 Forældreansvarsloven - Hvad blev der af barnets tarv? Indeholdende faglige artikler og aktuelle beretninger fra berørte af forældreansvarsloven. Udkommet på DJØF's forlag 2008, 2010 og 2011.
- Resultatlønskontrakter for direktør Dorrit Sylvest Nielsen, Familiestyrelsen.
- Notat af 9. januar 2007 fra Ministeriet for Familie- og forbrugeranliggender.
- Myter i familiesager, hvori der er vold og anden form for overgreb, af advokat Barry Goldstein, omhandlende behandlingen af familiesager og den dynamik sagerne indeholder. Barry Goldstein skriver følgende til netværket i en mail af 8. marts 2011:

One of the most painful, but gratifying responses we have received since it was announced our book would be published has been all the contacts we have received from other countries. I hadn't fully understood that the same mistakes and problems we see in the U.S. and Canada are common in many parts of the world even when the legal systems are significantly different. When domestic violence first became a public issue, we did not have any research and I believe the court systems developed practices based on common assumptions which proved wrong and never developed the habit of looking towards current scientific research to better understand and respond to domestic violence custody cases. I am saddened that the frequent extreme and unjustified decisions have led to an ever increasing belief that the mistakes are caused by corruption. I believe most of the mistakes are based on myths, stereotypes, biases and the use of outdated and discredited practices. Ironically when court professionals react defensively and seek to deny their errors they are reinforcing the belief that the problem is corruption. I think the problem is exacerbated by a cottage industry that has developed of professionals who figured out it is the abusers who have the money so the best way to make a good living is to practice approaches that support abusers. We often see courts treat evaluators and other professionals biased towards abusers as if they were neutral professionals because they don't understand the dynamic. For this reason I am particularly glad to hear you are part of a group of professionals working on the problem.

Notat i henhold til offentlighedslovens § 6

Advokat Lis Ehmer Olesen fra Daspcan – Dansk Selskab til Forebyggelse af Børnemishandling og Omsorgssvigt oplyste i dag telefonisk, at Daspcan ikke har bemærkninger til Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven. Lis Ehmer Olesen oplyste, at Daspcan er enig i, at der er behov for kommunikation om forældreansvarsloven.

Advokat Lis Ehmer Olesen bad om, at høringer til Daspcan fremover sendes til hende.

Den 8. december 2011

Henriette Braad Olesen

Den 4. december 2011

Familiestyrelsen har den 10. november fremlagt rapporten om evaluering af forældreansvarsloven og sendt rapporten i høring; blandt andet hos statsforvaltningerne. Foreningen af jurister ved statsforvaltningerne har ikke modtaget en egentlig anmodning om et høringssvar, men vi har efterfølgende fra Familiestyrelsen fået oplyst, at foreningen var velkommen til at kontakte direktør Ninna Würtzen fra Statsforvaltningen Syd med henblik på koordinering af statsforvaltningernes høringssvar.

Efterfølgende har det vist sig, at dette høringssvar allerede var færdigt, og foreningen har derfor valgt at fremkomme med vores eget selvstændige høringssvar, som vi håber vil indgå i styrelsens videre overvejelser.

Foreningen kan i store træk tilslutte sig statsforvaltningernes officielle høringssvar af 29/11, men vi har dog et par supplerende bemærkninger/forslag.

Vores bemærkninger relaterer sig i overvejende grad til kompetencefordelingen i sager om forældremyndighed og bopæl, hvor vi – som også tidligere foreslået - kan tilslutte os forslaget om, at disse sager i første instans afgøres af statsforvaltningen i stedet for som nu af retten. Disse sager kan være vanskelige, men dette skyldes i første række de store følelser der er involveret, og ikke at de byder på de store juridiske problemer, der gør en domstolsbehandling nødvendig. I dag har statsforvaltningerne børnesagkyndige ansat, og der er mulighed for at foranledige børnesagkyndige undersøgelser iværksat.

Det ville for alle parterne i disse sager være hensigtsmæssigt, at afgørelserne kunne træffes hurtigere i stedet for at skulle igennem to forskellige myndigheder, før end en afgørelse kan træffes, og f.eks. en beslutning om skoleskift kan føres ud i livet.

For borgerne og ikke mindst børnene vil der være tale om en forenklet sagsbehandling, hvis afgørelsen blev truffet i 1. instans af statsforvaltningen, idet de kan få afgørelsen hurtigere, der hvor sagen allerede er undersøgt, og ingen af parterne vil kunne forlænge processen unødvendigt eller chikanøst. På nuværende efterspørger borgerne allerede dette, idet det af forældrene opleves som et meget formalistisk og stivt system, når statsforvaltningen - efter at sagen ved hjælp af vejledningsmøder, børnesamtaler, udtalelser fra institution mm er fuldt oplyst – afslutter sagen med besked om at den kan indbringes for retten. Vi oplever flere gange i ugens løb at borgerne i stedet efterspørger en afgørelse med det samme, og ikke kan forstå, hvorfor vi ikke har kompetence til dette med den konsekvens, at sagen i stedet skal sendes til retten med yderligere sagsbehandlingstid og deraf følgende uvished.

Borgernes retssikkerhed ville ikke lide skade ved, at afgørelserne blev truffet af statsforvaltningerne. Parterne skal naturligvis have mulighed for at påklage deres afgørelser enten til Familiestyrelsen eller eventuelt til retten, hvor de vil få mulighed for retshjælp og fri proces.

Domstolene ville blive frigjort for omkring 3000 sager på årsbasis, hvor konflikterne er af følelsesmæssig og ikke juridisk karakter.

Her er en oplagt mulighed for at forenkle sagsbehandlingen for borgerne, der er i krise samt at lette domstolene for arbejdsopgaver.

Et forsigtigt skøn er at domstolsbehandlingen med advokatbeskikkelser koster minimum 55 millioner kroner. En del af disse midler skulle naturligvis overføres til statsforvaltningerne, ligesom man samtidig har en mulighed for at rette op på den manglende finansiering af familieretsreformen, der medførte 50 % flere sager end forventet.

Dette forslag er det, man ude i samfundet ville kalde ikke bare en win-win, men en win-win-win-win, idet en gennemførelse af forslaget vil betyde:

En forenkling og hurtigere og smidigere sagsbehandling for borgerne

Et kvalitetsløft ved at give større mulighed for tværfaglig rådgivning og konfliktmægling

En aflastning af domstolene

En besparelse for samfundet

Forældreansvarsloven blev i 2007 lanceret som én indgang; nu er tiden inde til at lave en enstrengt løsning således, at der både er kun én indgang og én udgang. Sagerne starter og afgøres alle i statsforvaltningerne i 1. instans. Alle er enige om, at de store følelsesmæssige konflikter løses bedre ved tværfaglig rådgivning og ved konfliktmægling frem for ved domstolsbehandling, der ofte vil øge konflikten mellem parterne, til skade for eventuelle børn.

I de senere år har der været en tendens til at flytte sager fra domstolene til administrative organer. Dette er også sket på flere sagsområder i statsforvaltningen.

I sager om forældremyndighed efter forældremyndighedsindehaveres død, vedrørende tvang i psykiatrien, tvang efter servicelovens bestemmelser og i sager om iværksættelse af værgemål har statsforvaltningerne fået kompetencen til at træffe afgørelse i 1. instans. Sagstyper, hvor retssikkerheden er et meget væsentligt element i sagsbehandlingen, og hvor der kan være tale om voldsomme indgreb i borgernes personlige frihed. Når disse sager allerede behandles af statsforvaltningerne i første instans, er det oplagt, at man nu i forbindelse med revisionen af forældreansvarsloven tager endnu et skridt i denne retning.

Endelig har foreningen også et par enkelte bemærkninger til andre dele af rapporten; for det første omkring opdelingen af beslutningskompetencerne i forældreansvarslovens § 3, hvor særligt kravet om enighed vedrørende skolevalg giver anledning til problemer. Dels virker dette ikke logisk, når bopælsforælderen kan bestemme daginstitution, men herudover giver det også anledning til problemer, at

kravet ikke administreres konsekvent af skolerne, således at det alligevel ofte lykkes bopælsforælderen at skifte barnets skole på egen hånd, ligesom undervisningsministeriet med deres udmelding om, at et barn altid kan optages i den lokale folkeskole også har medvirket til, at kravet ikke altid bliver efterlevet. De forskellige udmeldinger på området risikerer at optrappe parternes konflikt yderligere, og vi kan derfor tilslutte os forslaget om, at beslutningen om skolevalg overføres til bopælsforælderen.

Også spørgsmålet om bopæl i forbindelse med delerordning opleves som problematisk – forældre der ellers kan samarbejde og som ønsker at praktisere en deleordning, kan ofte af økonomiske årsager ikke blive enige om, hvem der skal have barnets bopæl, hvilket kan føre til en retssag om spørgsmålet og deraf følgende vanskeligheder med det fortsatte samarbejde. Denne problemstilling er nok vanskelig at løse i forbindelse med revision af forældreansvarsloven alene, da den også i høj grad er reguleret af andre lovområder, men det burde måske overvejes om problemet kunne løses ad anden vej; f.eks. gennem en registrering af delt bopæl i folkeregistret, en deling af de økonomiske ydelser fra det offentlige (børnefamilieydelse, børnetilskud, boligsikring mm.) eller lignende.

Med venlig hilsen

Lene Larsen

Formand

Familiestyrelsen
Kristineberg 6
2100 København Ø

familiestyrelsen@famstyr.dk

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98
FAX 33 36 97 50

DATO: 08-12-2011
SAGSNR.: 2011 - 4821
ID NR.: 152326

Høring - Evaluering af forældreansvarsloven

Familiestyrelsen har den 10.11.2011 sendt ovenstående evaluering i høring. Advokatrådet var ikke optaget på høringslisten, og har derfor ikke i tide været opmærksom på høringsfristen den 05.12.2011. Med henvisning til den deraf følgende særdeles korte svarfrist har Advokatrådet kun mulighed for at kommentere på enkelte dele af evalueringsrapporten. Advokatrådet må således tage forbehold for eventuelt at fremkomme med supplerende bemærkninger på et senere tidspunkt, når der har været tilstrækkelig mulighed for at gennemgå evalueringsrapporten.

Advokatrådet har følgende bemærkninger:

1. Vedr. høring over Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven

I evalueringsrapporten er defineret en række problemstillinger, som man særligt har drøftet i den nedsatte ekspertgruppe, som løbende har drøftet loven, ligesom Familiestyrelsen via evalueringsrapporten "Dom til fælles forældremyndighed. En evaluering af forældreansvarsloven" bl.a. henviser til egne undersøgelser og erfaringer.

Indledningsvis bemærkes det, at det findes kritisabelt med så kort en høringsfrist på et så væsentligt område som forældreansvarsloven berører. Endvidere er der en vis retssikkerhedsmæssig betænkelighed ved, at Familiestyrelsen, som har haft stor indflydelse på udformningen og håndhævelsen af den gældende lov, også er den myndighed, der stort set evaluerer loven. Derfor henstilles der til, at et kommende lovforslag sendes i høring i meget god tid før dette fremsættes i Folketinget, det vil sige som minimum otte uger.

2. Generelle bemærkninger

Advokatrådet er af den opfattelse, at den oprindelig hensigt med den nuværende lov, nemlig at sætte det enkelte barns perspektiv i centrum, er rigtig og som udgangspunkt imødekommer den kritik, som blev rettet mod den gamle lov med henvisning til opfyldelse af bl.a. FN's Børnekonvention.

Dog har det vist sig ikke at være muligt at udføre lovens intentioner i det ønskelige omfang. Et helt grundlæggende problem er her, at loven ikke i tilstrækkelig grad gør op med, om det er barnets rettigheder eller forældrenes ret til deling af rettigheder, der er det overordnede hensyn.

Endvidere er de ændrede regler – specielt i forhold til Statsforvaltningernes rolle i sagerne – tilsyneladende ikke fulgt op af tilstrækkelige økonomiske midler. Efter Advokatrådets opfattelse betyder dette bl.a. en utilstrækkelig sagsbehandling og dermed en dårlig retsstilling for de berørte borgere – og ikke mindst de involverede børn. Således må praktikerne på området konstatere, at der er en meget lang sagsbehandlingstid, hvilket er særdeles belastende i de konfliktfyldte sager, at telefon og IT ikke betjenes optimalt, og at der ikke er ressourcer til at uddanne og fastholde tilstrækkeligt kompetent personale.

I evalueringsrapporten henvises der flere steder til, at de problemfyldte sager ofte har en social slagside. Dette er Advokatrådet ikke enig i, idet det i praksis opleves, at det er alle sociale grupper, der rådgives og søger hjælp i sager om samvær, bopæl og forældremyndighed. Der ses dog i praksis en generel tendens til, at de bedrestillede familier søger rådgivning hos advokat både før og mens sagerne behandles i statsforvaltningen, hvilket efter Advokatrådets mening giver en retssikkerhedsmæssig skævvridning i forhold til parter, som ikke har økonomi hertil. Det bør derfor endnu en gang overvejes, om der skal kunne gives fri proces også i forbindelse med statsforvaltningens behandling af sager inden for forældreansvarslovens regler. Advokatrådet opfordrer til, at der tages specifikt stilling til dette spørgsmål i forbindelse med udarbejdelsen af et lovforslag.

3. Konkrete bemærkninger om fælles forældremyndighed og samvær

Advokatrådet er enig i, at den overordnede beslutning om fælles forældremyndighed er god, og fungerer hensigtsmæssigt i mange henseender. Loven har i den sammenhæng ramt de fleste forældres ønske. Men Advokatrådet er også enig i den kritik, som der flere steder er rejst i forhold til forståelsen og udøvelsen af forældreansvarslovens § 11.

Med udgangspunkt i forældreansvarslovens § 4 skal sager afgøres ud fra "barnets bedste". Der skal her særligt lægges vægt på barnets ret til begge forældre og ret til samvær. Dette har i praksis ført til, at kontakt og lige rettigheder til tider overskygger

det individuelle skøn, og at barnets behov og perspektiv glider i baggrunden. Forældre tvinges til samarbejde, selvom de sjældent kommunikerer, og i øvrigt er uenige om for barnet væsentlige punkter, som f.eks. skoleskift, lægehjælp eller anden form for støtte. Disse problemer er ofte ikke nok til ophævelse af den fælles forældremyndighed efter nuværende lovgivning, men giver i praksis mange problemer for både børn og forældre.

Advokatrådet anbefaler, at den oprindelige formulering af § 11, som den blev foreslået af Udvalget om Forældremyndighed og Samvær, indarbejdes i forbindelse med en revidering af loven, således at fælles forældremyndighed skal fortsætte, *hvis der er bestemte holdepunkter for at antage, at forældrene kan samarbejde om barnets forhold.*

For så vidt angår mulighed for deleordninger ved fastsættelse af samvær, er det Advokatrådets opfattelse og erfaring fra det praktiske liv, at denne mulighed er årsag til megen konflikt. Mange forældre opfatter bestemmelsen om fælles forældremyndig som ret til en deleordning, som er lovbestemt fordi muligheden er nævnt i loven. Det bør overvejes om bestemmelsen skal udgå, og om der skal opstilles bedre og mere klare retningslinjer for, hvornår deleordninger kan opnås.

Advokatrådet er ikke enig i, at alle samværsager fremover alene skal behandles i statsforvaltningen med rekurs til Familiestyrelsen. Muligheden for fastsættelse af samvær i forbindelse med behandling af bopæl eller forældremyndighed i retten forkorter den samlede sagsbehandlingstid i mange sager til gavn for både de involverede børn og forældre. Men det erkendes, at der er samværsager, som pga. deres kompleksitet bedst behandles i statsforvaltningen. Det bør overvejes, hvorledes disse sager i så fald kan henvises fra domstolsbehandling til behandling i statsforvaltningen.

4. Konkrete bemærkninger om sagernes behandling

Det er Advokatrådets opfattelse, at tankerne om at lade statsforvaltningen løse alle konflikter i familieretssager, og dermed fratage parterne muligheden for at få en tvist løst ved domstolene, ud fra det nuværende system vil være i strid med grundlæggende retssikkerhedsprincipper.

For det første kan der ikke ske en egentlig bevisførelse i statsforvaltningen, og forældrenes indlæg afgives ikke under strafansvar. Dernæst vil det være en væsentlig forringelse af parternes retsstilling, at sagen ikke i overensstemmelse med kontradiktoriske principper kan forelægges en upartisk dommer, men at sagen skal afgøres af den "sagsbehandler", som har rådgivet parterne under sagsbehandlingen i statsforvaltningen. Endelig har mange parter brug for, at der kan beskikkes en advokat, som parten kan rådføre sig med og søge relevant bistand hos. Dette kan på nuværende tidspunkt alene ske i sager, der overgår til retten, hvilket betyder en økonomisk skævvridning og dermed forringet retsstilling for de parter, som ikke selv kan betale for denne bistand, såfremt sagen endelig afgøres i statsforvaltningen.

Ud fra samme hensyn bør det endvidere overvejes, om Statsforvaltningerne - jævnfør gældende lovgivning - bør kunne træffe afgørelse i sager om midlertidig bopæl og forældremyndighed, og om denne beføjelse, i alle de tilfælde, hvor der kræves en bevisførelse, ikke bør ligge ved domstolene.

5. Konkrete bemærkninger om særlovgivning

Advokatrådet vil gerne påpege det u hensigtsmæssige i, at forældreansvarsloven ikke harmonerer med f.eks. folkeskoleloven, serviceloven, sundhedsloven og personregisterloven. Det skaber stor usikkerhed i forskellige instanser og hos forældre og børn, at der ikke er overensstemmelse mellem de forskellige love. De problemstillinger, der i praksis har vist sig med skoleskift, registrering af folkeregisteradresse m.v., bør nærmere gennemgås med henblik på at skabe bedre harmoni imellem de forskellige regelgrundlag.

6. Konkrete bemærkninger om adgang til at rejse nye sager

Advokatrådet kan tilslutte sig overvejelserne vedrørende adgangen til at afvise en sag ud fra betragtninger om, at der ikke foreligger væsentligt forandrede forhold, som kan begrunde at sagen rejses på ny. Dog skal såvel barnets som parternes retssikkerhed iagttages, hvilket eventuelt kan sikres ved en klageadgang, såfremt sagen afvises. Nævnte begrænsning bør gælde både samværssager og sager efter forældreansvarslovens §§ 11 og 14.

Advokatrådet deltager gerne i yderligere drøftelser vedrørende en revidering af loven, og skal i den forbindelse henstille, at Advokatrådet på ny optages på styrelsens almindelige høringsliste.

Med venlig hilsen

Torben Jensen

Stine Krone Christensen

Fra: \$Familiestyrelsen (958fam)
Sendt: 12. december 2011 07:43
Til: Stine Krone Christensen
Emne: VS: høring forældreansvarsloven

Fra: Randi Theil Nielsen [<mailto:randi.theil@kvinderaad.dk>]

Sendt: 9. december 2011 16:31

Til: \$Familiestyrelsen (958fam)

Emne: høring forældreansvarsloven

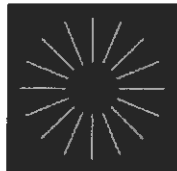
Til Familiestyrelsen,

Kvinderådet ønsker fremover at være på høringslisten vedr. familieansvarsloven (og lignende), da vi opfatter området som særdeles vigtigt ud fra vores perspektiv. Da vi sent er blevet gjort opmærksomme på, at evalueringen af loven var sendt i høring, har vi desværre ikke haft mulighed for at udarbejde et høringssvar rettidigt. Derfor vil vi indsende et bidrag senere, som vi håber vil kunne indgå i de videre drøftelser. Jeg håber på positivt svar på vores anmodning.

Venlig hilsen

Randi Theil

kvinderådet

Randi Theil Nielsen
Sekretariatsleder
Kvinderådet / Women's Council in Denmark
Niels Hemmingsens Gade 10, 2
Postboks 1069
1008 København K
+4533128087 / +4526378087

ADVOKATKONTORET
VIVIAN JØRGENSEN
advokat

MODTAGET

- 8 DEC. 2011

Familiestyrelsen

Familiestyrelsen
Social- og Integrationsministeriet
Kristineberg 6
2100 København Ø

Vesterbrogade 26, 4.
1620 København V
Tlf.: 33 22 66 76
Fax: 33 22 11 24
E-mail: advivij@mail.tele.dk
SE 25439732

Den 5. dec. 2011

Vedr.: J.nr. 2010-7301-00033 - Høring over Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven med høringsfrist 5. dec. 2011

Jeg har d.d. e-mailet mit private høringssvar, og jeg vedlægger derfor for en ordens skyld høringssvaret i underskrevet stand, idet jeg skal anmode om, at mit høringssvar, selvom jeg ikke er høringsberettiget, vedlægges de høringsberettigedes besvarelser af høringen.

Jeg skal endvidere anmode om at modtage bekræftelse på, at høringssvaret indgå sammen med de høringsberettigedes besvarelser til politikerne.

Med venlig hilsen

Vivian Jørgensen

8/12

Familiestyrelsen J.nr.

Vivian Jørgensen
Advokat og mediator
Vesterbrogade 26
1620 København V
Tlf 33226676

Familiestyrelsen

Social- og Integrationsministeriet

Kristineberg 6

2100 København Ø

Den 5. dec. 2011

Vedr.: J.nr. 2010-7301-00033 - Høring over Familiestyrelsens rapport om evaluering af forældreansvarsloven med høringsfrist 5. dec. 2011

Jeg har som advokat fulgt forældreansvarsloven i mit arbejde som familieretsadvokat siden før lovens vedtagelse. Selvom jeg ikke er høringsberettiget, tillader jeg mig herved personligt at afgive høringssvar ud fra det kendskab, som jeg har til loven gennem mit arbejde som advokat og som frivillig i organisationer med kendskab til børns forhold, herunder professionsnetværket Barnets Tarv Nu.

Bemærkninger til Familiestyrelsens evalueringsrapport med bilag:

En evaluering af loven bør først og fremmest ske med udgangspunkt i

- 1) Retssikkerhedssynspunkter.
- 2) En gennemgang af om loven har haft en positiv effekt på børnenes trivsel og
- 3) om indholdet i forældreansvarsloven har vist sig at kunne opfylde de politiske intentioner og forudsætninger, som lå til grund for lovens vedtagelse, således som disse er kommet til udtryk i den politiske aftale af 5. dec. 2006, og i betænkning af 26. april 2007.
- 4) Økonomiske konsekvenser.

De 4 nævnte punkter ses ikke evalueret på en fyldestgørende måde i Familiestyrelsens evalueringsrapport.

Ad 1) Retssikkerhedssynspunkter

Evalueringen bør forholde sig til om loven og evt. ændringsforslag opfylder grundlæggende retssikkerhedsprincipper, herunder om tredeling af magten.

Det fremgår af evalueringsrapporten, at statsforvaltningerne ønsker at få overført kompetencen til at afgøre samtlige retslige afgørelser på forældreansvarslovens område. Et sådant ønske kræver en grundig undersøgelse af juridiske eksperter af hensigtsmæssigheden af dette henset til den ændring af tredelingen af magten, som en sådan ændring ville være udtryk for.

Umiddelbart vil opfyldelsen af statsforvaltningernes ønske betyde en større styring af borgerne fra regeringens side end tidligere. Det vil bringe landet et skridt væk fra retsstaten og et skridt nærmere en totalitærstat. Der kan være en fare i, såfremt en myndighed, som har interesse i at overtage et område fra en anden myndighed, selv foretager undersøgelsen af hensigtsmæssigheden i dette. Undersøgelsen bør derfor foretages af en uvildig undersøger, som samtidig undersøger evaluering af alternative muligheder, såsom mulighederne for at oprette en familiedomstol, der tog sig af alle familiens forhold, som det sker i visse andre lande, bl.a. USA.

Forvaltningens område er forholdet mellem den enkelte borger og det offentlige, mens domstolens område er at afgøre tvister mellem 2 borgere. 2 uenige forældre har krav på, som alle andre borgere, at få afgjort deres uenighed af en uvildig og uafhængig domstol. At sagens stridspunkt drejer sig om et barn med selvstændige rettigheder, gør kun domstolsbehandling så meget mere påkrævet. Det synes derfor umiddelbart mere hensigtsmæssigt med oprettelsen af en familiedomstol.

Statsforvaltningerne er afhængige af regeringen, da de er underlagt en politisk valgt minister. Det vil ikke være muligt uden et brud på tredelingen af magten at få overført de nuværende retssager indenfor familieområdet til statsforvaltningen. Hertil kommer, at øvrige retssikkerhedshensyn taler imod. Afgørelserne om et barns forhold vedrører et konkret barns livsindhold, hvilket barn har selvstændige menneskerettigheder. Det er derfor særligt vigtigt, at der i sagen er de retsgarantier som følger af en domstolsbehandling, herunder af retsplejelovens regler om fri advokatbistand fra sagens start, og at afgørelsen træffes af en uvildig og selvstændig dommer efter der er afgivet forklaringer under sandheds- og strafansvar.

Rapportens argument om én indgang kan lige så godt gælde en indgang til domstolssystemet ved oprettelsen af en Familiedomstol.

Forældreansvarsloven brød med den hidtidige retssikkerhed på området på flere punkter, herunder ved

at loven forhindrer den tidligere frie og konkrete vurdering af hvad der er bedst for det konkrete barn ud fra den konkrete dommers eller sagsbehandlers skøn over de foreliggende oplysninger i sagen. I forældreansvarsloven er den konkrete sag afgjort på forhånd. Lovens opbygning (lovteknik) har som noget nyt indført hovedregler i skønnet over barnets bedste. Efter lovens § 11 skal der være samarbejde og efter lovens § 19 er der fælles ansvar for samvær, inden det konkret er undersøgt, om det er det bedste for det konkrete barn

at lovens forarbejder omdefinerer den tidligere gældende definition af barnets bedste, som var fastlagt i teori og retspraksis, således at det vigtigste skal være samvær og

samarbejde, inden det konkret er undersøgt om det er det bedste for det konkrete barn. Det fremgår af forarbejderne, at der i lovens § 4 om barnets bedste, skal indfortolkes samvær og samarbejde. Der anføres ikke andre forhold, som skal indfortolkes. På grundlag af indholdet af lovens paragraffer indebærer det i praksis, at samvær og samarbejde får en fortrinsstilling, frem for f.eks. hensynet til barnets miljø og en forælders adfærd overfor barnet,

at loven ikke giver adgang til en fri bevisvægtning, som der var før loven og fortsat er på andre områder. Der kræves bestemte tungtvejende beviser, som meget sjældent findes i en familie, hvor der oftest ikke er uvildige vidner til overgreb,

at forvaltningen med forældreansvarsloven, som noget nyt, fik kompetence til at afgøre tvister om midlertidig forældremyndighed og bopæl, således at der ved disse afgørelser ikke er de retsgarantier, som en domstolsbehandling indeholder,

at selvom statsforvaltningen fortsat i forældreansvarsloven - som gennem mange år - har kompetence til at afgøre tvister mellem borgere om samvær, er det en undtagelse fra forvaltningens almindelige opgaver, som er tvister mellem forvaltningen og en borger. Kompetencen bør ikke overføres fra domstolene til forvaltningen på et så vigtigt område som børns forhold, når forældrene er uenige.

Evalueringsrapportens indhold viser, at der er et stort behov for en uvildig og uafhængig familiedomstol, som afgør alle familiens tvister, og for en evaluering af retssikkerheden i loven så børnene kan få deres retssikkerhed tilbage.

Ad overholdelse af internationale konventionsforpligtelser, herunder FN's Børnekonvention:

Lovgivningen skal overholde konventionens krav om at det vigtigste er barnets bedste, når det drejer sig om børns forhold og skal sikre at forvaltningen tillige overholder dette. Det fremgår om den tidligere lov fra 1996 af Evalueringsrapportens side 57, note 62, artikel 3.1: "I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.

Det fremgår videre af rapportens side 111, note 118, at den tidligere lov om forældremyndighed og samvær fra 1996 var blevet kritiseret af FN's Børnekomité, hvor det om Danmark havde været anført, at "forældres rettigheder ofte anses for at være vigtigere end barnets tarv" og at dette var baggrunden for at den tidligere lovs angivelse af, at samværsforælderen havde ret til samvær blev ændret til at det var barnet, der havde ret til samvær.

Det er imidlertid væsentligt, at forældreansvarsloven samtidig med ændringen om at det var barnet der havde ret til samvær ændrede definitionen af barnets bedste så realiteten var den samme som efter 1996-loven. Som beskrevet ovenfor skete dette ved at kræve indfortolkning af samvær. Dette medfører, at barnets ret til samvær reelt blev en pligt til samvær, som blev udvidet med en pligt til at primær omsorgsperson skal samarbejde med samværsforælderen om det. Manglende samarbejde om samvær medfører risiko for at

miste forældremyndighed eller bopæl. Definitionen af barnets bedste er med forældreansvarsloven blev ændret. Det vigtigste blev barnets kontakt til begge biologiske forældre, frem for før loven at sikre barnet et positivt og sikkert liv uden overgreb, som konventionen kræver.

Forældreansvarsloven kan derfor være i strid med FN's børnekonvention, hvilket ikke ses evalueret. Dette bør evalueres, såfremt loven ikke ændres til en fri fortolkning af barnets bedste i overensstemmelse med gældende viden, hvor betydningen af barnets miljø og den adfærd som udvises overfor barnet, inddrages og tillægges større betydning konkret end den generelle biologiske tilknytning.

Ad 2) og 3) Lovens effekt for børnenes trivsel og om de politiske intentioner og forudsætninger er opfyldt:

Loven var et eksperiment, da loven gik imod ekspertudvalgets anbefalinger og de synspunkter, som kom til udtryk fra de involverede aktører, herunder børneorganisationer og fagpersoner med særligt kendskab til børn i deres hørings svar. Det er derfor afgørende, for at kunne evaluere om loven har været en succes eller en fiasko, at der foreligger uvildige grundige undersøgelser af de under pkt. 2) og 3) nævnte forhold.

Det fremgår af betænkning af 26. april 2007, at det politiske ønske da var en grundig opfølgning på lovens effekt og implementering mht. de nyskabelser, som loven var udtryk for, herunder gennem en udvidelse af den foreliggende statistik på området, og at evalueringen skulle foretages efter en periode på ca. 3 år, dvs. ca. i okt. 2010.

Selv om tidspunktet for evalueringen har ligget fast siden april 2007, er evalueringmaterialet først fremkommet nu 1 år efter det forventede tidspunkt, og det haster nu med en ændring af loven, da mange børn ikke kan beskyttes mod overgreb efter den nuværende lov.

Jeg er bekendt med, at netværket Barnets Tarv Nu allerede ved sin oprettelse i okt. 2008 havde konstateret lovens store negative effekt for børnene. Netværket har forsøgt på eget initiativ at gøre opmærksom på problemerne med loven og den deraf følgende problematiske praksis ved at undersøge lovens effekt. Resultaterne af undersøgelserne er offentliggjort i netværkets 3 evalueringshæfter fra okt. 2008, april 2010 og senest fra dec. 2011. Jeg henviser til de 3 nævnte temahæfter, som særdeles relevant evalueringmateriale tillige med Børns Vilkårs hæfte om loven fra april 2011, også med forslag til ændringer af loven.

Den foreliggende evaluering foretaget af Familiestyrelsen ses ikke at opfylde de intentioner og forudsætninger, som det fremgår af betænkning af 26. april 2007, at evalueringen skulle opfylde, som følge af,

at evalueringen ikke er foretaget af en uvildig undersøger. Nogle har hævdet at det kan kaldes, at "ræven er sat til at vogte gæs". Familiestyrelsen har som det øverste forvaltningsorgan styret den foreliggende praksis efter loven og foretager nu selv evalueringen af sit arbejde. Mange har haft en oplevelse af, at statsforvaltningernes praksis har været, at den konkrete sag på forhånd var afgjort i loven, hvorfor der blev

fremsat krav overfor mødende forældre om samvær og samarbejde, inden forvaltningen havde kendskab til de konkrete forhold. Mange har givet udtryk for, at have oplevet et stort pres for at indgå forlig i statsforvaltningen om samvær og samarbejde, uanset at de ikke har været enige i dette, fordi de ikke mente det var til barnets bedste. De har oplyst, at de følte, at de ikke havde andet valg, hvilket de også blev vejledt om at statsforvaltningen, at de ikke havde og at "det bare ville blive værre, hvis de ikke selv indgik aftale",

at evalueringen ikke omfatter de forhold og den periode, som det fremgår af betænkning af 26. april 2007, at der var et politisk ønske om at få belyst, nemlig hele den 3 årige periode fra lovens start og til den påtænkte evaluering for et år siden. Der ses særligt ikke at være sket en udvidelse af de foreliggende statistikker, men snarere en indskrænkning. Det synes ikke at være muligt at finde offentlige statistikker fra lovens ikrafttræden til 1. feb. 2010 om de forhold, som er omfattet af rapporten i bilag 3, og som alene angår tiden fra 1. feb. 2010 til 31. jan. 2011,

at det er til skade for en rigtig evaluering af loven, at der kun gives oplysninger i evalueringsmaterialet om et år i slutningen af den 4 årige periode loven har været i kraft. Dette til trods for, at netop perioden lige efter en lovs ikrafttræden er afgørende for målingen af effekten. Mange forældre har oplyst, at de ved lovens start troede, at alle afgørelser skulle afgøres ud fra barnets bedste i overensstemmelse med den hidtidige definition, hvorefter en forælders adfærd og miljø havde betydning. Dette betød, at mange forældre i statsforvaltningen forsøgte at sige nej til samvær og samarbejde, når de mente, at det ikke var til barnets bedste. Mange konstaterede med tiden, at der blev samvær og samarbejde både i statsforvaltningen og ved retterne, uanset hvilke indvendinger de havde mod det og hvilke oplysninger, som de fremlagde om overgreb på barnet,

at den medtagne statistik i materialet derfor ikke giver et retvisende billede af situationen. Forældre - og deres advokater - var den 1. feb. 2010 og frem helt klar over, at der ikke kunne siges nej til samvær og samarbejde andet end i helt særlige sjældne undtagelsessituationer med tungtvejende beviser. Derfor blev der i den periode indgået forlig om samvær og samarbejde i et meget større omfang, end ved lovens start. Situationen var og er endvidere, at mange forældre ikke tør oplyse om overgreb mod børnene, hvis de ikke har tungtvejende beviser for dem af frygt for, at det skal blive opfattet som mangel på samarbejdsvilje og ikke tør undlade at indgå aftale om samvær, da de derved kan miste forældremyndighed eller bopæl. Mange frygter endvidere injuriersag fra den anden forælder, hvis de gengiver barnets udtalelser om overgreb, da antallet af injuriersager på området er steget,

at det er særligt beklageligt, at der ikke er foretaget en uvildig undersøgelse, evt. ved spørgeskemaer af statsforvaltningerne af forældrenes oplevelse af effekten af loven og dens implementering ved statsforvaltningerne og Familiestyrelsen både på samværsområdet og på området med forældremyndighed og bopæl. Langt størstedelen af disse sager behandles i statsforvaltningerne og når ikke frem til retten, fordi de kun omhandler samvær eller fordi sagerne forliges i statsforvaltningen, fordi der ikke er bevis for tungtvejende grunde i en forældremyndighedssag. Det giver ikke mening, at brugernes oplevelse af loven i statsforvaltningerne ikke er undersøgt. Alene i 2010 var der ca. 18.000 samværsager. Der har gennem de forløbne 4 år været rejst kritik af statsforvaltningens arbejde, herunder både vedrørende sagsbehandlingen og resultaterne. Dette burde give

anledning til en uvildig undersøgelse til brug for evalueringen. Det er ikke tilstrækkeligt, at forvaltningen selv oplyser, at der ikke er fejl og mangler ved forvaltningens sagsbehandling,

at effekten af de mange forlig om fælles forældremyndighed, bopæl og samvær, som statsforvaltningen har indgået ikke er undersøgt. Det fremgår af evalueringsrapportens bilag 4, side 126, at der i perioden 1.2.2010-31.1.2011 var 14.500 samværsansøgninger. Ud af disse var der i ca. 440 sager påstand om overgreb fra samværsforælders side (3% af sagerne). Alligevel blev der i 37% indgået aftale mellem forældrene om samvær. Jeg forstår det således, at aftalen blev indgået i mødet i statsforvaltningen eller på grundlag af vejledningen fra statsforvaltningen uden at statsforvaltningen har foretaget undersøgelser af om barnet faktisk blev overgrebet. Effekten for barnets trivsel ved disse forlig, hvor der er gjort opmærksom på risiko eller skade på barnet, burde i forbindelse med evalueringen være undersøgt nærmere,

at det burde være undersøgt, hvor mange gange "overgrebssagerne" kommer igen i statsforvaltningen eller retten, da evalueringen har fokus på at udelukke en forælder fra at rejse sagen igen. Overgrebssagerne er kerneområdet for de konfliktfyldte samværsager, da overgrebene er årsagen til konflikten, da en primære omsorgsperson ofte vil nægte at samarbejde om samvær, når barnet fortæller om overgreb eller har mærker efter overgreb eller har ændret adfærd,

at det ikke ses at fremgå efter hvilke kriterier de 80 retssager er udvalgt, som er medtaget i evalueringsmaterialet i en ca. 3 årig periode fra okt. 2007 til aug. 2010, i bilag 7. Det fremgår, at det er trykte offentliggjorte domme i fagtidsskrifter, hvorfor det kan lægges til grund at dommene ud fra den konkrete sags omstændigheder, har haft særlig betydning for offentligheden. Det ses ikke at fremgå af evalueringen i hvor mange sager i alt der ikke blev fastsat samvær og af hvilke grunde, der ikke blev fastsat eller ophævet samvær i perioden, selv om en forælder protesterede mod samvær. Det ville have været hensigtsmæssigt med en statistik med de nævnte oplysninger og statistik fra før loven i en tilsvarende periode, der kunne sammenlignes med, for at konstatere lovens effekt,

at der mangler en undersøgelse af effekten af de børnesagkyndige undersøgelser set i relation til børnenes trivsel efter at deres forhold er afgjort på grundlag af en børnesagkyndig undersøgelses resultat. Udgifterne til de børnesagkyndige er 10 dobbelt siden loven trådte i kraft,

at der mangler undersøgelse af effekten af, at børnenes tilkendegivelser om egne forhold i de mange sager med deltagelse af en børnesagkyndig, som "fortolker" af barnets tilkendegivelser, kan blive "overrulet" af den børnesagkyndige. Den børnesagkyndige kan vurdere, at barnet ikke er kompetent nok til at udtale sig om egne forhold i et sådant omfang, at udtalelserne skal have afgørende betydning for sagens udfald. SFI burde tillige have foretaget en uvildig brugerundersøgelse af de børnesagkyndiges virke. Der henvises til det evalueringmateriale, som fremgår om de børnesagkyndiges virke i barnetstarv.nu's 3 temahæfter,

at det ikke er evalueret, hvorfor de børnesagkyndige ikke følger de regler som gælder for andre sagkyndige i retssystemet, og herunder ikke følger de normer som i øvrigt gælder i

retssystemet, bl.a. omkring at der lægges afgørende vægt på - ved afgørelsen af om barnet har været udsat for overgreb - at det forurettede barn har forklaret om overgreb til offentlige myndigheder, når barnet samtidig har fysiske mærker, eller adfærdsændringer, der støtter barnets oplysninger om overgreb,

at betydningen af den vidtgående bemyndigelse, som Familiestyrelsen har fået tillagt i lovens § 42, burde have været evalueret. Bemyndigelsen giver mulighed for, at Familiestyrelsen i bemyndigelsens omfang kan "styre" statsforvaltningerne, de børnesagkyndige og retterne. Bemyndigelsen bør fjernes. De regler, som skal gælde for børn, bør fastsættes direkte i loven. De børnesagkyndige bør ikke være undergivet forvaltningens styring, men skal kunne foretage et selvstændigt frit skøn og alene være undergivet de regler som gælder for andre sagkyndige. Forvaltningen kan fastsætte regler for sine egne ansatte, men ikke fastsætte regler for andre aktører på området,

at der ikke i evalueringen ses at være inddraget eksisterende viden fra udlandet om børns trivsel, som er sammenholdt med lovens nyskabelse om at "samvær og samarbejde altid er til barnets bedste". Der foreligger flere relevante undersøgelser, som ikke ses at have været inddraget ved lovens udarbejdelse, herunder fra England fra 2007, hvoraf fremgår, at England gik bort fra den nævnte holdning om at "samvær altid er godt" og ændrede sin praksis i overensstemmelse med undersøgelsens resultat til at kun samvær som var positivt og sikkert for barnet var til barnets bedste, og at kontakten med en samværsforælder ikke må udsætte barnet for risiko. Der er endvidere viden i en ny bog fra USA, som inddrager erfaringer fra flere lande om den biologiske tilknytnings betydning for barnet versus betydningen af den adfærd, som en forælder udviser overfor barnet. Bogen omtales i artiklen "Protectivemotherswere right", der kan læses herhttp://barnetstarv.nu/Confirmed_Mothers_were_right.pdf

at den vægtning, som Familiestyrelsen har foretaget af de forskellige evalueringsbidrag om den tvungne fælles forældremyndighed ikke kan tiltrædes. SFI rapporten om området pegede bl.a. på, at der ikke er realitet i den tvungne fælles forældremyndighed, da der ikke er tale om et reelt samarbejde og da det forværrer konflikterne, hvilket er til skade for barnet. Familiestyrelsens angivelse af, på trods heraf, at den tvungne fælles forældremyndighed skulle være accepteret bredt må derfor være en tilsnigelse. Det fremgår af netværket Barnets TarvNu's 3 hæfter, at den tvungne fælles forældremyndighed ikke kan anses for at være accepteret bredt af de børns primære omsorgsperson, som har bidraget til hæfterne, og at den er konfliktskabende, hvilket støtter SFI's rapport's udfindende. Den tvungne fælles forældremyndighed bør afskaffes af hensyn til barnets bedste,

at Familiestyrelsens evaluering af lovens virke på samværsområdet ikke kan tiltrædes. Samværsfastsættelsen, som nærmest altid sker, selv om der er oplysninger om overgreb på barnet, er for mange det største problem i loven. Indtil 1996 blev der kun fastsat samvær, hvis det var til gavn for barnet. Efter 1996 var det samværsforældrerens ret og der blev nærmest altid fastsat samvær. Efter forældreansvarsloven er situationen blevet endnu værre for børn, der fortæller om overgreb under samvær. Kravene til beviserne for overgreb er på grund af det fælles ansvar for samvær og den ændrede definition af barnets bedste blevet så høje, at barnet ikke længere kan beskyttes mod overgreb fra en

forælders side. Der bør ikke fastsættes samvær, hvis der er risiko for overgreb på barnet. En bevistvivi bør komme barnet og ikke den voksne tilgode,

at gældende almindelig kendt viden om børns trivsel må indgå i evalueringen. Herunder må SFI's rapport, Samvær til barnets bedste?, Mai Heide Ottosen (2004) indgå. Den pegede på, at der efter 1996-loven blev lagt for stor vægt på biologien, da det har betydning for et samvær til barnets bedste hvilket miljø og social adfærd en forælder kan tilbyde barnet,

at evalueringen omkring deleordning i rapporten ikke kan tiltrædes. Evalueringen synes at anbefale, at der fortsat skal kunne træffes afgørelse om deleordning i henhold til loven. Der skal bare oplyses om, at dét, at der er mulighed for deleordning efter loven, ikke indebærer, at alle skal have deleordninger. Det kan ikke tiltrædes, at det er oplysning, som der mangler. SFI har i 2011 foretaget en undersøgelse af deleordninger, (<http://www.sfi.dk/rapportoplysninger-4681.aspx?Action=1&NewsId=3141&PID=9267>), som ikke ses at indgå som en del af evalueringen. Denne peger på, at flere forhold har betydning for at en deleordning kan fungere til bedste for barnet. Der peges på, at bl.a. barnets miljø har betydning, ligesom det har betydning, at forældrene har et reelt samarbejde. På grundlag af SFI's undersøgelse må det evalueres om muligheden for deleordning ved uenighed skal udgå af loven, således at det som tidligere indsættes i loven, at der maksimalt kan fastsættes samvær i 6 dage ud af 14 dage, fordi rapporten viser, at det bedste for børn er at deleordninger kun skal kunne aftales mellem samarbejdende forældre,

at evalueringen ikke ses at omfatte en evaluering af effekten for børnene og deres primære omsorgspersoner, af at der har været en stor stigning i anvendelse af tvang overfor børn og deres primære omsorgspersoner efter loven trådte i kraft. Dette selv om der ved manglende frivillig udlevering af barnet til samvær anvendes udkørende fagedforretninger med afhentning af selv små børn i deres vuggestue uden varsel, eller primær omsorgsperson pålægges store gentagne tvangsbøder med forvandlingsstraf af fængsel, såfremt bøden ikke kan betales. Der fortages også fængslinger af barnets primære omsorgspersoner for ikke at oplyse, hvor barnet var, indtil barnet udleveres så det kan komme i samvær. Det vides, at udkørende fagedforretninger er traumatiske for børn og at tvangsbøder til primær omsorgsperson påvirker barnets økonomi, og der burde derfor være foretaget en evaluering af den tvang - vold - overfor barnet eller dets primære omsorgsperson som efter loven har været anvendt fra fagedrettens side i større omfang end tidligere. En ændring af forældreansvarsloven bør indeholde stillingtagen til, om der fortsat skal være fysisk og økonomisk tvang til gennemførelsen af samvær,

at det fremgår, at politikernes intentioner var at der skulle være mere fokus på barnets rettigheder men samtidig skulle der være fokus på forældrenes lige rettigheder. Det dilemma, som der er i, at politikerne ville have opfyldt 2 modsatrettede intentioner, når der var uenighed om barnets bedste mellem forældrene, ses ikke tilstrækkeligt behandlet eller evalueret i rapporten. Det er ikke muligt at vægte 2 modsatrettede hensyn lige meget, når der er konflikt mellem dem, som f.eks. ved oplysninger om overgreb foretaget af samværsforælderen. Der skal vælges i loven, hvilken én af intentionerne, som skal have fortrinsret i en konfliktsituation. I forældreansvarsloven er samværsforældrens interesse i samvær og samarbejde, uanset adfærd overfor barnet, valgt, som det fremgår af netværket Barnets TarvNu's 3 hæfter. Loven må ændres, så barnets interesse i et samvær

ved revidering af loven, som før 1996, vægtes højest. En forælders overgrebsadfærd skal kunne medføre ophævelse af samvær fremfor en fastholdelse af samvær under henvisning til biologisk tilknytning,

at den betydning som bevisbyrdereglerne har for udfaldet af en forældremyndigheds-, bopæls- eller samværs sag ikke ses evalueret. Spørgsmålet burde have været evalueret, da udfaldet af en sag i vidt omfang afhænger af hvem der har bevisbyrden. Det er afgørende for sagens udfald, om det er barnet eller samværsforælderen der har bevisbyrden i en sag, hvor der er oplysninger om overgreb. Indtil 1996 havde samværsforælderen bevisbyrden for at samværet var til gavn for barnet. Efter 1996-loven fik barnet og primær omsorgsperson bevisbyrden for at samværet var til skade for barnet og efter forældreansvarsloven fik barnet og primær omsorgsperson bevisbyrden både i forældremyndigheds-, bopæls- og samværs sager for overgreb på barnet. De tungtvejende beviser, som der stilles krav om i praksis findes sjældent i familien,

at Børns Vilkår's hæfte fra april 2011 med ændringsforslag til styrkelse af barnets rettigheder må indgå som et vigtigt evalueringsbidrag. Jeg er enig med Børns Vilkår i deres evalueringsbidrag i hæftet, bortset fra i den øgede anvendelse af børnesagkyndige, som jeg ikke er enig i. Jeg mener, at hvis der fortsat skal anvendes børnesagkyndige, skal de følge de almindelige regler for sagkyndige i retsplejeloven og de juridiske normer og tage stilling til beviset for overgreb ud fra alle sagens oplysninger ikke kun ud fra egne observationer i de få timer undersøgelsen varer. Det skal begrundes konkret i undersøgelsen, hvorfor barnets oplysninger om overgreb f.eks. til et hospital og fysiske mærker ikke skal tillægges vægt. Hvis der oprettes en familiedomstol kan ansatte ved domstolene foretage de undersøgelser om barnets forhold, som der er behov for,

at der ikke foreligger tilstrækkelig evaluering af de forhold som medfører gentagne sager i statsforvaltningen eller ved retterne. Der er ikke foretaget en nærmere undersøgelse af baggrunden for at sager kommer igen i systemet. Der bør derfor ikke indføres en "karenstid", når baggrunden ikke er oplyst. Der er heller ikke behov for en sådan bestemmelse. En af grundene er, at den nuværende forældreansvarslov har sat samværsforælders rettigheder i fokus, hvilket har medført flere ansøgninger om genoptagelse af samværs sager, når det viser sig, at barnet ikke kan tåle samværet, og at der er flere uberettigede tilbageholdelser af barnet, som kan medføre ny sag om ophævelse af den fælles forældremyndighed, på grund af at den tvungne fælles forældremyndighed ikke fungerer i praksis. I samværs sager er der allerede en bestemmelse i lovens § 39 om at en anmodning om ændring af samvær kan afvises, hvis der ikke er væsentlige ændrede forhold. Der gælder ved domstolene en tilsvarende retsgrundsætning om at en sag kan afvises, hvis der anlægges sag om samme forhold som domstolene én gang har afgjort. Før 1996, hvor såvel samvær som forældremyndighed var baseret på en videnbaseret definition af barnets bedste, var der ikke behov for indførelsen af en "karenstid",

at både børn og forældre bør tillades at have en bisidder med til møder i statsforvaltning, retten eller hos en børnesagkyndig, såfremt det ønskes,

at der bør foretages videooptagelse eller lydoptagelse af det passerede ved a) overvågede samvær, såfremt de fortsat skal anvendes, da de f.eks. ikke kan vise om et

barn overgribes eller hvordan barnet reagere, når der ikke er en overvåger tilstede, b) samtaler med et barn og c) børnesagkyndige undersøgelser eller samtaler,

at barnet skal sikres en fri samtale med dommeren, som det tidligere var tilfældet, fordi dommeren opfordrede forældrene til at indgå aftale om dette, således at ingen af forældrene får oplyst indholdet. Det er svært for et barn at fortælle om f.eks. vold, hvis overgrebsmanden venter uden for døren og barnet ved, at vedkommende får oplyst, hvad barnet har sagt,

at retten til orientering og deltagelse i arrangementer, for en samværsforælder, som fastsat i § 23 bør ændres til en orienteringsret, som tidligere, der alene omfatter en almindelig orientering om barnets forhold fra en institution eller kommunen,

at bestemmelsen om at en forælder som har myrdet den anden forælder får forældremyndigheden alene som udgangspunkt, bør ændres, således at morderen ikke får forældremyndigheden over barnet. Det bør gøre en forælder uegnet som forælder at myrde den anden forælder, hvilket signal loven bør udsende,

at primær omsorgsperson ikke bør pålægges samværsforælderens transportudgifter til og fra samvær, hverken helt eller delvist. Barnets faste base bør sikres økonomisk. Der er eksempler på, at en primær omsorgsperson med en indkomst på 208.000 kr. årligt er pålagt transportudgifter til samværsforælderen på ca. 6.000 kr. månedligt, som havde en væsentlig højere indtægt,

at "samværschikanereglen" bør udgå af loven forstået på den måde, at forældremyndighed eller bopæl ikke skal kunne overføres alene på grund af en hovedvægt lagt på samværschikane. Al beskyttelse af barnet kan kaldes samværschikane af samværsforælderen. Samværet er ikke det afgørende for et barns trivsel,

at det bestrides, at der til begge forældre i større konfliktsager er knyttet "tunge socialretlige aspekter", som anført i rapporten, bilag 6, s. 143-145. Der er alle socialgrupper i de konfliktsager, som jeg har kendskab til. Der er snarere en overvægt af primære omsorgspersoner med god uddannelse, godt netværk og personlige ressourcer. Det kræver ressourcer at kæmpe for beskyttelse af et barn mod overgreb, når kravet efter loven er samarbejde og samvær ud fra en biologisk betragtning. Mange forældre har ikke overskud til en længerevarende konflikt, selv om de oplever, at barnet overgribes. De har lært at leve med, at barnet overgribes under samvær, fordi de ikke oplever de har noget andet valg. Primær omsorgspersons arbejde med at afbøde et barns reaktioner på et samvær, som barnet oplever som skadeligt og ikke forstår det skal afsted til, når det har sagt, at det ikke vil, kan medføre at den primære omsorgsperson må opgive et godt arbejde eller en god uddannelse af hensyn til barnet.

4) Økonomiske konsekvenser

at forældreansvarsloven har haft langt større økonomiske, og forvaltningsmæssige konsekvenser end forudsat ved lovens vedtagelse. Det bør analyseres ved evalueringen hvad loven har kostet samfundet og hvad samfundet har fået for pengene. Af betænkning af 26. april 2007 om lovforslaget til loven fremgår "Samlet ses vurderes forslaget ikke at

have økonomiske og administrative konsekvenser af betydning for det offentlige". Denne antagelse har ikke holdt stik. Sagsantallet ved statsforvaltningerne og ved retterne er steget markant og alene udgiften til de børnesagkyndige er 10-doblet på de 4 år loven har været i kraft. Loven har været økonomisk dyr og har virket konfliktskabende. De mange konflikter, herunder som følge af, at konflikten ikke løses, har medført, at barnet ikke får ro. Der ses ikke at være etableret et overblik over effekten af domstolenes brug af forældreansvarsloven, som det fremgår af undersøgelsen gengivet i temahæfte 3 fra barnetstarv.nu "Hvad blev der af barnetstarv?", på DJØF's Forlag udkommet 2. dec. 2011.

Om forslag til indholdet af en ny lov henvises til netværket Barnets TarvNu's forslag til lovens ændring, som er gengivet i "Temahæfte 2, forældreansvarsloven – hvad blev der af barnets tarv?"

Forældreansvarsloven indeholdt en styrkelse af samværsforælders rettigheder over barnet på bekostning af barnets og barnets primære omsorgspersons rettigheder, på trods af, at samværsforælderen er en biperson for barnet i forhold til barnets primære omsorgsperson. Styrkelsen af samværsforælders rettigheder er sket i et sådant omfang, at barnet nærmest ikke længere kan beskyttes mod skadeligt samvær og mod vedvarende konflikter mellem forældrene som følge af, at den primære omsorgsperson protesterer mod at samarbejde om overgreb eller udsætte barnet for risiko for overgreb. Barnet og primær omsorgsperson har bevisbyrden, hvilket forhindrer beskyttelsen.

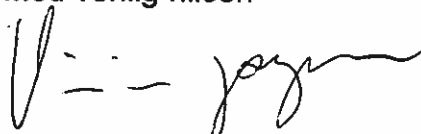
Barnet må igen i fokus med en videnbaseret lov og definition af, hvad der bedst kan sikre barnets trivsel og sikkerhed. Samværsforælderen skal igen pålægges bevisbyrden for at samvær er til gavn for barnet for, at barnet kan beskyttes mod overgreb eller risiko for overgreb.

Der er meget stort behov for en ændring af forældreansvarsloven nu. Der bør derfor ikke ventes på større yderligere evalueringsarbejder, førend de helt nødvendige ændringer af loven gennemføres. Det haster med at beskytte børnene. Særligt vigtigt er det at få den frie konkrete vurdering og bevisvægtning af barnets bedste ud fra al gældende viden genindført, således at det som før 1996-loven alene anføres i loven, at "Afgørelser om forældremyndighed og samvær træffes ud fra hvad der er bedst for barnet". Da praksis har været en anden i de sidste 4 år, bør angives "Fortolkningen skal foretages ud fra gældende viden om børn, herunder ud fra en forælders tidligere og nuværende adfærd overfor barnet og ud fra en forælders miljø". Dette for at sikre, at afgørelsen ikke på forhånd træffes ud fra, at den biologiske tilknytning anses som det vigtigste, uanset adfærd. Hovedreglerne i § 11 og § 19 og kravene til bevisvægtningen bør afskaffes,

Statsforvaltningerne og Familiestyrelsen bør ikke længere have kompetence til at træffe afgørelse om midlertidig forældremyndighed eller bopæl. Denne kompetence bør alene være hos domstolene som før forældreansvarsloven.

Mulighederne for oprettelse af en Familiedomstol bør undersøges ved en uvildig ekspertundersøgelse.

Med venlig hilsen

Lise-Lotte Lund (958lllu)

Fra: Jørgen Schrecker
Sendt: 5. december 2011 23:25
Til: \$Familiestyrelsen (958fam)
Emne: Høringssvar over Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven
Vedhæftede filer: Forældreansvarsloven, høringssvar fra Jørgen Schrecker.pdf

Vedlagt fremsendes høringssvar vedr. forældreansvarsloven.

Venlig hilsen

Jørgen Schrecker

Hørings svar vedr. Forældreansvarsloven

Dette høringssvar er indsendt af Jørgen Schrecker. Jeg er samværsfar til tvillinger på 5, og har efterhånden nogen erfaring i konfliktfyldt samarbejde om børn, både personligt og gennem netværket Singleplus.dk, hvor ca. 5.500 enlige forældre deler deres erfaringer i meget bred forstand.

Grundlæggende er det min erfaring at langt de fleste problemer i samarbejdet omkring skilsmissebørn skyldes forældrenes manglende evne til at samarbejde. Når man i forvejen har en personlig konflikt eller bare generelt er uenige om hvad der er bedst for børnene, så er det selv de helt små ting der bliver til store konflikter. Det bør revisionen af Forældreansvarsloven tage højde for. Derudover bør selve udgangspunktet om at begge forældre som udgangspunkt er lige gode forældre med lige ret til deres egne børn styrkes i lighed med børnenes ret til deres forældre.

Jeg er overbevist om at ret mange af de sager der havne i Statsforvaltningerne og byretterne grundlæggende handler om at der i dagligdagen simpelthen ikke er gode nok værktøjer til stede for forældrene. Det må være Statsforvaltningernes opgave at styrke rådgivningen til forældrene, så der ikke kommer så mange egentlige sager ud af det.

Forældremyndighed

Den fælles forældremyndighed har med den nuværende lovgivning ikke nogen væsentlig juridisk effekt. Godt nok er der nogle få punkter, hvor der står at forældrene skal være enige, men hvis de ikke er det så dømmes man ofte til bopælsforælders fulde forældremyndighed frem for at afgøre det ene uenighedspunkt, f.eks. skolevalg eller pas. Man bør overveje om ikke det er en bedre idé at fastsætte mere faste regler for hvordan man afgør de enkelte punkter, i stedet for at en forælder mister forældremyndigheden over sine egne børn.

Forældremyndigheden har nemlig en enorm psykologisk betydning, som kan sammenlignes med at have retten til at være forælder over sine egne børn, og der bør skulle forligge meget tunge årsager til at den fratages, netop for at sikre samværsforælders ansvarsfølelse for samarbejdet.

Der findes mange eksempler på dels samværsforældre der bruge forældremyndigheden til at chikanere samarbejdet med bopælsforælderen, og dels bopælsforældre der gør det samme for at forhindre samværsforældre i at være en del af børnenes liv.

Udgangspunkt for loven og afgørelserne:

I debatten er udgangspunktet tit at børnenes far ikke vil børnene, ikke vil samarbejde og chikanerer moderen, og det er også udgangspunktet i den nuværende lov.

Man burde i stedet tage udgangspunkt i at begge forældre er lige gode og værdige forældre. Det vil øge ansvarligheden og deltagelsen fra begge forældre, og der vil komme færre konflikter. Det er ikke så underligt at nogle fædre reagerer på at de ikke får lov til at være en del af deres børns liv.

Hvis den ene forælder beviseligt så ikke efterlever gode samarbejdsskikke samt samværene, så kan man så nedsætte samværs mængden.

Dagligdags konflikter:

I konfliktfyldte samarbejder er det tit de små, dagligdags spørgsmål der eskaleres til større konflikter. Der

skal ikke meget mere end en glemt strømpe eller en uenighed om ferieplanlægningen til at forældrene begynder at lægge arm. Det er ikke til gavn for nogen.

Her savnes helt klare og meget mere detaljerede anbefalinger og afgørelser fra Statsforvaltningernes side. Eksempelvis afgøres som regel til at børnene er skiftevis hos forældrene til jul og nytår. Herefter er det så op til de i forvejen stridende parter at blive enige om detaljerne, hvilket ofte kan være en fuldstændig umulig opgave. Præcise afgørelser ønskes, og der bør kraftigt ansføres til at alle forældrenes forpligtelser påhviler begge forældrene i samarbejde.

Samværsrængde:

Den nuværende forældreansvarslov giver mulighed for at afgøre til deleordning. Deleordninger har været meget diskuterede, og der findes i store træk to lejre: Tilhængere og modstandere.

Statsforvaltningerne udtaler, at de ikke er meget for at afgøre til fordel for deleordning, da de har indtryk af at mange ansøgere ansøger for at slippe for at betale børnebidrag. Men fakta er jo også at der tilsvarende er mange bopælsforældre der er modstandere netop for at undgå at gå glip af de samme børnebidrag. Men bør derfor naturligvis lave om på ordningen om børnepenge, så de ikke kan have indflydelse på hvilken samværsordning der er.

Jeg har selv lavet en lille undersøgelse på singleplus.dk, og her er meldingen fra dem der har deleordninger helt klar: Langt de fleste mener at det er den bedste ordning for børnene.

Modstanderne af deleordninger er typisk bopælsforældre, der ikke selv har deleordning.

En af de nuværende forudsætninger for at få afgjort til deleordning er at der skal være et godt samarbejde. Men man glemmer at der jo grundlæggende nok ikke er et godt samarbejde, når sagen i det hele taget havner på Statsforvaltningens bord. Rapporten "et barn, to hjem" beskriver også at det i nogle tilfælde kan bedre samarbejdet at indføre deleordning, og at børnene generelt har det bedre når de ser begge forældre nogenlunde lige meget.

Deleordning bør derfor være standardudgangspunktet, der så evt. kan reguleres under hensyn til samarbejdet, geografi, personlige forhold samt børnenes trivsel.

Økonomi:

En del konflikter handler direkte eller indirekte om økonomi. Bopælsforældrene mener ofte at samværsforældrene slipper for billigt, og samværsforældrene har tilsvarende svært ved at få økonomien til at hænge sammen.

Hele konstruktionen om børnebidrag bør ændres til gavn for begge, og især for at eliminere potentielle konfliktemner.

Mange samværsforældre har nøjagtig samme omkostninger som bopælsforældrene til husleje, mad, fornøjelser, legetøj og møbler i forbindelse med børnene. Men samværsforældre rammes dobbelt, idet de både skal betale for børnene i det ene og det andet hjem. Omvendt så har bopælsforældrene ret til at modtage både børnebidrag samt børnecheck uanset indkomst. Teoretisk så har en bopælsforælder med meget høj indkomst ret til begge dele uanset at behovet ikke er til stede, og at samværsforælderen måske har en anstrengt økonomi.

Økonomien er ofte også et konfliktområdet, idet mange slås om hvem der skal betale for transport, fritidsaktiviteter, medicin mv. Statsforvaltningerne hævder desuden at mange samværsager afgøres med øje for at sagen muligvis er rejst af samværsforælderen i lyset af at slippe for børnebidrag. Dette er en helt forfejlet problemstilling, og problemet bør elimineres.

Man kunne i stedet forestille sig at man nedsatte det generelle børnebidrag uanset samværs mængde til et grundbeløb, f.eks. 400 kr. Derudover skal man så evt. deles om rimelige udgifter til fritidsaktiviteter (kontingent), medicin mv. Tøj, som ofte også er et konfliktemne, bør så afholdes af hver af forældrene – det vil så yderligere have den positive effekt at samværsforældrenes ansvar øges og at der ikke skal transporteres tøj frem og tilbage.

Der bør således i højere grad i fremtiden tages hensyn til bidragsydere evne til at undvære børnepenge, samt til bidragsmodtagers behov for at modtage pengene.

Ferie med børnene:

Der bør være samme varsel for afholdelse af ferie for begge forældre. Som det er i dag, kan bopælsforælder varsle ferie med kun 3 ugers varsel jf. loven, uanset samværsforælders planer. Samværsforælderen skal varsle 4-5 måneder i forvejen jf. praksis. Samværsforældre har nøjagtig samme behov for planlægning som bopælsforældre.

Der bør være lige ret til ferie med børnene. I dag har samværsforælderen kun ret til 3 ugers ferie med børnene, hvorimod bopælsforælderen principielt kan holde al den ferie man har lyst til uden samværskompensation til samværsforælderen. Ferie ud over de 3 ugers sommerferie bør generelt udløse kompensation af samværsdage.

Samarbejde:

Rigtig mange konflikter består i gensidig "mudderkastning" som ikke er til gavn for hverken forældre eller børn. Der bør i den kommende revision lægges op til at begge forældre aktivt skal kunne påvise deres evne til positivt samarbejde, frem for at fokusere på at forældrene skal sidde og bevise hinandens manglende forældreevner.

Desuden bør der laves en meget mere præcis vejledning om "det gode samarbejde" i forhold til kommunikation, ting der skal med frem og tilbage samt hvordan forældrene skal tackle samværsaftalerne.

Bopæl/flytning:

Der er en konflikt i at man både vil sikre børnenes tilknytning til lokalområdet samt en evt. nærboende samværsforælder, men heller ikke vil stævnsbinde bopælsforældre der vil flytte fra lokalområdet. Som loven er nu står det dog bopælsforælderen næsten helt frit at flytte med børnene, idet selve folkeregisteradressen og daginstitutioner frit kan ændres uden at samværsforælderen kan nå at få en evt. bopælssag behandlet i Statsforvaltningen inden.

Der bør derfor indføres en regel om at der enten skal være enighed om flytningen, eller at der skal forligges en afgørelse om bopæl og institution, før at kommunen kan effektuere flytning og opsigelse.

Derudover bør der i meget høj grad tages hensyn til børnenes trivsel i forhold til eksisterende legekammerater, skoleklasse mv.

Statsforvaltningerne:

Statsforvaltningernes sagsbehandlingstid er alt for høj. Sagsbehandlingstiden er ofte mange måneder, og i mellemtiden kører konflikterne på fuld tryk.

Derudover er man meget ofte udsat for at det er nye sagsbehandlere hver gang man er til møde i Statsforvaltningen, og man skal således fremføre sin sag helt forfra endnu en gang.

Jeg kunne anbefale at man overvejede nogle dele af sagsområdet, det kunne henlægges til sagsbehandling/rådgivning i kommunerne for at sikre en sagsbehandling tættere på børnefamilierne.

Kommunikation:

Kommunikation kan være meget svært, når man er uenige. Igen bør der være fokus på at begge forældre skal kunne påvise deres evne til positiv kommunikation, evt. skriftligt, frem for at man som nu ofte søger at påvise den andens negative kommunikation.

Der bør ske en præcision af begge forældres pligt til at underrette hinanden om børnenes dagligdag og trivsel. I mange konfliktfyldte forhold er der næsten ingen kommunikation om børnenes trivsel.

Samværsforældrenes rettigheder:

Begge bør have lige rettigheder til at deltage i møder og arrangementer i institutioner, skoler mv.

Naturligvis under forudsætning af at man ved de lejligheder opfører sig ordentligt, og ikke bringer konflikten frem her. Alternativt bør det være den forælder der har samværet den pågældende dag, der har ret til at møde op.

Venlig hilsen

Jørgen Schrecker

✓ Kopi til MRVE + HERO

Lone Vaptain (958loka)

Fra: [redacted]
Sendt: 7. december 2011 12:42
Til: \$Familiestyrelsen (958fam)
Emne: Høringssvar over Familiestyrelsens rapport om evalueringen af forældreansvarsloven.

Prioritet: Høj

we 6/12
SUKC/

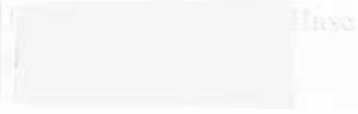
Til Familiestyrelsen.

Jeg har i forbindelse med den kommende evaluering af Forældreansvarsloven haft en dialog med Mandecentret vedr. mine egne kommentarer til evalueringsrapporten.

Desværre er mine kommentarer ikke kommet med i et omfang, som jeg havde håbet på og derfor sender jeg dem her i et håb om, at de måtte blive taget alvorligt med i overvejelserne omkring evalueringen af Forældreansvarsloven.

Nedenfor mine kommentarer.

Bedste hilsener
Henrik Janning Juul

***

Jeg har følgende 2 punkter i rapporten, som jeg synes skriger til Himmelen.

1)

Side 117 i rapporten.

"Der er endelig både i ekspertgruppen og blandt medarbejdere i statsforvaltningen peget på, at der ved ansøgninger om fastsættelse af en deleordning kan ligge en skjult dagsorden om økonomi, idet der normalt ikke skal betales børnebidrag, hvis der er en deleordning."

- ikke et ord om, at bidragsmodtager i den givne deleordning ikke har pligt til at levere tøj med ved samvær, hvilket jo faktisk IKKE er en økonomisk fordel for bidragsyder.

OG

- ikke et ord om det omvendte forhold, hvor der søges om en skæv deleordning ud fra et (skjult) ønske om at fastholde retten til bopæl (og dermed mulighed for boligsikring og retten til børne- og unge-ydelsen) samt retten til børnebidrag.

Alt i alt giver en skæv samværsordning langt flere fordele (økonomiske og fastholdelse af bopælsforælderret) for forælderen (typisk moderen) med majoriteten af samvær end en (delvis) deleordning gør det for eks.vis faderen.

I den forbindelse bør man måske se på statistikken over, hvor børn rent faktisk har bopæl; mindre end 10% børn (i alderen fra 0 til og med 18 år) har bopæl hos deres far - og dette vel at mærke, hvor der er både en far og en mor.

2)

Side 119 i rapporten:

7/12
Familiestyrelsen J.nr. 2010-7301-00033

"Det skal her særligt fremhæves, at flere af statsforvaltningernes medarbejdere oplever, at, 'de aldrig har truffet afgørelse om deleordning, hverken om iværksættelse eller afslag på deleordninger, fordi forældrene efter at være vejledt om, hvad der kræves af dem med hensyn til samarbejde og kommunikation for at ordningen bliver god for børnene, trækker ansøgningen tilbage.'"

Min oplevelse i Statsforvaltningen var, at den såkaldte vejleder hev en mere eller mindre standard-formulering frem om, 'at grundet børnenes alder er en 9/5 ordning det bedste' - underforstået at sådan gjorde man i de fleste tilfælde og vel at mærke uden særligt hensyntagen til vores 'families særlighed'. Der var således ikke tale om nogen form for vejledning og da slet ikke i den form, det står beskrevet i rapporten!?

Naturligvis er der mange, der trækker ansøgningen tilbage.- De bliver jo bildt ind af (inkompetent) personale i Statsforvaltningen, at 'sådan og sådan er det altså'.